

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра

Бізнесу та управління персоналом

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

HR-технології

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова/вибіркова)

Освітньо-професійна програма

Менеджмент організацій і адміністрування

(назва програми)

Спеціальність 073 Менеджмент

(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання

українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: к.е.н., доцент Водянка Л.Д.

к.е.н.

Тодорюк С.І.

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-ekonomiky-pidpryemstva-ta-up>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел.

509-464

E-mail:

l.vodjanka@chnu.edu.ua, s.todoriuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1663>

Консультації

Згідно графіка

1. Анотація дисципліни

Навчальну дисципліну «HR-технології» віднесено до групи обов'язкових дисциплін циклу професійної та практичної підготовки ОР «Бакалавр» за освітньою програмою «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціальності 073 Менеджмент. Вона є основою вивчення багатьох дисциплін циклу професійної підготовки. Вивчення дисципліни дає можливість здобувачу набути досвіду організації планування, координації, реалізації та контролю соціально-трудових процесів на підприємствах, в організаціях та установах.

2. Мета навчальної дисципліни:

Надання майбутнім фахівцям знання необхідних теоретичних основ, методичних рекомендацій, практичних навичок, механізму управління сферою праці, які є необхідними для вільного володіння практикою прийняття оптимальних рішень щодо функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудових відносин, технологій управління персоналом у суспільстві.

3. Пререквізити.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як: «Економічна теорія», «Менеджмент»; «Економіка підприємства».

Постреквізити. Навчальна дисципліна вивчається у 5 семестрі та є основою для вивчення дисципліни «Управління персоналом».

4. Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Результати навчання:

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	5	150	30	30	-	-	90	-	екзамен
Заочна	3	5	5	150	10	6	-	-	134	-	екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь- го	у тому числі					усь- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Основи економіки праці та соціально-трудових відносин												
Тема 1. Праця та її фізіолого-психологічні особливості. Мета: ознайомитися з поняттям праці, її видів та психо-фізіологічних характеристик людини	11	2	2			7	11	1				10
Тема 2. Персонал та його ефективність. Мета: вивчити склад та структуру персоналу підприємства, навчитись визначати потребу в ньому, розраховувати показники продуктивності праці	12	2	2			8	12	1				11
Тема 3. Організація та нормування праці Мета: вивчити суть та напрямки організації праці, методи нормування, затрат робочого часу	12	2	2			8	12	1				11
Тема 4. Умови та безпека праці співробітників Мета: ознайомитись з поняттями умов праці та безпеки праці, навчитись розраховувати показники безпеки праці та важкості праці	11	2	2			7	11		1			10
Тема 5. Політика доходів і оплата праці. Мета: вивчити поняття оплата праці, її форми і системи, навчитись розраховувати заробітну плату працівників залежно від конкретних практичних умов	12	4	3			5	12	1	1			10
Тема 6. Теорія та практика мотивації в HR Мета: ознайомитися з різними теоріями мотивації та їх вплив на розробку систем стимулювання та преміювання персоналу	12	2	3			7	12	1				11
Тема 7. Інфраструктурне забезпечення функціонування ринку праці в Україні Мета: поглибити знання про ринок праці, політику зайнятості та визначити структуру організацій, які забезпечують їх функціонування в Україні	11	2	2			7	11		1			10
Разом за змістовим модулем 1	81	16	16			49	81	5	3			73
Змістовий модуль 2. Теорія та практика HR-управління												
Тема 8. HR-управління та емоційний інтелект Мета: ознайомитися з поняттями технологій управління персоналом, його психологічними аспектами впливу та вивчити емоційний інтелект та його складові	11	2	2			7	11	1	1			9
Тема 9. Командоутворення та комунікації в HR Мета: закріпити поняття лідер, команда, керівник, їх особливості формування та механізми комунікації всередині організації	12	2	2			8	12	1				11
Тема 10. Інноваційні технології набору персоналу. Мета: вивчити технології рекрутингу персоналу та способи підбору і відбору кадрів	12	4	3			5	12	1				11
Тема 11. Організація розвитку персоналу Мета: вивчити поняття розвиток персоналу, підвищення кваліфікації, навчання та побудова кар'єри	12	2	3			7	12	1	1			10
Тема 12. Соціальна відповідальність та контроль заходів HR Мета: ознайомитись з поняттями соціальної відповідальності бізнесу, оцінки роботи окремих учасників трудового процесу та роботи всього колективу	11	2	2			7	11	1				10

Тема 13. Діджиталізація HR-технологій <i>Мета: пояснити нові тенденції в сфері економічних відносин, правила поведінки працівників в цифровій економіці</i>	11	2	2			7	11		1			10
Разом за змістовим модулем 2	69	14	14			41	69	5	3			61
Усього	150	30	30			90	150	10	6			134

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «HR-технології» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема 1. Праця та її фізіолого-психологічні особливості. <i>Завдання: ознайомитися з поняттям праці, її видів та психо-фізіологічних характеристик людини</i>	7	10
2	Тема 2. Персонал та його ефективність. <i>Завдання: вивчити склад та структуру персоналу підприємства, навчитись визначати потребу в ньому, розраховувати показники продуктивності праці</i>	8	11
3	Тема 3. Організація та нормування праці <i>Завдання: вивчити суть та напрямки організації праці, методи нормування, затрат робочого часу</i>	8	11
4	Тема 4. Умови та безпека праці співробітників <i>Завдання: ознайомитись з поняттями умов праці та безпеки праці, навчитись розраховувати показники безпеки праці та важкості праці</i>	7	10
5	Тема 5. Політика доходів і оплата праці. <i>Завдання: вивчити поняття оплата праці, її форми і системи, навчитись розраховувати заробітну плату працівників залежно від конкретних практичних умов</i>	5	10
6	Тема 6. Теорія та практика мотивації в HR <i>Завдання: ознайомитися з різними теоріями мотивації та їх вплив на розробку систем стимулювання та преміювання персоналу</i>	7	11
7	Тема 7. Інфраструктурне забезпечення функціонування ринку праці в Україні <i>Завдання: поглибити знання про ринок праці, політику зайнятості та визначити структуру організації, які забезпечують їх функціонування в Україні</i>	7	10
8	Тема 8. HR-управління та емоційний інтелект <i>Завдання: ознайомитися з поняттями технологій управління персоналом, його психологічними аспектами впливу та вивчити емоційний інтелект та його складові</i>	7	9
9	Тема 9. Командоутворення та комунікації в HR <i>Завдання: закріпити поняття лідер, команда, керівник, їх особливості формування та механізми комунікації всередині організації</i>	8	11
10	Тема 10. Інноваційні технології набору персоналу. <i>Завдання: вивчити технології рекрутингу персоналу та способи підбору і відбору кадрів</i>	5	11
11	Тема 11. Організація розвитку персоналу <i>Завдання: вивчити поняття розвиток персоналу, підвищення кваліфікації, навчання та побудова кар'єри</i>	7	10
12	Тема 12. Соціальна відповідальність та контроль заходів HR <i>Завдання: ознайомитись з поняттями соціальної відповідальності бізнесу, оцінки роботи окремих учасників трудового процесу та роботи всього колективу</i>	7	10
13	Тема 13. Діджиталізація HR-технологій <i>Завдання: пояснити нові тенденції в сфері економічних відносин, правила поведінки працівників в цифровій економіці</i>	7	10
Усього годин		90	134

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;

- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 11 – ділові ігри;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Форми та методи оцінювання

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів
- МО 6. ділові ігри
- МО 7. реферати
- МО 8. есе
- МО 9. аналітичні звіти
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи,
- МО 14. підсумковий контроль – іспит.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна оцінка знань студента під час навчальних занять за кожну тему (опитування, тестування, розв'язання задач), виконанні завдань для самостійної роботи, підготовці есе – 5 балів.

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів екзамену (як можливість отримання додаткових балів, якщо набрані протягом семестру бали не влаштовують студентів). У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Іспит	Сума	
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль № 2								ІНДЗ
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13			
3	4	4	3	4	4	3	4	4	4	4	4	4	10	40	100

7. Рекомендована література

Основна література:

1. HR-технології: навчальний посібник / Укл.: Л.Д. Водянка, З.І. Кобеля, Чернівці: ЧНУ, 2022. 480 с.
2. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст] : навч. посіб. / Никифорак В.А., Водянка Л.Д., Кобеля З.І., Никифорак О.Я. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 332 с.
3. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст] : навч. посіб. / Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Київ : Знання, 2010. 310с.
4. Економіка праці і соціально-трудові відносини: підручник / О. В. Шкільов та ін. ; за ред. О. В. Шкільова. Київ : Компринт, 2015. 749 с.
5. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст] : навч. посіб. / Є.П.Качан, О.П.Дяків, В.М.Островерхов та ін.; За ред.. Є.П.Качана. Київ : Знання, 2008. 407с.
6. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. посіб. / І. Б. Скворцов та ін. ; за ред. І. Б. Скворцова. Львів, 2016. 268 с.
7. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / [А. М. Колот, О. А. Грішнова, О. О. Герасименко та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. Київ : КНЕУ, 2009. 711 с.
8. Червінська, Л. П. Економіка праці [Текст]: навч. посіб. / Л. П. Червінська. Київ : ЦУЛ, 2010. 228 с.

Додаткова література:

1. Арсентьєва О. С. Щодо співвідношення понять «соціальний діалог» і «соціальне партнерство» умовах реформування трудового права України. *Актуальні питання теорії та права: зб. наук. пр.* 2019. № 15. С. 219-228.
2. Бендасюк О.О. Особливості розвитку трудового потенціалу України в умовах переходу до інноваційної моделі економіки. *Регіональна економіка*, 2010. № 1. С. 172-177.
3. Вдовіна Г.О. Аналіз ринку праці: пропозиція та попит на неї. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 145 с.
4. Економіка праці і соціально-трудові відносини [Текст] : навч. посіб. / М. Г. Акулов, А. В. Драбаніч, Т. В. Євась та ін. Київ : ЦУЛ, 2012. 328 с.
5. Забута Н.В. Регулювання зайнятості населення: теорія і зарубіжний досвід. *Проблеми економічного становлення*. 2009. № 5. С. 76–82.
6. Кучинська О. О. Вплив інтеграційних процесів на економічну активність населення, зайнятість та ринок праці. *Економіка та держава*. 2009. С. 82-85.
7. Мандрика Н. Соціальне партнерство: його суть та основні принципи [Текст]. *Бюлетень національної служби посередництва і примирення*. 2009. № 1-2. С. 33-39.
8. Мартиненко М. Проблеми та перспективи модернізації соціального діалогу в Україні. *Україна: аспекти праці*. 2020. №1. С. 32-37.
9. Пилипенко А.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник / С.М. Пилипенко, А.А. Пилипенко, І.П. Отенко. Харків: ВИД. ХНЕУ, 2004. 224 с.

10. Поплавська, О.М. Соціальний діалог в Україні: стан, ефективність, перспективи розвитку в цифровій економіці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 26, Ч. 2. С.44-49
11. Сітка М.Р. Теоретичні засади соціалізації соціально-трудових відносин на підприємствах торгівлі. *Інноваційна економіка: науковий журнал*. 2012. № 5. С. 241-244
12. Трунова Г.А. Правове регулювання соціального партнерства в Україні [монографія]. Чернівці : Рута, 2009. 200 с.
13. Хромов М.І. Економічний розвиток в єдності процесів формування та використання людського капіталу. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 57-61.

Електронний ресурс:

1. Гринкевич С.С. Напрями моніторингу соціально-трудової сфери в умовах формування євроінтеграційних процесів. *Вісник Львівської комерційної академії*. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2009. Вип. 30. 214 с. (Серія економічна) URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vlca/Ekon/2009_30/04.pdf
2. Єрескова Т.В. Соціальний діалог як ефективна стратегія моніторингу та оцінювання. 2019. URL: <https://www.soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/newsfiles/problemsofsociologicaltheorydevelopment2019.pdf#page=140>
3. Жадан О.В. Трансформація соціально-трудових відносин у сучасному суспільстві. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2010. № 1 (37) URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ardu/2010_1/doc/3/05.pdf
4. Ільченко Б.В. Актуальність, проблеми та перспективи модернізації соціального діалогу в Україні. 2019. URL: https://projects.dune-hd.com/bitstream/handle/2018/31279/Sz_19-88.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Інформація про діяльність Національної тристоронньої соціально-економічної ради у III кварталі 2019 року URL: <http://www.ntser.gov.ua/ua/activity/128.html>.
6. Інформація про результати діяльності Національної служби посередництва і примирення за I квартал 2019 року. URL: http://nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1816:-1-2011-&catid=13:2010-01-19-21-48-27&Itemid=9
7. Кодекс законів про працю України України зі змін. № 5462-VI від 16.10.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
8. Колективний трудовий спір на національному рівні між Федерацією професійних спілок та Кабінетом Міністрів України Національною службою посередництва і примирення знято з реєстрації. URL: http://nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2038:2011-07-01-12-47-01&catid=13:2010-01-19-21-48-27&Itemid=9
9. Про зайнятість населення / Закон України зі змін. № 5067- VI від 05.07.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
10. Про оплату праці / Закон України №5462-17 зі змін. від 16.10.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
11. Про соціальний діалог в Україні / Закон України зі змін. № 4719-VI від 17.05.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
12. Украинский характер (характерные социально-психологические особенности населения Украины). Аналитический доклад. Центр социальных исследований "София", 2011. С. 22. URL: <http://dialogs.org.ua/files/20110616.pdf>.

8. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України // Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби зайнятості. URL: <http://www.dcz.gov.ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра **економічної теорії, менеджменту і адміністрування**

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова, чи вибіркова)

Освітньо-професійна програма **«Менеджмент організацій і адміністрування»**

(назва програми)

Спеціальність **073 – Менеджмент**

(вказати: код, назва)

Галузь знань **07 – Управління та адміністрування**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

(вказати: перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник: **кандидат економічних наук, доцент**

асистент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування Кузьмук Ігор Ярославович

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача: <https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektiv-kafedry/kuzmuk-igor-yaroslavovych>

Контактний тел.: **+380-50-338-40-19 (Viber, Telegram)**

E-mail: i.kuzmuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1862>

Консультації:

Онлайн-консультації: згідно графіку

Google Meet: meet.google.com/qfr-mgyy-cyz

Очні консультації: щоп'ятниці з 13.00 до 15.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Адміністративний менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань «Управління та адміністрування».

Навчальна дисципліна призначена сформувати у здобувачів сучасного мислення та спеціальних знань у галузі адміністративного менеджменту; набуття умінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій адміністративного менеджменту, організаційного забезпечення та адміністрування діяльності суб'єктів управління та адміністрування. Дисципліна зорієнтована на набуття здатності організовувати систему адміністративного управління в організаціях; володіння методами та технологіями адміністративного менеджменту та адміністрування управлінських рішень.

2. Мета навчальної дисципліни.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Адміністративний менеджмент» є формування у студентів сучасної системи знань про природу та теоретичні засади адміністративного менеджменту для вироблення вмінь застосування сучасних управлінських технологій й інструментарію у практиці адміністративної роботи, у тому числі під час надання адміністративних послуг.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Адміністративний менеджмент» є:

- оволодіння методик застосуванню теоретичних і практичних аспектів адміністративної діяльності при розв'язанні управлінських завдань і проблем;
- вивчення сутності концептуально-технологічних засад адміністративної діяльності на різних рівнях ієрархічних управлінських структур й умов соціально-економічної та культурної самоорганізації громадян;
- освоєння механізмів розробки й прийняття управлінських рішень на різноманітних етапах діяльності менеджера-керівника.

Набуття навичок адміністративного управління є сьогодні одним із критеріїв підготовки фахівців-професіоналів, які здатні передбачати, своєчасно виявляти та успішно вирішувати нагальні проблеми функціонування і розвитку організацій.

3. Пререквізити. «Менеджмент», «Логістика», «Економіка підприємства», «Операційний менеджмент», «Розробка та прийняття управлінських рішень».

4. Результати навчання. У результаті вивчення курсу студенти повинні набути:

Знання:

ЗН1. Концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання.

Уміння:

УМ1. Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання.

Комунікації:

К2. Збір, інтерпретація та застосування даних.

Автономія та відповідальність:

АВ1. Управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами.

5. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма

«Менеджмент організацій і адміністрування») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання.

Загальні та фахові компетентності.

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

Результати навчання

ПРН 7. Виявляти навички організаційного проектування.

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Адміністративний менеджмент»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	IV	VII	4,0	120	2	30	30	0	0	60	0	іспит
Заочна	IV	VII	4,0	120	2	10	4	0	0	106	0	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади адміністративного менеджменту												
Тема 1. Еволюція ідей, напрямків, шкіл та концепцій адміністративного менеджменту.	12	4	2			6	12	1				11
Тема 2. Планування в адміністративному менеджменті	12	2	4			6	12	1				11
Тема 3. Організовування праці підлеглих	12	4	2			6	12	1				11
Тема 4. Мотивування працівників апарату управління	12	2	4			6	12	1				11
Тема 5. Контроль в адміністративному менеджменті	12	2	4			6	12	1	2			9
Разом за ЗМ1	60	14	16			30	60	5	2			53
Змістовий модуль 2. Методи та управлінські рішення в адміністративному менеджменті												
Тема 6. Система адміністративного менеджменту та апарат управління	10	2	2			6	12	1				11
Тема 7. Адміністративні методи управління	12	4	2			6	12	1				11
Тема 8. Адміністрування управлінських рішень	10	2	2			6	12	1				11
Тема 9. Стратегічна роль керівника як складова ефективності адміністративного менеджменту	14	4	4			6	12	1				11
Тема 10. Сучасні технології адміністративного менеджменту	14	4	4			6	12	1	2			9
Разом за ЗМ 2	60	16	14			30	60	5	2			53
Усього годин	120	30	30			60	120	10	4			106

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Адміністративний менеджмент» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне опрацювання, а також виконання індивідуального завдання у вигляді доповіді або есе та презентації результатів виконаного завдання.

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Еволюція ідей, напрямків, шкіл та концепцій адміністративного менеджменту. 1.1 Розвиток ідей адміністративного менеджменту у контексті управлінської думки 1.2 Гуманістичний напрямок адміністративного менеджменту 1.3 Еволюція філософських засад адміністративного менеджменту 1.4 Розвиток адміністративного менеджменту в умовах глобальної трансформації 1.5 Зарубіжні школи адміністративного менеджменту 1.6 Концепції державно-громадянського управління та їх вплив на розвиток адміністративного менеджменту	6	10
2	Тема 2. Планування в адміністративному менеджменті 2.1. Сутність адміністративного планування. 2.2. Розробка цілей та формування місій підприємства. 2.3. Поняття та види планів, технологія планування діяльності підприємства. 2.4. Методи планування та оцінка якості планів підприємства.	6	10
3	Тема 3. Організовування праці підлеглих 3.1 Організація структури адміністрації підприємства 3.2. Організація праці підлеглих. 3.3. Перспективи організації праці в контексті розвитку SMART-економіки. 3.4. Концепція розвитку проектно-орієнтованої організації. 3.5. Застосування технологій тайм-менеджменту в адміністративному управлінні.	6	10
4	Тема 4. Мотивування працівників апарату управління 4.1. Теоретичні засади мотивації працівників апарату управління. 4.2. Традиційні форми мотивації адміністративних працівників. 4.3. Нетрадиційні підходи до мотивування працівників апарату управління 4.4. Зарубіжний досвід мотивації працівників.	6	10
5	Тема 5. Контроль в адміністративному менеджменті 5.1 Зміст адміністративного контролю. 5.2 Контроль діяльності апарату управління: види, особливості, принципи 5.3 Інструменти адміністративного контролю 5.4 Регулювання та координація адміністративної діяльності.	6	12
6	Тема 6. Система адміністративного менеджменту та апарат управління 6.1. Адміністративний менеджмент як один із напрямів сучасного менеджменту. 6.2. Сучасні підходи до побудови ефективної системи адміністративного менеджменту підприємств. 6.3. Апарат управління: поняття, особливості визначення і використання. 6.4. Роль менеджера-адміністратора як суб'єкта адміністративного менеджменту.	6	12

7	Тема 7. Адміністративні методи управління 7.1. Особливості адміністративних методів управління 7.2. Види адміністративних методів управління 7.3. Адміністративне діловодство в організації 7.4. Природа адміністративної влади і стилі керівництва	6	10
8	Тема 8. Адміністрування управлінських рішень 8.1. Сутність управлінських рішень у системі адміністративного менеджменту 8.2. Процес прийняття управлінських рішень 8.3. Оцінка ризику управлінських рішень	6	12
9	Тема 9. Стратегічна роль керівника як складова ефективності адміністративного менеджменту 9.1 Економічна ефективність роботи керівника як складова адміністративного менеджменту 9.2 Соціальна ефективність роботи керівника як складова адміністративного менеджменту 9.3 Ефективність роботи керівника в умовах ринку: алгоритми інноваційної діяльності 9.4 Менеджери та їх роль в організації: десять ролей керівника за Мінцбергом 9.5 Стратегічна роль керівника як складова ефективності адміністративного менеджменту 9.6 Синергетична парадигма економічної, соціальної, стратегічної ролі керівника	6	10
10	Тема 10. Сучасні технології адміністративного менеджменту 10.1. Зміст і призначення технології управлінської діяльності 10.2. Поняття, види й роль інформаційних технологій в управлінні 10.3. Організація офісного простору	6	12
		60	108

Індивідуальне навчально-дослідне завдання студента (ІНДЗ) є видом позааудиторної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу. ІНДЗ виконується за власною ініціативою, бажанням студента, крім обов'язкових видів контролю. Студенти самостійно обирають тему ІНДЗ з тематичного переліку. Виконання ІНДЗ дає можливість студентам отримати додаткові бали з метою поліпшення результатів поточного контролю або отримання оцінки за підсумковим контролем автоматично.

Тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань

Назва теми
1. Еволюція теоретичних концепцій формування адміністративного менеджменту.
2. Особливості класичної адміністративної школи: А. Файоль. Л. Урвік, Г. Черч, Дж. Муні, А. Рейш.
3. Теорія адміністративної організації ідеального типу М. Вебера.
4. Управлінський бюрократизм.
5. Проблеми й перспективи розвитку адміністративного менеджменту в умовах хаосу та невизначеності.
6. Влада та її використання в управлінні організацією.

7. Співставлення понять авторитету та влади з позицій адміністративного менеджменту.
8. Дисципліна, відповідальність та стягнення в організації.
9. Психологічні аспекти адміністративного впливу на підлеглих.
10. Психодіагностика підлеглих в процесі адміністративного управління.
11. Психологічні ролі та типологія керівників.
12. Концепція проектування роботи в адміністративному менеджменті.
13. Розподіл повноважень та визначення відповідальності в практиці адміністративного менеджменту.
14. Технології прийняття рішень та їх застосування в адміністративному менеджменті.
15. Оцінка ефективності адміністративних рішень.
16. Методика розробки регламентів у адміністративному менеджменті.
17. Комунікаційні ролі менеджера.
18. Особливості внутрішньо фірмових комунікацій між власниками, менеджерами та підлеглими.
19. Зовнішні комунікації менеджерів: проблеми комунікування з контрагентами.
20. Переговорні практики в адміністративному менеджменті.
21. Конфлікти та їх вирішення в процесі управлінської роботи.
22. Ефективні офісні технології в адміністративному менеджменті.
23. Планування робочого простору в офісі.
24. Організація та адміністрування системи документообороту на підприємстві.
25. Організування ефективної роботи офісу.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Освітні технології, що використовуються для викладання «Адміністративного менеджменту»:

1. Лекції, під час яких розкриваються основні теоретичні концепції та принципи адміністративного управління з використанням презентацій та інших візуальних засобів для кращого засвоєння матеріалу.

2. Групові та індивідуальні завдання з аналізу реальних ситуацій адміністративного управління на підприємствах та організаціях, що сприяють розвитку навичок командної роботи та співпраці і навчають застосовувати отримані знання у практичних випадках прийняття управлінських рішень. Студенти можуть працювати як індивідуально, так і у командах, аналізувати реальні випадки і розробляти стратегії адміністративного управління для рішення конкретних проблем.

3. Кейс-студії – ця технологія полягає в вивченні реальних ситуацій та прийнятті рішень на основі аналізу цих кейсів. Вона дозволяє студентам виробити аналітичні навички та здатність застосовувати теоретичні знання до практичних завдань.

4. Використання таких технологій, як онлайн-курси, платформа MOODLE та інші інтерактивні платформи навчання, неформальні бізнес-курси, що сприяють підтримці навчання адміністративному менеджменту. Вони дозволяють студентам мати доступ до матеріалів у будь-який час, виконувати завдання та поглиблювати свої знання. За допомогою інструментів відеоконференцій, таких як Zoom або Meet, викладач може запрошувати професіоналів зі сфери проєктного менеджменту на онлайн-заняття для проведення лекцій, дискусій та відповідей на запитання студентів.

5. Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;

- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Види та форми контролю

Навчальний матеріал розподілено за 2-ма модулями. Максимальна оцінка за кожний модуль складає 30 балів. Ще 40 балів студент може отримати на заліку.

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, фіксований виступ, наукова публікація з проблем адміністративного менеджменту) відповідь студента, звіт та презентація матеріалів самостійної роботи студента.

Формою підсумкового контролю є іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів;
- МО 8. есе;
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій;
- МО 11. тестування;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – іспит.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилавання на джерела інформації в разі використання чужих ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженням графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів здобутих шляхом неформальної освіти: Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No109 від 28 березня 2022 року) (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва, тощо) отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем охоплених змістовим наповнення курсу.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів освіти з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення заліку, завданням якого є перевірка

розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності практичного використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології адміністративного менеджменту для розв'язання проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни «Адміністративний менеджмент»;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій адміністративного характеру;
- застосування аналітичних підходів;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, бачити слабкі й сильні сторони організації, обґрунтовувати можливості і загрози, що існують у зовнішньому середовищі організації;
- якість і чіткість викладення міркувань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка	Характеристики
A (90 – 100)	Всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни. Студент засвоїв теоретичні засади навчальної дисципліни, специфіку практичних і тестових завдань. Глибоко знає основну літературу, а також періодичні джерела та електронні ресурси. Ознайомився з додатковою літературою, рекомендованою програмою. Вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою. Системно інтерпретує програмний матеріал. Дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання. Демонструє навички творчого мислення.
B (80-89)	Студент показав повні і достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності. Успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без істотних зауважень.
C (70-79)	Студент опрацював основну літературу, рекомендовану програмою, а також додаткову літературу. Засвоїв основні завдання і методи курсу. Вміє використовувати на практиці програмні завдання, розв'язувати тестові завдання. Проте, наявні певні неточності, помилки.
D (60-69)	Продемонстровано знання лише базового програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю. Програмний матеріал викладається ним непослідовно із суттєвими неточностями та помилками у формулюванні наукової термінології. Знання суміжних дисциплін та новітніх наукових даних з навчальної дисципліни є слабкими. Допускає неточності, помилки при розв'язанні задач і тестів.

E (50-59)	Недосконало і неповно дає відповіді на теоретичні питання дисципліни і розв'язує практичні завдання з суттєвими помилками, частково, але володіє необхідними знаннями для виправлення помилок під керівництвом викладача. Не може пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
FX (35-49)	Не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни. Допускає грубі помилки у відповідях. Не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання або допускає принципові помилки у їх виконанні.
F (1-34)	Має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки. Показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)												Кількість балів (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	МКР	T6	T7	T8	T9	T10	МКР		
3	3	4	5	5	10	3	3	4	4	6	10		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

8. Рекомендована література

8.1. Основна

1. Адміністративний менеджмент : навч.-метод.посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2018. 102с
2. Велешук С.С. Адміністративний менеджмент: Навчально- методичний посібник Тернопіль. ТНЕУ «Економічна думка». 2014. 216 с.
3. Гордієнко Л. Ю. Адміністративний менеджмент : навчальний посібник /Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 216с.
4. Гуторова О.О., Стасенко О.М. Адміністративний менеджмент: навч. посіб. Х.: ХНАУ, 2018. 383 с.
5. Левицький В. В. Адміністративний менеджмент : конспект лекцій. Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, факультет економіки та управління, кафедра менеджменту. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. 90 с.

6. Менеджмент і адміністрування : підручник для магістрів / Колектив авторів: д.е.н., проф. Галушка З.І., д.е.н., доц. Антохов А.А., к.е.н., доц. Запихляк В.М.; к.е.н., доцент Сторощук Б.Д., к.е.н., доц. Терлецька Ю.О., к.е.н., доц. Заволічна Т.Р., к.е.н., ас. Кузьмук І.Я. Чернівці : 2021. 437 с.
7. Михаліцька Н. Я., Верескля М. Р., Михаліцький В. С. Адміністративний менеджмент: навчальний посібник. Львів: Льв ДУВС, 2019. 320 с.
8. Новіков Б.В. Основи адміністративного менеджменту: Навч. посіб./ Б.В. Новіков, Г.Ф. Сініок, П.В. Круш. К.: «Центр навчальної літератури», 2019. 165 с.

5.2. Допоміжна

1. Адізес Іцхак Кальдерон. Стилi хорошого i поганого менеджменту / пер. з англ. Валерія Глінка. Київ : Наш формат, 2020. 224 с
2. Андросова О. Ф., Череп А. В. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2007. 356 с.
3. Аппело Юрген. Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами». Харків : Ранок : Фабула, 2019, 432 с.
4. Виноградський М. Д. Менеджмент в організації: навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів /М.Д. Виноградський, А.М. Виноградська, О.М. Шкапова. К.:КОНДОР, 2017. 140 с.
5. Вінтоняк А. М. Особливості організації адміністративного тайм-менеджменту як спосіб нестандартної мотивації персоналу. Галицький економічний вісник. Т. : ТНТУ, 2023. Том 83. № 4. С. 107–113.
6. Гербен ван ден Берг, Пол Пітерсма. 25 ключових моделей управління. Харків : Ранок-Фабула, 2020. 208 с.
7. Друкер Пітер Ф. Виклики для менеджменту ХХІ століття. Київ : КМ- БУКС, 2020. 240 с.
8. Керівництво організацією : навч. посіб. / О.Є Кузьмін, Н. Т. Мала, І.С. Процик. Львів: Вид-во нац.ун-ту «Львівська політехніка». 2018 р. 175 с.
9. Колот А. М. Мотивація персоналу: підручник / А.М. Колот. К.: КНЕУ, 2017. 211 с.
10. Лебедева, В. В. Система адміністративного управління. ЕКОНОМІКА: реалії часу = ECONOMICS: time realities [Електрон. ресурс]. Одеса, 2020. № 5 (51). С. 58–64.
11. Менеджмент установ і організацій: навч. посібник / А.Ф.Мельник, А.Ю. Васіна, Н.М. Кривокульська; за ред. А.Ф Мельник. К.: В.Д. «Професіонал», 2017. 301 с.
12. Монастирський Г.Л. Теорія організації: підручник. Тернопіль: Крок, 2019. 368 с.
13. Сладкевич В.П. Сучасний менеджмент організацій; навч. посіб. К.: МАУП, 2017. 133 с.
14. Стільник В. В. Адміністративний менеджмент: конспект лекцій / В.В.Стільник, Н.С.Зінгаєва. Миколаїв : МНАУ, 2019. 102с.
15. Тепскотт Дон, Тепскотт Алекс. Блокчейн революція. Львів :Літопис, 2019. 492 с.
16. Тетлок Філіп, Гарднер Ден. Суперпрогнозування. Мистецтво та наука передбачення / пер. з англ. Ірина Мазарчук. Київ : Наш формат, 2018.368 с.
17. Третяченко В. В. Управлінські команди: технології підготовки. Луганськ: Світлиця, 2017. 255 с.
18. Україна 2030 : Доктрина збалансованого розвитку. Львів : Кальварія, 2017. 168 с.
19. Хміль Ф. І. Управлінський консалтинг: навчальний посібник. К. : Академвидав, 2018. 240 с.
20. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
21. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
22. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>
23. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/>
24. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
25. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL : [http:// www.mps.gov.ua](http://www.mps.gov.ua)
26. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL : <https://mof.gov.ua/uk>.
27. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
28. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
29. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
30. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра історії України

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Актуальні питання історії та культури України

обов'язкова дисципліна

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій і адміністрування»
(назва програми)

Спеціальність 073 «Менеджмент»
(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

Економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

Розробники: к.і.н., асистент Христан Назарій Михайлович

Профайл викладача

[http://www.histukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[3030\]\[caf_pers_id\]=1842&comands\[3030\]=item](http://www.histukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[3030][caf_pers_id]=1842&comands[3030]=item)

Контактний тел. +380954364044

E-mail: n.khrystan@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2497>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю
середа та п'ятниця з 9.00 до 12.00

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю
Viber/Telegram (+380954364044) у робочі дні з 10 по 16:00

1. Анотація дисципліни.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Актуальні питання історії та культури України» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Курс «Актуальні питання історії та культури України» зосереджує увагу здобувача на особливостях проявів минулого у культурному просторі України. У своїй основі, сприятиме отриманню майбутніми фахівцями (у своїх сферах) системи історичних знань, умінь та навичок, здатність до творчого мислення, судження, усвідомлення загальнолюдських цінностей у світлі історичних подій. Навчить здобувача рухатись у просторі ідей, фактів, відрізнити міф, кліше - від історичного факту, віднайти істину. Допоможе виробити цілісний погляд на світ та сприятиме формуванню свідомого громадянського суспільства в умовах розбудови незалежної України.

2. Метою вивчення курсу «Актуальні питання історії та культури України» для економічного факультету є – систематизація знань здобувачів з історії та культури України, аналіз історико-культурологічних фактів, надбання, вмінь робити висновки, які допоможуть орієнтуватися у сучасному житті країни; закласти основи політичної культури здобувачів; допомогти здобувачам засвоїти прийоми роботи з науковою літературою суспільно-політичного та культурологічного спрямування; розгляд проблем розвитку української культури від первісного ладу до наших днів, зосередження основної уваги на найвидатніших досягненнях культури на кожному її етапі розвитку, розгляд взаємозв'язків української культури зі світовою, етапних досягнень українського народу в галузі культури упродовж тривалої боротьби за національну незалежність та власну державність.

Через ознайомлення здобувачів з історією та культурою українського народу у боротьбі за власне існування, національну державність прищепити почуття гордості за свій народ і відповідальність за майбутнє України.

Завдання дисципліни полягає в тому, щоб забезпечити послідовне і цілісне вивчення курсу, використовуючи для цього всі види занять (лекції, практичні заняття, самостійну роботу). При цьому слід пояснити с здобувачам особливості вивчення цієї дисципліни, як науки, що відчуває на собі суб'єктивний вплив авторів, щодо історико-культурних процесів.

Питання історії та культури України мають викладатися у прямому логічному зв'язку з поточним матеріалом з метою формування у здобувачів матеріалістичного світогляду і діалектичного методу пізнання.

3. Пререквізити. Одночасно з вивченням дисципліни здобувачі освіти набувають знань з курсів: «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» та «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

4. Результати навчання.

4.1. Компетентності.

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма: «Менеджмент організацій і адміністрування») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

У результаті вивчення освітньої дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- Поняття про місце курсу «Історія та культура України» в системі гуманітарних наук, його предмет і завдання, методи дослідження та наукову періодизацію історії та культури України;
- особливості розвитку людського суспільства на території України у доісторичні часи, проблеми у дослідженні етногенезу слов'ян;
- соціально-політичний і економічний устрій держави Київська Русь та її культуру в часи її становлення, розквіту і занепаду;
- причини та наслідки втрати українським народом своєї державності і захоплення його земель Литовським князівством і Польщею, еволюцію соціально-економічного, політичного та культурного життя українських земель у XIV-XVII ст., становлення української народності;
- причини виникнення українського козацтва та його роль в суспільно-політичній Історії України, процес становлення та еволюцію козацької державності кінця козацької державності та значення договору з Москвою 1654 р. для подальшої долі України;
- суспільно-політична, економічна та культурна ситуація в Україні в умовах бездержав'я XIX - початку XX ст., та особливості революційного процесу в Україні у 1917 -1920 рр.,
- українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку другої світової війни, особливості суспільно-політичної та культурної ситуації в Україні у роки Великої Вітчизняної війни, законодавче оформлення кордонів України;
- історико-культурницькі процеси в Україні у другій половині 40-х - першій половині 80-х років;
- досягнення та проблеми розвитку державності та культури України в сучасних умовах.

Вміти:

- Користуватися науковою літературою в процесі підготовки до практичного заняття та при написанні рефератів;
- логічно та доказово усно викласти матеріал, відповісти на поставлені питання;
- на підставі аналізу історичних фактів виявляти причини руйнування української державності та особливості існування українського народу під владою Литви та Польщі у XIV - XVII ст.;
- використовуючи наукову літературу проводити аналіз різних поглядів істориків щодо місця Київської держави в історії українського народу та етногенезу українців;
- на основі наявних наукових джерел визначити досягнення і хиби козацької державності та місце козацтва в політичній історії України та її культури;
- виявити причини піднесення національно-просвітницького руху в Україні наприкінці XIX – початку XX ст., особливості у становленні українських партій та аналізувати їх програми в роки української національно-демократичної революції 1917 -1920-хрр.;

- визначити причини та наслідки соціалістичних перетворень в Україні у 20-х – 30-х рр. ХХ ст., виявити витоки українського; показати місце і роль українського народу у роки другої світової війни;

- аналізувати суспільно-політичні, економічні та культурні процеси в Україні 40-х - 90-х рр. і виділити основні причини необхідності змін.

5. Опис освітньої дисципліни.

5.1. Загальна інформація.

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	4	120	2	30		30		60		екзамен
Заочна	1	1	4	120	2	6		4		110		екзамен

5.2. Дидактична карта освітньої дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Політико-культурний простір українського минулого в епоху середньовіччя та раннього нового часу (IX – кінець XVIII ст.)													
Тема 1. Руська держава у політико-культурному просторі українського минулого Мета: Розкрити процес становлення та розвитку державності Русі – від язичників до християн. Простежити культурні впливи сусідів на Київську державу.	8	2	2				4	8	1	1			6	
Тема 2. Regnum Ruthenorum – феномен української державності. Мета: Розглянути феномен держави Романовичів. Проаналізувати особливості цивілізаційного вибору – «між Сходом і Заходом».	8	2	2				4	8					8	
Тема 3. На перехресті нових світів: Русь-Україна у складі ВКЛ та Королівства Польського (середина XIV – XVI ст.) Мета: Простежити процес	8	2	2				4	8					8	

культурної й політичної інтеграції українських земель до складу литовської та польської держав.												
Тема 4. Генеза українського козацтва. Еволюція Війська Запорозького у XVI – перша половина XVII ст. Мета: Представити обставини зародження та розвитку запорозького козацтва, явище козакування у XVI ст., появу реєстрового козацького війська і створення козацької автономії у першій половині XVII ст.	8	2	2			4	8					8
Тема 5. Епоха Хмельниччини. Козацька революція середини XVII ст. і відродження державності. Мета: Розглянути особливості національно-визвольної боротьби та соціальних катаклізмів у період Хмельниччини.	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 6. Феномен Руїни в українській історії. Культурний вимір «козацької епохи». Мета: Простежити особливості внутрішньо-політичного та міжнародного становища українських козацьких держав. З'ясувати характерні риси розвитку української культури епохи козащини.	8	2	2			4	8					8
Тема 7. «Мазепинська доба» та згасання козацьких автономій у кінці XVII – другій половині XVIII ст. Мета: Представити феномен Івана Мазепи в історії Гетьманщини. Простежити процес занепаду українських козацьких держав у XVIII ст.	8	2	2			4	8	1				7
Разом за ЗМ 1	56	14	14			28	56	3	2			51

Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Формування української модерної ідентичності у боротьбі за національну державу											
Тема 1. «Два світи»: українські землі у складі Російської та Австрійської імперій у XIX ст. Мета: Розкрити особливості соціально-економічного становища українських земель у складі двох імперій. Окреслити політику імперського колоніалізму стосовно українських земель.	8	2	2			4	8					8
Тема 2. «Із селян у націю»: формування модерної української ідентичності та культурний вимір українського відродження у XIX ст. Мета: Простежити зародження та розвиток української національної ідеї.	8	2	2			4	8	1				7
Тема 3. «Україна в огні і революції»: Відродження державності українського народу у першій чверті XX ст. Мета: Розкрити хід та особливості боротьби за українську державність під час революційних подій 1917 – 1921 рр.	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 4. Радянська Україна у міжвоєнний період: від національного ренесансу до московського терору. Мета: Простежити феномен українського культурного відродження, розгортання й апогей сталінського терору щодо українського народу.	8	2	2			4	8					8
Тема 5. «Між двома проваллями»: Україна у Другій світовій війні. Мета: Проаналізувати героїчну боротьбу українського народу проти тоталітарних режимів Адольфа Гітлера та Йосифа Сталіна.	8	2	2			4	8		1			7
Тема 6. Український вимір	8	2	2			4	8					8

у десятиліття контрольованого лібералізму й наростання системної кризи Радянського Союзу. Мета: Розкрити політико- культурні та соціально- економічні процеси в УРСР.												
Тема 7. Україна від «перебудови» до незалежності. Мета: Проаналізувати шляхи боротьби за відновлення української національної державності наприкінці 80-х рр. XX ст. та процес становлення України як складової європейського культурно- цивілізаційного простору.	8	2	2			4	8					8
Тема 8. Російсько- український антагонізм: історична тяглість і сучасність. Мета: Аналіз та оцінка російсько-українських відносин у контексті наростаючих імперіалістичних настроїв путінського режиму. Виявлення ключових рис та механізмів протистояння концепції «руського міра».	8	2	2			4	8	1				7
Разом за ЗМ 2	64	16	16			32	64	3	2			59
Усього годин	120	30	30			60	120	6	4			110

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи.

Пошукові, дослідницькі й аналітичні роботи:

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
1	Пошукова інформаційна робота на тему: «Еволюція князівської влади на Русі: від «кагана» (князя) до «гех» (короля)»	4	6
2	Пошукова робота: «Простір та форми культурного життя давньоруського суспільства»	4	8
3	Аналітична робота: «Військо її королівської милості Запорозьке у Речі Посполитій»	4	8
4	Пошукова робота: «Опозиція до влади Богдана Хмельницького»	4	6
5	Аналітична робота: «Боротьба за владу в Гетьманщині після смерті Богдана Хмельницького»	4	8
6	Аналітична робота: «Створена загравами війни: Культурне життя й особливості козацького барокко»	4	8
7	Аналітична робота: «Іван Мазепа та Петро Романов – характер взаємин».	4	6
8	Дослідницька робота: «Українське національне відродження ХІХ ст.: етапи, прояви і наслідки»	4	8
9	Дослідницька робота: «Битва під Крутами: міф та реальність».	4	8
10	Дослідницька робота: «1939 рік – «Возз'єднання» українських земель чи приєднання нових територій до складу СРСР»	4	6
11	Пошукова робота: «Радянізація крізь призму людської долі» (на прикладі окремих людей)	4	8
12	Аналітична робота: «Російсько-український антагонізм: ідея неприйнятності «руського міра».	4	6
13	Дослідницька робота «Український культурний простір сучасності: форми, види, впливи»	4	8
14	Аналітична робота «Формування української національної ідентичності»	4	8
15	Дослідницька робота: «Перший король Русі – Данило Романович»	4	8
	Всього годин	60	110

6. Методи навчання. До методів відносяться проблемні й оглядові лекції, інтерактивні заняття (заняття дискусійна група, заняття з навчанням одних здобувачів іншими), інтегровані заняття, проблемні заняття, відеозаняття, прес-конференції тощо.

Перевагу надається продуктивним методам: проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, кейс-стаді, тренінги, бесіди і дискусії, робота в інтернет-класі: електронні лекції, дистанційні консультації та ін., спрямовані на активізацію і стимулювання освітньо-пізнавальної діяльності здобувачів.

Використовується проблемно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно-орієнтований, міждисциплінарний підходи до навчання.

Навчання здійснюється під час лекційних, самостійної позааудиторної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання. Під час занять використовуються мультимедійні засоби, проектор, комп'ютери, Інтернет-ресурси.

Політика дисципліни. Політика освітньої дисципліни визначається системою вимог, які визначаються та регулюються відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» № 1556-УП від 01.07.2014 року (зі змінами), нормою законодавства України щодо академічної доброчесності та Статуту, положень Університету, й інших нормативних документів, які регламентують організацію освітнього процесу при вивченні дисципліни, а також системою вимог для даної дисципліни.

Перелік використовуваних методів навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;

7. Система контролю та оцінювання

Основною формою контролю є письмовий контроль. Вказана форма використовується для підсумкового модуля, або з метою додаткових балів. До письмового контролю відноситься: тестування, есе, реферат, індивідуальні дослідницькі роботи.

Засоби оцінювання

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 7. реферати
- МО 8. есе
- МО 11. тестування,
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен

Критерії оцінювання результатів навчання з освітньої дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали).

Оцінювання рівня та якості знань здобувачів здійснюється із врахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації. Оцінюватися може виконання здобувачами відповідних навчальних завдань, під час роботи над якими вони демонструють власне логічно побудоване історичне мислення; розгорнуті і стислі, але конкретні усні відповіді, письмові роботи, доповіді, реферати, виступи у дискусіях тощо.

Оцінка «відмінно» (A) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 90-100 від максимальної кількості можливих. При цьому:

грунтовно засвоїли рекомендовані до кожної теми джерела та спеціальну літературу, вміють її використовувати для аргументації тих чи інших положень при розкритті змісту відповідної проблеми;

вільно оперують фактологічною джерельною базою, хронологією, оволоділи відповідною науковою термінологією, що передбачена при засвоєнні даного курсу;

регулярно, кваліфіковано з використанням матеріалів додаткової літератури виступали на практичних заняттях;

Оцінка «добре» (B) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 80-89 від максимальної кількості можливих. При цьому:

виявили обізнаність та частково засвоїли матеріал, який дає можливість розуміти процеси розвитку новітніх технологій;

продемонструвавши знання фактичного матеріалу, орієнтуються в історичних датах, частково володіють відповідною науковою термінологією;

Оцінка «задовільно» (C) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 70-79 від максимальної кількості можливих. При цьому:

виявили обізнаність та частково засвоїли рекомендовані до кожної теми джерела та спеціальну літературу;

в основному засвоїли матеріал, який дає можливість розуміти процеси розвитку та застосування новітніх технологій;

продемонструвавши знання фактичного матеріалу, орієнтуються в історичних датах, частково володіють відповідною науковою термінологією;

Оцінка «задовільно» (D) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 60-69 від максимальної кількості можливих. При цьому:

не повністю опанували матеріал, передбачений програмою курсу, мають досить поверхневі знання щодо проблем, які вивчалися;

показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій та на семінарських заняттях;

обмежилися опосередкованим вивченням історичних джерел та мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури;

пасивно поводити себе на семінарних заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи.

Оцінка «задовільно» (E) виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 50-59 від максимальної кількості можливих. При цьому:

показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій та семінарних заняттях;

обмежилися опосередкованим вивченням історичних джерел та мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури;

пасивно поводити себе на семінарських заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи.

Оцінка «незадовільно» (FX) з можливістю повторного складання виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 35-49 від максимальної кількості можливих. При цьому:

не відвідували частину лекційних і семінарних занять, і бажання до самостійної роботи, не опрацювали рекомендованої літератури у зв'язку з цим не орієнтуються в процесах розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики.

Оцінка «незадовільна» (F) р з обов'язковим повторним курсом виставляється здобувачам, які набрали загальну суму балів 1-34 від максимальної кількості можливих. При цьому:

не відвідували лекційних і семінарських занять, пасивно поводити себе на семінарських заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи,

не опрацювали рекомендованої літератури, у зв'язку з цим не орієнтуються в процесах розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики,

не бажали відповідати на поставленні питання під час проведення семінарських занять, фактично не засвоїли програму курсу.

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

**Розподіл балів, які отримують здобувачі.
(екзамен)**

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)															Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль № 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

8. Рекомендована література.

8.1. Методичне забезпечення.

1. Історія України з найдавніших часів до наших днів. Практикум для студентів неспеціальних факультетів: Навч. посібник. 4-те вид., доп. Гриф МОНУ / Упор.: Герегова С.В., Гуйванюк М.Р., Скорейко Г.М. Чернівці: Наші книги, 2012. 336 с.
2. Історія політичної думки України (від часів Київської Русі до 1991 року): програма курсу та метод. рекомендації / Укл. Добржанський С.О. Чернівці: Чернівецький університет, 2010. 80 с.
3. Методичні рекомендації з курсу історії України (для студентів неспеціальних факультетів). Вид. 2-ге, доповн. / Укл. Яценюк Г.М., Суровцев О.А. Чернівці, 2011. 84 с.
4. Методичні рекомендації з курсу історії України (для студентів неспеціальних факультетів). Вид. 2-ге, доповн. / Укл. Яценюк Г.М., Балух О.В. Чернівці, 2012. 108 с.
5. Методичні рекомендації для семінарських занять та самостійної роботи студентів з курсу «Історія української культури», друге видання, доп. / Укл. Герегова С.В., Суровцев О.А. Чернівці: Наші книги, 2013. 80 с.
6. Методичні рекомендації з курсу історії України для студентів неспеціальних факультетів / Укл.: Яценюк Г.М., Дробіна Л.М. Чернівці, 2014. 128 с.

8.2. Основна література.

До ЗМ 1.

1. Альфредас Бумблаускас, Генуте Кіркенс, Борис Черкас, Дмитро Ващук, Лорета Скурвідайте. Епоха Вітовта в історії України: 1387-1430. К.: Видавництво "Балтія-Друк", 2020. 208 с.
2. Бойко О.Д. Історія України. К.: Вид. центр "Академія", 2002. 565 с.
3. Борисенко В. Курс української історії: З найдавніших часів до XX століття. К.: Либідь, 1996. 616 с.
4. Бовгиря А. "Слово і діло". Політичні злочини та політичний розшук в Гетьманщині XVIII ст. Вид 2-е. К.: ТОВ "Видавництво "Кліо"". 2022. 256 с.
5. Василь Марочко, Ольга Мовчан. 1932-1933. Хроніка Голодомору в Україні. К.: Кліо, 2020. 296 с.
6. Ващук, Лорета Скурвідайте. Епоха Вітовта в історії України: 1387-1430. К.: Видавництво "Балтія-Друк", 2020. 208 с.
7. Видатні постаті в історії України IX-XIX ст. Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети: Довід. вид. / Кер. авт. кол. В.І.Гусев. К.: Вища шк., 2002. 359 с.
8. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Репринтне відтворення видання 1913 року. К.: "Золоті ворота" ДТК УРСР "Радуга", 1990. 524 с.

9. Грушевський М. Історія України-Руси: У 11 т., 12 кн. / НАН України; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського та ін. К.: Наук. думка, 1991 – 2000. (Пам'ятки історичної думки України).
10. Довідник з Історії України (А – Я) / За заг. ред. І.Підкови, Р.Шуста. К.: Генеза, 2001. 1136 с.
11. Дорошенко Д. Нарис історії України. К.: Світ, 1991. 576 с.
12. Єфименко О. Історія України та її народу. К.: Освіта, 1992. 424.
13. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. Львів: Вид-во НТШ у Львові, 1991. 230 с.
14. Історія України / Кер. Авт. кол. Ю.Зайцев. Львів: Світ, 1996. 488 с.
15. Історія України в особах. ХІХ – ХХ ст. / Кер. авт. кол. І. Войцехівська. К.: Україна, 1995. 479 с.
16. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В.М. Литвина. К.: Знання-Прес, 2006. 460 с. (Вища освіта ХХІ століття).
17. Історія України: нове бачення: У 2 т. К.: Україна, 1995. Т.1. 450 с.; 1996. Т.2. 494 с.
18. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. К.: Либідь, 1994. 656 с.
19. Костомаров М. Історія України в життєписах найвизначніших її діячів. Львів, 1918. (репринтне видання).
20. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. К: Україна, 1993. 380 с.
21. Крип'якевич І. Історія України. Львів: Світ, 1990. 520 с. (Пам'ятки історичної думки України).
22. Кухта Б. З історії української політичної думки: [Текст лекцій.: Навчальний посібник]. К.: Генеза, 1994. 368 с.
23. Лановик Б., Лазарович А. Історія України. К.: Знання-Прес, 2006. 598 с.
24. Литвин В. Історія України. К.: Наук. думка, 2006. 728 с.
25. Литвин В.М, Мордвінцев В.М, Слюсаренко А.Г. Історія України. К.: Знання-Прес, 2002. 669 с.
26. Магочій Павло Роберт. Історія України / Переклад з англ. К.: Критика, 2007. - 639 с.
27. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. Львів: Світ, 1995. 248 с.
28. Мицик Ю.А, Бажан О.Г., Власов В.С. Історія України. К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2005. 576 с.
29. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. Харків: ВД “ШКОЛА”, 2007. 592 с.
30. Полонська-Василенко Н. Історія України: Репринтне відтворення видання. У 2 т. К., 1992. Т.1. 588 с.; Т.2. 606 с.
31. Попович М. Нарис історії культури України. К.: “АртЕк”, 1998. 728 с.
32. Світлична В.В. Історія України. К.: Каравела, 2006.
33. Субтельний О. Україна: Історія. К.: Либідь, 1991. 510 с.
34. Черкашина Н. Історія України: від найдавніших часів до сьогодення. К., 2005.
35. Шейко В.М., Білоцерківський В.Я. Історія української культури. Навч. посібник. К.: Знання, 2009. 414 с.
36. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К.: Генеза, 2005.
37. Филипчук О.М. *Studia Byzantino-Rossica*. Експансія, війна та соціальні зміни. Чернівці: Книги –ХХІ, 2013.

До ЗМ 2.

1. Аркас М. Історія України-Руси. К.: Вища шк., 1990. 456 с.
2. Багалій Д. Історія Слобідської України. К.: Харків: Дельта, 1991. 1993. 256 с.
3. Беркгоф К. Жнива розпачу: Життя і смерть в Україні під нацистською владою. Критика, 2011.
4. Бойко О.Д. Історія України. К.: Вид. центр “Академія”, 2002. 565 с.
5. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (1985-1991 рр.). К.: Кондор, 2004. 357 с.
6. Борисенко В. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття. К.: Либідь, 1996. 616 с.
7. Брайчевський М. Конспект історії України. К.: Знання, 1993. 208 с.

8. Верстюк В.Ф., Гарань О.В., Гурій О.І. та ін. Історія України. -К.: Альтернативи, 1997. 424 с.
9. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. К.: Наук. думка, 1995. 687 с.
10. Видатні постаті в історії України IX-XIX ст. Короткі біографічні нариси. Історичні та художні портрети: Довід. вид. / Кер. авт. кол. В.І.Гусєв. К.: Вища шк., 2002. 359 с.
11. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття. К.: Генеза, 1996. 360 с.
12. Грицак Я. Страсті за націоналізмом. Стара історія на новий лад. К.: Критика, 2011.
13. Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття: Нариси політичної історії. К.: Либідь, 1993. 288 с.
14. Дашкевич Я. Україна і Схід. Львів: Інститут археографії та джерелознавства, 2016.
15. Довідник з Історії України (А – Я) / За заг. ред. І.Підкови, Р.Шуста. К.: Генеза, 2001. 1136 с.
16. Дорошенко Д. Нарис історії України. К.: Світ, 1991. 576 с.
17. Економічна історія України : Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]. НАН України. Інститут історії України. К.: Ніка-Центр, 2011. Т. 2. 608 с.
18. Економічна історія України: Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.] ; НАН України. Інститут історії України. К.: Ніка-Центр, 2011. Т. 1. 696 с.
19. Єсельчик С. Історія України: Народження модерної нації. К.: Лаурис, 2012.
20. Єфименко О. Історія України та її народу. К.: Освіта, 1992. 424.
21. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. Львів: Вид-во НТШ у Львові, 1991. 230 с.
22. Зінченко О. Година папуги. Українські сторінки Катині. К.: Дух і літера, 2011.
23. Історія України / Кер. Авт. кол. Ю.Зайцев. Львів: Світ, 1996. 488 с.
24. Історія України в особах. XIX – XX ст. / Кер. авт. кол. І. Войцехівська. К.: Україна, 1995. 479 с.
25. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В.М. Литвина. К.: Знання-Прес, 2006. 460 с. (Вища освіта XXI століття).
26. Історія України: нове бачення: У 2 т. К.:Україна, 1995. Т.1. 450 с.;1996. Т.2. 494 с.
27. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. К.: Либідь, 1994. 656 с.
28. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. К: Україна, 1993. 380 с.
29. Куромія Х. Зрозуміти Донбас. К.: Дух і літера, 2015.
30. Мартин Т. Імперія національного вирівнювання. Нації та націоналізм у Радянському союзі (1923-1939 роки). К.: Критика, 2013.
31. Мотика Г. Від Волинської різанини до операції «Вісла». Польсько-український конфлікт 1943-1947 рр. К.: Дух і літера, 2013.
32. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. К., 1993.
33. Новітня історія України (1900-2000) / А.Г. Слюсаренко, В.І. Гусєв, В.М. Литвин. К.: Вища шк., 2000. 719 с.
34. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016.
35. Плохій С. Великий переділ: Незвичайна історія Михайла Грушевського. К.: Критика, 2011.
36. Плохій С. Козацький міф. Історія та націтворення в епоху імперій – К.: Лаурис, 2013.
37. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К.: Критика, 2015.
38. Політична історія України. XX століття: У 6 т. / За ред. І.Ф. Кураса. - К.: Генеза, 2002 - 2003.- Т. 6. 696 с.
39. Снайдер Т. Криваві землі. К.: Грані-Т, 2011.
40. Снайдер Т. Перетворення націй. К.: Дух і літера, 2016.

41. Снайдер Т. Червоний князь. К.: Грані-Т, 2011.
42. Снайдер Т. Чорна земля. Голокост як історія і застереження. К.: Медуза, 2017.
43. Толочко А. Киевская Русь и Малороссия в XIX веке. К.: Лаурис, 2012.
44. Толочко А. Очерки начальной истории Руси. К.: Лаурис, 2015.
45. Україна: друга половина XX століття: Нариси історії / П.П.Панченко, М.Р. Плющ, Л.А.Шевченко та ін. К.: Либідь, 1997. 352 с.

8.3. Додаткова література.

1. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. - К., 1991.
2. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької січі. К., 1993. С. 38-68.
3. Апанович О. Розповіді про запорозьких козаків. К., 1991. С. 6-18, 69-114, 127-140.
4. Апанович О. Українсько-російський договір 1654 р.: міфи й реальність. К., 1991.
5. Баран В. Україна після Сталіна. Львів, 1992. С. 67-112.
6. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна в період системної кризи / Україна крізь віки: У 15 т. Т. 13. К., 1999.
7. Бойко О. Проблема визначення кордонів України в період Центральної Ради // УІЖ. 2008. - № 1. С. 31-45.
8. Боплан Г. Опис України. Львів, 1990. С. 56-73.
9. Борщак І., Мартель Р. Гетьман І.Мазепа. К., 1991.
10. Брайчевський М. Приєднання чи возз'єднання // Україна. 1991. - №№ 16-17.
11. Брайчевський М. Українсько-шведський союз 1708 р. // Україна. 1992. - № 2.
12. Брицький П.П. Україна в Другій світовій війні (1939-1945 рр.). Чернівці, 1995.
13. Буковина: історичний нарис. Чернівці, 1998.
14. Василенко Т. Хотинська війна. К., 1960.
15. Великий українець: Матеріали з життя та діяльності М.Грушевського. К., 1992.
16. Верстюк В. Українська Центральна Рада. К., 1997.
17. Веденєєв Д., Лисенко О. Військово-політична діяльність ОУН та УПА у світлі норм міжнародного гуманітарного права // УІЖ. 2007. - № 3. С. 46-65.
18. Винниченко В. Відродження нації: У 3 ч. К., 1990.
19. Гай-Нижник П.П. Народне міністерство фінансів УНР: проблеми становлення // УІЖ. 2008. - № 1. С.59-74
20. Галицько-Волинський літопис: текстологія / За ред. О. П. Толочка. НАН України. Інститут історії України. Київ : Академперіодика, 2020. 929 с.
21. Голод 1932-1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. К., 1993.
22. Грабовецький В. Олекса Довбуш. К., 1994.
23. Гунчак Т. Україна . Перша половина XX століття. К, 1993. С. 30-203.
24. Гуржій О. Іван Богун: деякі міфи й реальність // УІЖ. 1998. - № 1. С. 99-111.
25. Гуржій О. Наддніпрянська Україна та зарубіжний світ у соціально-економічних вимірах XVII–XVIII ст. Історичні нариси / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 296 с.
26. Залєток Н. Жінки на військовій службі у Великій Британії та СРСР у роки Другої світової війни. К.: ПФ "ПП "Фоліант", 2022. 432 с.
- Ричка В. М. Війна пам'ятей. Змагання за спадщину Київської Русі. Київ: Парлам. вид-во, 2021. 416 с.
27. Даниленко В. Сталінізм в Україні: 20-30-ті рр.. К., 1991.
28. Даниленко В.М. Ліквідація польської держави та встановлення радянського режим в Західній Україні // УІЖ. 2006. - № 3. С. 111-124.
29. Даниляк П.Г. Барська конфедерація: хід подій та наслідки // УІЖ. 2007. - № 5. С. 134-144.
30. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація // Вітчизна. №№ 5, 7, 8.
31. Документи Богдана Хмельницького. К., 1961.
32. Зайцев Ю. Дисиденти: опозиційний рух 60-80- рр.. // Сторінки історії України: XX ст.. К., 1992.
33. Ісаєвич Я. Братства та їх роль у розвитку української культури. К., 1966.
34. Історичні постаті України. Одеса, 1993. С. 196-302.

35. Історія січових стрільців: Воєнно-історичний нарис. К., 1992.
36. Історія України в особах: IX – XVIII ст.. К., 1993. С. 327-353.
37. Касьянов Г.В. Незгодні: українська інтелігенція у русі опору 1960-80-х рр. К., 1995.
38. Касьянов Г.В., Даниленко В.М. Сталінізм і українська інтелігенція (20-30-ті рр.). К., 1991.
39. Кащенко А. Оповідання про славне військо запорозьке низове. Дніпропетровськ, 1990.
40. Ковалюк В.Р. Західна Україна на початку Другої світової війни // Сторінки історії України: XX ст.. К., 1992. С. 105-120.
41. Коваль В.С. Радянсько-німецький пакт 1939 . // Минуле України: відновлені сторінки. К., 1991. С. 221-264.
42. Коваль В.С. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах / Україна крізь віки: У 15 т. Т. 12. К., 1999.
43. Конквест Р. Жнива скорботи. К., 1993.
44. Косовський В. Семен Палій – фастівський полковник // Соціалістична культура. 1990. - № 11.
45. Костомаров М. Історія України в життєписах найвизначніших її діячів. Львів, 1918. (репринтне видання).
46. Котляр М. Володимир Великий. Ярослав Мудрий. К., 1996.
47. Котляр М. Галицько-Волинська Русь / Україна крізь віки: В 15 т. К., 1998. Т. 5.
48. Котляр М. Примарна корона Данила Галицького // Жовтень. 1987. - № 7.
49. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький. Львів, 1990.
50. Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство. К., 1993.
51. Кугутяк М. Галичина: сторінки історії. Львів, 1992. С. 20-41.
52. Кульчицький С.В. 1933: трагедія голоду. К., 1989.
53. Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст.. в Україні. Чернігів, 1996.
54. Лисенко О.Є. Підсумки Другої світової війни та Україна // УІЖ. 2005. - № 6. С.128-138.
55. Литвин В. Політична арена України: Дійові особи та виконавці. К., 1994.
56. Литвин М.Р., Науменко К.Є. Історія ЗУНР. Львів, 1995.
57. Мейс Джеймс. Штучний голод 1933 р. в радянській Україні: що сталося і чому? // УІЖ. 2007. - № 1. С.185-199.
58. Мельник Л.Г. Боротьба за українську державність: XVII ст. К., 1995. С. 6-100.
59. Михайлик М.В. Нацистська пропаганда в окупованому Києві // УІЖ. 2006. - № 1. С. 131-144.
60. Моця О.П. Київська Русь і країни Європи: характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів // УІЖ. 2007. - № 1. С. 4-19.
61. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття. К., 1993. С. 33-37.
62. Народне віче Буковини. 1918-1993. Чернівці, 1994.
63. Нікольський В.М. Репресії за «лімітами» (1937-1938 рр.) // УІЖ. 2006. - № 3. С. 210-222.
64. Пашуто В. Очерки по истории Галицко-Волынской Руси. М., 1950.
65. Рабенчук О.П. Соціальні настрої та поведінка населення України в період голоду 1946-1947 рр. // УІЖ. 2006. - № 4. С. 87-100.
66. Ричка В.М. Про склад і структуру великокнязівського двору середньовічного Києва // УІЖ. 2007. - № 3. С. 4-16.
67. Русина О.В. Україна під татарами і Литвою / Україна крізь віки: У 15 т. К., 1998. Т.6.
68. Сас П. М. Політико-правові засади воєнної служби запорожців та грошова винагорода їм за участь у Хотинській війні 1621 р. // УІЖ. 2005. - № 6. С. 4-32.
69. Сергійчук В. Байда Вишневецький – ратник української землі // Дніпро. 1989. - № 2. С. 122-132.
70. Сергійчук В. Військово-територіальна організація народної армії в перший період визвольної війни // УІЖ. 1987. - № 7.
71. Слюсаренко А., Томенко С. Історія української конституції. К., 1993.
72. Смолій В., Степанков В. Петро Дорошенко: особистість в реаліях епохи / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса, Центр історичної політології. – К.: Парламентське видавництво, 2021. – 792 с.
73. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. К., 1993.
74. Смолій В.А. Максим Залізняк // УІЖ. 1990. - № 3

75. Сокальський В.В. Образ Центральної Ради у свідомості селян на початковому етапі Української революції // УІЖ. 2008. - № 1. С. 46-58.
76. Солдатенко В.Ф. Українська революція: історичний нарис. К., 1999.
77. Стяжкіна О. Смак радянського: їжа та їдці в мистецтві життя й мистецтві кіно (середина 1960-х – середина 1980-х років). – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2021. – 376 с
78. Трубайчук А. Друга світова війна. К., 1995.
79. Україна у ХХ ст. К., 2000. С. 140-162.
80. Універсали Богдана Хмельницького. К., 1998.
81. Христан Н.М. Міста України та їх ювілеї в радянській історичній думці // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Історія. 2016. № 2. С. 122-128;
82. Христан Н. Від історії до політики: князь та король Русі Данило Романович у народницькій історичній уяві // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія. Чернівці: Чернівецький університет, 2022. No 1. С. 23-33.
83. Христан Н., Герегова С. Репрезентація кінематографічної постпам'яті про Симона Петлюру на прикладі фільму «П.К.П.» // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія. Чернівці: Чернівецький університет, 2021. No 2. С.78-76.
84. Чухліб Т. Гетьманування Петра Дорошенка: причини «вірності» та «зради» королю, султану й царю (1665-1676 рр.) // УІЖ. 2007. - № 1. С. 39-60.
85. Шаповал Ю.І. Петро Шелест у контексті політичної історії України ХХ ст.. // УІЖ. 2008. - № 3. С. 134-148.
86. Шевчук В. Козацька держава. К., 1995. С. 51-209.
87. Шелест Ю. Звідки росте “оселедець” // Старожитності. 1993. - №№ 15-16.
88. Щербак В.О. Джерела формування українського козацтва // УІЖ. 1994. - №№ 2-3.
89. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків: В 3 т. Львів, 1990. Т. 1-2.
90. Яковенко Н. Здобутки і втрати Люблінської унії // Київська старовина. 1993. - № 3.
91. Бабин Яр. Історія і пам'ять / За ред. В. Гриневича. К.: Дух і літера, 2017.
92. Гнатюк О. Відвага і страх. К.: Дух і літера, 2015.
93. Літвін Г. З народу руського. Шляхта Київщини, Волині та Брацлавщини (1569-1648). К.: Дух і літера, 2016.
94. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять. К.: Кліо, 2014.
95. Осташко Т. Україна В'ячеслава Липинського / Наук. ред. Ю. Терещенко. НАН України. Інститут історії України; Східноєвропейський дослідний інститут ім. В. К. Липинського (США); Центр вивчення українського консерватизму ім. В'ячеслава Липинського. – К.: Темпора, 2022. – 932 с.
96. Поллак М. Цісар Америки. Велика втеча з Галичини. Чернівці: Книги ХХІ, 2015.
97. Поллак М. Мрець у бункері. - Чернівці: Книги ХХІ, 2014.
98. Сендс Ф. Східно-Західна вулиця. Повернення до Львова. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017.
99. Снайдер Т. Украинская история, российская политика, европейское будущее. К.: Дух і літера, 2014.
100. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2021. 592 с.
101. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939) / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2021. 620 с., 124 с. іл. (Україна. Нариси історії).
102. Яковенко Н. У пошуках Нового неба: Життя і тексти Йоаникія Галятовського. К. : Laurus, 2016.
103. Khrystan N. Drohiczyn battle: History academic discipline versus politics (the soviet historical thought of 30-80's of the 20-th century) // Codrul Cosminului. 2017. Vol. 23. P. 187-202.

9. Інформаційні ресурси.

1. <http://chitalka.info/> Студентська електронна бібліотека МАУП "Читалка". Безкоштовні електронні підручники он-лайн серії "Гуманітарні науки". Містить електронні книги з історії України, історії новітньої України (1991-2001)
2. <http://history.franko.lviv.ua/> Проект "Історія України", здійснений при підтримці Бюро Освітніх і Культурних програм США (ВЕСА) і адміністрований Радою Міжнародних досліджень і обмінів IREX. Книги в електронному вигляді: Наталія Яковенко "З найдавніших часів до кінця XVIII ст.", Ярослав Грицак "Формування модерної української нації XIX-XXст". та повнотекстова версія
3. <http://history.kiev.ua/> Сайт "Історія України" пропонує повнотекстові версії книг: Орест Субтельний "Історія України" (видання 1991 року), Ілько Борщак, Рене Мартель "Іван Мазепа" (видання 1931 року), Михайло Грушевський "Ілюстрована Історія України" (репринтне видання 1913 року) та інші.
4. <http://www.history.org.ua/> Інститут історії України НАН України надає вільний доступ до повнотекстової версії Енциклопедії історії України, електронних публікацій документів і пам'яток, зокрема архівів Голодомору в Україні 1932–1933, ОУН і УПА. Сайт представляє е-версії періодичних видань, що видаються Інститутом, зокрема «Українського історичного журналу», «Краєзнавства»... Електронна бібліотека пропонує е-версії досліджень та монографій сучасних українських істориків, підручників та посібників.
5. <http://historical-club.org.ua/> Сайт «Всеукраїнський історичний портал» засновано 2011 року групою студентів історичних факультетів. Сайт представляє онлайнві ресурси на різні історичні теми. Ресурси з історії України розподілені за окремими періодами у хронологічній послідовності. Сайт містить також е-видання з всесвітньої історії окремих держав. Є декілька розділів, створених для висвітлення Допоміжних історичних дисциплін (археології, міфології, етнології).
6. <http://www.haidamaka.org.ua> Незалежний інформаційно-освітній ресурс студентів Києво-Могилянської академії. В розділі "Історія України" найбільш цікавими є теми "Походження слов'ян", "Козацька доба", "Історія українських етнічних земель".
7. <http://litopys.org.ua/index.html> Електронна бібліотека давньої української літератури "Ізборник". Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації українського літопису, хроніки, житія, апокрифи, граматики, лексикони, історично-мемуарна проза, перекладні та поетичні твори, «Слово о полку Ігоревім» тощо.
8. <http://www.cossackdom.com> На сайті "Козацтво 15-21 ст." створена електронна джерельна база дослідження історії українського та російського козацтва XV-XXI ст., персоналій, творчої спадщини видатних дослідників. Розділи містять унікальну підбірку матеріалів: статті, документи, огляди, монографії, рецензії, персоналії, енциклопедичні видання з історії козацтва.
9. <http://www.history.univ.kiev.ua/> Ресурс Історичного факультету КНУ ім. Т. Шевченка надає матеріали для навчального процесу, курси, лекції, наукові публікації викладачів та студентів факультету.
10. <http://www.ukrhistory.narod.ru> Сайт "Українська історична бібліотека" (UKRAINIAN HISTORICAL LIBRARY) намагається спростувати міфи, існуючі в українській історії та пропонує: повнотекстові версії історичних документів, наукових статей, монографій з фонду бібліотеки.
11. <http://pidruchniki.ws/> Перша українська електронна бібліотека підручників – це найбільший ресурс українських навчальних посібників. Бібліотека пропонує у вільному доступі колекцію е-видань з історії України
12. <http://litopys.org.ua> Електронна версія книги Серафіма Юшкова "Нариси з історії виникнення і початкового феодалізму в Київській Русі."
13. <http://www.nbuv.gov.ua/> - бібліотека ім. В.Вернадського
14. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> - бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка
15. <http://www.filosof.com.ua/> - Інститут філософії ім Г.Сковороди
16. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/> - Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича

17. <http://www.gilan.uar.net/nasu/hiuass.html> - Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського
18. <http://www.uaa.iatp.org.ua/> – На порталі Першої української академії архітектури представлено текстовий та ілюстративний матеріал з історії архітектури України доби тоталітаризму.
19. <http://litorpys.org.ua> – проект електронної бібліотеки давньої української літератури. Бібліотека є добіркою електронних книг і текстів.
20. <http://www.lavra.kiev.ua> – сторінка Свято-Успенської Києво-Печерської лаври інформує про історію лаври, паломництво, розклад богослужінь. Представлено фотоальбом.
21. <http://www.trypillia.com> – Сторінку присвячено трипільській культурі.
- 22 <http://www.nip.tsatu.edu.ua> – Навчально-інформаційний портал ТДАТУ.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
освітньої компоненти
ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА
Обов'язкова

Освітньо-професійна програма *Менеджмент організацій і адміністрування*

Спеціальність *073 Менеджмент*

Галузі знань *07 Управління та адміністрування*

Рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

Факультет: *економічний*

Мова навчання: *українська*

Розробники: *к.е.н., доцент Терлецька Юлія Олегівна*

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/terletska-yuliya-olegivna>

Контактний тел.: *52-65-51*

E-mail: *y.terlecka@chnu.edu.ua*

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю з керівником наукової роботи.
Онлайн консультації в Google Meet (у разі потреби).

1. Анотація дисципліни. Виробнича практика спрямована на оволодіння здобувачами вищої освіти компетентностей, що сприяють здатності вирішувати професійні завдання та проблеми. Практична підготовка здобувачів вищої освіти як одна із форм організації освітнього процесу здійснюється шляхом проходження практики на базах практики, які забезпечують практичну підготовку. У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича практична підготовка є невід'ємною складовою освітніх програм підготовки магістрів за денною та заочною формами навчання та проводиться на оснащених відповідним чином базах практики. Практична підготовка здійснюється в умовах професійної діяльності під керівництвом викладача університету та фахівця від бази практики. Організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем в Університеті регламентується «Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

2. Мета виробничої практики – оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації праці в галузі знань 07 «Управління та адміністрування», формування у них на базі одержаних в університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично оновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання у практичній діяльності; розвиток навичок науково-дослідної роботи і вирішення прикладних завдань; формування навичок командної роботи; підвищення здатності до працевлаштування; отримання здобувачем освіти досвіду роботи, необхідного для присвоєння професійної кваліфікації, а також закріплення навичок, необхідних у процесі підготовки майбутніх фахівців, виконанні на практиці функцій менеджерів на різних рівнях управління підприємством (організацією).

3. Пререквізити. Студенти приступають до проходження виробничої практики після опанування таких дисциплін: «Навчальна практика», «Міждисциплінарна курсова робота І».

4. Результати навчання (компетентності). Вивчення навчальної дисципліни сприятиме формуванню **інтегральної компетентності**: здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні компетентності:

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі.

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назва навчальної дисципліни <i>Виробнича практика</i>											
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна/заочна	3	6	3	90	-	-	-	-	-	-	екзамен

5.2. Теми практичних занять

Керівник виробничої практики, який призначається кафедрою, дає завдання практиканту і керує практикою в цілому, а також видає в перший день практики форму щоденника (зошита первинних матеріалів). Щоденник – основний документ студента під час проходження практики. Студент щодня коротко фіксує в щоденнику зміст проведених робіт згідно календарного графіка проходження практики. Не рідше, ніж раз на тиждень, студент зобов'язаний подавати щоденник на перегляд керівнику практики, який перевіряє щоденник, за потреби дає зауваження, додаткові завдання й підписує записи, зроблені студентом. Після закінчення практики щоденник разом зі звітом перевіряється керівником практики, який складає відгук та подає його на засідання кафедри.

Перед початком практики проводиться настановча лекція, на якій студентам повідомляються мета, завдання, основний зміст виробничої практики. Програмою практики передбачаються такі етапи роботи студентів:

- організації науково-дослідної роботи на місці проведення практики;
- ознайомлення з графіком роботи керівника практики, визначення консультаційних днів і годин;
- виконання індивідуального завданнями науково-дослідницького характеру, узгодженими з керівниками практики від підприємства;
- підготовка студентами письмових звітів з проходження практики;
- інформування кафедри про хід виробничої практики, а по її завершенні - подання письмового звіту про результати проходження практики й захисту звітів разом із зауваженнями і пропозиціями щодо вдосконалення практичної підготовки студентів.

5.3. Зустріч зі стейкхолдерами та менторами

Відповідно до умов проходження практики.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання:

- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів

Види та форми контролю. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів здійснюється за допомогою поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль проводиться за потребою науковим керівником, на основі чого конкретизується діяльність студента при проходженні практики. Підсумковий контроль знань студентів проводиться за результатами навчальної практики у формі звіту та його захисту на засіданні кафедри.

Форми та методи оцінювання

- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
 - МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
 - МО 9. аналітичні звіти
 - МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 14. підсумковий контроль – захист звіту з практики (екзамен).

7.1 Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Звіти, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання звітів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Питання плагиату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view).
- Положення про виявлення та запобігання плагиату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJlI2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view

7.2. Форма підсумкового контролю

Звіт з практики захищається студентом з диференційованою оцінкою в комісії, призначеній завідувачем кафедри, до складу якої входять керівник практики від кафедри та викладач з курсу, за програмою якого передбачена практика. Захист звіту з практики відбувається протягом перших 10 днів після закінчення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписом керівника практики.

Звіт має бути оформлений на аркушах стандартного формату з наскрізною нумерацією і обов'язковим дотриманням вимог до оформлення, обсяг – 35-40 сторінок. У цілому якісно виконаний звіт з практики оцінюється маскимально 100 балами.

Захист звіту кожним студентом здійснюється на кафедрі економічної теорії, менеджменту і адміністрування комісією, що призначається завідувачем кафедри. Захист звіту завершується виставленням студенту диференційованої оцінки, про що робиться запис у індивідуальному плані студента. З метою забезпечення єдиних критеріїв, переваги в оцінці результатів проходження виробничої практики надаються керівнику виробничої практики від університету.

Якщо студент повністю виконав програму виробничої практики; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; аргументовано і логічно формулював висновки та робив узагальнення у звіті про проходження практики, глибоко і всебічно розкривав зміст завдань, які ставилися в процесі проходження практики, студент може отримати від 90 до 100 балів, що відповідає оцінці «А» за шкалою ECTS.

Якщо студент повністю виконав програму виробничої практики; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; логічно формулював висновки та наводив узагальнення у звіті про проходження практики, глибоко і всебічно розкривав зміст питань, які ставилися в процесі проходження практики; але допускав на захисті звіту про проходження практики окремі помилки, студент може отримати від 80 до 89 балів, що відповідає оцінці «В» за шкалою ECTS.

Якщо студент повністю виконав програму виробничої практики; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; логічно формулював висновки та робив узагальнення у звіті про проходження практики, всебічно розкривав зміст питань, які ставилися в процесі проходження практики; але не виявив творчого підходу до написання звіту про проходження практики допускав на захисті звіту про проходження практики окремі помилки; не зовсім точно висвітлив свою діяльність як менеджера-стажера, студент може отримати від 70 до 79 балів, що відповідає оцінці «С» за шкалою ECTS.

Якщо студент виконав значну частину програми виробничої практики: виконав усі передбачені програмою практики завдання, оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; виявив вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання; логічно формулював висновки та робив узагальнення у звіті про проходження практики, розкривав зміст питань, які ставилися в процесі проходження практики; але не виявив творчого підходу до написання звіту про проходження практики допускав на захисті звіту про проходження практики значні помилки; не зовсім точно висвітлив свою діяльність як менеджера-стажера, студент може отримати від 60 до 69 балів, що відповідає оцінці «D» за шкалою ECTS.

Якщо студент виконав значну частину програми виробничої практики; виконав більшу частину передбачених програмою практики завдань; певною мірою оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; проте допускав значну кількість суттєвих помилок при написанні та захисті звіту про, проходження

практики; не розумів сутності окремих завдань, студент може отримати 50-59 балів, що відповідає оцінці «Е» за шкалою ECTS.

Якщо студент фрагментарно виконав програму програми практики; виконав незначну частину передбачених програмою практики завдань; не зміг оволодіти відповідними практичними навичками та вміннями, не набув здатність використовувати їх; не виявив сукупності усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; допускав значну кількість суттєвих помилок при написанні та захисті звіту про проходження практики, студент може отримати від 35 до 49 балів, що відповідає оцінці «FX» за шкалою ECTS.

Якщо студент фрагментарно виконав програму програми виробничої практики; виконав незначну частину передбачених програмою практики завдань; не зміг оволодіти відповідними практичними навичками та вміннями, не набув здатність використовувати їх; не виявив сукупності усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; не виконав окремі завдання керівників практики; допускав велику кількість суттєвих помилок при написанні та захисті звіту про проходження практики, не виконав окремі завдання керівників практики, студент може отримати від 1 до 34 балів, що відповідає оцінці «F» за шкалою ECTS.

При одержанні незадовільної оцінки з виробничої практики з фаху студент направляється на практику повторно або відраховується з університету.

Оцінка, одержана студентом за підсумками проходження практики, враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового контролю.

Студенти, які не виконали програму практики або отримали незадовільний відгук чи негативну характеристику від керівних осіб підприємства, направляються на практику повторно або відраховуються з університету.

Керівник практики подає на кафедру письмовий звіт за результатами проходження та захисту практики. Підсумки кожного виду практики обговорюються на засіданні кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, а загальні підсумки практики підводяться на засіданні Вченої ради факультету.

Шкала оцінювання: національна шкала та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4(добре)
70-79	C	4(добре)
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	Fx	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
0-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Наскрізна програма проходження практики студентами спеціальності 073 Менеджмент РВО першого (бакалаврського) / уклад.: В.І.Кравець, Ю.О.Терлецька. В.Ю.Грунтковський. Чернівці, 2023. 57 с. (<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6493>)

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)

3. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucerps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
освітньої компоненти
ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА
Обов'язкова

Освітньо-професійна програма *Менеджмент організацій і адміністрування*

Спеціальність *073 Менеджмент*

Галузі знань *07 Управління та адміністрування*

Рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

Факультет: *економічний*

Мова навчання: *українська*

Розробники: *к.е.н., доцент Терлецька Юлія Олегівна*

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/terletska-yuliya-olegivna>

Контактний тел.: **52-65-51**

E-mail: **y.terlecka@chnu.edu.ua**

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю з керівником наукової роботи.
Онлайн консультації в Google Meet (у разі потреби).

1. Анотація дисципліни. Виробнича практика спрямована на оволодіння здобувачами вищої освіти компетентностей, що сприяють здатності вирішувати професійні завдання та проблеми. Практична підготовка здобувачів вищої освіти як одна із форм організації освітнього процесу здійснюється шляхом проходження практики на базах практики, які забезпечують практичну підготовку. У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича практична підготовка є невід'ємною складовою освітніх програм підготовки магістрів за денною та заочною формами навчання та проводиться на оснащених відповідним чином базах практики. Практична підготовка здійснюється в умовах професійної діяльності під керівництвом викладача університету та фахівця від бази практики. Організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем в Університеті регламентується «Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

2. Мета виробничої практики – оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації праці в галузі знань 07 «Управління та адміністрування», формування у них на базі одержаних в університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично оновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання у практичній діяльності; розвиток навичок науково-дослідної роботи і вирішення прикладних завдань; формування навичок командної роботи; підвищення здатності до працевлаштування; отримання здобувачем освіти досвіду роботи, необхідного для присвоєння професійної кваліфікації, а також закріплення навичок, необхідних у процесі підготовки майбутніх фахівців, виконанні на практиці функцій менеджерів на різних рівнях управління підприємством (організацією).

3. Пререквізити. Студенти приступають до проходження виробничої практики після опанування таких дисциплін: «Менеджмент персоналу», «Економічний аналіз», «Операційний менеджмент», «Логістика», «Розробка і прийняття управлінських рішень», «Господарське право», «Управління інноваціями», «Державне та регіональне управління», «Менеджмент малого і середнього бізнесу», «Менеджмент громадських організацій», «Адміністративний менеджмент», «Міждисциплінарна курсова робота II», «Виробнича практика».

4. Результати навчання (компетентності). Вивчення навчальної дисципліни сприятиме формуванню **інтегральної компетентності**: здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

Програмні результати навчання:

ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назва навчальної дисципліни <i>Виробнича практика</i>											
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна/заочна	4	8	4	120	-	-	-	-	-	-	Екзамен

5.2. Теми практичних занять

Керівник виробничої практики, який призначається кафедрою, дає завдання практиканту і керує практикою в цілому, а також видає в перший день практики форму щоденника (зошита первинних матеріалів). Щоденник – основний документ студента під час проходження практики. Студент щодня коротко фіксує в щоденнику зміст проведених робіт згідно календарного графіка проходження практики. Не рідше, ніж раз на тиждень, студент зобов'язаний подавати щоденник на перегляд керівнику практики, який перевіряє щоденник, за потреби дає зауваження, додаткові завдання й підписує записи, зроблені студентом. Після закінчення практики щоденник разом зі звітом перевіряється керівником практики, який складає відгук та подає його на засідання кафедри.

Перед початком практики проводиться настановча лекція, на якій студентам повідомляються мета, завдання, основний зміст виробничої практики. Програмою практики передбачаються такі етапи роботи студентів:

- організації науково-дослідної роботи на місці проведення практики;
- ознайомлення з графіком роботи керівника практики, визначення консультаційних днів і годин;
- виконання індивідуальних завданнями науково-дослідницького характеру, узгодженими з керівниками практики від підприємства;

- підготовка студентами письмових звітів з проходження практики;
- інформування кафедри про хід виробничої практики, а по її завершенні - подання письмового звіту про результати проходження практики й захисту звітів разом із зауваженнями і пропозиціями щодо вдосконалення практичної підготовки студентів.

5.3. Зустріч зі стейкхолдерами та менторами

Відповідно до умов проходження практики.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання:

- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів

Види та форми контролю. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів здійснюється за допомогою поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль проводиться за потребою науковим керівником, на основі чого конкретизується діяльність студента при проходженні практики. Підсумковий контроль знань студентів проводиться за результатами навчальної практики у формі звіту та його захисту на засіданні кафедри.

Форми та методи оцінювання:

- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань;
- МО 9. аналітичні звіти;
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій;
- МО 14. підсумковий контроль – захист звіту з практики (екзамен).

7.1 Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Звіти, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання звітів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (https://drive.google.com/file/d/1EzBsehQERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view).
- Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view

7.2. Форма підсумкового контролю

Звіт з практики захищається студентом з диференційованою оцінкою в комісії, призначеній завідувачем кафедри, до складу якої входять керівник практики від кафедри та викладач з курсу, за програмою якого передбачена практика. Захист звіту з практики відбувається протягом перших 10 днів після закінчення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписом керівника практики.

Звіт має бути оформлений на аркушах стандартного формату з наскрізною нумерацією і обов'язковим дотриманням вимог до оформлення, обсяг – 35-40 сторінок. У цілому якісно виконаний звіт з практики вступ до спеціальності оцінюється маскимально 100 балами.

Захист звіту кожним студентом здійснюється на кафедрі економічної теорії, менеджменту і адміністрування комісією, що призначається завідувачем кафедри. Захист звіту завершується виставленням студенту диференційованої оцінки, про що робиться запис у індивідуальному плані студента. З метою забезпечення єдиних критеріїв, переваги в оцінці результатів проходження виробничої практики надаються керівнику виробничої практики від університету.

Якщо студент повністю виконав програму виробничої практики; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; аргументовано і логічно формулював висновки та робив узагальнення у звіті про проходження практики, глибоко і всебічно розкривав зміст завдань, які ставилися в процесі проходження практики, студент може отримати від 90 до 100 балів, що відповідає оцінці «А» за шкалою ECTS.

Якщо студент повністю виконав програму виробничої практики; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; логічно формулював висновки та наводив узагальнення у звіті про проходження практики, глибоко і всебічно розкривав зміст питань, які ставилися в процесі проходження практики; але допускав на захисті звіту про проходження практики окремі помилки, студент може отримати від 80 до 89 балів, що відповідає оцінці «В» за шкалою ECTS.

Якщо студент повністю виконав програму виробничої практики; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; логічно формулював висновки та робив узагальнення у звіті про проходження практики, всебічно розкривав зміст питань, які ставилися в процесі проходження практики; але не виявив творчого підходу до написання звіту про проходження практики допускав на захисті звіту про проходження практики окремі помилки; не зовсім точно висвітлив свою діяльність як менеджера-стажера, студент може отримати від 70 до 79 балів, що відповідає оцінці «С» за шкалою ECTS.

Якщо студент виконав значну частину програми виробничої практики: виконав усі передбачені програмою практики завдання, оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; виявив вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання; логічно формулював висновки та робив узагальнення у звіті про проходження практики, розкривав зміст питань, які ставилися в процесі проходження практики; але не виявив творчого підходу до написання звіту про проходження практики допускав на захисті звіту про проходження практики значні

помилки; не зовсім точно висвітлив свою діяльність як менеджера-стажера, студент може отримати від 60 до 69 балів, що відповідає оцінці «D» за шкалою ECTS.

Якщо студент виконав значну частину програми виробничої практики; виконав більшу частину передбачених програмою практики завдань; певною мірою оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; проте допускав значну кількість суттєвих помилок при написанні та захисті звіту про проходження практики; не розумів сутності окремих завдань, студент може отримати 50-59 балів, що відповідає оцінці «E» за шкалою ECTS.

Якщо студент фрагментарно виконав програму програми практики; виконав незначну частину передбачених програмою практики завдань; не зумів оволодіти відповідними практичними навичками та вміннями, не набув здатність використовувати їх; не виявив сукупності усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; допускав значну кількість суттєвих помилок при написанні та захисті звіту про проходження практики, студент може отримати від 35 до 49 балів, що відповідає оцінці «FX» за шкалою ECTS.

Якщо студент фрагментарно виконав програму програми виробничої практики; виконав незначну частину передбачених програмою практики завдань; не зумів оволодіти відповідними практичними навичками та вміннями, не набув здатність використовувати їх; не виявив сукупності усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; не виконав окремі завдання керівників практики; допускав велику кількість суттєвих помилок при написанні та захисті звіту про проходження практики, не виконав окремі завдання керівників практики, студент може отримати від 1 до 34 балів, що відповідає оцінці «F» за шкалою ECTS.

При одержанні незадовільної оцінки з виробничої практики з фаху студент направляється на практику повторно або відрховується з університету.

Оцінка, одержана студентом за підсумками проходження практики, враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового контролю.

Студенти, які не виконали програму практики або отримали незадовільний відгук чи негативну характеристику від керівних осіб підприємства, направляються на практику повторно або відрховуються з університету.

Керівник практики подає на кафедру письмовий звіт за результатами проходження та захисту практики. Підсумки кожного виду практики обговорюються на засіданні кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, а загальні підсумки практики підводяться на засіданні Вченої ради факультету.

Шкала оцінювання: національна шкала та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4(добре)
70-79	C	4(добре)
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	Fx	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
0-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Наскрізна програма проходження практики студентами спеціальності 073 Менеджмент РВО першого (бакалаврського) / уклад.: В.І. Кравець, Ю.О. Терлецька. В.Ю. Грунтковський. Чернівці, 2023. 57 с. (<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6493>)

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
3. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucerps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет математики та інформатики
Кафедра математичного моделювання

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Вища математика»
обов'язкова

Освітньо-професійна програма:	Менеджмент організацій і адміністрування
Спеціальність:	073 Менеджмент
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробники:	Івасюк Г.П., доцент кафедри математичного моделювання, к.фіз.-мат.н., доцент, Дорошенко І.В., доцент кафедри математичного моделювання, к.фіз.-мат.н., доцент
Профайл викладача:	http://matmod.fmi.org.ua/pro-kafedru/spivrobitnyky/ivasjuk-halina-petrivna http://matmod.fmi.org.ua/pro-kafedru/spivrobitnyky/doroshenko-irina-viktorivna/
Контактний тел.:	(0372)58-48-25
E-mail:	h.ivasjuk@chnu.edu.ua , i.doroshenko@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2361
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)..

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Вища математика” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань 07 – «Управління та адміністрування».

Навчальна дисципліна призначена для формування аналітичного та методичного інструментарію й розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади), а також формування вміння застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни “Вища математика” є вивчити основи знань з аналітичної геометрії, лінійної і векторної алгебри, диференціального та інтегрального числення функцій однієї та багатьох змінних; теорії числових та функціональних рядів, диференціальних рівнянь; вказати на численні застосування математики в сучасних економічних дослідженнях; навчити застосовувати знання і розуміння для ідентифікації, формулювання і вирішення технічних задач спеціальності, використовуючи відомі методи; навчити застосовувати знання і розуміння для розв’язування задач синтезу та аналізу, поєднувати теорію і практику; навчити оцінювати отримані результати та аргументовано захищати прийняті рішення.

Основними завданнями вивчення дисципліни “ Вища математика ” є забезпечити міцне і свідоме оволодіння системою математичних знань, умінь і навичок, які необхідні для подальшого глибокого засвоєння багатьох базових та професійно-орієнтованих дисциплін, а також засвоєння їх у практичній діяльності.

3. Пререквізити. Навчальна дисципліна «Вища математика» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухається здобувачами освіти в першому семестрі першого року навчання паралельно із такими дисциплінами як «Інформатика», «Економічна теорія». Вивчення дисципліни «Вища математика» є основою для засвоєння інших обов’язкових дисциплін, зокрема «Статистика», «Теорія ймовірностей та математична статистика», «Економетрика». Для успішного оволодіння курсу здобувач має вільно володіти знаннями з курсу шкільної математики.

3. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» та галузі знань 07 Управління і адміністрування вивчення дисципліни «Вища математика» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

5. Опис навчальної дисципліни**5.1 Загальна інформація**

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	Годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна ф.н.	I	I	4	120	2	30	30	-	-	60	-	Екзамен
Заочна ф.н.	I	I	4	120	2	4	6	-	-	110	-	Екзамен

5.2 Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					с.р.
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Елементи лінійної алгебри та аналітичної геометрії													
Тема 1.1. Матриці та дії над ними	8	2	2			4	8	0,5	0,5				7
Тема 1.2. Визначники квадратних матриць та їх властивості	8	2	2			4	8	0,5	0,5				7
Тема 1.3. Системи лінійних рівнянь	8	2	2			4	8	0,5	0,5				7
Тема 1.4. Пряма на площині	4	1	1			2	4,5		0,5				4
Тема 1.5. Площина і пряма в просторі	4	1	1			2	4,5		0,5				4
Тема 1.6. Лінії другого порядку на площині	6	1	1			4	7,5		0,5				7
Тема 1.7. Функція однієї змінної	14	4	4			6	11	0,5	0,5				10
Тема 1.8. Функція багатьох змінних	8	2	2			4	8,5		0,5				8
Разом за змістовим модулем 1	60	15	15			30	60	2	4				54
Змістовий модуль 2. Диференціальне числення функції однієї та багатьох змінних Інтегральне числення функції однієї змінної. Ряди. Диференціальні рівняння													
Тема 2.1. Диференціальне числення функції однієї змінної	8	3	3			2	7	0,5	0,5				6

Тема 2.2. Диференціальне числення функції багатьох змінних	8	2	2			4	8	0,5	0,5			7
Тема 2.3. Застосування похідної функції	8	2	2			4	7,5		0,5			7
Тема 2.4. Невизначений інтеграл	8	2	2			4	8	0,5	0,5			7
Тема 2.5. Визначений інтеграл та його застосування. Невласні інтеграли	8	2	2			4	8,5	0,5				8
Тема 2.6. Числові та функціональні ряди	10	2	2			6	10					10
Тема 2.7. Диференціальні рівняння 1-го порядку	10	2	2			6	11					11
Разом за змістовим модулем 2	60	15	15			30	60	2	2			56
Усього годин	120	30	30			60	120	4	6			110

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи*

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1.	Тема: Матриці та дії над ними Завдання: опрацювати питання: елементарні перетворення матриць; ранг матриці; знаходження оберненої матриці методом Гауса; власні вектори та власні значення матриці.	4	7
2.	Тема: Визначники квадратних матриць та їх властивості Завдання: опрацювати питання: властивості визначників; визначники n-го порядку.	4	7
3.	Тема: Системи лінійних рівнянь Завдання: опрацювати питання: розв'язування систем лінійних рівнянь матричним методом та методом Гауса; теорема Кронекера-Капелі; фундаментальні розв'язки системи лінійних рівнянь.	4	7
4.	Тема: Пряма на площині Завдання: опрацювати питання: взаємне розміщення прямих на площині.	2	4
5.	Тема: Площина і пряма в просторі Завдання: опрацювати питання: взаємне розміщення площин в просторі; рівняння прямої в просторі; взаємне розміщення прямої та площини в просторі.	2	4

6.	Тема: Лінії другого порядку на площині Завдання: опрацювати питання: гіпербола; парабола; зведення ліній другого порядку до канонічного вигляду.	4	7
7.	Тема: Функція однієї змінної Завдання: опрацювати питання: границя функції, чудові границі. Неперервність	6	10
8.	Тема: Функція багатьох змінних Завдання: опрацювати питання: границя функції. Неперервність	4	8
9.	Тема: Диференціальне числення функції однієї змінної Завдання: опрацювати питання: диференціал та його застосування; формула Тейлора; правило Лопітала.	2	6
10.	Тема: Диференціальне числення функції багатьох змінних Завдання: опрацювати питання: знаходження умовного екстремуму функції багатьох змінних; критерій Сільвестра.	4	7
11.	Тема: Застосування похідної функції Завдання: опрацювати питання: застосування похідних до дослідження функцій та побудови їх графіків; застосування похідної в економіці.	4	7
12.	Тема: Невизначений інтеграл Завдання: опрацювати питання: інтегрування основних класів елементарних функцій.	4	7
13.	Тема: Визначений інтеграл та його застосування. Невласні інтеграли Завдання: опрацювати питання: застосування визначеного інтеграла в економіці; невластні інтеграли першого та другого роду.	4	8
14.	Тема: Числові та функціональні ряди Завдання: опрацювати питання: знакозмінні ряди, абсолютна та умовна збіжність; степеневі ряди.	6	10
15.	Тема: Диференціальні рівняння Завдання: опрацювати питання: однорідні диференціальні рівняння 1-го порядку; лінійні диференціальні рівняння 1-го та 2-го порядків	6	11
	Разом	60	110

*Самостійна робота студентів з дисципліни «Вища математика» направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних завдань, до відповідних тем дисципліни.

6. Методи навчання

У викладання курсу використовуються такі освітні технології:

- Лекції та їх презентації.
- Онлайн-лекції.
- Практичні заняття.
- Групова робота, коли студенти розв'язують практичні завдання.
- Онлайн-тести та опитування: Використання системи MOODLE
- Електронні підручники і ресурси репозитарію ЧНУ

Методи навчання:

МН 1 - лекція-візуалізація;

МН 8 – робота з тестами;

МН 9 – робота в групах;

МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ

7. Система контролю та оцінювання**Види та форми контролю**

Формами поточного контролю є усні та письмові відповіді (математичні диктанти, самостійні роботи, контрольні роботи, тестування).

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Засоби оцінювання

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Оцінювання знань студента на екзамені, під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології навчальної дисципліни для розв'язання проблем, що розглядаються;
- рівень знань з теорії дисципліни та понятійно-категоріального апарату, термінології, поняття і принципи предметної області навчальної дисципліни.
- повнота розкриття питання; уміння чітко формулювати визначення понять/термінів й пояснювати їх; здатність аргументувати відповідь;
- аналітичні міркування, порівняння, формулювання висновків; логічна послідовність, культура мови; емоційність та вміння переконувати.
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, проведенні аналізу, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань;
- застосування аналітичних підходів;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, бачити слабкі й сильні сторони організації, обґрунтовувати можливості і загрози, що існують у зовнішньому середовищі організації;
- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;
- якість і чіткість викладення міркувань;
- обґрунтованість висновків щодо розробки стратегії розвитку досліджуваного підприємства (організації).

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання.

Оцінка знань здобувачів включає поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється впродовж семестру під час проведення лекційних та практичних занять. Підсумковий контроль має за мету – перевірку теоретичних знань здобувачів, виявлення навичок застосування перших при вирішенні практичних завдань, а також навиків самостійної роботи з навчальною і науковою літературою.

Загальна кількість балів, яку здобувач може отримати у процесі вивчення дисципліни становить 100 балів, з яких 60 балів (по 30 балів за перший та другий модуль) здобувач може одержати як суму результатів поточного контролю (контрольні, самостійні роботи та тестування) і 40 балів – на підсумковому модулі (екзаміні).

Екзаменаційний білет містить чотири питання, з яких одне теоретичне, три практичних. Повна відповідь на кожне питання оцінюється 10 балами. За кожну помилку, яка допущена у відповіді, знімається певна кількість балів, а саме:

а) при відповіді на теоретичне питання у випадку неістотної помилки знімається 1-3 бали, а у випадку істотної 4-7 балів, якщо ж здобувач не опанував теоретичний матеріал дисципліни, плутається в означеннях, наводить логічно неправильні твердження, то знімається до 9 балів;

б) при оцінці практичного завдання за помилку, допущену при обчисленнях, знімається 1-2 бали, за істотну помилку, знімається 3-5 балів, якщо ж розв'язання задачі логічно неправильне, то знімається до 8 балів.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами суми балів набраних за кожне питання екзаменаційного білета з додаванням сумарної кількості балів за перший та другий модуль. Процедура проведення екзамену (у дистанційній формі) вимагає обов'язкової ідентифікації/персоніфікації здобувача.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Вміння
5 (відмінно) А (90 – 100)	Здобувач вищої освіти: – має всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни; – глибоко розуміє основну літературу та сучасні публікації з проблем фінансового менеджменту.	Здобувач вищої освіти: – вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою; – вміє використовувати додаткову літературу, грамотно викладати програмний матеріал; – дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання; – демонструє навички творчого мислення.
4 (дуже добре) В (80-89)	– показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; – опрацював основну літературу, ознайомився з додатковою літературою, рекомендовану програмою.	– успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без суттєвих зауважень; – вміє використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
4 (добре) С (70-79)	– показав достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, має здатність до їхнього поглиблення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; – опрацював основну літературу, рекомендовану програмою.	– вдало виконав передбачені програмою практичні завдання без критичних зауважень; – здатний використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
3 (задовільно) D (60-69)	– має достатні знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю; – ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою.	– виконав практичні завдання в межах програмних вимог; – допускає неточності при розв'язанні тестів, виконанні практичних завдань. – не в повній мірі здатний пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
3 (задовільно) Е (50-59)	– має знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє подальше навчання; – ознайомився з основною літературою, рекомендовану програмою.	– виконав практичні завдання в межах програмних вимог; – допускає упущення, неточності та помилки при розв'язанні тестів, виконанні практичних завдань. – не може пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.

2 (незадовільно) з можливістю перескладання FX (35-49)	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає грубі помилки у відповідях; – має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.	– допускає принципові помилки під час вирішення передбачених програмою практичних завдань; – показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.
2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом F (1-34)	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає неприпустимі помилки у відповідях; – має рівень знань, який не дозволяє самостійно оволодіти програмним матеріалом та вимагає додаткового прослуховування дисципліни.	– не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання; – не вміє орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	кр	Разом	40	100
4	2	2	2	2	2	4	2	10	30		
Змістовий модуль № 2											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		кр	Разом		
4	4	3	2	3	2	2		10	30		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Вища математика в прикладах і задачах: навч. пос. 2-ге видання/ В.Ю. Клепко, В.Л. Голець. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 594 с.
[URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Klepko_Viktor/Vyscha_matematyka_v_prykladakh_i_zadachakh.pdf?PHPSESSID=5qqg1kg1rkjof49vc6pa77v0j4](https://shron1.chtyvo.org.ua/Klepko_Viktor/Vyscha_matematyka_v_prykladakh_i_zadachakh.pdf?PHPSESSID=5qqg1kg1rkjof49vc6pa77v0j4)
2. Барабаш Г. М. Збірник-довідник з курсу “Вища математика для економістів”. Частина 1 / Г. М. Барабаш, В. М. Кирилич, О. В. Пелюшкевич // Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 68 с.
3. Барабаш Г. М. Збірник задач з курсу “Вища математика для економістів”. Частина 2 / Г. М. Барабаш, В. М. Кирилич, О. В. Пелюшкевич // Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 62 с.
4. Дубовик В. П. Вища математика : навч. посіб. / В. П. Дубовик, І.І. Юрик. — К: АСК, 2005. — 647 с. — ISBN 966-539-320-0.
5. Валєєв К.Г., Джалладова І.А. Вища математика: навч. посібник: У 2-х ч. – К.: КНЕУ, 2001. – Ч.1. – 546 с.

6. Валєєв К.Г., Джалладова І.А., Лютий О.І. та ін. Вища математика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002. – 606 с.
7. Веренич І.І., Лавренчук В.П., Пасічник Г.С., Черевко І.М. Вища математика: лінійна алгебра, аналітична геометрія, математичний аналіз. – Чернівці: Рута, 2007. – 255 с.
8. Веренич І.І., Лавренчук В.П., Пасічник Г.С., Черевко І.М. Вища математика: математичний аналіз, диференціальні рівняння. – Чернівці: Рута, 2008. – 250 с.
9. В.П. Лавренчук, Т.І. Готинчан, В.С. Дронь, О.С. Кондур. Вища математика. Курс лекцій у трьох частинах. Частина 1. Лінійна алгебра, аналітична геометрія, математичний аналіз: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2007. – 440 с.
10. В.П. Лавренчук, Т.І. Готинчан, В.С. Дронь, О.С. Кондур. Математика для економістів: теорія та застосування. Навчальний підручник – К.: Кондор, 2007. – 595 с.
11. В.П. Лавренчук, Т.І. Готинчан, В.С. Дронь, О.С. Кондур. Вища математика. Частина 1. Лінійна алгебра, аналітична геометрія, математичний аналіз: Навчальний посібник. – 3-є вид., випр. – Чернівці: Рута, 2007. – 224 с.
12. Математика для економістів . Лінійна алгебра та аналітична геометрія. Завдання для модульно-рейтингового контролю та самостійної роботи студентів / Укл.: Готинчан Т.І., Івасюк Г.П., Фратавчан Т.М. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 64 с.
13. Математика для економістів . Диференціальне числення функцій однієї та багатьох змінних. Завдання для модульно-рейтингового контролю та самостійної роботи студентів / Укл.: Готинчан Т.І., Івасюк Г.П., Фратавчан Т.М. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 66 с.
14. Математика для економістів. Інтегральне числення функції однієї змінної. Ряди. Диференціальні рівняння. Завдання для модульно-рейтингового контролю та самостійної роботи студентів / Укл.: Готинчан Т.І., Івасюк Г.П., Фратавчан Т.М. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 50 с.
15. Клепко В. Ю. Вища математика в прикладах і задачах / В. Ю. Клепко, В. Л. Голець - В-во: Центр навчальної літератури, 2017. - 594 с. 17. Лиман Ф. Вища математика: навч. посібн. у 2-х частинах / Федір Лиман, Віталій Власенко, Світлана Петренко. - В-во : Університетська книга, 2018.- 614 с.

Додаткова

1. Лінійна алгебра та аналітична геометрія: Навч. посібник / В. В. Булдігін, І. В. Алексєєва, В. О. Гайдей, О. О. Диховичний, Н. Р. Коновалова, Л. Б. Федорова; за ред. проф. В. В. Булдігіна. — К. : ТВиМС, 2011. — 224 с. URL: <http://matan.kpi.ua/public/files/Posibnyk%20LA+AG.pdf>
2. Основи диференціальних рівнянь: теорія, приклади та задачі: навч.посібник/О.М. Бугрій, Н.П. Процах, Н.В. Бугрій. – Львів: Видавець І.Чижиков, 2011. – 348 с.
3. Jurlewicz T., Skoczylas Z. Algebra liniowa 1. Definicje, twierdzenia, wzory. — Wrocław: Oficyna Wydawnicza GiS, 2003. — 163 str. — ISBN 83-89020-14-9.
4. Lay D. C. Linear Algebra and its Applications, 3rd updated edition. Addison Wesley, 2005. — 576 pp., ISBN: 0321287134. Meyer C. D. Matrix analysis and applied linear algebra. — SIAM, 2000. — 718 p. — ISBN 0898714540.

9. Інформаційні ресурси.

1. Електронна бібліотека науково-технічної літератури. URL: <http://www.scientific-library.net>
2. Електронна бібліотека. URL: <http://www.lib.com.ua>
3. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ВСТУП У СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій і адміністрування»
(назва програми)

Спеціальність 073 Менеджмент
(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Економічний
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробники: Білик Р.Р., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, д.е.н.

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/bilyk-rostyslav-romanovych>

Контактний тел. 050 374 32 42
E-mail: r.bilik@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle:

Консультації

Очні консультації: згідно з графіком.
Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація навчальної дисципліни (призначення навчальної дисципліни) «Вступ у спеціальність».

«Вступ у спеціальність» викладається для студентів 1 курсу спеціальності 073 Менеджмент. Курс передбачає вивчення базових понять та створення загальної уяви щодо змісту та загальних методів роботи бакалавра з менеджменту, менеджера-адміністратора, з узагальненим об'єктом діяльності: первинний рівень управління структурними підрозділами, операційними системами та процесами в організаціях, зокрема в галузі міського господарства.

2. Мета навчальної дисципліни: прискорення адаптації студентів до умов та вимог вузівського життя, а також ознайомлення їх із сутністю, змістом та практичною спрямованістю обраної спеціальності.

3. Пререквізити.

Вивчення курсу передбачає кореляцію з такими дисциплінами: «Економічна теорія», «Актуальні питання історії та культури України», «Економічна теорія», «Історія економіки та менеджменту».

4. Результати навчання.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» та галузі знань 07 Управління і адміністрування вивчення дисципліни «Вступ у спеціальність» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

Спеціальні компетентності (СК)

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.
- СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.
- ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.
- ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			Кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	I	1	5	150	30	30			90		Залік
Заочна	I	1	5	150	10	-			140		Залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	ІНД	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Нормативно-правова база підготовки фахівців з менеджменту											
Тема 1. Вища освіта в Україні у контексті Болонського процесу. Державний стандарт вищої освіти в Україні	18	3	3	-	-	12	18	1	-	-	-	17
Тема 2. Нормативно- правова база підготовки	19	4	4	-	-	11	18	1	-	-	-	17
Тема 3.Роль випускової кафедри в підготовці фахівців.	19	4	4	-	-	11	19	2	-	-	-	17
Тема 4. Структура вишого навчального закладу та організація	19	4	4	-	-	11	19	2	-	-	-	17
Разом за ЗМ1	75	15	15	-	-	45	74	6	-	-	-	68
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Узагальнена характеристика фахівця з менеджменту											
Тема 5. Організація як	19	4	4	-	-	11	19	1	-	-	-	18
Тема 6. Професія «менеджер»: зміст, характер та сфера майбутньої професійної діяльності.	19	4	4	-	-	11	19	1	-	-	-	18

Тема 7. Роль менеджера в процесі управління	19	4	4	-	-	11	19	1	-	-	-	18
Тема 8. Професійне самовизначення студента. Компетенції	18	3	3	-	-	12	19	1	-	-	-	18
Разом за ЗМ 2	75	15	15	-	-	30	76	4	-	-	-	72
Усього годин	150	30	30	-	-	90	150	10	-	-	-	140
Підсумкова форма	Залік											

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Вступ у спеціальність» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення, а також виконання дослідницького завдання по кожному змістовому модулю.

№	Назва теми	К-ть годин	
		денна	заочна
	Змістовий модуль 1. Нормативно-правова база підготовки фахівців з менеджменту		
1	Вища освіта в Україні у контексті Болонського процесу. Державний стандарт вищої освіти в Україні. Система вищої освіти в Україні та перспективи її розвитку. Входження до Єдиного європейського освітнього простору. Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти країн Європи. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS).	12	17
2	Нормативно-правова база підготовки фахівців з менеджменту. Таблиця відповідності шкали оцінювання ЕСТБ з національною системою оцінювання в Україні та ВНЗ. Ступеневість вищої освіти, стисла характеристика освітньо-кваліфікаційних рівнів підготовки фахівців. Система державних стандартів вищої освіти. Загальна характеристика нормативно-правової бази організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту»; укази президента, постанови Кабінету Міністрів, накази Міністерства освіти і науки України.	11	17

3	Роль випускової кафедри в підготовці фахівців. Перелік профільюючих дисциплін окремих кафедр. Характеристика та зміст навчально-методичних комплексів дисциплін. Організація навчально-виховної роботи на випусковій кафедрі. Характеристика основних дисциплін та спеціальних курсів, закріплених за випусковою кафедрою.	11	17
4	Структура вищого навчального закладу та організація навчально-виховного процесу Організація науково-дослідної діяльності викладачів і студентів, зв'язки з виробництвом. Місце ВНЗ у системі вищої освіти та системі підготовки кадрів вищими навчальними закладами для економіки України. Загальні відомості про ВНЗ. Статут ВНЗ, Правила внутрішнього трудового розпорядку ВНЗ. Основні структурні підрозділи ВНЗ. Види і зміст навчальних занять. Роль і місце кожного виду занять у формуванні якостей фахівця.	11	17
Змістовий модуль 2. Узагальнена характеристика фахівця з менеджменту			
5	Організація як об'єкт управління. Організація самостійної роботи студентів у процесі підготовки до семінарських і практичних занять. Консультації та їх значення. Практична підготовка студентів з фаху. Роль і місце навчальних практик у підготовці менеджерів. Організація практики в центрі імітаційного моделювання та реінжинірингу ВНЗ. Особливості організації навчального процесу студентів з фаху.	11	18
6	Професія «менеджер»: зміст, характер та сфера майбутньої професійної діяльності. Менеджер як організатор конкретних видів діяльності в організації. Робота менеджера нижчого, середнього і вищого рівнів управління організацією. Роль менеджера у виборі стратегії та розробці тактики управління господарською діяльністю	11	18
7	Роль менеджера в процесі управління організацією Розробка, прийняття та реалізація управлінських рішень. Вимоги до особистості менеджера. Ділові властивості: компетенції (професійні знання та практичний досвід) й організаторські здібності. Особистісні властивості: вольові та морально-психологічні риси, здоров'я та спосіб життя. Підприємливість та комунікабельність	11	18
8	Професійне самовизначення студента. Компетенції менеджера. Класифікація підходів до розуміння лідерства. Лідерство як сукупність певних рис характеру керівника. Самовдосконалення. Самоменеджмент.	12	18
		90	140

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У викладання курсу використовуються такі освітні технології:

1. Лекції та їх презентації.
2. Онлайн-лекції, у тому числі – відео з відомими економістами або гостьові лекції викладачів ЗВО, з якими укладено договори про співробітництво.
3. Семінарські заняття, вебінари й онлайн-дискусії.
4. Групова робота, коли студенти розв'язують практичні завдання та кейси.
5. Онлайн-тести та опитування: Використання системи MOODLE.
6. Застосування інформаційних технологій, використання статистичних даних для аналізу економічних процесів, створення графіків та діаграм для пояснення їх динаміки.
7. Зовнішні гостьові лекції експертів і практиків, що допомагає здобувачам освіти побачити, як теорія використовується на практиці.
8. Електронні підручники і ресурси репозитарію ЧНУ.

Методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 11 – ділові ігри;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, лабораторна робота) відповідь студента та ін.

Форма підсумкового контролю – залік.

Засоби оцінювання

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань,
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів,
- МО 6. ділові ігри,
- МО 7. реферати,
- МО 8. есе,
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі

використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять – обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на семінарському занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженням графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів, здобутих шляхом неформальної освіти. Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
8	8	8	6	6	8	8	8		

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Основи професійної освіти. Підручник. М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. К.: КНУБА, 2018. 613 с.
2. Менеджмент : Навчальний посібник. Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231 с.
3. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/073-menedzhment-bakalavr.pdf>
4. Полінкевич О.М., Волинець І.Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 336 с. URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/15846>
5. Буняк Н.М., Коленда Н.В., Черчик Л.М. Менеджмент. Практичний курс: навч. посіб. Луцьк: Терен, 2017. 278 с.
6. Сучасний менеджмент у питаннях і відповідях : навч. посібн. За ред. Балашова А.М., Мошека Г.Є. К. Алерта. 2018. 620 с.

8.2. Допоміжна

1. Сарафінчан А.Г., Білик Р.Р. Соціально-економічні засади функціонування суб'єктів господарювання територіальних громад. Регіональна економіка. 2022. №4(106). С. 37-45.
2. The analysis of factors affecting the household savings as a part of food security management. Pruntseva, G., Davymuka, S., Yakubiv, V., ...Bilyk, R., Popadynets, N. International Journal of Data and Network Science, 2021, 5(4), стр. 769–774.
3. Сірик З.О., Панухник О.В., Білик Р.Р. Внутрішньо-ресурсний потенціал місцевого самоврядування: особливості використання. Український журнал прикладної економіки. Том 5. № 3. 2020. С. 26-41.
4. Білик Р.Р., Варналій З.С., Васильців Т.Г., Іляш О.І. Економічна безпека суб'єктів підприємництва. Підручник. Чернівці: Технодрук. 2020. 458 с.
5. Білик Р.Р., Варналій З.С., Васильців Т.Г., Лупак Р.Л. Бізнес-планування підприємницької діяльності. Навчальний посібник. Чернівці: Технодрук. 2019. 264 с.
6. Фінансова безпека підприємства: Навчальний посібник / З.С. Варналій, З.Б. Живко, Р.Р. Білик, М.О. Живко; за ред. З.С. Варналія. Київ, 2018. 300 с.
7. Лугова В. М., Голубев С. М. Основи самоменеджменту та лідерства : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 212 с.
8. Романовський О. Г., Гура Т. В., Книш А. Є., Бондаренко В. В. Теорія і практика формування лідера : навч. посіб. Харків : НТУ "ХПІ", 2017. 100 с.
9. Демиденко М.А. Системи підтримки прийняття рішень : навч. посіб. Нац. гірн. ун-т. Д. : 2016. 104 с.

8.3. Інформаційні ресурси

1. Про вищу освіту. Закон України №1556-VII від 01.07.2014 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>
5. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
6. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2005, ДК 009:2010. URL: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html
7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
8. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). URL: standards-andguidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (erasmusplus.org.ua)
10. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
11. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org>
12. Програма розвитку ООН в Україні URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/about-us.html>
13. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/57342/mod_resource/content/1/Стратегія-сталого-розвитку.pdf
14. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

юридичний факультет

Кафедра приватного права

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

ОБОВ'ЯЗКОВА

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій і адміністрування»

Спеціальність 073 – Менеджмент

Галузь знань 07 – Управління та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

економічний факультет

Мова навчання українська

Розробник: Осадчук Тетяна Володимирівна, асистент

Профайл викладача (-ів) <https://law.chnu.edu.ua/private-law-staff/>

Контактний тел. +38 (0372) 58-47-58

E-mail: t.osadchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/enrol/index.php?id=5995>

Консультації консультації за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Господарське право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань «Управління та адміністрування»

Навчальна дисципліна призначена для студентів третього курсу.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни «Господарське право» є сприяти формуванню у здобувачів освіти що навчаються на освітньо-професійній програмі «Менеджмент організацій і адміністрування» комплексу теоретичних знань стосовно законодавчих та підзаконних актів регулювання господарської діяльності в Україні і прикладних навичок щодо укладення основних господарських договорів, а також вміння надавати комплексну кваліфіковану юридичну допомогу при сплаті податків, укладенні договорів, складанні статутних документів та ін.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Господарське право» є :

- формування у студентів комплексного уявлення про правове регулювання господарської діяльності в цілому;
- формування у студентів розуміння застосування господарського законодавства;
- систематизація знань про форми, види та засоби державного регулювання господарської діяльності;
- набуття практичних навичок складання проектів господарських договорів;
- отримання навичок надавати комплексну кваліфіковану юридичну допомогу при сплаті податків, укладенні договорів, складанні статутних документів.

3. Пререквізити

Актуальні питання історії та культури України, Історія економіки та менеджменту, Вступ у спеціальність, Державне та регіональне управління.

4. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності (СК)

- СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

- СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид Підсумкового контролю
			кредитів	всього годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	4	3,0	90	30	15	-	-	45	-	залік
Заочна	3	4	3,0	90	8	4	-	-	78	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	прак	С.р.		л	прак	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Загальні положення господарського права. Суб'єкти господарських правовідносин								
Тема 1. Поняття господарського права. 1. Поняття та ознаки господарської діяльності. 2. Види господарської діяльності. 3. Поняття, ознаки та види господарських правовідносин. 4. Поняття та особливості господарського права.	11	4	2	5	10	1	1	8
Тема 2. Державне регулювання господарської діяльності в Україні. 1. Поняття та зміст державного регулювання господарської діяльності.	12	4	2	6	13	1	1	11

2. Законодавче регулювання господарської діяльності.								
3. Державний контроль та нагляд за господарською діяльністю.								
4. Державна регуляторна політика у сфері господарювання.								
Тема 3. Суб'єкти господарських правовідносин. 1. Поняття та види суб'єктів господарських правовідносин. 2. Порядок створення та державної реєстрації суб'єктів господарювання. Державна реєстрація. 3. Поняття установчих документів господарської організації.	9	3	1	5	9	1	1	7
Тема 4. Правовий статус і організаційно-правові засади діяльності окремих суб'єктів господарювання. 1. Поняття, ознаки та види підприємств. 2. Правове становище господарських товариств. 3. Фермерське господарство. Особисте селянське господарство. 4. Господарські об'єднання: поняття, види, особливості правового становища. 5. Відокремлений підрозділ господарської організації.	12	4	2	6	15	1	1	13
Разом за ЗМ1	44	15	7	22	47	4	4	39
Змістовий модуль 2. Господарські договори. Діяльність суб'єктів господарських правовідносин.								
Тема 5. Правові основи системи податків та зборів України 1. Поняття та загальна характеристика системи податків і зборів. 2. Загальна характеристика загальнодержавних податків та зборів. 3. Загальна характеристика місцевих податків та зборів. 4. Спеціальні податкові режими.	11	4	2	5	9	1	-	8

Тема 6. Договори в сфері господарської діяльності 1. Поняття, особливості та види господарських договорів. 2. Поняття, особливості та види цивільно-правових договорів. 3. Договір купівлі продажу. Договір поставки. 4. Договір про надання послуг. 5. Договір майнового найму. 6. Договір підряду.	14	4	2	8	13	1	-	12
Тема 7. Відповідальність у господарських правовідносинах. 1. Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності. 2. Види господарсько-правової відповідальності. 3. Підстави господарської відповідальності. 4. Форми господарської відповідальності.	10	4	2	4	9	1	-	8
Тема 8. Правове регулювання біржової діяльності. 1. Поняття, ознаки та види бірж. 2. Правове становище товарної біржі. 3. Угоди товарної біржі. Правила біржової торгівлі. 4. Правове становище фондової біржі.	11	3	2	6	12	1	-	11
Разом за ЗМ 2	46	15	8	23	43	4	-	39
Усього годин	90	30	15	45	90	8	4	78

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Господарське право» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення, а також виконання індивідуального завдання у вигляді есе або реферату та презентації результатів виконаного завдання.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Розкрийте зміст системи законодавства, яка регулює господарську діяльність.	5	8
2	Визначте порядок створення та реєстрації товариства з обмеженою відповідальністю.	6	11
3	Охарактеризуйте договірні відносини в господарській діяльності.	5	7
4	Перерахуйте особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців	6	13
5	Дайте визначення поняттям: «товариство з обмеженою відповідальністю», «акціонерне товариство», «командитне товариство», «повне товариство», «товариство з додатковою відповідальністю».	5	8
6	Охарактеризуйте адміністративно-господарські санкції	8	12
7	Форма господарського та цивільного договорів	4	8
8	Порівняйте солідарну та субсидіарну відповідальність у господарських правовідносинах	6	11
Разом		45	78

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У викладання курсу використовуються такі освітні технології:

1. Лекції та їх презентації.
2. Практичні заняття, вебінари й онлайн-дискусії.
3. Групова робота, коли студенти розв'язують практичні завдання та кейси.
4. Онлайн-тести та опитування: Використання системи MOODLE.
5. Застосування інформаційних технологій, використання статистичних даних для аналізу економічних процесів, створення графіків та діаграм для пояснення їх динаміки.
6. Електронні підручники і ресурси репозитарію ЧНУ.

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 11 – ділові ігри;

- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усний контроль, а саме: фронтальне, індивідуальне опитування; письмовий контроль: тестування, розв'язування задач, вирішення кейсів, ситуативних завдань.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів
- МО 6. ділові ігри
- МО 7. реферати
- МО 8. есе
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 15. підсумковий контроль – залік

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженням графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання матеріалу;

- використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;
- уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.
- Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					40	100
T1	T2	T3	T4	МКР	T5	T6	T7	T8	МКР		
6	7	6	6	5	6	6	7	6	5		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. 6-те вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.
2. Зельдіна О.Р. Судовий захист суб'єктів підприємництва: теоретичні та практичні аспекти: монографія / О.Р. Зельдіна, О.Г. Хрімлі; НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. К.: Юрінком інтер, 2015. 176 с.
3. Пашков В. Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях як навчальна дисципліна та складова господарсько-правової освіти. Вісник Національної академії правових наук України. 2010. № 4. С. 186–194.
4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2-т. / за заг. ред. О. В. Дзери. Т. 1. К.: Юрінком Інтер, 2019. 752 с.
5. Зельдіна О.Р. Судовий захист суб'єктів підприємництва: теоретичні та практичні аспекти: монографія / О.Р. Зельдіна, О.Г. Хрімлі; НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. К.: Юрінком інтер, 2015. 176 с.
6. Корпоративне управління за законодавством України: теоретико-прикладні проблеми. Монографія / О. А. Беляневич, А. В. М'який. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2017. 320 с.
7. Правове регулювання зовнішньоторговельної діяльності в умовах реалізації інтеграційних прагнень України : монографія / за ред. О.О. Ашуркова ; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. Чернігів : Десна Поліграф, 2015. 392 с.
8. Правові засади досягнення балансу між економічною ефективністю та соціальною справедливістю: монографія / під заг. ред. В.А. Устименка. Київ : НАН України, Інститут економіко-правових досліджень, 2018. 144 с.

Додаткова література:

1. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.
2. Іванюта Н. В. Позасудові форми захисту прав та вирішення господарських спорів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2018. Вип. 49. Т. 1. С. 172–175.
3. Лукач І. Законодавче закріплення нефінансового звіту в контексті Угоди про асоціацію. Право України. 2018. № 6. С. 143–153.
4. Малолітнева В. К. Принцип соціальної відповідальності у публічних закупівлях: досвід ЄС та перспективи для України. Науковий вісник Ужгородсьького національного університету. Серія «Право». 2018. Вип. 53. Т. 1. С. 130–135.
5. Мічурін Є.О. Техніка складання договорів: Навч.-практ. посіб. Х.: Юрсвіт, 2006. 536 с.

6. Пашков В. Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях як навчальна дисципліна та складова господарсько-правової освіти. Вісник Національної академії правових наук України. 2010. № 4. С. 186–194.

7. Поєдинок В. Окремі проблеми правового становища суб'єктів господарювання державного сектора економіки. Право України. 2018. № 6. С. 57–70.

8. Правове забезпечення дотримання принципу справедливості в управлінні економікою: монографія / під заг. ред. В.А. Устименка. Київ : НАН України, Інститут економіко-правових досліджень, 2017. 156 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної ради України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>
3. Офіційний сайт Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Верховного Суду України: [http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/0f52cc24b9e221d7c2257b1e0049a502](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/0f52cc24b9e221d7c2257b1e0049a502)
5. Офіційний сайт Міністерства юстиції України: <https://minjust.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України: <https://www.msp.gov.ua/content/dp-informaciynoobchislyuvalniy-centr.html>
7. Офіційний сайт Всеукраїнської асоціації кадровиків України: <https://www.kadrovik.ua/>
8. Офіційний сайт Державної служби зайнятості: <http://www.dcz.gov.ua>
9. Єдиний державний реєстр судових рішень України <http://reyestr.court.gov.ua/>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС навчальної дисципліни «ГРОШІ І КРЕДИТ» обов'язкова

Освітньо-професійна програма:	Менеджмент організацій і адміністрування
Спеціальність:	073 – Менеджмент
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший(бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробник:	Сайчук Н.В., доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент
Профайл викладача:	<u>http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektiv-</u>
Контактний тел.:	<u>+380506663608</u>
E-mail:	<u>n.sainchuk@chnu.edu.ua</u> <u>http://ffpo.chnu.edu.ua/?page_id=391</u> <u>+380505903737</u> <u>n.ostrovska@chnu.edu.ua</u>
Сторінка курсу в Moodle:	<u>https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2922</u>
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Гроші і кредит» належить до циклу обов'язкових освітніх компонент циклу професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «**Менеджмент організацій і адміністрування**» **073 «Менеджмент»**. Навчальна дисципліна «Гроші і кредит» дозволяє набути здобувачам отримати знання з фундаментальних положень грошової теорії та кредиту, які знаходяться у тісному зв'язку із практикою організації грошових відносин, механізмів фінансового посередництва та грошово-кредитного регулювання економіки. Оволодіння цим курсом повинне виробити у здобувачів навички практичного використання набутих знань в процесі подальшого вдосконалення свого професіоналізму.

2. Мета навчальної дисципліни - є формування у здобувачів системи базових знань з теорії і практики використання грошей та кредиту, засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку як теоретичної основи державної монетарної політики і розвитку банківської справи.

3. Перереквізити. Економічна теорія.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма «Менеджмент організацій і адміністрування») вивчення дисципліни «Гроші і кредит» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН* 20. Використовувати сучасні механізми та способи ефективного адміністрування багатьох різних процедур функціонування бізнесу.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	II	2	5	150	30	30			90		екзамен
Заочна	II	2	5	150	8	8			134		екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо- го	у тому числі					усьо- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Поняття грошей та практика їх використання											
Тема 1. Походження і необхідність грошей в суспільстві.	7,5	1,5	1,5			4,5	7					7
Тема 2. Теорії грошей, їх еволюція та практика використання.	7,5	1,5	1,5			4,5	7	1				6
Тема 3. Грошовий обіг, грошова маса та її структура	7,5	1,5	1,5			4,5	8					8
Тема 4. Грошова система держави	7,5	1,5	1,5			4,5	8					8
Тема 5. Інфляція і грошові реформи	7,5	1,5	1,5			4,5	8	1	2			5
Тема 6. Грошовий ринок та механізм становлення рівноваги на грошовому ринку	7,5	1,5	1,5			4,5	8	1				7
Тема 7. Фінансові посередники грошового ринку	7,5	1,5	1,5			4,5	7					7
Тема 8. Гроші в системі міжнародних економічних відносинах	7,5	1,5	1,5			4,5	7	1	2			4
Разом за змістовим модулем 1	60	12	12			36	60	4	4			52
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Кредит та кредитна система											
Тема 9. Необхідність і сутність кредиту	7,5	1,5	1,5			4,5	8					8

Тема 10. Банківський кредит.	7,5	1,5	1,5			4,5	8	1	1			6
Тема 11. Господарський кредит.	7,5	1,5	1,5			4,5	7					7
Тема 12. Державний та міжнародний види кредиту.	7,5	1,5	1,5			4,5	7					7
Тема 13. Споживчий кредит.	7,5	1,5	1,5			4,5	7					7
Тема 14. Лізинговий кредит	7,5	1,5	1,5			4,5	7					7
Тема 15. Іпотечний кредит.	7,5	1,5	1,5			4,5	7					7
Тема 16. Кредитна система країни.	7,5	1,5	1,5			4,5	8	1	1			6
Тема 17. Центральний банк як основна ланка кредитної системи	7,5	1,5	1,5			4,5	8	1	1			6
Тема 18. Банк: поняття та основні функції.	7,5	1,5	1,5			4,5	8	1	1			6
Тема 19. Формування банківських ресурсів	7,5	1,5	1,5			4,5	7					7
Тема 20. Технологія банківського кредитування	7,5	1,5	1,5			4,5	8					8
Разом за змістовим модулем 2	90	18	18			54	90	4	4			82
Усього годин	150	30	30			90	150	8	8			134

Тематика практичних занять

№ п/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема 1. Походження і необхідність грошей в суспільстві. Завдання: зрозуміти походження і необхідність поняття «гроші», визначити концепції походження грошей та розкрити їхню сутність через функції грошей.	1,5	
2	Тема 2: Теорії грошей, їх еволюція та практика використання. Завдання: зрозуміти поняття сутності грошей в економічній думці.	1,5	
3	Тема 3. Грошовий обіг, грошова маса та її структура. Завдання: зрозуміти основні етапи реалізації процесу грошово-кредитної мультиплікації.	1,5	
4	Тема 4. Грошова система держави Завдання: зрозуміти поняття грошової системи та її еволюцію	1,5	
5	Тема 5. Інфляція і грошові реформи Завдання: зрозуміти закономірності розвитку інфляційних процесів та їх вплив на грошові реформи	1,5	2
6	Тема 6. Грошовий ринок та механізм становлення рівноваги на грошовому ринку Завдання: зрозуміти механізм врівноваження на грошовому ринку.	1,5	

7	Тема 7. Фінансові посередники грошового ринку Завдання: зрозуміти сутність фінансового посередництва та діяльність небанківських фінансово-кредитних установ в Україні.	1,5	
8	Тема 8. Гроші в системі міжнародних економічних відносинах Завдання: зрозуміти особливості реалізації інструментів валютної політики та валютного регулювання.	1,5	2
9	Тема 9. Необхідність і сутність кредиту Завдання: зрозуміти походження, необхідність та сутність кредиту	1,5	
10	Тема 10. Банківський кредит. Завдання: зрозуміти сутність, види та механізм дії даного кредиту.	1,5	1
11	Тема 11. Господарський кредит. Завдання: зрозуміти сутність, види та механізм дії даного кредиту.	1,5	
12	Тема 12. Державний та міжнародний види кредиту. Завдання: зрозуміти сутність, види та механізм дії даного кредиту.	1,5	
13	Тема 13. Споживчий кредит. Завдання: зрозуміти сутність, види та механізм дії даного кредиту.	1,5	
14	Тема 14. Лізинговий кредит Завдання: зрозуміти сутність, види та механізм дії даного кредиту.	1,5	
15	Тема 15. Іпотечний кредит. Завдання: зрозуміти сутність, види та механізм дії даного кредиту.	1,5	
16	Тема 16. Кредитна система країни. Завдання: зрозуміти поняття кредитної системи країни	1,5	1
17	Тема 17. Центральний банк як основна ланка кредитної системи Завдання: зрозуміти інструменти грошово-кредитної політики, які застосовують центральні банки	1,5	1
18	Тема 18. Банк: поняття та основні функції. Завдання: зрозуміти основні види діяльності банків	1,5	1
19	Тема 19. Формування банківських ресурсів Завдання: зрозуміти механізм формування банківських ресурсів	1,5	
20	Тема 20. Технологія банківського кредитування Завдання: зрозуміти механізм видачі кредитів банківською установою	1,5	
	Разом	30	8

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Гроші і кредит» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення. Результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема 1. Походження і необхідність грошей в суспільстві. 1. Наукові погляди на походження та сутність грошей 2. Форми грошей та їх еволюція 3. Вартість грошей 4. Види неповноцінних грошей 5. Гроші як гроші і гроші як капітал	4,5	7

	6. Функції грошей та їх роль у ринковій економіці		
2	Тема 2. Теорії грошей, їх еволюція та практика використання. 1. Місце кількісної теорії у теорії грошей 2. Постулати класичної кількісної теорії 3. Трансакційний варіант І. Фішера та Кембриджська версія 4. Сучасний монетаризм як напрям розвитку кількісної теорії 5. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у грошовій теорії 6. Грошово-кредитна політика України у світлі грошових теорій	4,5	6
3	Тема 3. Грошовий обіг, грошова маса та її структура 1. Економічна основа грошового обороту 2. Балансування грошових потоків 3. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів 4. Основні етапи реалізації процесу грошово-кредитної мультиплікації 5. Модель грошового обороту 6. Фактори впливу на швидкість обігу грошей 7. Роль грошового ринку у збалансуванні національного доходу та національного продукту 8. Коефіцієнт грошово-кредитної мультиплікації	4,5	8
4	Тема 4. Грошова система держави 1. Характеристика елементів вітчизняної грошової системи 2. Види грошових систем та їх еволюція 3. Методи державного регулювання грошового обороту та грошового ринку 4. Типи грошово-кредитної політики 5. Державне регулювання грошового ринку та грошового обороту 6. Індикатори ефективності функціонування грошової системи	4,5	8
5	Тема 5. Інфляція і грошові реформи 1. Види грошових реформ 2. Форми прояву інфляції 3. Методи державного регулювання інфляції 4. Закономірності розвитку інфляційних процесів 5. Вплив інфляції на соціально-економічні процеси 6. Причини виникнення та особливості розвитку інфляції 7. Грошова реформа в Україні	4,5	5
6	Тема 6. Грошовий ринок та механізм становлення рівноваги на грошовому ринку 1. Особливості функціонування грошового ринку 2. Графічна модель грошового ринку 3. Інституційна модель та структура грошового ринку 4. Інструменти ринку грошей 5. Вплив на ринок змін у пропозиції грошей та у попиті на них 6. Рівновага на грошовому ринку та процент	4,5	7
7	Тема 7. Фінансові посередники грошового ринку 1. Види фінансових посередників 2. Послуги фінансових посередників 3. Діяльність небанківських фінансово-кредитних установ в Україні 4. Державне регулювання діяльності фінансових посередників 5. Сфера діяльності страхових компаній, пенсійних фондів, ломбардів, лізингових і факторингових компаній, кредитних спілок 6. Відмінність між інвестиційними та фінансовими компаніями	4,5	7

8	Тема 8. Гроші в системі міжнародних економічних відносинах 1. Конвертованість валют 2. Регулювання валютних курсів 3. Валютна система України 4. Методи валютного регулювання 5. Еволюція світової валютної системи 6. Характеристика конверсійних операцій 7. Відмінності у механізмі здійснення форвардних та ф'ючерсних операцій 8. Національна валютна політика 9. Особливості реалізації інструментів валютного регулювання	4,5	4
9	Тема 9. Необхідність і сутність кредиту 1. Форми кредиту 2. Мікроекономічні межі кредиту 3. Макроекономічні межі кредиту 4. Класифікація видів кредиту та їх характеристика 5. Роль кредиту в ринковій економіці	4,5	8
10	Тема 10. Банківський кредит. 1. Поняття банківського кредиту 2. Види банківського кредиту та їх характеристика 3. Принципи банківського кредиту 4. Міжбанківський кредит	4,5	6
11	Тема 11. Господарський кредит. 1. Економічна сутність господарського кредиту. 2. Взаємозв'язок банківського і господарського кредитів 3. Характеристика вексельного обігу 4. Нетрадиційні форми господарського кредиту	4,5	7
12	Тема 12. Державний та міжнародний види кредиту. 1. Сутність державного кредиту 2. Види державного кредиту. 3. Державний борг та методи його регулювання 4. Міжнародний кредит та його види 5. Позитивні та негативні риси міжнародного кредиту.	4,5	7
13	Тема 13. Споживчий кредит. 1. Економічна сутність споживчих витрат та споживчого кредиту 2. Види споживчого кредиту та їх характеристика 3. Соціально-економічне значення споживчого кредитування 4. Розвиток споживчого кредиту в Україні	4,5	7
14	Тема 14. Лізинговий кредит 1. Економічна сутність лізингового кредиту 2. Види лізингового кредиту 3. Механізм дії лізингового кредиту	4,5	7
15	Тема 15. Іпотечний кредит. 1. Економічна сутність іпотечного кредиту 2. Види іпотечного кредиту 3. Механізм дії іпотечного кредиту 4. Іпотечне кредитування в Україні	4,5	7
16	Тема 16. Кредитна система країни. 1. Поняття кредитної системи та її структура 2. Банк як основна ланка кредитної системи та його функції 3. Зародження банківської справи в світі 4. Банківська система: сутність, принципи побудови та структура	4,5	6

	5. Парабанківська система		
17	Тема 17. Центральний банк як основна ланка кредитної системи 1. Центральні банки, їх походження, призначення та функції 2. Організаційно-правова структура Національного банку України 3. Функції Центральних банків та НБУ 4. Грошово-кредитна політика НБУ 5. Сутність, типи та цілі грошово-кредитної політики 6. Інструменти грошово-кредитної політики НБУ	4,5	6
18	Тема 18. Банк: поняття та основні функції. 1. Банкиб сутність, види, принципи діяльності та функції 2. Класифікація видів банків 3. Організаційні основи діяльності банків 4. Операції банків 5. Види банківських об'єднань 6. Регулювання банківської діяльності	4,5	6
19	Тема 19. Формування банківських ресурсів 1. економічна характеристика банківських ресурсів 2. Формування банками власного капіталу 3. Депозитні ресурси банків 4. Недопозитні джерела формування банківського капіталу	4,5	7
20	Тема 20. Технологія банківського кредитування 1. Поняття кредитного процесу 2. Стадії кредитного процесу 3. Кредитний договір як основа кредитного процесу	4,5	8
	Разом	90	134

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна та письмова відповідь студента.

Формою підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 7. реферати,
- МО 8. есе,
- МО 11. тестування,
- МО 14. підсумковий контроль – іспит

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку, екзамену).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Вміння
Здобувач:		
5 (відмінно) А (90 – 100)	– має всебічні та глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни; – засвоїв знання щодо теоретичних засад функціонування системи фінансових взаємозв'язків; – глибоко розуміє основну літературу та сучасні публікації з проблем функціонування та розвитку фінансових відносин на макро-, мезо- і мікрорівні.	– вміє використовувати додаткову літературу, грамотно викладати програмний матеріал; – дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання; – демонструє навички творчого мислення.
4 (дуже добре) В (80-89)	– показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; – опрацював основну літературу, ознайомився з додатковою літературою, рекомендовану програмою.	– успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без суттєвих зауважень; – вміє використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
4 (добре) С (70-79)	– показав достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, має здатність до їхнього поглиблення в процесі подальшого навчання та практичної діяльності; – опрацював основну літературу, рекомендовану програмою.	– вдало виконав передбачені програмою завдання без критичних зауважень; – здатний використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
3 (задовільно) D (60-69)	– має достатні знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання й наступної роботи за спеціальністю; – ознайомився з основною літературою, яка рекомендована програмою.	– виконав завдання в межах програмних вимог; – допускає неточності при розв'язанні тестів.
3 (задовільно) Е (50-59)	– має знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє подальше навчання; – ознайомився з основною літературою, яка рекомендована програмою.	– виконав завдання в межах програмних вимог; – допускає упущення, неточності та помилки при розв'язанні тестів; – не може пов'язати теоретичний матеріал з практичними ситуаціями.

2 (незадовільно) з можливістю перескладання FX (35-49)	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає грубі помилки у відповідях; – має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.	– допускає принципові помилки під час вирішення передбачених програмою завдань; – показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.
2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом F (1-34)	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає неприпустимі помилки у відповідях; – має рівень знань, який не дозволяє самостійно оволодіти програмним матеріалом і вимагає додаткового прослуховування навчальної дисципліни.	– не вміє вирішувати передбачені програмою завдання; – не вміє орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

Максимальна кількість балів складає: за перший модуль – 24, другий модулі – 36 балів (разом – 60 балів).

З навчальної дисципліни «Гроші та кредит» проводиться семестровий екзамен в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком освітнього процесу. У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, здобувач обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Екзаменаційний білет містить 4 завдання: теоретичні питання з дисципліни, тестові завдання двох видів, глосарій.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку чи екзамені, входить: 2 теоретичних питання (по 11 балів), 5 тестів «правильно-неправильно» - по 1 балу (сумарно 5), 5 тестів - по 1 балу (сумарно 5) та визначення 4 термінів - по 2 бали (сумарно 8 балів).

По 11 балів ставиться за повне розкриття теоретичних питань у першому завданні. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню.

Після підготовки здобувачем тез відповіді та розв'язання тестів відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також екзамен може бути проведений у письмовій формі.

8. Рекомендована література

8.1. Фахова (основна)

1. Александрова М. М., Маслова С.О. Гроші. Фінанси. Кредит: Навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К: ЦУЛ, 2002. 336 с.

2. Алексєєв І. В. Гроші та кредит: Навч. посіб. Львів: Видав-во НУ “Львівська політехніка”, 2004. 168 с.

3. Вовчак О.Д. Гроші та кредит. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 424 с.

4. Гальчинський А. Теорія грошей: навч. посіб. К.: Видавництво “Основи”, 2001. 411 с.

5. Гроші і кредит : в схемах та таблицях : навч. посіб. / К.Ф. Черкашина, Л.Ю. Сисоєва. Київ. : ЦП «КОМПРИНТ», 2013. 214 с.

6. Гроші та кредит : компетентність і реалізація грошово-кредитної політики в Україні : монографія / В. С. Пономаренко, О. М. Колодізєв, В. Ф. Тищенко та ін.; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Пономаренка В. С. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2014. 416 с.
7. Гроші та кредит : навч. посіб. / Н.М. Сушко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 384 с.
8. Гроші та кредит : навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / Т.О. Ставерська, І.Л. Шевчук, І.С. Андрущенко – Харків : Видавець Іванченко І.С., 2015. 88 с.
9. Гроші та кредит. – Вид. 2-ге, змін. й доп. / За ред. проф. Б. С. Івасіва. Тернопіль: Карт-Бланш, 2005. – 528 с.
10. Гроші та кредит: підручник. - 4-те вид., перероб. і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М. І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2006. 744 с.
11. Демківський А.В. Гроші та кредит: Навч. посібник. К.: Дакор, 2014. 528 с.
12. Івасів Б.С. Гроші та кредит: Підручник. – Вид. 2-ге, змін. і доп. Тернопіль: КартБланш, 2014. 528 с.
13. Коваленко Д. І. Гроші і кредит : теорія і практика. К. : Ліра-К, 2015. 360 с.
14. Коваленко Д.І., Венгер В.В. Фінанси, гроші та кредит : теорія і практика : навч. посіб. К: «Центр учбової літератури», 2013. 578с.
15. Лагутін В. Д. Гроші та грошовий обіг: Навч. посіб. – 5-те вид., стер. К.: Т-во “Знання”, КОО, 2003. 199 с.
16. Щетинін А.І. Гроші та кредит. Підручник: Вид. 2-ге, перероб. та доп. К.: Центр навчальної літератури, 2014. 432 с.

8.2. Допоміжна

1. Аранчій В. І. Гроші і кредит : навч. посібник.К. : Ліра-К, 2015.364с.
2. Бандурка О.М. Гроші та кредит : підручник.Львів : Магнолія, 2018.367 с.
3. Грошово-кредитна політика в Україні : [навч. посіб.] / В.С. Стельмах [та ін.]. К. : Знання, 2014.
4. Глушенко С.В. Гроші. Кредит. Кредитний ринок: підручник. К.: НаУКМА, 2015. 300 с.
5. Гладких Д.М. Ключові чинники інфляції та шляхи її зниження в Україні. Стратегічні пріоритети.2019.№1(49). С.91-101.
6. Гладких Д.М. Передумови впровадження та перспективи реалізації режиму інфляційного таргетування в Україні. Бізнес-Інформ. 2017. №7. С.204-208.
7. Гладких Д.М. Особливості поширення та проблеми легалізації крипто валют у світі та в Україні. ВісникОНУ. 2017. №22. С.167-171.
8. Гроші та кредит : підручник .Львів : Видавець ПП Сорока Т.Б., 2016. 412с.
9. Гроші та кредит : навч. посібник .Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 216 с.
10. Гроші та кредит: підручник /за ред.. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. Тернопіль. ТНЕУ, 2018. 892 с.
11. Гурова К. Д., Шелест О. Л., Колупасєва І. В.. Фінанси, гроші та кредит: Навч. посібник. Х.: Світ Книг, 2015. 672 с
12. Дзюблюк О.В. Теоретичні аспекти визначення вартості грошей залежно від їх форм в обігу. Світфінансів. 2018. №1(54). С.82-94.
13. Дзюблюк О.В. Еволюція ролі золота у сучасній монетарній системі. Банківська справа. 2020. №1. С.3-27.
14. Дзюблюк О.В. Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності грошей як економічної категорії. Вісник ТНЕУ. 2018. Вип.2. С.21-35.

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Антимонопольний комітет України – <http://www.amc.gov.ua>
2. Державна аудиторська служба України - www.dkrs.gov.ua
3. Державна казначейська служба України – <http://www.treasury.gov.ua>
4. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
5. Державна служба фінансового моніторингу України - www.sdfm.gov.ua
6. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
8. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
9. Міністерство закордонних справ України – <http://www.mfa.gov.ua>
10. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
11. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України - www.nssmc.gov.ua
12. Національний банк України – [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
13. Пенсійний фонд України – <http://www.pfu.gov.ua/>
14. Рада національної безпеки і оборони України – [http:// www.rainbow.gov.ua/](http://www.rainbow.gov.ua/)
15. Рахункова палата України – <http://www.ac-rada.gov.ua/>
16. Фонд державного майна України – <http://www.spfu.gov.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Азіатський банк розвитку — <http://www.adb.org/>
2. Банк міжнародних розрахунків — <http://www.bis.org/>
3. Всесвітня торговельна організація (WTO) — <http://www.wto.org/>
4. Всесвітня туристична організація (WTO) — <http://www.world-tourism.org/>
5. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй — <http://unstats.un.org/>
6. Європейський банк реконструкції і розвитку — <http://www.ebrd.com/>
7. Європейський інвестиційний банк — <http://www.eib.org/>
8. Європейський центральний банк — <http://www.ecb.int/>
9. Зовнішньоторговельна організація Японії (JETRO) — <http://www.jetro.go.jp/>
10. Міжамериканський банк розвитку — <http://www.iadb.org/>
11. Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав — <http://www.cisstat.com/>
12. Міжнародна асоціація зі статистики (IAOS) — <http://isi.cbs.nl/>
13. Міжнародна організація праці (ILO) — <http://www.ilo.org/>
14. Міжнародна фінансова корпорація — <http://www.ifc.org/>
15. Міжнародний валютний фонд — <http://www.imf.org/>
16. Міжнародний інститут статистики (ISI) — <http://isi.cbs.nl/>
17. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
18. Світовий банк — <http://www.worldbank.org/>
19. Статистичний офіс Європейської співдружності — <http://europa.eu.int/>
20. Центральний Європейський банк — <http://www.ecb.int/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua
4. Інститут світової економіки і міжнародних відносин – www.iweir.org.ua
5. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
6. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kiev/EERC
7. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова – www.ucerps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua

2. Електронна бібліотека Львівської комерційної академії – www.dev.lac.lviv.ua/lib
3. Дніпропетровська обласна наукова бібліотека – www.lib.dp.ua
4. Львівська електронна бібліотека ім. В. Стефаника – www.lsl.lviv.ua
5. Наукова бібліотека Донецького національного університету – <http://library.dongu.donetsk.ua/>
6. Наукова бібліотека ім. Максимовича – www.lib-gw.univ.kiev.ua
7. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
9. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua
10. Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького – www.ognb.odessa.ua

Додатково

(для контролю та самоконтролю роботи здобувача)

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)																				Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2													
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20		
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	40	100

T1, T2 ... T22 – теми змістових модулів.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ
обов'язкова

Освітньо-професійна програма “МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ І АДМІНІСТРУВАННЯ”

Спеціальність 073 Менеджмент

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

економічний факультет

Мова навчання українська

Розробники: Поченчук Г.М., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, д.е.н.

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/pochenchuk-galyna-myhajlivna>

Контактний тел. **050 434 56 87**

E-mail: g.pochenchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=446>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю.

Онлайн консультації: понеділок з 12.00 до 14.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна «Державне та регіональне управління» спрямована на формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у галузі управління на національному та регіональному рівнях ; набуття умінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій менеджменту організації (підприємства), пов'язаних із взаємодією з органами державної влади і місцевого самоврядування. Дисципліна орієнтує на вироблення умінь та навичок здійснення оцінки проблематики державного та регіонального управління, а також виконання функцій менеджменту органів державної влади та місцевого самоврядування на основі знань методів державного регулювання, спеціального інструментарію державного управління в різних сферах суспільного розвитку..

2. Мета навчальної дисципліни: набуття знань, вмінь і практичних навичок, необхідних для виконання функцій менеджменту організації, пов'язаних із взаємодією з органами державної влади і місцевого самоврядування, в рамках субординаційних, реординаційних і координаційних зв'язків, а також для виконання функцій та реалізації повноважень органів державної влади і місцевого самоврядування.

3. Пререквізити. Проблематика вивчення навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління» охоплює дослідження принципів, функцій, методів і прийомів управління, організації державного апарату і державної служби на державному та регіональному рівнях, форм управлінської діяльності, державно-управлінських відносин , що характеризує зовнішнє середовище функціонування приватних організацій та є змістом діяльності державних організацій різних сфер. Тому з метою кращого опанування тематики дисципліни передують її вивченню такі курси як «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Історія економіки та менеджменту», «Статистика», «Економетрика», «Менеджмент», «Теорія організації», «Зовнішньоекономічна діяльність».

4. Результати навчання.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління» є формування ряду загальних та професійних компетентностей, а також забезпечення програмних результатів навчання, які передбачені освітньою програмою в межах змістовної проблематики курсу.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Програмні результати навчання

ПРН1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни _____												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3-й	6-й	5	150	2	30	30					іспит
Заочна	3-й	6-й	5	150								іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади державного управління та система органів державної влади.												
Тема 1. Основи теорії державного управління	11	2	2			7	11	1				10
Тема 2. Державна влада та державне управління	10	2	2			6	11	1				10
Тема 3. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку	11	3	2			6	11	1				10
Тема 4. Роль різних гілок влади у процесі державного управління	10	2	2			6	10	1				9
Тема 5. Державне управління на регіональному рівні	11	2	3			6	11	1				10
Тема 6. Система органів державної влади в Україні: конституційні основи їх функціонування, роль в управлінні	10	2	2			6	10	1				9
Тема 7. Центральні	10	2	2			6	11		2			9

органи виконавчої влади в Україні												
Змістовий модуль 2. Регіональні органи влади та державна служба.												
Тема 8. Регіональні органи державного управління	11	2	2			7	11	1				10
Тема 9. Місцеве самоврядування та його особлива роль у державному управлінні	12	3	2			7	12	1				11
Тема 10. Внутрішня організація та управління органу державної влади	11	2	2			7	10	1				9
Тема 11. Державна служба в Україні	11	2	2			7	11		2			9
Тема 12. Ефективність державного управління. Державний контроль у сфері виконавчої влади	11	2	2			7	10	1				9
Тема 13. Відносини органів публічної влади в системі управління	10	2	2			6	10	1				9
Тема 14. Інституціональні зміни та розвиток системи державного та регіонального управління	11	2	3			6	11	1				10
Усього годин	150	30	30			90	150	12	4			134

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми
1.	Державне та регіональне управління у системі суспільних наук, інші науки і галузі знань.
2.	1. Моделі державного управління: світовий досвід. 2. Структура державного управління у провідних країнах світу: інституційний, функціональний та організаційний аналізи; центральні, регіональні та місцеві органи управління, їх ієрархія, проблеми взаємодії. 3. Використання зарубіжного досвіду державного управління у вітчизняній практиці.
3.	1. Вплив держави на розвиток інформаційного простору, формування суспільної свідомості. 2. Державне управління і сфера особистого життя людини.

4.	Особливості організаційної структури державного управління в зарубіжних країнах.
5.	1. Регіональне управління та місцеве самоврядування. 2. Поняття та суть місцевого самоврядування. Його основні ознаки та принципи, моделі управління. 3. Роль органів місцевого самоврядування у розвитку регіону. Централізація та децентралізація влади.
6.	Історичний досвід державного управління в Україні.
7.	Історія формування і функціонування центральних органів виконавчої влади.
8.	Господарсько-правовий механізм діяльності територій із спеціальним статусом.
9.	Всесвітня Декларація місцевого самоврядування, Європейська Хартія місцевого самоврядування та проблеми функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні.
10.	1. Зміст та особливості організаційної структури органу державної влади 2. Підходи та методи побудови організаційних структур органу державної влади
11.	Бюрократія і бюрократизм у державному управлінні: світові тенденції та вітчизняна специфіка.
12.	Громадський контроль за діяльністю органів державного управління.
13.	1. Основні напрями взаємодії органів публічної влади з трудовими колективами та суб'єктами господарювання 2. Взаємовідносини органів державної влади й місцевого самоврядування із судовими та правоохоронними органами. 3. Співпраця органів публічної влади та громадян.
14.	Протидія корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

6. Методи навчання

Під час навчальних занять використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання. Зокрема, лекції (дискусії, бінарні, проблемні), семінари (дискусії, дебати, полеміки, конференції), виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних), навчання інших, візуалізація завдань (карти, схеми, таблиці, графіки, діаграми, ментальні карти), дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова відповідь студента.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 7. реферати

- МО 8. есе
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 13. модульні контрольні роботи,
- МО 14. підсумковий контроль – іспит.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів, набутих під час вивчення дисципліни містить такі складові:

- поточний контроль результатів навчальної діяльності студентів та оцінювання її результатів під час вивчення дисципліни;
- підсумковий контроль результатів навчальної діяльності студентів та оцінювання її результатів після вивчення дисципліни.

Поточний контроль результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з **метою** перевірки знань, умінь та навичок студентів під час проведення аудиторних занять, а також для перевірки результатів виконання завдань самостійної роботи. Проводиться на кожному занятті. Оцінюється рівень розуміння студентом теоретичного матеріалу, вміння формулювати запитання по темі та давати на нього відповідь, якість підготовки питань, що виносяться на самостійне вивчення.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є показником рівня засвоєння студентами навчальної програми та виконання вимог самостійної роботи студентів. Результати поточного контролю є основною інформацією для визначення оцінки при проведенні іспиту і становлять 60% при визначенні підсумкової оцінки. Оцінювання поточної успішності студентів здійснюється на кожному практичному занятті.

Сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих студентом у процесі навчання оцінюється за такими критеріями:

– "відмінно" – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– "добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– "задовільно" – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– "незадовільно" – студент не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Політика щодо визнання результатів, здобутих шляхом неформальної освіти.

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката

(свідоцтва тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	ІНДЗ	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	ІНДЗ		
3	3	3	3	3	3	3	9	3	3	3	3	3	3	3	9		

8. Рекомендована література -основна

1. Державне та регіональне управління. *Менеджмент і адміністрування*: підручник для бакалаврів: у 3 т. / за ред. Галушки З. І., Запихляка В. М., Сасенка О. С. Чернівці: ЧНУ. 2013. Т. 2. С. 7–80.
2. Державне та регіональне управління : навчальний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / за ред. проф. С. І. Архієреєва. Харків : Видавництво Іванченка І.С. 2018. 128 с.
3. Державне та регіональне управління : навч.посібник за заг. ред. А.Ф. Мельник . Тернопіль: Економічна думка, 2014. 452 с.
4. Конституція України. К.: Юрид.літ.,1996. 50 с.
5. Авер'янов В.Б. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право. К. : Юстиніан. 2007. 288 с.
6. Воронкова В.Г Менеджмент в державних організаціях: навч. посіб. К.: Професіонал. 2004. 256 с.
7. Глен Райт. Державне управління. К. 1994. 113 с.
8. Михайловська О. В., Філіппова Н. В., Ладонько С. С. Аналіз теоретичних підходів до визначення сутності складних дефініцій публічного управління та адміністрування. URL: <http://www.univer.km.ua/visnyk/1549.pdf>
9. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / Ред. кол.: К.О. Ващенко, І.Б. Коліушко, В.П. Тимошук, В.А. Дерезь (відп. ред.). К.: ФОП Москаленко О.М. 2017. 796 с.

10. Проблеми реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні: монографія / за заг. ред. Т. Е. Василевської. Київ : НАДУ. 2018. 256 с.
11. Романюк С.А. Децентралізація: теорія та практика застосування : монографія/ С. А. Романюк. Київ : 2018. 216 с.

9. Інформаційні ресурси

.....

1. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
2. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua/>
3. Закон України «Про державну службу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
4. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
5. Концепція впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-vprovadzhennya-informacijnoyi-sistemi-upravlinnya-lyudskimi-resursami-v-derzhavnih-organah-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi?_ga=2.141705394.168557516.1602342158-765956128.1602342158
6. Концепція запровадження посад фахівців з питань реформ. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/249552384?_ga=2.141705394.168557516.1602342158-765956128.1602342158
7. Концепція реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-vprovadzhennya-informacijnoyi-sistemi-upravlinnya-lyudskimi-resursami-v-derzhavnih-organah-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi?_ga=2.189409067.168557516.1602342158-765956128.1602342158
8. Інструмент інституціональної розбудови TAIEX. URL: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/747-%D0%B0%D0%BF%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96-%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B8-taiox>
9. Інструмент інституціональної розбудови Twinning. URL: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/3567-%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82-%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B1%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8-twinning>
10. Органи виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog>
11. Офіс реформ Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/uryad-ta-organi-vladi/ofis-reform-kabinetu-ministriv-ukrainu>
12. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/>
13. Програми діяльності Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/programa-dij-uryadu>.
14. Реформа державного управління. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-derzhavnogo-upravlinnya>
15. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-rozporyadzen-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-24-chervnya-2016-r-474-i-vid-27-grudnya-2017-r-1013?_ga=2.141705394.168557516.1602342158-765956128.1602342158
16. Центр адаптації державної служби до стандартів Євросоюзу. URL: <http://www.center.gov.ua/>
17. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічного факультету

(назва інституту/факультету)

Кафедра економіко-математичного моделювання

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Економетрика

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма Менеджмент організацій і адміністрування

(назва програми)

Спеціальність 073 Менеджмент

(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: Вінничук О.Ю., доцент кафедри економіко-математичного моделювання, к.е.н.

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <https://emm.cv.ua/teachers/vinnychuk-olena-yuriyivna/>

Контактний тел. +380505667274

E-mail: o.vinnychuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3837>

Консультації <https://emm.cv.ua/grafik-konsultatsij/>

Індивідуальні консультації (за попередньою домовленістю)

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

При аналізі економічних явищ та процесів за допомогою економіко-математичного моделювання особливе місце займають моделі, які виявляють і описують кількісні зв'язки між досліджуваними показниками і факторами, що впливають на них. Задачу виявлення кількісних сторін масових явищ та процесів у нерозривному зв'язку з їх якісною стороною вирішує економетрика, яка за допомогою свого інструментально-теоретичного апарату встановлює причинно-наслідкові зв'язки в досліджуваних економічних системах. Економетрика дозволяє мати уяву про можливі шляхи розвитку економічних процесів, спрогнозувати ту чи іншу ситуацію, передбачити майбутнє значення економічних показників та вказати інструменти зміни ситуації в бажаному напрямку.

Дисципліна «Економетрика» є обов'язковою компонентою у підготовці студентів освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» та спрямована на формування у них системного та наукового уявлення про оцінку взаємозв'язків показників розвитку економіки на основі економетричних методів та моделей.

2. Мета навчальної дисципліни «Економетрика» – формування теоретичних знань і практичних навичок за методологією економетричного моделювання соціально-економічних процесів.

3. Пререквізити.

Теоретико-методологічною базою для вивчення дисципліни є економічна теорія, макроекономіка, мікроекономіка, фінанси, менеджмент, статистика, теорія ймовірності та математична статистика, вища математика, інформатика.

4. Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» вивчення дисципліни «Економетрика» сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН* 18. Розробляти плани розвитку бізнесу та здійснювати керівництво їх реалізацією.

ПРН* 20. Використовувати сучасні механізми та способи ефективного адміністрування багатьох різних процедур функціонування бізнесу.

5. Опис навчальної дисципліни
5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість кредитів / годин 120/4											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	прак/сем	лаб	інд	с.р.		л	прак/сем	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми навчальних занять	Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ЕКОНОМЕТРИКИ. ПОБУДОВА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНІЙНИХ МОДЕЛЕЙ ПАРНОЇ РЕГРЕСІЇ											
Тема 1. Вступ до економетрики. Методологія побудови економетричних моделей.	10	2	-	-	-	8	10	1	-	-	-	9
Тема 2. Побудова та дослідження лінійних моделей парної регресії	12	2	-	4	-	6	12	1	-	1	-	10
Тема 3. Оцінювання надійності побудованої лінійної моделі парної регресії та застосування їх у прийнятті економічних рішень	12	4	-	4	-	4	12	-	-	1	-	11
Разом за ЗМ1	34	8	-	8	-	18	34	2	-	2	-	30
Теми навчальних занять	Змістовий модуль 2. ПОБУДОВА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНІЙНИХ МОДЕЛЕЙ МНОЖИННОЇ РЕГРЕСІЇ											
Тема 4. Побудова лінійних моделей множинної регресії	12	6	-	4		2	12	1	-	2	-	9
Тема 5. Оцінювання надійності побудованої лінійної моделі множинної регресії та застосування їх у прийнятті економічних рішень	14	4	-	4		6	14	1	-	2	-	11
Тема 6. Моделі з порушенням передумов використання звичайного методу найменших квадратів. Гетероскедастичність та автокореляція	20	2	-	4		14	20	-	-	-	-	20
Тема 7. Мультиколінеарність	12	2	-	4	-	6	12	-	-	-	-	12
Тема 8. Фіктивні змінні у лінійних моделях множинної регресії	10	2	-	2	-	6	10	-	-	-	-	10

Тема 9. Нелінійні регресійні моделі	8	2	-	-	-	6	8	-	-	-	-	8
Тема 10. Економетричне моделювання рядів динаміки	10	4	-	4	-	2	10	-	-	-	-	10
Разом за ЗМ 2	86	22	-	22	-	42	86	2	-	4	-	80
Усього годин	120	30	-	30	-	60	120	4	-	6	-	110
Підсумкова форма контролю	залік											

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Тема 1	Вступ до економетрики. Методологія побудови економетричних моделей <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Визначення економетрики як окремої навчальної дисципліни. Об'єкт, предмет і мета економетричних досліджень. Зв'язок економетрики з іншими навчальними дисциплінами 2. Поняття економетричної моделі. Основні етапи побудови економетричної моделі. Класи економетричних моделей 3. Типи залежностей між економічними змінними: функціональна, статистична, кореляційна 4. Роль економетричних досліджень в економіці. <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	2	9
Тема 2	Побудова і дослідження лінійних моделей парної регресії <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Теоретичне та вибіркоче рівняння лінійної парної регресії 2. Знаходження параметрів вибіркового рівняння регресії методом найменших квадратів (МНК) 3. Вибіркові кореляційні характеристики у випадку парного кореляційного зв'язку 4. Основні передумови МНК. Теорема Гаусса-Маркова 5. Стандартні помилки регресії та коефіцієнтів регресії <i>Робота над практичними завдання до теми та виконання завдань лабораторної роботи 1 «Побудова та дослідження лінійних моделей парної регресії»</i>	2	10

Тема 3	Оцінювання надійності побудованої лінійної моделі парної регресії <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Перевірка гіпотез відносно коефіцієнтів регресії та кореляції 2. Інтервальні оцінки параметрів та лінії регресії. Довірчий інтервал для індивідуального значення залежної змінної 3. Перевірка загальної якості рівняння регресії <i>Робота над практичними завдання до теми та виконання завдань лабораторної роботи 1 «Побудова та дослідження лінійних моделей парної регресії»</i>	4	11
Тема 4	Побудова лінійних моделей множинної регресії <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Формалізація лінійної моделі множинної регресії 2. Основні передумови МНК. Оцінювання параметрів моделі за допомогою МНК. Теорема Гаусса-Маркова 3. Стандартна помилка лінійної множинної регресії 4. Вибіркові кількісні оцінки множинного кореляційного зв'язку 5. Рівняння лінійної множинної регресії у стандартизованому вигляді <i>Робота над практичними завдання до теми та виконання завдань лабораторної роботи 2 «Побудова та дослідження лінійних моделей множинної регресії», додаткового практичного завдання (див. Moodle)</i>	12	9
Тема 5	Оцінювання надійності побудованої лінійної моделі множинної регресії <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Перевірка значущості коефіцієнтів регресії 2. Значущість множинних коефіцієнтів детермінації та кореляції, парних і частинних коефіцієнтів кореляції 3. Значущість лінійної моделі множинної регресії у цілому 4. Інтервальні оцінки параметрів і функції лінійної множинної регресії <i>Робота над практичними завдання до теми та виконання завдань лабораторної роботи 2 «Побудова та дослідження лінійних моделей множинної регресії»</i>	14	11
Тема 6	Моделі з порушенням передумов використання звичайного методу найменших квадратів. Гетероскедастичність та автокореляція <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Явище гетероскедастичності та його наслідки 2. Виявлення та усунення гетероскедастичності 3. Причини виникнення та наслідки автокореляції 4. Виявлення та усунення автокореляції <i>Робота над практичними завдання до теми та виконання завдань лабораторної роботи 3 «Лінійні регресійні моделі з нестандартними відхиленнями»</i>	20	20

Тема 7	Мультиколінеарність <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Сутність та наслідки мультиколінеарності 2. Виявлення мультиколінеарності 3. Усунення мультиколінеарності. Метод головних компонентів <i>Робота над практичними завдання до теми та виконання завдань лабораторної роботи 4 «Лінійні регресійні моделі у випадку мультиколінеарності пояснюючих змінних»</i>	12	12
Тема 8	Фіктивні змінні у лінійних моделях множинної регресії <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Формалізація моделей з фіктивними пояснюючими змінними 2. Сезонні фіктивні змінні 3. Фіктивна залежна змінна 4. Порівняння регресій і тест Г. Чоу <i>Робота над практичними завдання до теми та виконання завдань лабораторної роботи 5 «Лінійні моделі множинної регресії з фіктивними пояснюючими змінними»</i>	10	10
Тема 9	Нелінійні регресійні моделі <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Нелінійні регресійні моделі відносно пояснюючих змінних 2. Нелінійні регресійні моделі за параметрами 3. Перетворення випадкового відхилення у нелінійних регресійних моделях 4. Оцінювання надійності побудованої нелінійної регресійної моделі <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	8	8
Тема 10	Економетричне моделювання рядів динаміки <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Визначення економетрики і її роль у аналізі динаміки. 2. Властивості рядів динаміки в економетриці. 3. Основні принципи моделювання рядів динаміки. 4. ARIMA моделі (Autoregressive Integrated Moving Average). 5. Моделі експоненційного згладжування (Exponential Smoothing). 6. Вибір параметрів моделі і їх інтерпретація. 7. Модель лінійної регресії для рядів динаміки. 8. Модель множинної регресії та її застосування в аналізі динаміки. 9. Методи прогнозування рядів динаміки. 10. Побудова економетричних моделей на основі панельних даних. <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	10	10

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Для досягнення освітньої мети та прогнозованих програмних результатів використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології.

Методи навчання: словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо); практичні методи (практичні або лабораторні роботи); наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо); робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;

комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари тощо); самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни.

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Загальна (максимальна) кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить **100** балів, з яких **60** балів здобувач набирає при поточних видах контролю (перший модуль – **20** балів, другий модуль – **40** балів) і **40** балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання визначеним у робочій програмі навчальної дисципліни.

Форми та методи оцінювання:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 14. підсумковий контроль – залік

8. Рекомендована література

8.1. Основна

1. Вінничук О.Ю. Тестові завдання з економетрики : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 156 с.
2. Мороз В., Диха М. Економетрія. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 206 с.
3. Єлейко В.І., Боднар Р.Д., Демчишин М.Я. Економетричний аналіз діяльності підприємств: навч. посібн. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2021. 368 с.
4. Козьменко О., Кузьменко О. Економіко-математичні методи і моделі. Економетрика. Навчальний посібник. К. : Університетська книга, 2019. 406 с.

8.2.Допоміжна

1. Григорків В. С. Економетрика : Лінійні моделі парної та множинної регресії : навчальний посібник. Чернівці : ЧНУ, 2009. 224 с.
2. Економетрика : лаб. практикум. – Ч. 1. – вид. 2-ге, перероб. та доп. / уклад. : В. С. Григорків, О. Ю. Вінничук. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 96 с.
3. Економетрика в електронних таблицях : навч. посіб. / Васильєва Н. К., Мироненко О. А., Самарець Н. М., Чорна Н. О. ; за заг. ред. Н. К. Васильєвої. Дніпро : Біла К. О., 2017. 149 с.
4. Прикладна економетрика : навч. посіб. : у двох частинах. Частина 1 : [Електронне видання] / Л. С. Гур'янова, Т. С. Клебанова, С. В. Прокопович та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 235 с.
5. Економетрія засобами MS Excel : Навч. посіб./ С. Л. Лондар, Р. В. Юринець. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 238 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Онлайн курси

- 1) Econometrics: Methods and Applications <https://www.coursera.org/learn/erasmus-econometrics>
- 2) Econometrics <https://www.coursera.org/learn/econometrics>
- 3) Econometrics <https://www.coursera.org/learn/ekonometrika>

2. Відео в YouTube

- 1) What is econometrics? <https://www.youtube.com/watch?v=RG7Wr2cCWj8>
- 2) Introduction to Econometrics <https://www.youtube.com/watch?v=z09hret40eI>
- 3) Financial Econometric- Step By Step Methodology of Econometrics <https://www.youtube.com/watch?v=bMgW1hFoq34>

3. Інтернет – джерела

- 1) <http://uk.wikipedia.org>
- 2) <http://ukrstat.gov.ua/>
- 3) <http://data.worldbank.org/>

4. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича // www.library.chnu.edu.ua.

5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського // www.nbuv.gov.ua.

6. Воропай Н.Л., Герасименко Т.В., Кирилова Л.О., Корсун Л.М., Мацкул М.В., Мальцева Є.В., Михайленко А.В., Орлов Є.В., Чернишев В.Г., Чепурна О.Є., Шинкаренко В.М. (за заг.редакцією Мацкул В.М.) Економіко-математичні методи та моделі: Навчальний посібник.- Одеса: ОНЕУ, 2018.- 404 с.

<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7939/1/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%BE-%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%96.pdf>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра бізнесу та управління персоналом

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Економіка підприємства

обов'язкова

Освітньо-професійна програма:	Менеджмент організацій і адміністрування
Спеціальність:	073 Менеджмент
Галузь знань:	07 Управління та адміністрування
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробник(и):	Ксьондз С.В., доцент кафедри бізнесу та управління персоналом, к.е.н., доцент Антохова І.М., доцент кафедри бізнесу та управління персоналом, к.е.н., доцент
Профайл викладача(-ів):	http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-ekonomiky-pidpryyemstva-ta-up http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-ekonomiky-pidpryyemstva-ta-up/kolektyv-kafedry/antohova-iryna-myhajlivna
Контактний тел.:	+38 0372 509-464
E-mail:	s.ksjondz@chnu.edu.ua i.antochova@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3870 https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2036
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни

Навчальну дисципліну «Економіка підприємства» віднесено до групи обов'язкових дисциплін циклу професійної та практичної підготовки ОР «Бакалавр» за освітньо-професійною програмою «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». Вона є основою вивчення дисциплін циклу професійної підготовки. Вивчення дисципліни дає можливість студентові набути теоретичних знань та практичного досвіду організації та управління соціально-економічними та організаційно-виробничими підсистемами в системі підприємство (організація).

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань з основ функціонування окремих складових виробничо-господарського механізму підприємства, з питань аналізу його виробничої діяльності, обґрунтування економічної стратегії розвитку підприємства на ринку, методології розрахунку важливих показників господарської діяльності з врахуванням чинників внутрішнього та зовнішнього середовища функціонуючого підприємства.

Навчальна дисципліна «Економіка підприємства» є нормативною з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки бакалаврів.

Програмні результати навчання з цієї дисципліни, що визначені освітньо-професійною програмою (ОПП), обумовлюються тим, що «Економіка підприємства», як галузь знань, базується на пізнанні та усвідомленому використанні економічних законів (загальних, обмеженої дії та специфічних). Звідси, виявлення конкретних форм прояву цих законів у господарській діяльності підприємства можна вважати **загальним предметом** курсу «Економіка підприємства». Попри все сказане вище, **економіка підприємства** – це і об'єкт реалізації прав **Homo economicus**, тобто **людини-економічної**, шляхом забезпечення економічних потреб як *людини-працівника*, так і *людини-власника* в одній особі через реалізацію їх економічних інтересів.

Вільне підприємництво в даний час є важливим інструментом (або джерелом) задоволення економічних потреб та інтересів як *людини-працівника*, так і *людини-власника*. Створення власного підприємства або участь в управлінні діючого в якості людини-працівника та людини-власника вимагають ґрунтовних знань з економіки. Завдяки їм можна досягати значних успіхів у реалізації власних економічних інтересів і задоволенні власних потреб.

Більшість населення реалізують свої економічні інтереси не тільки за рахунок власної праці в якості найманих працівників, але й як співвласників підприємств або незалежних підприємців. Деякі економісти називають сучасний етап розвитку економіки “економікою співучасті”. Залучення персоналу компаній до управління та участі в капіталі реалізується шляхом випуску внутрішніх акцій, причому, як правило, за пільговими цінами. На підприємствах, що практикують участь робітників і службовців в акціонерній власності та прийнятті рішень, збільшується зайнятість, підвищується мотивація та продуктивність праці, зменшується плинність кадрів, збільшується обсяг продаж.

3. Пререквізити.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як: «Економічна теорія», «Мікроекономіка». Одночасно з Економікою підприємства вивчаються для кращого засвоєння матеріалу «Макроекономіка», «Економетрика».

4. Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни сприятиме формуванню елементів інтегральної, загальних та фахових компетентностей.

Загальні та фахові компетентності:

– ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Економіка підприємства»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	4	120	2	30	30	-	-	60	-	екзамен
Заочна	2	3	4	120	2	8	4	-	-	108	-	екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни «Економіка підприємства»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки та управління підприємством, ресурсне забезпечення промислового підприємства: матеріально-речові та трудові ресурси підприємства.												
Тема 1. Теорії підприємств в основи підприємництва.	10	2	2			6	8	1				7
Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми.	6	2	2			2	8					8
Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання.	6	2	2			2	8	1				7
Тема 4. Структура та управління підприємством.	8	2	2			4	8					8
Тема 5. Ринок і продукція.	10	1	1			8	7		1			6
Тема 6. Планування діяльності підприємства.	7	1	1			5	7	1				6
Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці.	8	2	2			4	7					7

Тема 8. Капітал підприємства.	8	1	1			6	7					7
Тема 9. Інвестиції.	6	1	1			4	8					8
Тема 10. Інноваційна діяльність.	6	1	1			4	8	1	1			6
Разом за змістовим модулем 1	75	15	15			45	76	4	2			70
Змістовий модуль 2. Технічна база і організація виробництва, результати виробничо-господарської діяльності підприємства та їх фінансово-економічна оцінка. Антикризова система господарювання.												
Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства.	8	2	2			4	8	1				7
Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції.	8	2	2			4	7					7
Тема 13. Витрати на виробництво і реалізацію продукції.	9	3	3			3	7	1	1			5
Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.	8	4	4			-	7					7
Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація.	6	2	2			2	7	1				6
Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність.	6	2	2			2	8	1	1			6
Разом за змістовим модулем 2	45	15	15			15	44	4	2			38
Форма підсумкового контролю – екзамен												
Усього	120	30	30			60	120	8	4			108

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів спрямована на узагальнення, засвоєння і закріплення знань із включенням таких видів робіт, як: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань самостійного вивчення, розв'язок виробничих ситуацій, підготовку та презентацію індивідуальних навчально-дослідних завдань із відповідних тем дисципліни, підготовку тез доповідей до науково-практичних конференцій та інших матеріалів наукового характеру.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема 1. Теорії підприємств в основі підприємництва.	8	10
2	Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми.	8	10
3	Тема 3. Зовнішнє середовище господарювання.	8	11
4	Тема 4. Структура та управління підприємством.	8	11
5	Тема 5. Ринок і продукція.	7	11
6	Тема 6. Планування діяльності підприємства.	7	10
7	Тема 7. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці.	7	11
8	Тема 8. Капітал підприємства.	7	11
9	Тема 9. Інвестиції.	8	10
10	Тема 10. Інноваційна діяльність.	8	10
11	Тема 11. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства.	8	11
12	Тема 12. Організація виробництва і забезпечення якості продукції.	7	11
13	Тема 13. Витрати на виробництво і реалізацію продукції.	7	11

14.	Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.	7	10
15.	Тема 15. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація.	7	10
16.	Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність.	8	10
Усього годин		120	168

5.4. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми есеїв, доповідей та реферативних матеріалів
	- Особливості визначення місії та головних напрямів діяльності підприємства. - Тенденції зміни законодавчої бази діяльності підприємств в Україні - Гнучкість підприємства як виробничої системи в ринкових умовах: критерії, характеристика, засоби забезпечення. - Особливості окремих організаційно-правових форм господарювання. - Роль малих підприємств у розвитку економіки України - Організаційні та управлінські аспекти діяльності акціонерного товариства. - Шляхи підвищення ефективності аналізу зовнішнього середовища. - Проблеми розширення інструментарію здійснення сканування чинників зовнішнього середовища. - Моніторинг, його результативність. - Прогнозування, резерви підвищення його ефективності. - Сутність системного підходу до визначення психологічних методів управління. - Взаємозв'язок структури підприємства та ефективності його функціонування. - Вітчизняний та зарубіжний досвід вдосконалення організаційної структури управління підприємством. - Економіка України: стан та перспективи розвитку. - Доцільність державного втручання у розвиток ринкових відносин. - Переваги та недоліки окремих форм підприємницької діяльності. - Сутність партнерства. - Зміст, завдання та місце виробничої програми у системі господарських планів підприємства. - Системи та методи планування виробничої програми підприємства, моделювання. - Умови оптимізації обсягів випуску продукції у конкурентному середовищі. - Проблеми оптимізації чисельності персоналу підприємства. - Напрямки вдосконалення системи стимулювання персоналу. - Шляхи підвищення продуктивності праці на підприємстві. - Методи і моделі управління персоналом. - Напрями інтенсифікації відтворення та шляхи кращого використання основних фондів підприємства. - Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення. - Проблеми та шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів на підприємствах України. - Переваги та недоліки прямих інвестицій. - Шляхи прискорення окупності інвестицій. - Фінансові інвестиції та ефективність їх використання. - Поняття та види інноваційних процесів, їх вплив на виробництво, господарську діяльність. - Науково-технічний прогрес - головний чинник розвитку і підвищення ефективності виробництва. - Проблеми оцінки економічної ефективності нововведень - Проблема вдосконалення техніко-технологічної бази виробництва. - Напрями вдосконалення транспортного господарства підприємства. - Логістичні процеси на підприємстві та шляхи їх удосконалення. - Процес виробництва продукції, його складові та принципи раціональної організації. - Типи і методи організації виробництва. - Соціальна інфраструктура, її значення і тенденції розвитку на підприємствах за ринкових умов господарювання. - Класифікація витрат та її значення в управлінні витратами підприємства за прийняття окремих господарських рішень. - Особливості окремих методів калькуляції собівартості продукції та умови їх застосування. - Напрями зменшення собівартості продукції. - Функції прибутку підприємства. - Фактори формування прибутку підприємства. - Рентабельність, показники оцінки та резерви підвищення. - Маржинальна оцінка фінансових результатів підприємства.

47. Стратегія структурної перебудови економіки України та її базових галузей.48. Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання в Україні.49. Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.50. Проблема підвищення впливу держави на формування економічної безпеки підприємства.51. Методологія оцінки рівня економічної безпеки підприємства.52. Проблема оцінки та підвищення рівня соціальної безпеки підприємства.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Викладання дисципліни передбачає поєднання основних традиційних та інтерактивних методів аудиторного навчання з елементами електронного навчання та консультування, що передбачає використання сучасних інформаційних технологій, платформ та забезпечує якісне засвоєння програмних результатів.

Методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 11 – ділові ігри;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, самостійної роботи та має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Методи оцінювання:

- МО 1. Фронтальне опитування,
- МО 3. Презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 8. Есе
- МО 9. Аналітичні звіти
- МО 10. Розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. Тестування,
- МО 12. Тематичні контрольні роботи,
- МО 13. Модульні контрольні роботи
- МО 14. Підсумковий контроль – екзамен

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 52 бали студент набирає при поточних видах контролю, 8 балів за захист ІНДЗ і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (іспиту).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів (в тому

числі 1-а модульна контрольна робота — 10 балів); за 2 модуль – 22бали (в тому числі 2-а модульна контрольна робота — 10 балів), ІНДЗ – 8. Всього — 60 балів.

Якщо студент набрав менше 35 балів, він не допускається до складання іспиту.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається іспит, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (60 балів) та модуля–контролю (іспит) – 40 балів.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)																		ІНДЗ	Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1											Змістовий модуль №2									
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	МКР1	Т11	Т12	Т13	Т14	Т15	Т16	МКР2	8	40	100
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	10	2	2	2	2	2	2	10			

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

8. Рекомендована література

8.1. Основна

- Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник / І.М. Бойчик. К.: Кондор Видавництво, 2016. 378 с.
- Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. К.: ЦНЛ, 2019. - 488 с.
- Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В.. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.
- Економіка підприємства: навчальний посібник / О. М. Бандурка, Є. В. Ковальов, М. А.Садиков, О. С. Маковоз; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків: ХНУВС. 2017. 192 с.
- Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник / О.С. Іванілов. К.: ЦНД. 2019.728 с.
- Яковлев А.І., Ларка М.І., Сударкіна С.П. Економіка підприємства: магістерський курс: навч. посіб. / А.І. Яковлева, Л.С. Ларка. - Харків.: НТУ «ХПІ», 2018. 516 с.

8.2. Додаткова

- Конституція України від 01.01.2020 №254к/96 - ВР URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
- Господарський кодекс України від 16.02.2019 р. № 436-IV URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018р. (зі змінами і доповненнями) URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#n1753>
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 No 2755-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України URL <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Цивільний Кодекс України від 13.02.2019р. No 435-IV URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
6. Кодекс законів про працю України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322->
7. Закон України Про акціонерні товариства: Закон України від 17.10.2019 р.
8. No541-VI URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
9. Закон України Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань від 16.01.2020 р. No755-IV URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
10. Закон України Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 05.12.2012 р. No433-VI, (зі змінами і доповненнями) URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
11. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 р. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
12. Закон України Про ціни і ціноутворення від 21.06.2012 р. No507-VI, (зі змінами і доповненнями) URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
13. Лановська І.І. Інноваційна екосистема: сутність та принципи // Економіка і суспільство. Випуск 11. 2017. С.257-261.

9. Інформаційні ресурси

1. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.nau.kiev.ua - Нормативні акти України.
2. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.me.gov.ua - Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.
3. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua – Державна служба статистики України
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.lawukraine.com - База українського законодавства в Інтернеті.
5. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.bucoda.cv.ua - Офіційний сайт Чернівецької області.
6. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
7. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.alpha.rada.kiev.ua - Національна парламентська бібліотека.
8. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.library.if.ua - Національна бібліотека наукових видань
9. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.lib.academy.sumy.ua - Бібліотека банківської справи
10. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.dev.lac.lviv.ua/lib - Електронна бібліотека Львівської комерційної академії
11. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.lib-gw.univ.kiev.ua - Наукова бібліотека ім. Максимовича
12. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.library.dongu.donetsk.ua - Наукова бібліотека Донецького університету
13. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.library.lg.ua - Луганська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Горького
14. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.lib.dp.ua - Дніпропетровська обласна наукова бібліотека
15. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.library.vinnitsa.com - Вінницька державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А. Тімірязєва

16. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.lsl.lviv.ua - Львівська електронна бібліотека ім. В. Стефаника
17. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.ognb.odessa.ua - Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького
18. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.economics.com.ua - Велика економічна бібліотека
19. Електронний ресурс. – Режим доступу: www.lib.com.ua - Електронна бібліотека.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС навчальної дисципліни ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ обов'язкова

**Освітньо-професійна програма “МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ І
АДМІНІСТРУВАННЯ”**

Спеціальність 073 Менеджмент

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

**Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
економічний факультет**

Мова навчання українська

Розробники:

Галушка З.І., завідувач кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, професор,
д.е.н.

Грунтковський В.Ю., асистент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування,
к.е.н.

Профайл викладачів:

1) Галушка З.І. <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/galushka-zoya-ivanivna>

Контактний тел. 050 67 75 300

Е-mail: z.halushka@chnu.edu.ua

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю.
Онлайн-консультації: понеділок з 14.00 до 16.00.

2) Грунтковський В.Ю. <https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry>

Контактний тел. 050 829 96 68

Е-mail: v.gruntkovskiy@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=422>

Онлайн-консультації: понеділок з 11.30.00 до 13.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Вивчення економічної теорії є основою, базисом для розуміння економічних аспектів життєдіяльності суспільства і кожного окремого індивіда. Набуття знань щодо особливостей економічних відносин, закономірностей функціонування та розвитку економічних систем та суб'єктів, розуміння проблем ефективного використання обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів є важливим для формування компетентностей висококваліфікованих фахівців за ОП «Менеджмент організацій і адміністрування».

2. Мета навчальної дисципліни: формування у майбутніх бакалаврів глибоких економічних знань, логіки сучасного економічного мислення і економічної культури, адекватних сучасним умовам економічного розвитку країни, навчання здобувачів освіти базовим методам аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю.

3. Пререквізити. Одночасно з вивченням дисципліни здобувачі освіти набувають знань з курсів: «Актуальні питання історії та культури України», «Українська мова», «Іноземна мова», «Інформатика», «Вища математика», «Історія економіки та менеджменту».

4. Результати навчання.

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма: «Менеджмент організацій і адміністрування») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	4	150	30		30				Екзамен
Заочна	1	1	4	150	14						Екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА МІКРОЕКОНОМІКА											
Тема 1. Економічна теорія як наука	11	2	2			7	11	1				10
Тема 2. Економічні ресурси та виробничі можливості суспільства	10	2	2			6	10	1				9
Тема 3. Суспільний розвиток та механізм функціонування економічних систем	10	2	2			6	10	1				9
Тема 4. Ринок як економічна форма організації функціонування економіки	10	2	2			6	10	1				9
Тема 5. Конкуренція в ринковій економіці	10	2	2			6	9					9
Тема 6. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин	10	2	2			6	10	1				9
Тема 7. Підприємництво. фірма в системі ринкових відносин	10	2	2			6	10	1				9
Тема 8. Види ринків та їхня інфраструктура	9	2	1			6	10	1				9
Разом за ЗМ1	80	16	15			49	80	7				73

Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА											
Тема 9. Національна економіка та показники її розвитку	10	2	2			6	9	1				8
Тема 10. Розподіл національного доходу і його споживання	9	2	2			5	8					8
Тема 11. Загальноекономічна рівновага та економічне зростання	9	2	2			5	9	1				8
Тема 12. Макроекономічна нестабільність	9	2	2			5	9	1				8
Тема 13. Фінансова система	9	2	2			5	9	1				8
Тема 14. Кредитна система та регулювання грошового обігу	9	2	2			5	9	1				8
Тема 15. Еволюція світового господарства та глобалізація	8	1	2			5	8	1				7
Тема 16. Форми міжнародних економічних відносин та зовнішньоекономічна політика	7	1	1			5	9	1				8
Разом за ЗМ 2	70	14	15			41	70	7				63
Усього годин	150	30	30			90	150	14				136
Підсумкова форма контролю	Екзамен											

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Економічна теорія» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до семінарських занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення, а також виконання індивідуального завдання у вигляді есе або реферату та презентації результатів виконаного завдання.

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема 1. Економічна теорія як наука Поняття школи і напрямку в економічних теоріях. Ретроспектива розвитку економічної думки. Аналіз взаємозв'язку економ теорії з іншими економічними науками	7	10

2	Тема 2. Економічні ресурси та виробничі можливості суспільства Показники економічної та соціальної ефективності виробництва Проблема обмеженості економічних ресурсів, графік виробничих можливостей, шляхи розширення виробничих можливостей.	6	9
3	Тема 3. Суспільний розвиток та механізм функціонування економічних систем Аналіз елементів організаційної структури суспільства Роль держави у сучасній економіці. Об'єкти та цілі державного регулювання. Порівняльний аналіз розвитку різних типів економічних систем Аналіз ефективності розвитку різних типів економічних систем	6	9
4	Тема 4. Ринок як економічна форма організації функціонування економіки Функції грошей та їхня еволюція Особливості ринку в сучасних умовах Служба зайнятості і ринок праці в Україні	6	9
5	Тема 5. Конкуренція в ринковій економіці Монополізація сучасної економіки та основні типи ринкових структур. Антимонопольна політика держави.	6	9
6	Тема 6. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин Економічна поведінка домашніх господарств	6	9
7	Тема 7. Підприємництво. Фірма в системі ринкових відносин Господарський Кодекс України: характеристика підприємництва і підприємств	6	9
8	Тема 8. Види ринків та їхня інфраструктура Ринок інновацій Характеристика попиту і пропозиції на ринках України	6	9
9	Тема 9. Національна економіка та показники її розвитку Аналіз динаміки макроекономічних показників України Аналіз макроекономічних показників, що характеризують процеси взаємодії виробництва і споживання	6	8
10	Тема 10. Розподіл національного доходу і його споживання Особливості та проблеми розподілу доходів у сучасній Україні Проблема нерівності в доходах. Державна політика перерозподілу доходів	5	8
11	Тема 11. Загальноекономічна рівновага та економічне зростання Показники сукупного попиту і сукупної пропозиції в Україні за час незалежності	5	8
12	Тема 12. Макроекономічна нестабільність України Аналіз процесів інфляції в Україні Аналіз системи зайнятості та безробіття в Україні Інфляція і перерозподіл доходів в Україні. Антиінфляційні заходи Засоби боротьби з безробіттям в Україні Аналіз макроекономічних показників, що характеризують економічне зростання	5	8

13	Тема 13. Фінансова система Аналіз динаміки макроекономічних фінансових показників в Україні	5	8
14	Тема 14. Кредитна система та регулювання грошового обігу Аналіз банківської системи України Розвиток кредитних відносин в Україні	5	8
15	Тема 15. Еволюція світового господарства та глобалізація Характеристики глобальної економіки Джерела розв'язання глобальних проблем людства.	5	7
16	Тема 16. Форми міжнародних економічних відносин та зовнішньоекономічна політика Регіональні ринки сучасного світового господарства: Європа, Америка, Центральна і Південно-Східна Азія. Проблеми та перспективи вступу України в ЄС. Економічна безпека України	5	8
		90	130

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У викладання курсу використовуються такі освітні технології:

1. Лекції та їх презентації.
2. Онлайн-лекції, у тому числі - відео з відомими економістами або гостьові лекції викладачів ЗВО, з якими укладено договори про співробітництво.
3. Семінарські заняття, вебінари й онлайн-дискусії.
4. Групова робота, коли студенти розв'язують практичні завдання та кейси.
5. Онлайн-тести та опитування: Використання системи MOODLE
6. Застосування інформаційних технологій, використання статистичних даних для аналізу економічних процесів, створення графіків та діаграм для пояснення їх динаміки.
7. Зовнішні гостьові лекції експертів і практиків, що допомагає здобувачам освіти побачити, як теорія використовується на практиці.
8. Електронні підручники і ресурси репозитарію ЧНУ.

Методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Види та форми контролю – усні та письмові відповіді (доповіді; фіксовані виступи; есе, реферати, творчі роботи, тестування).

Форма підсумкового контролю для – екзамен.

Засоби оцінювання

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 7. реферати;
- МО 8. есе;

- МО 10. розв’язування практичних ситуацій;
- МО 11. тестування;
- МО 12. тематичні контрольні роботи;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов’язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов’язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на семінарському занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)																Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T	T	T	T	T	T	T	T16	40	100
								9	10	11	12	13	14	15			
3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4	4		

8. Рекомендована література

8.1. Основна

1. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. 232 с. <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/3701>
2. Економіка: практикум з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- та макроекономіки. Укл.: Галушка З.І., Поченчук Г.М., Бойда С.В., Заволічна Т.Р., Сторощук Б.Д., Кузьмук І.Я./ За ред. Галушки З.І., Поченчук Г.М. Чернівці. Чернівець. нац. ун-т. 2022. 190 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4534>
3. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економічна теорія. Підручник. Чернівці, ЧНУ. 2018. 240 с. <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/3700>
4. Економічна теорія. Практикум. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей / Галушка З.І., Заволічна Т.Р., Саєнко О.С. Чернівці, 2016. 90 с.
5. Економічна теорія для бакалаврів / за ред. Галушки З.І. Чернівці: Місто. 2016. 409 с.
6. Економічна теорія : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. М. Стрішенець, В. І. Ліщук, Л. В. Єлісеєва ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. –236 с.
7. Економічна теорія (М.Соколов, М.Горлач, М.Кримов та ін.). Центр навчальної літератури. 2019. 532 с.
8. Економічна теорія: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2019. 268 с.
9. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є. Сучасні економічні теорії: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, 2017. 325 с.

8.2. Допоміжна

1. Білецька Л. В., Савич В. І., Білецький О. В. Економічна теорія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 688 с.
2. Поведінка домашніх господарств України: моделі та особливості регулювання: монографія / Зоя Галушка, Ганна Катаранчук. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2018. 190 с.
3. Економічний та управлінський потенціал соціалізації економіки: монографія / за заг. ред. З.І. Галушки. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 408 с.
4. Галушка З.І., Нафус І.І. Соціальний капітал як економічний ресурс: сутність та умови нагромадження: монографія. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 248 с. (14,5 друк. арк.) ISBN 978-966-423-625-3
5. Галушка З.І., Лусте О.О. Господарський менталітет та національні особливості процесів соціалізації економіки: монографія / З.І. Галушка, О.О. Лусте // Чернівці: Чернівецький національний університет, 2017. – 264 с.
6. Галушка З.І. Невизначеність як економічна категорія та як середовище функціонування бізнесу. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2023. No1 (65). С.26-32. <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No1/26.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2023.3. DOI: 10.5281/zenodo.7834244.
7. Галушка З.І. Соціальний капітал економіки в умовах воєнного стану. Міжнародна безпека у світлі сучасних глобальних викликів. Країни Балтії-Україна: єдність, підтримка, перемога: зб. наук. праць. Україна. Київ: КНЕУ, 2023. С. 286-289. https://drive.google.com/file/d/1t1HQV-e0Vq6Pe_SnjAXZefBAoNrgN09t/view?usp=sharing

8. Вплив соціальних інновацій на розвиток економічних відносин. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2019. Випуск 2 (203). с.6-11 **DOI:** <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2019/203-2/1>

9. Генеза ринкової економіки: Терміни, поняття, персоналії : навчальний словник-довідник / за ред. Г. І. Башняніна, В. С. Іфтемічука . Львів : Магнолія плюс, 2004. 723 с.

10. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погрішук В. В. Економіка підприємства. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 304 с.

11. Іванова Н. Ю. Економічна теорія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 266 с.

12. Halushka Z., Zapukhlyak V., Klevchik L., Luste O., Storoshchuk B. THE INFLUENCE OF ECONOMIC MENTALITY ON SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT. UDC 330:159.923.35. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2022 Том 1. №42, с. 283-292. *Web of Science* Core Collection: **Emerging Sources Citation Index**

<https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3670/3481> 2306-4994.

13. Дуглас Н., Волліс Дж., Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії. Київ: Наш формат, 2017. 352 с.

14. Дуглас Н., Волліс Дж., Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії. Київ: Наш формат, 2017. 352 с.

15. Коммонс Дж. Правові основи капіталізму.

16. Коуз Р. Природа фірми.

17. Маршалл А. Принципи економічної науки, 1993.

18. Норт Д. Інститути, інституціональні зміни, та функціонування економіки. 1997. 188 с.

19. Ойкен В. Основні принципи економічної політики. 1995.

20. Фрідмен М. Кількісна теорія грошей. 1996.

21. Хайєк Ф. Право, законодавство і свобода: сучасне розуміння 19 ліберальних принципів справедливості і політики 2006.

22. Ходжсон Д. Економічна теорія та інститути. Маніфест сучасної інституціональної теорії 2003.

8.3. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України URL : <https://parlament.org.ua>

2. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua>

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL : <https://mof.gov.ua/uk>

6. Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php>

7. Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua>

8. Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua>

9. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>

10. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/>

11. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua>

12. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>

13. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

14. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>

15. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org>

16. Програма розвитку ООН в Україні URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/about-us.html>

17. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/57342/mod_resource/content/1/Стратегія-сталого-розвитку.pdf

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра обліку, аналізу і аудиту

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ»

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

Освітньо-професійна програма "Менеджмент організацій і адміністрування"

(назва програми)

Спеціальність "073 Менеджмент"

(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: Вергун А.І., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту, к.е.н.

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-obliku-analizu-i-audytu/kolektyv-kafedry/vergun-andrij-ivanovych>

Контактний тел. +38(0372)522691

Е-mail: a.vergun@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4357>

Консультації очна консультація: вівторок 12.00-13.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Призначення навчальної дисципліни полягає у реалізації навчально-методичного забезпечення процесу оволодіння знаннями та набуття навичок з використання методів економічного аналізу господарської діяльності підприємств, їх економічної ефективності, фінансового стану та кінцевих фінансових результатів. Дана дисципліна забезпечує формування у студентів комплексного підходу до аналізу господарської діяльності підприємств.

2. Мета навчальної дисципліни: оволодіння знаннями та набуття навичок з аналізу господарських процесів підприємств, економічної ефективності та кінцевих фінансових результатів їх діяльності; системної оцінки факторів, що визначають результати господарської діяльності підприємств, виявлення резервів їх покращення та розробки на основі цього пропозицій для підвищення ефективності управлінських рішень.

3. Пререквізити. Вивчення дисципліни базується на засвоєнні знань з навчальної дисципліни «Облік і аудит».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма: «Менеджмент і адміністрування») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетенції:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетенції:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

Очікувані програмні результати після вивчення студентами навчальної дисципліни:

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	VI	5	150	30	30	–	–	90	–	іспит
Заочна	3	VI	5	150	6	8	–	–	136	–	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль												
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ												
1. Наукові основи економічного аналізу	15	2	2			11	15					15
2. Зміст, предмет та завдання економічного аналізу	15	2	2			11	15	1	1			13
3. Метод і методика економічного аналізу	15	5	5			5	15	1	2			12
4. Організація та інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності	15	2	2			11	15	1	1			13
5. Види економічного аналізу	15	2	2			11	15					15
Разом за змістовим модулем 1	75	13	13			49	75	3	4			68
Змістовий модуль 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА												
6. Аналіз виробництва та реалізації продукції	15	3	3			9	15	1	1			13
7. Аналіз ресурсозабезпечення підприємства та оцінка ефективності використання його ресурсів	15	5	5			5	15	1	1			13
8. Аналіз витрат на виробництво	15	3	3			9	15		1			14
9. Аналіз фінансових результатів діяльності	15	3	3			9	15		1			14
10. Аналіз фінансового стану підприємства	15	3	3			9	15	1				14
Разом за змістовим модулем 2	75	17	17			41	75	3	4			68
Усього годин	150	30	30			90	150	6	8			136

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Економічний аналіз» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до семінарських занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення, а також виконання індивідуального завдання у вигляді есе або реферату та презентації результатів виконаного завдання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	денна
1	Сучасна філософія пізнання й економічний аналіз Закони, принципи діалектики в економічному аналізі. Економічний аналіз як наука. Місце економічного аналізу в системі прийняття управлінських рішень.	11	15
2	Історія та перспективи розвитку економічного аналізу Історичні етапи становлення економічного аналізу. Особливості трансформації економічного аналізу на сучасному етапі. Перспективи розвитку економічного аналізу.	11	13
3	Способи обробки інформації в економічному аналізі Традиційні способи обробки інформації в економічному аналізі. Методи факторного аналізу. Економіко-математичне моделювання. Евристичні методи в економічному аналізі.	5	12
4	Організаційні основи економічного аналізу Принципи організації економічного аналізу. Основні етапи аналітичної роботи. Система інформаційного забезпечення економічного аналізу.	11	13
5	Типологія видів економічного аналізу Характеристика видів економічного аналізу за змістом процесу управління. Оперативний економічний аналіз. Ретроспективний економічний аналіз. Перспективний економічний аналіз.	11	15
6	Аналіз виконання виробничої програми Аналіз обсягів та динаміки випуску продукції. Характеристика методів аналізу асортименту продукції. Характеристика методів аналізу якості продукції. Характеристика методів аналізу ритмічності випуску продукції.	9	13
7	Аналіз використання основних засобів, трудових та матеріальних ресурсів підприємства Аналіз використання виробничих засобів. Аналіз використання трудових ресурсів. Аналіз використання матеріальних ресурсів.	5	13
8	Організаційно-інформаційна модель аналізу витрат і собівартості продукції Побудова багаторівневої факторної системи витрат. Аналіз витрат на 1 грн. товарної продукції. Аналіз витрат за економічними елементами та статтями калькуляції.	9	14
9	Аналіз прибутку та рентабельності діяльності підприємства	9	14

	Система формування показників фінансових результатів. Система показників рентабельності. Моделі факторного аналізу показників прибутку та рентабельності.		
10	Комплексний аналіз фінансового стану підприємства Загальна характеристика фінансового стану підприємства Аналіз показників ліквідності Аналіз показників фінансової стійкості Аналіз грошових потоків. Аналіз ймовірності банкрутства.	9	14
		90	136

6.Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У викладанні курсу використовуються такі освітні технології:

1. Лекції та їх презентації.
2. Онлайн-лекції.
3. Практичні, семінарські заняття, вебінари й онлайн-дискусії.
4. Групова робота, коли студенти розв'язують практичні завдання та кейси.
5. Онлайн-тести та опитування: Використання системи MOODLE
6. Застосування інформаційних технологій, використання даних про роботу підприємств для аналізу господарських процесів, створення графіків та діаграм для пояснення їх динаміки.
7. Електронні підручники і ресурси репозитарію ЧНУ.

Методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Види та форми контролю – усні та письмові відповіді (доповіді; фіксовані виступи; есе, реферати, творчі роботи, тестування).

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Засоби оцінювання

МО 1 - фронтальне опитування;

МО 2 - індивідуальне опитування;

МО 3 - презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);

МО 7 – реферати;
МО 8 – есе;
МО 9 - аналітичні звіти;
МО 11 – тестування;
МО 12 - тематичні контрольні роботи;
МО 13 - модульні контрольні роботи.
МО 14. підсумковий контроль – екзамен.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженням графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (здачі екзамену).

З навчальної дисципліни «Економічний аналіз» проводиться семестровий **екзамен**. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичні питання, тестові завдання, визначення термінів з глосарію та виробничу ситуацію.

У 40 балів, що можливо отримати на екзамені, входить: 2 теоретичних питання по 10 балів (сумарно 20 балів), 5 тестів по 1 балу (сумарно 5 балів), визначення 3 термінів - по 1 балу (сумарно 3 бали), виробнича ситуація (12 балів).

10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

12 балів здобувач отримає за повне та правильне (без математичних помилок) розв'язання виробничої ситуації.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання задачі відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка на національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення
відмінно	A (90-100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно з можливістю повторного складання
	F (1-34)	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне питання, правильне розв'язання виробничої ситуації, правильна відповідь на тестові питання та сформульовані правильні визначення термінів з глосарію. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію, а також розв'язання виробничої ситуації, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття питання білету або правильного розв'язання виробничої ситуації, але у відповіді недостатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються окремі неточності, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та розв'язання практичного завдання зі значними помилками.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Розподіл балів, які отримують студенти:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна) література

1. Аналіз господарської діяльності: Г. Даценко, Н. Коцеруба, І. Крупельницька, О. Кудирко, І. Лобачева; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Вінниц. торг.-екон. ін-т. Вінниця. 2021. 416 с.
1. Аналіз господарської діяльності: підручник / Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. – Львів : Львівська політехніка, 2019. – 320 с.
2. Ковальчук, Т.М. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. / Т. М. Ковальчук. – Чернівці : Чернівецький національний ун-т, 2011. – 544 с.
3. Мулик Т. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 384 с.
4. Сименко І.. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 384 с.
5. Гринів Б. Економічний аналіз торговельної діяльності. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 392 с.
6. Чуприн К., Чуприн О. Аналіз господарської діяльності: Навчально-методичний посібник за курсом для студентів економічних спеціальностей. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. - 99 с.
7. Ганін В.І. Аналіз господарської діяльності підприємства: методологія, організація, методика. Навчальний посібник. – Х.: Вид-во ТОВ «С.А.М.», 2013. – 308 с.
8. Шпановська Н.Г. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: навч.посіб. – К. Центр навчальної літератури, 2012 – 328 с.
9. Економічний аналіз: Практикум / За ред. д.е.н., проф. Мниха Є.В. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 432 с.
- 10.Івахненко В.М. Курс економічного аналізу. – К.: Знання, 2006. – 261с.
- 11.Іващенко В.М., Болюх М.А. Економічний аналіз господарської діяльності. – К.: Ніч лава, 2004. – 204 с.
- 12.Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч.посіб. – К.: МАУП, 2000. – 152 с.
- 13.Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник / Є. В. Мних. - К.: Знання, 2011. - 630 с.
- 14.Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. / За ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП. „Рута”, 2007. – 704с.
- 15.Організація і методика економічного аналізу : навч. пос. / Косова Т.Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с
- 16.Організація і методика економічного аналізу : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. Д. Косова [та ін.] ; Мін. освіти і науки України, Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. - К. : Центр учбової літератури, 2012. - 527 с.
- 17.Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Петряєва З.Ф. Курс економічного аналізу: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Харків: Легас, 2004. – 384.
- 18.Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. – К.: Знання, 2004. – 654 с.

19. Серединська В.М., Загородна О.М., Федорович Р.В. Економічний аналіз. - Тернопіль: «Астон», 2010. - 592 с.
20. Тігова Т.М., Селіверстова Л.С., Процюк Т.Б. Аналіз фінансової звітності: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 268 с.
21. Чернелевський Л.М. Економічний аналіз на підприємствах промисловості і торгівлі. Підручник. – К., 2003 – 312 с.
22. Черниш С.С. Економічний аналіз: Навч. посіб. / С.С. Черниш. - К.: ЦУЛ, 2010. - 312 с.
23. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – К., 2005. – 196 с.
24. Шиян Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз. – К.: “Видавництво А.С.К.”, 2003. – 240 с.
25. Шморгун Н.П., Головка І.В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528с.
26. Яріш П. М. Методи проведення аналізу фінансових результатів діяльності організацій / П. М. Яріш, Ю. В. Касьянова // Управління розвитком. – 2013. – № 4(144). – С. 159–162.

8.2. Допоміжна література

1. Болюх М.А., Горбаток М.І. Збірник задач з курсу “Економічний аналіз”. – К.: КНЕУ, 2002. – 232с.
2. Бутинець Ф.Ф., Мних Є.В., Олійник О.В. Економічний аналіз. Практикум: Навч. посіб. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 416 с.
3. Кармазін В.А., Савицька О.М. Економічний аналіз: Практикум. – К.: Знання, 2007. – 255 с.
4. Теорія економічного аналізу/ За ред Р.В.Федоровича.- Тернопіль: Укрмедкнига, 2002.- 323 с.
5. Шафранова Г. Аналіз фінансової звітності//Баланс, №3, 25 липня 2000 р. с.27
6. Лазарева А. С. Особливості аналізу фінансових результатів на підприємстві / А. С. Лазарева // Управління розвитком. – 2013. – № 4(144). – С. 175–178
7. Лісничка Т. В. Удосконалення методики аналізу фінансових результатів [Текст] / Т. В. Лісничка // Управління розвитком. – 2013. – № 4(144). – С. 122–124.
8. Мочаліна З. М. Методичний інструментарій та сучасні проблеми аналізу фінансових результатів / З. М. Мочаліна, О. В. Поспелов // Науково-технічний збірник "Комунальне господарство міст". – 2011. – № 98. – С. 221–227.

8.3. Інформаційні ресурси

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
2. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua/db/emitent.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра міжнародної економіки

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
Обов'язкова

**Освітньо-професійна
програма:**

Спеціальність:

Галузь знань:

Рівень вищої освіти:

Факультет:

Мова навчання:

Розробник:

Менеджмент організацій і адміністрування

073 Менеджмент

07 Управління та адміністрування

перший (бакалаврський)

економічний

українська

Білик Р.С., д.е.н., доцент кафедри міжнародної
економіки

Профайл викладача:

Контактний тел.:

<https://interec.info/persons/bilyk-ruslana-sergiyivna/>

+380505196336

E-mail:

Сторінка курсу в Moodle:

Консультації:

r.bilyk@chnu.edu.ua

Очні консультації: за попередньою домовленістю.

Онлайн-консультації: згідно графіку

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Дисципліна «Зовнішньоекономічна діяльність» є дисципліною базової складової навчального плану, циклу дисциплін, які формують професійні компетентності фахівців з міжнародних економічних відносин.

2. Мета навчальної дисципліни: формування у студента сучасного економічного мислення та системи спеціальних теоретичних і практичних знань у сфері зовнішньоекономічної діяльності, організації та функціонування зовнішньоекономічних зв'язків. Тому перед навчальною дисципліною «Зовнішньоекономічна діяльність» постають чотири завдання:

- сформувані у студентів цілісну систему знань з організації і економіки зовнішньоекономічних зв'язків;
- ознайомити з понятійно-термінологічним апаратом, що характеризує організацію й економіку зовнішньоекономічних зв'язків;
- розкрити взаємозв'язок усіх понять, внутрішню логіку та організаційно-економічну модель зовнішньоекономічної діяльності;
- набуття навиків розв'язання прикладних проблем при прийнятті управлінських рішень у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

3. Пререквізити

Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Зовнішньоекономічна діяльність», - це «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Міжнародна економіка».

4. Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» та галузі знань 07 Управління та адміністрування вивчення дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» сприяє формуванню:

Загальних компетентностей:

ЗК 4 - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5 - Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 12 - Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальних (фахових) компетентностей:

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

Програмних результатів навчання:

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	5	150	30	30	-	-	90	-	іспит
Заочна	3	5	5	150	8	6	-	-	136	-	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма						Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	пр	інд	с.р.		л	пр	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності											
Тема 1. Вступ до курсу «Зовнішньоекономічна діяльність»	9	1	-	-	8	12	-	-	-	12	
Тема 2. Сутність, склад і види зовнішньоекономічних зв'язків та зовнішньоекономічної діяльності	12	2	2	-	8	14	1	1	-	12	
Тема 3. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні та напрямки її розвитку	12	2	2	-	8	13	-	1	-	12	
Тема 4. Механізм державного регулювання в сфері ЗЕД	28	10	8	-	10						
4.1. Регулювання ЗЕД в Україні	8	2	2	-	4	8	1	-	-	7	
4.2. Суть та особливості нетарифного регулювання ЗЕД	9	4	2	-	3	9	1	1	-	7	
4.3. Суть та особливості митно-тарифної системи регулювання ЗЕД	11	4	4	-	3	8	1	-	-	7	
Модульний контроль: комплексна контрольна робота	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Разом за змістовим модулем 1	63	15	14		34	64	4	3	-	57	

Змістовий модуль 2. Особливості організації та здійснення зовнішньоекономічних зв'язків										
Тема 5. Маркетингові дослідження зовнішнього ринку при здійсненні експортно-імпортних операцій	12	-	2	-	10	13	-	1	-	12
Тема 6. Організація і технічна підготовка укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів	12	3	2	-	7	12	1	-	-	11
Тема 7. Організація і технологія транспортного забезпечення ЗЕД	12	2	2	-	8	12	1	-	-	11
Тема 8. Валютно-фінансові і платіжні умови зовнішньоекономічних угод	12	2	2	-	8	12	1	-	-	11
Тема 9. Кредитування у ЗЕД	13	4	2	-	7	13	1	1	-	11
Тема 10. Страхування у зовнішньоекономічній діяльності	12	2	2	-	8	12	-	1	-	11
Тема 11. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств	12	2	2	-	8	12	-	-	-	12
Модульний контроль: комплексна контрольна робота	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	86	15	16	-	56	86	4	3	-	79
РАЗОМ	150	30	30	-	90	150	8	6	-	136

5.3. Зміст завдань самостійної роботи

Самостійна робота студентів з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» направлена на засвоєння та поглиблення знань з кожної теми. Вона включає такі види робіт: опрацювання рекомендованих літературних джерел, пошукову роботу, виконання тестових завдань, підготовку презентацій тощо. Для перевірки знань з кожної теми студент може виконати тестові завдання, які знаходяться за наступним посиланням <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3212>. Результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Знайомство з теоретико-методологічною базою курсу	2
2	Сутність, склад і види зовнішньоекономічних зв'язків та зовнішньоекономічної діяльності	4
3	Зовнішньоекономічна діяльність в Україні та напрямки її розвитку	16
4	Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	4
5	Суть та особливості нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності	8
6	Суть і особливості митно-тарифної системи регулювання	10

	зовнішньоекономічної діяльності	
7	Особливості вивчення зовнішнього ринку та потенційних можливостей підприємства на ньому	6
8	Організація і техніка підготовки, укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів	10
9	Організація і технологія транспортного забезпечення ЗЕД	6
10	Фактори, що впливають на стан міжнародних розрахунків	4
11	Валютно-фінансові та платіжні умови міжнародного кредитування	8
12	Особливості форм та схем страхування у ЗЕД	4
13	Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств	8

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань,
- МО 7. реферати,
- МО 9. аналітичні звіти,
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи,
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд студента щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Критерієм підсумкового оцінювання має бути досягнення студентом мінімальних порогових рівнів оцінок (балів) за кожним передбаченим результатом навчання. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» є:

- опитування та тестування студентів на практичних заняттях;
- проведення індивідуальних співбесід з окремими студентами в разі необхідності;
- перевірка результатів опрацювання лекційного програмного матеріалу студентами під час самостійної роботи;
- рецензування рефератів на задану тему, виконаних студентами під час індивідуальної роботи;
- тестування;
- письмове визначення основних міжнародних економічних категорій (глосарій);
- експрес-опитування;
- наукова робота.

Тест-контроль має такі основні переваги: об'єктивність, оперативність, швидкість оцінки, простота і доступність, конкретність, придатність результатів тестування для комп'ютерної обробки і використання статистичних методів оцінки. Робота з тестами дає змогу студентам систематизувати свої знання, тренувати пам'ять, розвивати інтуїтивний пошук правильної відповіді. Окрім того, відбувається автоматичне сприйняття професійної термінології. Тестування є вагомим складовим комплексним підходом до активізації самостійної роботи студентів і стимулює їхній пошук, запам'ятовування та творче застосування спеціальної інформації.

Оцінювання за результатами тестування здійснюється так:

91-100% правильних відповідей – «відмінно»

81-90% правильних відповідей – «добре»

51-80% правильних відповідей – «задовільно»
менше 50% правильних відповідей – «незадовільно».

Поточне оцінювання за окремими темами передбачає розгорнуту відповідь на питання, розуміння значення окремих категорій та визначень.

У процесі контролю написання рефератів оцінці підлягає розкриття окремих питань навчальної програми дисципліни з використанням як літературних джерел, так і статистичних та аналітичних матеріалів.

Тематика рефератів подана до кожної теми практичних занять. Обсяг реферату - 10-12 сторінок стандартного аркуша комп'ютерного набору. Термін подання реферату викладачу – не пізніше дати проведення відповідного практичного заняття.

Реферати оцінюються за шкалою 3; 2; 1; 0 балів: за повне розкриття теми реферату - 3 бали; за частково неповне розкриття – 2 бали; за неповне розкриття теми та невикористання фактичних матеріалів, що характеризують ситуацію на глобальних ринках, - 1 бал; за відхилення від теми, а також за порушення терміну подання або невиконання реферату - 0 балів.

Контрольні заходи включають поточний, проміжний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів проводиться шляхом вхідного контролю на практичних (семінарських) заняттях і співбесіди при перевірці індивідуальних завдань і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль також передбачає перевірку результатів самостійної роботи студентів.

Проміжний контроль передбачає проведення модульних контрольних робіт в аудиторії, оцінювання результатів самостійної роботи студентів за відповідним модулем, виставлення атестаційної оцінки.

Протягом 5 семестру студент має пройти два модульні контролю. Перший модуль охоплює 1-4 теми, другий – 5-11 теми.

Кожне модульне завдання оцінюється у 5 балів, за два модульних завдання студент може максимально отримати 10 балів.

Підсумковий контроль (іспит) проводиться в кінці семестру у письмовій формі після здачі всіх індивідуальних завдань.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю (по 30 балів за 1-й і 2-й модуль) і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Розподіл балів, які отримують студенти:

Поточне тестування, самостійна робота та модуль-контроль															Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1 (30 балів)							Змістовий модуль 2 (30 балів)									
T1	T2	T3	T 4.1	T 4.2	T 4.3	МК-1	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	МК-2		
2	3	5	5	5	5	5	3	5	2	5	2,5	2,5	5	5	40	100

T1, T2 ... T22 – теми змістових модулів

З навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» проводиться семестровий іспит. Студенти отримують білет, що містить 2 теоретичних питання з дисципліни, 5 визначень економічних категорій та 5 тестових завдань з пройденого матеріалу.

У 40 балів, що можливо отримати на іспиті входить: теоретичні питання (по 15 балів кожне), 5 визначень економічних категорій по 1 балу (сумарно 5), 5 тестів по 1 балу (сумарно 5).

15 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали за друге теоретичне питання. Правильне визначення кожної з запропонованих економічних категорій та вірна відповідь на кожне з тестових завдань оцінюється 1 балом.

Після підготовки студентами конспекту відповіді та розв'язання тестових завдань відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього студентів можуть бути задані додаткові питання.

Також екзамен може бути проведений у письмовій формі.

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник, 4-те вид., перероб. та допов. К.: Центр учбової літератури, 2018. 452 с.
2. Дунська А.Р. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика: Навч. посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 688 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник / Козак Ю.Г., Логвінова Н.С. та ін.; за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, М.А. Зайця. 4-те вид., перероб. та доп. К.: Освіта України, 2012. 272 с.
4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посіб. / Шкурупій О.В., Гончаренко В.В., Артеменко І.А. та ін. К.: Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
5. Зовнішньоекономічна діяльність: Підручник / В.О. Новак, Т.Л. Мостенська, Г.С. Гуріна, О.В. Ільєнко. К.: Кондор, 2012. 552.
6. Макогон Ю.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2006. 424 с.
7. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. Вид. 5-те, перероб. та допов. Київ-Катовіце: Центр учбової літератури, 2016. 289 с.
8. Пазуха М.Д. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2008. 230 с.
9. Торгова Л.В. Основи зовнішньоекономічної діяльності. К.: Кондор, 2007. 510 с.
10. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», спец.: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Тернопіль, 2017. 137 с.

8.2. Допоміжна

1. Багрова І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручник. Багрова. К.: ЦНЛ, 2004. 580 с.
2. Бестужева С.В. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посібник. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2010. 212 с.
3. Білик Р.С. Розвиток інноваційного підприємництва як чинник зростання економіки країни умовах глобалізації. *Scientific Journal Virtus*. 2019. № 35, June. P. 251-255.
4. Білик Р.С. Кластеризація як інструмент забезпечення конкурентних переваг національної економіки у європейському інноваційному просторі. *Регіональна економіка*. 2019. № 1(91). С.65–75. http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2019_1_10
5. Bilyk Ruslana. Venture capital in the financial system to providing innovative economy. *Scientific research journal «European cooperation»*. 2020. № 1(45). P. 24-38.
6. Кіцак М.М., Білик Р.С. Зарубіжний досвід управління конкурентними перевагами територій. *Регіональна економіка*. 2022. №4(106). С. 25-36.
https://re.gov.ua/re202204/re202204_021_KitsakMM,BilykRS.pdf
7. Білик Д.Р., Білик Р.С., Гаврилюк О.В. Розвиток інвестиційно-інноваційного потенціалу регіонів України в умовах євроінтеграції. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 1. С. 351-355.

8. Білик Р.С. Розвиток національних інноваційних систем в країнах Європи в контексті міжнародного співробітництва. *Економічна система країни в контексті міжнародного співробітництва: стан та перспективи розвитку*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 31 серпня 2019 року) / ГО «Львівська економічна фундація». Львів: ЛЕФ, 2019. 140 с. С. 12-14.
9. Білик Р.С. Тенденції інноваційного розвитку в Україні в умовах глобальної конкуренції. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «*Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку*», (29-30 березня 2019 р. м. Київ). Київ: КНЕУ, 2019. С. 98-101.
10. Білик Р.С. Залучення інвестиційних ресурсів в умовах війни. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного, еколого-енергетичного, нормативно-правового потенціалу України та її регіонів*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції ГО «ІЕЕЕД», (01 серпня 2022 року), м. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. 150 с. С. 125-126.
11. Білик Р.С. Інвестиційний клімат в Україні: відповідність сучасним викликам. Організаційно-економічні та соціальні складові розвитку підприємництва: *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 165-річчю заснування університету та 70-річчю створення економічного факультету* / за заг. ред. Ю. Губені, О. Лисюк, Б. Шувара, В. Крупи, Н. Маркович, Г. Батюк, Львів: Львівський національний університет природокористування, 2022. 369 с.
12. Горін Н.В. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. К.: Знання, 2008. 330 с.
13. Дахно І.І. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2006. 316 с.
14. Зовнішньоекономічна діяльність-3 / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська; За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. К.: Центр учбової літератури, 2018. 356 с.
15. ІНКОТЕРМС 2010. Правила ІСС з використання термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі. К.: Асоціація «ЗЕД», 2011. 268 с.
16. Кандиба А.М. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник. К., 2001. 262 с.
17. Кухарська Н.О. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2007. 456 с.
18. Митна справа: Підруч. для студ. вищ. навч. закл., 3-тє вид., перероб. та допов. / О. П. Гребельник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 472 с.
19. Митна справа: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна, О. І. Зельніченко. К.: Центр учбової літератури, 2010. 320 с.
20. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI.
21. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування: Навч. посіб. / За ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової. К.: ЦУЛ, 2010. 648 с.
22. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI.
23. Столяровський О.В. Правове регулювання міжнародних перевезень: Навч. посібник. К.: Знання, 2012. 318 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Офіційний сайт Національного банку України. Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44464;
4. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua>;
5. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>;
6. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua>;

7. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/>;
8. Офіційний сайт торгово-промислової палати України. Режим доступу: <http://www.ucci.org.ua/ua/main.html>;
9. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
10. Офіційний веб-сайт Державної служби експортного контролю України. Режим доступу: <http://www.dsecu.gov.ua>
11. Офіційний сайт Міжнародної торгової палати. Режим доступу: <http://www.iccwbo.org/>;
12. Офіційний сайт Європейського Союзу. Режим доступу: <http://www.europa.eu.int>
13. Офіційний сайт ЮНКТАД. Режим доступу: <http://www.unctad.org>
14. Офіційний сайт СОТ. Режим доступу: <http://www.wto.org>
15. Офіційний сайт Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку. Режим доступу: <http://wdc.org.ua/uk/sustainabledevelopment/publications>.
16. Офіційна сторінка статистичної бази ООН. Режим доступу: <http://www.trademap.org>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет іноземних мов
Кафедра іноземних мов для гуманітарних факультетів

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Іноземна мова за професійним спрямуванням (англійська)
Foreign Language for Specific Purposes (English)

обов'язкова дисципліна

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій і адміністрування»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Факультет Економічний

Мова навчання: англійська

Розробник: Паранюк Дан Вікторович, асистент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів

Профайл викладача: http://www.liberal1.chnu.edu.ua/?page_id=6

Контактний тел. (+380372) 584886

E-mail: d.paranyuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1752>

Консультації Онлайн-консультації: (за домовленістю)

Очні консультації: п'ятниця 11.30 – 13.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни). «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є однією із обов'язкових навчальних дисциплін й укладена із урахуванням вимог організації освітнього процесу та входить у зміст навчального плану з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти економічного факультету спеціальності «Менеджмент», галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Дисципліна викладається з урахуванням міжнародних рекомендацій до знання мови, водночас із особливостями фаху й контекстного підходу до викладання іноземної мови.

2. Мета навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення мови на побутовому, соціальному, культурному та професійному рівнях; практичне володіння іноземною мовою на автономному рівні, необхідному для ділового та професійного спілкування, реалізація на письмі комунікативних намірів, пов'язаних з виробничими умовами фаху; досягнення студентами рівня знань, відповідних до вимог дипломованого спеціаліста, який забезпечить можливість застосування іноземної мови у практичній діяльності.

3. Пререквізити. «Іноземна мова» у ЗЗСО.

Постреквізити. «Ділова іноземна мова», «Професійна іноземна мова».

4. Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

Програмні результати навчання:

ПРН 13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

5. Опис навчальної дисципліни
5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Моя професія. Життя і робота спеціаліста у сфері управління та адміністрування.												
Тема 1. Провідні університети світу: підготовка менеджерів.	15		7			8	15		2			13
Тема 2. Моя спеціальність та її практичне застосування. Сфера управління та адміністрування.	15		8			7	15		2			13
ЗМ1	30		15			15	30		4			26
Змістовий модуль 2. Економічні системи та основні економічні поняття. Вміння релаксувати та приховані таланти управління.												
Тема 3. Економіка. Типи та особливості економічних систем.	15		7			8	15		2			13
Тема 4. Основні економічні поняття.	15		8			7	15		2			13
ЗМ2	30		15			15	30		4			26
Разом за 1 семестр	60		30			30	60		8			52
Змістовий модуль 3. Бізнес. Підприємництво. Вплив подорожей та здорового способу життя на працездатність.												
Тема 5. Що таке бізнес. Види бізнесу.	15		7			8	15		2			13
Тема 6. Підприємництво. Оплата праці та пільги.	15		8			7	15		2			13
ЗМ3	30		15			15	30		4			26
Змістовий модуль 4. Гроші. Види грошей та способи їх використання / інвестування.												
Тема 7. Гроші. Особисті та державні фінанси.	15		7			8	15		2			13
Тема 8. Інвестиції: доцільність і рентабельність.	15		8			7	15		2			13
ЗМ4	30		15			15	30		4			26
Разом за 2 семестр	60		30			30	60		8			52
Змістовий модуль 5. Банки та банківські послуги. Цінотворення. Соціалізація в інтернет мережах, з природою та суспільством.												
Тема 9. Банківські рахунки. Дебітні та кредитні картки.	15		7			8	15		2			13

Тема 10. Принципи цінотворення. Зміна вартості.	15		8			7	15		2			13
ЗМ5	30		15			15	30		4			26
Змістовий модуль 6. Форми власності. Значення комп'ютерних технологій в житті сучасної людини. Відомі люди у сфері менеджменту.												
Тема 11. Індивідуальні підприємці та партнерства.	15		7			8	15		2			13
Тема 12. Корпорації. Франшиза.	15		8			7	15		2			13
ЗМ6	30		15			15	30		4			26
Разом за 3 семестр	60		30			30	60		8			52
Разом за 1-3 семестри	180		90			90	180		22			158

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	год.
1	Презентація на тему «Провідні університети світу: в розрізі моєї спеціальності» Виконання граматичних завдань на закріплення тем «Допоміжні дієслова». «Минулий неозначений час», «Неправильні дієслова».	7
2	Написання есе з теми «Моя спеціальність. Види ІТ спеціальностей». Виконання граматичних завдань на закріплення тем «Теперішній неозначений та тривалий часи», «Прислівники частотності в тепер. часах», «Дієслова <i>like / dislike</i> », «Питання в теперішніх часах.»	8
3	Презентація на тему «Економічні системи». Виконання граматичних завдань на закріплення тем «Модальне дієслово <i>can</i> », «Запитання без допоміжних дієслів», «Тепер. тривалий та <i>be going to</i> для вираження майбутньої дії».	7
4	Презентація на тему «Основні економічні поняття». Виконання граматичних завдань на закріплення тем «Дієслова <i>make / do</i> », «Модальні дієслова <i>can, have to, must</i> », «Теперішній доконаний час. Прислівники перф. часу.»	8
5	Презентація на тему «Що таке бізнес». Виконання лексико-граматичних завдань на закріплення тем «Дієслово + <i>-ing</i> », «Дієслово + <i>infinitive</i> », «Дієслова <i>was / were</i> », «Минулий неозначений та тривалий часи.»	7
6.	Презентація на тему «Бізнес та його рентабельність». Виконання лексико-граматичних завдань на закріплення тем «Прислівники <i>for, since, ever, never</i> », «Теперішній доконаний час», «Дієслова <i>may, might, will</i> ».	8
7.	Презентація на тему «Гроші». Виконання лексико-граматичних завдань на закріплення тем «Структура <i>used to</i> », «Дієслово + прийменник», «Фразові дієслова».	7
8	Презентація на тему «Інвестиції». Виконання граматичних завдань на закріплення тем «Підрядні означувальні речення», «Кількісні займенники», « <i>Too much/ many, enough, very</i> ».	8

9.	Презентація на тему «Банківські послуги». Написання електронного листа. Виконання граматичних завдань на закріплення тем «Неозначений Артикль. Винятки вживання», «Означений Артикль. Винятки вживання», «Ступені порівняння прикметників, прислівників».	7
10.	Презентація на тему «Цінотворення». Виконання граматичних завдань на закріплення тем «Активний / пасивний стани в різних часах».	8
11.	Презентація на тему «Індивідуальне підприємництво і партнерство». Виконання граматичних завдань на закріплення тем «Тепер. перфектний час з прислівниками <i>just, already, yet</i> », «Речення з <i>when</i> », «Речення умови I типу».	7
12.	Презентація на тему «Корпорації». Виконання граматичних завдань на закріплення тем «Пряма / непряма мова», «Речення умови 2 типу».	8
		90 год

6. Методи навчання

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна відповідь здобувачів вищої освіти, письмова робота (тестування, есе, анотація, твір, речення на переклад), виконання завдань в електронному курсі на платформі Moodle та ін.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірити рівень підготовленості здобувача вищої освіти, а також контролювати результати самостійної роботи здобувачів вищої освіти та рівень виконання індивідуальних завдань (написання та виголошення рефератів, підготовка презентацій).

Формами підсумкового контролю є залік (2 семестр), екзамен (3 семестр).

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 7. реферати;
- МО 8. есе;
- МО 11. тестування;
- МО 12. тематичні контрольні роботи;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – іспит.

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Virginia Evans, Jenny Dooley, Henry Brown Career Path: Management I. Express Publishing, 2013. 40p.
2. Antonia Clare, J.Wilson Speakout. Students' Book. Pearson: Longman, 2022. 3d ed. 176 p.
3. Antonia Clare, J.Wilson Speakout. Workbook. Pearson: Longman, 2022. 3d ed. 95 p.

4. English for economists: marketing, finance, accounting and auditing = Англійська мова для економістів: маркетинг, фінанси, облік і аудит: навч. посіб. / А.А. Матійчак, Т.Л. Беленька – Чернівці: Друк Арт, 2014. – 228 с.

8.2. Допоміжна

1. Oxford Practice Grammar Intermediate. John Eastwood. Pap: Cdr Ed., 2014. 425 p.
2. Murphy, Raymond Essential Grammar in Use. Cambridge University Press, 2013. 319 p.
3. Paterson_K. Oxford Grammar for EAP: English grammar and practice for Academic Purposes. Oxford: OUP Oxford, 2013. 288 p.
4. Foley, Mark, Hall, Diane. Longman Advanced Learners' Grammar: A Self-Study Reference and Practice Book with Answers. Longman, 2003. – 384 p.

9. Інформаційні ресурси

1. <https://hbr.org/1981/09/managing-human-resources>
2. <https://www.mybeeye.com/blog/7-best-practices-to-manage-your-human-resources>
3. <https://www.collatree.com/5-strategies-to-manage-your-human-resources-efficiently/>
4. <https://www.wikihow.com/Manage-a-Human-Resources-Department>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет іноземних мов
Кафедра іноземних мов для гуманітарних факультетів

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Іноземна мова (за професійним спрямуванням) (німецька) /
Berufsbezogenes Deutsch

обов'язкова дисципліна

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій і адміністрування»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет економічний

Мова навчання німецька

Розробник: Бухінська Тетяна Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів

Профайл викладача http://www.liberal1.chnu.edu.ua/?page_id=1496

Контактний тел. (+380372) 584886

E-mail: t.buhinska@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1224>

Консультації Очні консультації: п'ятниця 11.30 до 12.30
Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

«Іноземна мова за професійним спрямуванням» є однією із обов'язкових навчальних дисциплін й укладена із урахуванням вимог організації освітнього процесу та входить у зміст навчального плану з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти економічного факультету спеціальності «Менеджмент», галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Дисципліна викладається з урахуванням міжнародних рекомендацій до знання мови, водночас із особливостями фаху й контекстного підходу до викладання іноземної мови.

2. Мета навчальної дисципліни: Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення мови на побутовому, культурологічному та професійному рівнях; практичне володіння німецькою мовою на автономному рівні, необхідному для ділового та професійного спілкування, реалізація на письмі комунікативних намірів, пов'язаних з виробничими умовами фаху; досягнення студентами рівня знань, відповідних до вимог дипломованого спеціаліста, який забезпечить можливість застосування іноземної мови у практичній діяльності.

3. Пререквізити: дисципліна в ЗСЗО «Німецька мова».

Постреквізити. «Ділова іноземна мова», «Професійна іноземна мова».

4. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням (німецька)» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

ПРН 13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни Іноземна мова (за професійним спрямуванням) (німецька) / Berufsbezogenes Deutsch												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1-2	1-3	6	180	6	-	90	-	-	90	-	залік іспит
Заочна	1-2	1-3	6	180	6	-	24	-	-	156	-	залік іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1-й семестр												
Змістовий модуль 1.												
Моя майбутня професія. Формальне спілкування.												
Тема 1. Знайомство з майбутньою професією економіста.	15		8			7	15		2			13
Тема 2. Правила спілкування в колективі фірми.	15		7			8	15		1			14
ЗМ 1	30		15			15	30		3			27

Змістовий модуль 2.												
Основні засади економіки. Ділові зустрічі бізнес партнерів.												
Тема 3. Що таке економіка?	15		8			7	15		2			13
Тема 4. Галузі економіки: мікро- та макроекономіка.	15		7			8	15		1			14
ЗМ 2	30		15			15	30		3			27
Разом за 1-й семестр	60		30			30	60		6			54
2-й семестр												
Змістовий модуль 3.												
Ринок як сфера обміну.												
Вплив здорового способу життя на працездатність.												
Тема 5. Поняття «ринок», його основні принципи.	15		8			7	15		2			13
Тема 6. Форми та види ринків.	15		7			8	15		1			14
Разом за ЗМ 3	30		15			15	30		3			27
Змістовий модуль 4.												
Форми економічної організації.												
Навчання та дозволя економіста.												
Тема 7. Ринкова економіка.	15		8			7	15		2			13
Тема 8. Основні принципи ринкової економічної системи.	15		7			8	15		1			14
ЗМ 4	30		15			15	30		3			27
Разом за 2-й семестр	60		30			30	60		6			54
3-й семестр												

Змістовий модуль 5.												
Менеджмент чи управління?												
Практичне застосування іноземних мов в обраній професії.												
Тема 9. Що таке менеджмент?	15		8			7	15		2			13
Тема 10. Інноваційний менеджмент.	15		7			8	15		1			14
ЗМ 5	30		15			15	30		3			27
Змістовий модуль 6.												
Технології менеджменту. Працевлаштування.												
Тема 11. Міжнародний менеджмент.	15		8			7	15		2			13
Тема 12. Тайм-менеджмент. Селф-менеджмент.	15		7			8	15		1			14
ЗМ 6	30		15			15	30		3			27
Разом за 3-й семестр	60		30			30	60		6			54
Разом за 1-3 семестри	180		90			90	180		18			162

5.3. Самостійна робота

№	Назва теми	
Тема 1.	Презентація на тему «Моя майбутня професія». Виконання граматичних завдань на закріплення тем: Минулий час дієслова: Перфект. Форми сильних дієслів. Вживання дієслів з допоміжним «haben» у перфекті.	7 год.
Тема 2.	Написання есе на тему «Основні правила спілкування». Виконання граматичних завдань на закріплення теми: прийменники з давальним і знахідним відмінком.	8 год.
Тема 3.	Короткий аналіз статей про економіку. Виконання граматичних завдань на закріплення теми: вживання дієслів з допоміжним «sein» у перфекті.	7 год.
Тема 4.	Презентація на тему: Мікро- та макроекономіка. Виконання граматичних завдань на закріплення теми: неозначений займенник у називному та знахідному відмінках.	8 год.
Тема 5.	Презентація на тему «Попит та пропозиція на ринку». Виконання граматичних завдань на закріплення тем: складнопідрядні речення зі сполучником dass.	7 год.
Тема 6.	Презентація на тему «Ринок праці». Виконання граматичних завдань на закріплення тем: претеритум. Претеритум модальних дієслів.	8 год.

Тема 7.	Презентація на тему «Діловий етикет». Виконання граматичних завдань на закріплення тем: складнопідрядні речення зі сполучником weil.	7 год.
Тема 8.	Презентація на тему «Комунікаційний менеджмент». Виконання граматичних завдань на закріплення тем: зворотні дієслова. Дієслова з керуваннями.	8 год.
Тема 9.	Презентація на тему «Менеджмент персоналу». Виконання граматичних завдань на закріплення тем: прийменники з родовим відмінком..	7 год.
Тема 10.	Написання есе на тему «Селф-менеджмент». Виконання граматичних завдань на закріплення тем: Складнопідрядні речення зі сполучником wenn.	8 год.
Тема 11.	Презентація на тему «Бізнес-аналіз підприємства». Виконання граматичних завдань на закріплення тем: Кон'юнктив II.	7 год.
Тема 12.	Презентація на тему «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства». Виконання граматичних завдань на закріплення тем: Прийменники з родовим відмінком. Прийменники з давальним відмінком.	8 год.

6. Методи навчання

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна відповідь здобувачів вищої освіти, письмова робота (тестування, есе, анотація, твір, речення на переклад), виконання завдань в електронному курсі на платформі Moodle та ін.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірити рівень підготовленості здобувача вищої освіти, а також контролювати результати самостійної роботи здобувачів вищої освіти та рівень виконання індивідуальних завдань (написання та виголошення рефератів, підготовка презентацій).

Формами підсумкового контролю є залік (2 семестр), екзамен (3 семестр).

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 7. реферати;
- МО 8. есе;
- МО 11. тестування;
- МО 12. тематичні контрольні роботи;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – іспит.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

8.1. Фахова (основна) література

1. DaF im Unternehmen Kurs-und Übungsbuch A1. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen Verlag, 2019. 236 S.
2. DaF im Unternehmen Kurs-und Übungsbuch B1. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen Verlag, 2020. 247 S.
3. Schritte plus neu 3-4 (A2) Arbeitsbuch. München: Hueber Verlag, 2015. 176 S.

4. Schritte plus neu 3-4 (A2) Kursbuch. München: Hueber Verlag, 2015. 180 S.

8.2. Допоміжна література

1. Buchinska T. Deutsche Sprache in der Wirtschaft / Німецькомовний практикум з економіки: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. 232 с.
2. Interkulturelle Kommunikation in der Wirtschaft: Grundlagen und Interkulturelle Kompetenz für Marketing und Vertrieb / Michael Schugk. Vahlen, 2014. 542 S.
3. Wirtschaft und Gesellschaft. Lehrbuch / Peter Behnen, Karl-Friedrich Hofmann, Wilfried Jung, Egon Schad, Eberhard Wolff. Bildungsverlag eins, 2011. 256 S.
4. Auer Wirtschaft und Kommunikation. Klett, 2019. 192 S.
5. Kommunikation in der Wirtschaft / Dorothea Lévy-Hillerich. Cornelsen, 2009, 192 S.
6. Fachschule für Wirtschaft. Kommunikation / Elias, Kriemhild; Schneider, K.-Heinrich. Bildungsverlag eins, 2003. 288 S.
7. Prüfung Wirtschaftsdeutsch international. Handbuch. Prüfungsziele. Testbeschreibung / Michaela Perlmann-Balme. München Druck: KS-Druck, 2000. 69 S.
8. Wirtschaftsdeutsch vernetzt: Neue Konzepte und Materialien / Karl-Hubert Kiefer, Johann Fischer, Matthias Jung, Jörg Roche (Hrsg.). Iudicium, 2007. 305 S.
9. Deutsch im Beruf Wirtschaft. Lehrbuch 1 / Heinrich Kelz, Gabriele Neuf. Verlag Dürr Kessler, 1991.
10. Deutsch im Beruf Wirtschaft. Lehrbuch 2 / Heinrich Kelz, Gabriele Neuf. Verlag Dürr Kessler, 1995.
11. Christian Fandrych, Ulrike Tallowitz. Sage und Schreibe. Посібник для вивчення лексики німецької мови: Навчальний посібник. Київ: Методика, 2010. 304 с.
12. Deutsch als Fremdsprache Grammatik aktiv. Verstehen. Üben. Sprechen. Berlin: Cornelsen, 2017. 312.
13. Kilimann A. 60 Stunden Deutschland. Orientierungskurs (Politik. Geschichte. Kultur) / Angela Kilimann. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen GmbH, 2017. 96 S.
14. Базій Л.А. Я обираю німецьку : правила, таблиці для системного запам'ятовування. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 400 с.

8.3. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <https://www.wirtschaftsdeutsch.de/lehrmaterialien>
2. <https://www.derweg.org>
3. <https://www.marktdigital.de/>
4. <https://www.deutschland.de/>
5. <http://www.hueber.de>
6. <http://www.derweg.org>
7. <http://www.fachzeitungen.de>
8. <https://www.zeit.de/>
9. <https://www.die-wirtschaft.at/>
10. <https://www.diewirtschaft-koeln.de/>
11. <https://www.trend.at/>
12. <https://www.die-wirtschaftszeitung.de/>
13. <https://www.capital.de/>
14. <https://www.die-wirtschaft-muensterland.de/>
15. <https://news.wko.at/>
16. <https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wirtschaft/>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
кафедра економіко-математичного моделювання

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Інформатика»
обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Менеджмент організацій і адміністрування
Спеціальність: 073 Менеджмент
Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Факультет: економічний
Мова навчання: українська
Розробники: Верстюк А.В., доцент кафедри економіко-математичного моделювання,
к.е.н., доцент

Профайл викладача: <https://emm.cv.ua/teachers/verstyak-andrij-vasilovich/>
Контактний тел.: +380372509463
E-mail: a.verstyak@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=133>
Консультації: он-лайн консультації - згідно з графіком
очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Інформатика» належить до циклу обов'язкових освітніх компонент циклу професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». Навчальна дисципліна дозволяє набути здобувачами компетенцій структурування інформації, вмінні будувати інформаційні моделі об'єктів і систем, які досліджуються, розвитку синтетичного і аналітичного мислення, формування навичок пошуку, опрацювання, інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій.

2. Мета навчальної дисципліни: формування практичних аналітичних умінь і навичок ефективного використання сучасних комп'ютерно-інформаційних технологій у своїй діяльності, що має забезпечити формування у здобувачів основ інформаційної культури та інформаційно-комунікативної компетентності.

3. Пререквізити. Навчальна дисципліна «Інформатика» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухається здобувачами освіти в першому семестрі першого року навчання паралельно із такими дисциплінами як «Актуальні питання історії та культури України», «Українська мова», «Іноземна мова», «Економічна теорія», «Вступ у спеціальність», «Вища математика». Вивчення дисципліни «Інформатика» є основою для засвоєння інших обов'язкових дисциплін, зокрема «Статистика», «Оптимізаційні методи та моделі», а також підґрунтям для проходження виробничої практики і підготовки кваліфікаційної роботи.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» вивчення дисципліни «Інформатика» сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН* 18. Розробляти плани розвитку бізнесу та здійснювати керівництво їх реалізацією.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1 Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна ф.н.	I	I	4	120	2	15	-	-	30	75	-	Екзамен
Заочна ф.н.	I	I	4	120	2	4	-	-	8	108	-	Екзамен

5.2 Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	лаб	лп.	інд	с.р.		л	лаб	п.	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Основи економічного аналізу в Excel											
Тема 1. Теоретичні основи використання сучасних інформаційних систем і технологій в управлінні та адмініструванні. Мета: розглянути сутність, мету, функції, типи інформаційних систем і технологій в управлінні та адмініструванні.	11	2	3			6	13	1	1			11
Тема 2. Використання функцій MS Excel для розв'язування економічних задач. Мета: розглянути основні функції Excel для аналізу управлінської інформації.	9	1	3			5	12		1			11
Тема 3. Робота з матрицями та з датою Мета: розглянути практичні навички аналізу масивів даних та опрацювання дат.	11	2	3			6	13	1	1			11
Тема 4. Використання фінансових функцій MS Excel. Мета: розглянути практичні	9	1	3			5	12		1			11

аспекти Розв'язування типових задач з використанням фінансових функцій.												
Разом за ЗМ1	40	6	12			22	50	2	4			44
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Аналітичні інструменти фінансового аналізу в Excel											
Тема 5. Таблиці і списки. Мета: розглянути інструментарій фільтрації, проміжних підсумків та зведених таблиць .	10	1	3			6	12	1				11
Тема 6. Консолідація даних. Таблиці даних. Мета: розглянути інструментарій створення підсумкових таблиць.	10	2	3			5	11					11
Тема 7. Інструмент Підбір параметра. Мета: розглянути практичні аспекти здійснення аналізу «що-якщо».	16	2	3			11	13	1	1			11
Тема 8. Використання сценарного підходу до розв'язування економічних задач Мета: розглянути сценарний підхід до розв'язання економічних задач, а також використання інструменту Підбір параметра для розв'язування типових економічних задач	16	2	3			11	12		1			11
Тема 9. Оптимізація засобами надбудови Пошук розв'язання. Мета: розглянути Інструмент Пошук розв'язання дозволяє розв'язувати оптимізаційні задачі, мінімізуючи або максимізуючи показники досліджуваного об'єкта.	14	1	3			10	11		1			10
Тема 10. Основи управління базами даних. Мета: розглянути теоретичні управління реляційними даними	14	1	3			10	11		1			10
Разом за ЗМ 2	80	9	18			53	70	2	4			64
Усього годин	120	15	30			75	120	4	8			108

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи*

п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Теоретичні основи використання сучасних інформаційних систем і технологій в управлінні та адмініструванні. Завдання: опрацювати питання щодо теоретичних засад використання сучасних інформаційних систем і технологій в управлінні та адмініструванні	6	11
2	Тема: Використання функцій MS Excel для розв'язування економічних задач. Завдання: сформулювати вибірку даних показників за посиланням: http://databank.worldbank.org/data/source/world-development-indicators . На основі сформованої вибірки здійснити відповідні розрахунки згідно https://emm.cv.ua/courses/informatics/	5	11
3	Тема: Робота з матрицями та з датою. Завдання: здійснити розрахунки над масивами даних, використовуючи функції для роботи з датою здійснити відповідні розрахунки відповідно до https://emm.cv.ua/courses/informatics/	6	11
4	Тема: Використання фінансових функцій MS Excel. Завдання: за варіантом завдань виконати розрахунки з використанням фінансових функцій https://emm.cv.ua/courses/informatics/ . Оформити кожне завдання у вигляді окремої таблиці. Застосувати різні формати введення даних і різні елементи форматування.	5	11
5	Тема: Таблиці і списки Завдання: використовуючи файл database.xls (https://emm.cv.ua/courses/informatics/) здійснити автофільтрацію, підбиття проміжних підсумків та побудову зведених таблиць.	6	11
6	Тема: Консолідація даних. Таблиці даних. Завдання: На основі статистичних даних країн ОЕСР (stats.oecd.org) про виробництво агропромислової продукції за останні 10 років здійснити консолідацію даних. На основі даних про виробництво сільськогосподарської продукції за групами побудувати секторні діаграми.	5	11
7	Тема: Інструмент Підбір параметра. Завдання: здійснити аналіз «що-якщо» відповідно до варіанту завдань по фінансових функціях (https://emm.cv.ua/courses/informatics/).	11	11
8	Тема: Використання сценарного підходу до розв'язування економічних задач. Завдання: Створити шаблон для обчислення прибутку фірми, що виробляє 3 види продукції. На основі шаблону побудувати відповідні сценарії	11	11
9	Тема: Оптимізація засобами надбудови Пошук розв'язання. Завдання: знайти розв'язки оптимального виробництва та транспортних перевезень відповідно до варіанту (https://emm.cv.ua/courses/informatics/)	10	10
10	Тема: Основи управління базами даних. Завдання: описати структуру реляційної бази даних, використати індексовані поля, створити зв'язки між таблицями; побудувати відповідні форми, запити та звіти	10	10
Всього годин		75	108

*Самостійна робота студентів з дисципліни інформатика направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, виконання практичних кейсів, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення

6. Методи навчання

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів
- МО 9. аналітичні звіти
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 14. підсумковий контроль – іспит

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні практичних завдань: повнота розрахунків, аргументованість і логіка використання відповідного інструментарію, використання літературних джерел, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати під час навчальних занять за кожную тему (опитування, тестування, розв'язання задач), виконання завдань для самостійної роботи – 6 балів. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за кожную тему. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 24; 2 модуль – 36 (разом – 60 балів).

Загальна (максимальна) кількість балів, яку студент може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання з дисципліни, 5 тестових завдань і одне практичне завдання з пройденого матеріалу. У 40 балів, що можливо отримати на екзамені входить: 2 теоретичних питання (по 10 балів відповідно), 5 тестів по 2 бали (сумарно 10) та практичне завдання (10 балів). У випадку не повної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню. Практичне завдання оцінюється таким чином: 10 балів – за повністю вирішене практичне завдання; 8 – за правильно вказані формули та методика розрахунку, однак неправильне розв'язання; 5 – за правильно вказані формули чи методика розрахунку, однак не має числового розв'язку; 3 – за правильний хід обчислення чи вирішення завдання, однак не виконаний в повному обсязі. В іншому випадку практична ситуація оцінюється в 0 балів. У випадку отримання менше 50 балів за результатами поточного та підсумкового контролю, здобувач вищої освіти обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до складання екзамену.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2						60	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

8. Рекомендована література.

1. Економічна інформатика : лабораторний практикум / В.С. Григорків, Р.Р. Білоскурський, О.Ю. Вінничук, А.В. Верстяк, М.В. Григорків, І.С. Вінничук. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 228 с.

2. Економічна інформатика та комп'ютерна техніка: Підручник. Видання 2-ге, переробл. та доповнене / В.С. Григорків, Л.Л. Маханець, Р.Р. Білоскурський, О.Ю. Вінничук, А.В. Верстяк, І.С. Вінничук. – Чернівці : ДрукАрт, 2014. – 392 с.

3. В.С. Григорків, Р.Р. Білоскурський, О.Ю. Вінничук, А.В. Верстяк, І.С. Вінничук.- Економічна інформатика: лабораторний практикум.- Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011.- 232 с.

4. Григорків В.С., Маханець Л.Л., Білоскурський Р.Р., Якутова О.Ю., Верстяк А.В., Вінничук І.С. Економічна інформатика та комп'ютерна техніка: навчальний підручник.- Чернівці: Золоті литаври, 2009.- 419 с.

5. Григорків В.С., Маханець Л.Л., Білоскурський Р.Р., Якутова О.Ю., Верстяк А.В. Економічна інформатика: Навчальний посібник.- Чернівці: Книги-XXI, 2007.- 460 с.

6. Дибкова Л.М. Інформатика і комп'ютерна техніка: Навчальний посібник. Видання 2-ге, перероблене, доповнене.- К.: Академвидав, 2016. – 416 с.

7. Єжова Л.Ф. Алгоритмізація і програмування процедур обробки інформації: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2000. – 152 с.

8. Основи алгоритмізації і програмування: середовище VBA: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.Б. Чаповської. – Чернівці: Книги – XXI, 2016. — 430 с.

9. Ситник В.Ф., Писаревська Т.А., Єршоміна Н.В., Краєва О.С. Основи інформаційних систем: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1997. – 252 с.

10. Беспалов В.М. Інформатика для економістів: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей. – К.: ЦУЛ, 2013. – 788 с.

9. Інформаційні ресурси.

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
4. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
6. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України - www.nssmc.gov.ua
7. Національний банк України – [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
8. Фонд державного майна України – <http://www.spfu.gov.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Всесвітня торговельна організація (WTO) — <http://www.wto.org/>
2. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
3. Європейський банк реконструкції і розвитку — <http://www.ebrd.com/>
4. Європейський інвестиційний банк — <http://www.eib.org/>
5. Міжнародний валютний фонд — <http://www.imf.org/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucers.org

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
освітньої компоненти
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Обов'язкова

Підготовки *бакалавра*
Освітньо-професійної програми *Менеджмент організацій і адміністрування*
Спеціальності *073 Менеджмент*
Галузі знань *07 Управління та адміністрування*
Факультет: *економічний*

Мова навчання: *українська*

Розробники: *к.е.н., доцент Терлецька Юлія Олегівна*

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/terletska-yuliya-olegivna>

Контактний тел.: **52-65-51**

E-mail: **y.terlecka@chnu.edu.ua**

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю з керівником кваліфікаційної роботи.
Онлайн консультації в Google Meet (у разі потреби).

1. Анотація (призначення освітньої компоненти).

Кваліфікаційна робота – це форма атестації, що може передбачатись на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти. Виконання і захист кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня є завершальним етапом навчання й одним з основних видів атестації в ЧНУ імені Юрія Федьковича, метою якої є встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти та освітньо-професійних програм. Випускна кваліфікаційна робота здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня – це самостійне та завершене наукове дослідження, у якому формулюються та обґрунтовуються наукові положення з елементами новітніх знань (наукової новизни), що характеризують внутрішню єдність одержаних результатів, зроблених висновків і розроблених рекомендацій, які висуваються до практичного впровадження та публічного захисту і свідчать про можливість виконувати конкретні інноваційні управлінські, науково-теоретичні та прикладні завдання з врахуванням специфіки різних галузей науки та сфер професійної діяльності за профілем підготовки здобувача освітнього ступеня «бакалавр».

2. Метою виконання випускної кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня є систематизація, узагальнення, закріплення та розширення теоретичних знань, їхнє ефективне застосування для виконання науково-прикладного завдання шляхом поглибленого опанування обраної теми та методів самостійного дослідження, демонстрації вмінь логічно-послідовного викладу дослідницького матеріалу, а також навичок практичного застосування теоретичних знань для виконання завдань відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування».

3. Пререквізити. Написання кваліфікаційної роботи є логічним завершенням освітнього процесу рівня бакалавра і включає у себе напрацювання за результатами вивчення дисциплін: «Операційний менеджмент», «Розробка і прийняття управлінських рішень», «Державне та регіональне управління», «Менеджмент персоналу», «Логістика», «Економічний аналіз», «Господарське право», «Адміністративний менеджмент», «Менеджмент малого і середнього бізнесу», «Управління інноваціями», «Менеджмент громадських організацій», а також написання Міждисциплінарної курсової роботи II та проходження Виробничої практики.

4. Результати навчання (компетентності). За результатами написання кваліфікаційної роботи студент набуде таких компетенцій:

Інтегральна компетенція:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

- ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.
- ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.
- СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.
- СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.
- СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.
- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.
- СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.
- СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі.

Програмні результати навчання:

- ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій менеджменту.
- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.
- ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.
- ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.
- ПРН 13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.
- ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.
- ПРН* 18. Розробляти плани розвитку бізнесу та здійснювати керівництво їх реалізацією.
- ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу

5. Опис кваліфікаційної роботи

5.1. Дидактична карта освітньої компоненти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна, заочна форма навчання	Галузь знань: <i>07 Управління та адміністрування</i> Спеціальність: <i>073 Менеджмент</i> Освітньо-професійна програма: <i>Менеджмент організацій і адміністрування</i> Освітній рівень: <i>Бакалавр</i>	Кваліфікаційна робота
Кількість годин / кредитів 180/6		Рік навчання – 4-й
		Семестр – 8-й
		Кількість кредитів – 6
		Консультації: згідно графіка
		Форма контролю: захист кваліфікаційної роботи бакалавра
Мова навчання		Українська

5.2. Інформація про керівників кваліфікаційної роботи

Контактна інформація <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo>

5.3. Організаційні етапи написання випускної кваліфікаційної роботи

№ з/п	Етап	Результати підготовки	Способи контролю
1	Вибір та затвердження теми з урахуванням актуальності, новизни, теоретичної значущості, предмету та об'єкту дослідження та інтересів здобувача	Окреслення мети, завдань. Визначення мети й актуальності роботи. Визначення предмету та об'єкту дослідження	Узгодження теми з науковим керівником предмету та об'єкту дослідження та інтересів здобувача
2	Добір і вивчення літературних джерел, нормативних документів	Формування робочого списку джерел для висвітлення теми дослідження з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду	Обговорення з науковим керівником
3	Розробка плану написання роботи	Написання орієнтовного плану дослідження із зазначенням підрозділів і підпунктів	Узгодження з науковим керівником
4	Збір, обробка та аналіз матеріалу відповідно до теми дослідження	Зібраний для написання роботи матеріал, що відповідає темі, предмету та об'єкту дослідження, меті та завданням дослідження	Консультація з науковим керівником
5	Написання й оформлення випускної роботи за розділами	Розділ 1, Розділ 2, Розділ 3	Перевірка та коригування науковим керівником

6	Коригування вступу, робота над висновками та пропозиціями	Редагування вступу відповідно до результатів проведеного дослідження та отриманих результатів, використаних методів та методики дослідження, практичного значення та наукової новизни дослідження. Формулювання та редагування висновків до структурних частин роботи і загальних висновків та пропозицій	Узгодження з науковим керівником
7	Упорядкування бібліографії та уніфікація оформлення всіх складових випускної роботи	Складання списку використаної літератури відповідно до чинних стандартів. Оформлення бібліографічних посилань, перевірка дотримання всіх вимог, що висуваються до оформлення роботи	Перевірка науковим керівником
8	Перевірка на плагіат	Перевірка текстової частини роботи на унікальність. Заповнення «Декларації доброчесності»	Перевірка науковим керівником або відповідальною особою
9	Попередній захист кваліфікаційної роботи	Готова кваліфікаційна робота	Перевірка відповідальною особою (комісією) з попереднього захисту
10	Підготовка супровідної документації до захисту	Супровідна документація (замовлення, рецензія фахівця у відповідній галузі науки і професійної діяльності; відгук наукового керівника; анотація)	Перевірка відповідальною особою
11	Підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи	Підготовка тексту виступу, а також презентації в форматі MS Power Point для візуального супроводу	Узгодження виступу та презентації з науковим керівником
12	Захист роботи	Захист кваліфікаційної роботи здійснюється на відкритому засіданні ЕК у терміни, визначені навчальними планами та згідно з графіком, який затверджується ректором університету	Екзаменаційна комісія

5.4. Вимоги до структури та змісту випускних кваліфікаційних робіт

Вимоги до змісту випускних кваліфікаційних робіт. Зміст кваліфікаційного дослідження повинен відповідати стандартам вищої освіти. Під час обрання теми кваліфікаційної роботи основними критеріями повинні бути актуальність, новизна і перспективність; доступ до літературних джерел, нормативно-правової бази, матеріалів обраного підприємства (первинні документи, звітність, аналітичні дані, зведені обліковоінформаційні відомості про діяльність тощо), дотичність до даної тематики наукового керівника; можливість виконання теми на обраному об'єкті дослідження на замовлення його керівника (схвалюється). Здобувач освіти самостійно вибирає тему кваліфікаційної роботи із тематики, яка пропонується кафедрою обліку і оподаткування і щороку оновлюється, або за погодженням з науковим керівником визначається індивідуально. При виборі теми можна брати до уваги попередній досвід здобувача освіти, який підтверджується опублікованими раніше статтями, тезами, доповідями на конференціях, науковими роботами.

Обов'язковими структурними елементами випускних кваліфікаційних робіт є:

1. *Титульний аркуш* є першим листом ВКР бакалавра.

2. *Завдання* до ВКР бакалавра має містити цільову настанову ВКР бакалавра, його план, перелік наочної інформації, календарний графік виконання.

3. *Анотація* складається на двох мовах (українська та англійська).

Анотація має такий зміст:

- прізвище та ініціали студента;
- назва бакалаврської ВКР, вид роботи (рукопис);
- спеціальність (шифр, назва);
- установа, де відбудеться захист;
- місто, рік;
- основні ідеї, результати та висновки бакалаврської ВКР.

У змістовому плані анотація повинна стисло відображати: 1) основні елементи вступу; 2) структуру кваліфікаційної (дипломної) роботи; 3) основні результати дослідження.

Анотація розпочинається загальною характеристикою ВКР, яка є стислим і лаконічним відображенням вступу. Тут чітко вказується мета, об'єкт, предмет та завдання дослідження, зазначається теоретична та практична значущість отриманих результатів, обґрунтовується наукова новизна та актуальність теми.

В частині, що стосується опису структури бакалаврської ВКР, констатується наявність вступу, вказується кількість розділів основної частини із зазначенням їхньої назви, висновків до розділів та загальних висновків. Тут також зазначається наявність списку використаних джерел із вказівкою на кількість позицій та додатків із коротким описом їхнього вмісту.

У викладі основних результатів студент дає чітку характеристику дослідження, стисло і логічно викладає сутність своїх наукових пошуків, тобто вказує, що було проаналізовано, зроблено, встановлено. Ця частина анотації покликана в мінімальному обсязі дати максимальну інформацію про бакалаврську ВКР.

Після анотації наводять ключові слова. Ключовим словом називається слово або стійке словосполучення із тексту анотації, яке з точки зору інформаційного пошуку несе смислове навантаження. Сукупність ключових слів повинна відображати основний зміст наукової праці. Загальна кількість ключових слів не повинна бути меншою трьох і більшою десяти.

Ключові слова подають у називному відмінку, друкують у рядок, через кому.

4. *Зміст* містить найменування та номери початкових сторінок вступу, розділів, підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Всі заголовки починаються з великої літери. Зміст ВКР бакалавра має відображати сутність вирішуваної проблеми, її складність і логіку дослідження. Назви розділів і підрозділів мають бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою проекту, але не повторювати його.

5. *Вступ* розкриває сутність наукової проблеми, її значущість.

У вступі ВКР бакалавра студент повинен:

- обґрунтувати актуальність обраної теми, її наукове та практичне значення;
- висвітлити ступінь дослідження обраної тематики вітчизняними та зарубіжними науковцями та практиками;
- представити зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами;
- зазначити мету та завдання ВКР бакалавра;
- розкрити предмет та об'єкт дослідження;
- визначити методи дослідження, за допомогою яких проводитиметься дослідження;
- розкрити інформаційну базу, що використовуватиметься при написанні ВКР бакалавра;
- описати структуру роботи.

Актуальність проблеми, яка зумовила вибір теми дослідження (формулюється доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми). Висвітлення актуальності повинно містити головне – сутність проблеми, з чого й випливає актуальність теми. Обґрунтування актуальності обраної теми свідчить про вміння студента визначити назву теми із

урахуванням її значимості, своєчасності, показує наукову обізнаність і професійну підготовку студента.

Під час з'ясування об'єкта, предмета і мети дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою ВКР бакалавра є системні логічні зв'язки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Зазначається зв'язок обраного напряму дослідження та планами науково-дослідної роботи кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування ЧНУ імені Юрія Федьковича, із зазначенням номеру державної реєстрації науково-дослідної роботи.

Мета і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Після обґрунтування актуальності теми ВКРБ викладається мета дослідження і формулюються його основні завдання. Завдання дослідження перераховуються тезово (дослідити ...; оцінити ...; проаналізувати ...; встановити ...; виявити ...; розкрити ...; провести ...; визначити ...; окреслити ...; удосконалити ...; тощо.). Такі чіткі формулювання в остаточному підсумку знаходять висвітлення у висновках розділів. Мета дослідження пов'язана із об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом досягнення.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкту.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага здобувача, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи, яка зазначається на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження. Необхідно зазначити перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в дипломній роботі магістра мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту дипломного проекту, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи тим методом.

Інформаційною базою є наукові джерела (монографічні праці, наукові статті, доповіді вітчизняних і зарубіжних вчених з питань дослідження; матеріали науково-практичних конференцій і семінарів); офіційні документи (нормативні документи України та інших країн світу з питань контролю, офіційні матеріали органів законодавчої та виконавчої влади); статистичні джерела (фінансова, податкова, управлінська й статистична звітність суб'єктів господарювання України); Інтернет-ресурси.

Структура роботи. У стислій формі розкриваються основні аспекти дослідження, які представлені у вступі, розділах, висновках роботи.

6. *Основна частина кваліфікаційної роботи* складається з розділів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Зміст розділів основної частини повинен відповідати темі кваліфікаційної роботи та повністю його розкривати. У відповідних розділах кваліфікаційної роботи стисло, логічно й аргументовано викладається матеріал згідно з вимогами до наукових праць, які подаються до друку.

Перший розділ – теоретичний, може містити декілька параграфів. Теоретичне обґрунтування має визначати роль і місце досліджуваних явищ та процесів у діяльності підприємства. Розглядаються загальні теоретичні підходи до проблеми з використанням лише літературних джерел з досліджуваної проблеми, можливе порівняння різних точок зору, використання опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела.

Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмету дослідження, методичні підходи повинні мати певні елементи наукової новизни, сформованої власної позиції щодо обраних методів дослідження, тобто чітко визначене теоретичне поле роботи дає змогу перейти в наступних главах до конкретного аналітичного дослідження.

Бажано ілюструвати текст графічними матеріалами – схемами, графіками, діаграмами тощо. Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 25% загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Аналітичний другий розділ (2-3 параграфи), забезпечуючи логічну послідовність дослідження, має стати перехідним до наступного третього розділу і поєднати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи і певний методичний інструментарій.

Опис, характеристика сучасного стану досліджуваної проблеми на об'єкті дослідження, діагностування діяльності підприємства під кутом зору обраного напрямку дослідження, ґрунтовний аналіз із використанням накопиченого фактичного матеріалу та із залученням теоретичних знань, певного методичного інструментарію. У другому розділі бакалаврської роботи слід також навести інформацію, яка відображає сучасний стан системи охорони праці досліджуваного суб'єкта господарювання.

Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченнями та висновками, які дозволяють визначити сутність управлінських процесів, що спостерігаються в організації, їхні особливості, тенденції, створити базу для виявлення невикористаних резервів. Якщо можливо, текст слід ілюструвати фактичними документами (до додатків), які обов'язково супроводжувати стислим коментарем.

Для виконання другого розділу студент має зібрати фактичні дані, які відображають виробничо-господарську діяльність підприємства.

Письмове клопотання до керівника організації з проханням надати потрібні для виконання кваліфікаційної роботи матеріали студент отримує на кафедрі.

Джерелом інформації є планові та фактичні показники господарської діяльності, статистична та бухгалтерська звітність, накази, розпорядження, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації.

Обсяг другого розділу повинен становити 30-35% загального обсягу бакалаврської роботи. Завданням *третього розділу* є розробка конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами розвитку, діяльності організації на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також висновків, проведеного у другому розділі дослідження.

Детальні пропозиції щодо вдосконалення діяльності організації у відповідності до напрямку дослідження: кожна з розгорнутим обґрунтуванням, у зв'язку і як наслідок висновків з аналізу, який проведено у розділі 2, відштовхуючись від виявлених відхилень, проблем та недоліків. Запропоновані напрями удосконалення та інновації мають містити розрахунково-кількісне обґрунтування.

Пропозиції студента щодо науково-практичного розв'язання досліджуваної проблеми повинні відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної спрямованості.

Пропозиції можуть бути найсміливіші, з найсучаснішого досвіду найвідоміших фірм світу (студент демонструє свою освіченість та менеджерський світогляд), але якщо ця пропозиція зараз нездійсненна для об'єкта дослідження, треба обов'язково це пояснити (відсутність коштів, недосконалість законодавства, невідповідність кадрів, інфляція, нестабільність економіки та політики тощо), тобто студент демонструє реалізм мислення та знання проблем реального об'єкта.

У розрахунках для обґрунтування пропозицій є можливим використання ПЕОМ. Обсяг третього розділу може становити до 30% загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Висновки, що наводяться в окремому розділі кваліфікаційної роботи, є стислим викладанням підсумків проведеного дослідження. Саме тут коротко наводяться найбільш важливі теоретичні положення, які містять формулювання розв'язаної проблеми, оцінка результатів дослідження з точки зору відповідності меті кваліфікаційної роботи та поставлених у вступі завдань, пропозиції щодо удосконалення досліджуваного напрямку діяльності організації, які було детально обґрунтовано у розділі 3. У висновках не наводяться пропозиції, які не було розглянуто у розділі 3. Обсяг висновків і пропозицій не повинен перевищувати 5 сторінок.

Додатки до кваліфікаційної роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою, і розміщуються на останніх сторінках. Кожен з них повинен бути пронумерований (правий верхній кут аркуша) та мати посилання в тексті роботи.

Крім того, у додатки доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи: реальні документи підприємства; рекламні матеріали; проміжні математичні доведення, формули, розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; інструкції,

методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ЕОМ, що розроблені в процесі виконання кваліфікаційної роботи; ілюстрації допоміжного характеру.

6. Освітні технології, методи навчання

Методи навчання:

- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів

Форми та методи оцінювання

- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань;
- МО 9. аналітичні звіти;
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій;
- МО 14. підсумковий контроль – захист кваліфікаційної роботи.

Оцінювання випускних кваліфікаційних робіт. Оцінювання результатів захисту випускних кваліфікаційних робіт здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою контролю знань за 100- бальною шкалою з переведенням у шкалу ECTS:

- 90–100 балів (A) – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками;
- 80–89 балів (B) – дуже добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;
- 70–79 балів (C) – добре – в цілому змістова робота зі значними помилками;
- 60–69 балів (D) – задовільно – непослідовно викладений матеріал зі значними недоліками;
- 50–59 балів (E) – достатньо – виконання відповідає мінімальним критеріям;
- менше 50 балів (FX) – незадовільно.

Рішення ЕК про оцінку ВКР приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним. При визначенні оцінки роботи повинна бути врахована думка рецензента, виступ студента під час захисту своєї роботи, його відповіді на зауваження рецензента та на запитання членів екзаменаційної комісії. Повторний захист ВКР з метою підвищення оцінки не дозволяється. У випадках, коли захист ВКР не відповідає вимогам рівня державної атестації, ЕК ухвалює рішення про те, що студент є неатестованим, про що здійснюється відповідний запис у протоколі засідання комісії. У такому випадку ЕК встановлює: може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням чи він повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою навчального закладу. Повторний захист ВКР дозволяється протягом трьох років після закінчення вищого закладу освіти, але не раніше, ніж під час наступної державної атестації. Студент, який отримав незадовільну оцінку за ВКР, відраховується з вищого навчального закладу. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

Академічна доброчесність. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича», що розміщені на сайті університету за посиланням: (https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view)

8. Рекомендована література

1. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та організацію роботи Екзаменаційної комісії в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (https://drive.google.com/file/d/1-JYnU5bt8e_KIz4-AIQPDuSOLFgD6mN8/view).

2. Положення про виявлення та запобігання плагіату у ЧНУ імені Юрія Федьковича (https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view).

3. Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view).

4. Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view).

5. Положенням про постійну комісію з питань академічної доброчесності, правових засад діяльності та регламенту Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/1MkKcJvg1eLHLblyeqN7CsEux6qTq9Gtb/view>).

6. Кваліфікаційна робота з менеджменту РВО «Бакалавр»: методичні вказівки / уклад.: Ю.О.Терлецька, Г.М.Поченчук. Чернівці, 2023. 31 с.
(<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6349>)

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
3. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucerps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра маркетингу, інновацій та регіонального розвитку

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ЛОГІСТИКА

Обов'язкова

**Освітньо-професійна
програма**

Спеціальність

Галузь знань

Рівень вищої освіти:

Факультет, на якому

здійснюється

підготовка фахівців

Мова навчання

Розробники

**Профайл викладача
(-ів)**

Контактний тел.

E-mail:

**Сторінка курсу в
Moodle**

Консультації

«Менеджмент організацій і адміністрування»

073 «Менеджмент»

07 «Управління та адміністрування»

Перший (бакалаврський)

Економічний

Українська

І.П. Зрибнева, д.е.н., доцент

http://mmix.cv.ua/staff/zribneva_iryna

+380507572228

i.zrybneva@chnu.edu.ua

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2028>

Офлайн консультація вівторок 14.30-15.30

Онлайн консультація п'ятниця 13.00-14.00

Додаткові консультації: за попередньою

домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Логістика є найбільш прогресивним науково-прикладним напрямком діяльності господарюючих суб'єктів, який у взаємозв'язку з менеджментом являє собою оптимальний варіант системи управління в економіці.

2. Мета навчальної дисципліни:

- формування у майбутніх спеціалістів системних знань і розуміння концептуальних основ логістики;
- виявлення загальних закономірностей розвитку логістичних систем та процесів, особливостей формування логістичних потоків та ланцюгів;
- розуміння сутності, завдань, функцій основних сфер та областей логістики;
- набуття практичних навичок щодо вибору та прийняття логістичних рішень;
- набуття навичок самостійної роботи щодо засвоєння навчального матеріалу та виконання науково-дослідних завдань.

3. Пререквізити. Здобувач вищої освіти має володіти знаннями в області Макроекономіки, Мікроекономіки, Менеджменту, Маркетингу, Інформатики, Менеджменту персоналу, Операційного менеджменту, що підвищує ефективність засвоєння курсу.

4. Результати навчання. Результатом вивчення дисципліни «Логістика» є набуття здобувачами освіти за ОП «Менеджмент організацій і адміністрування» таких компетентностей та результатів:

Загальні компетентності	ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
Спеціальні (фахові) компетентності	СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації. СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації. СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту. СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту. СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління. СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення. СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.
Програмні результати навчання	ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації. ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації. ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу.

5. Опис навчальної дисципліни «Логістика»

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни «Логістика»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин

	Денна форма						Заочна форма					
	Σ	у тому числі					Σ	у тому числі				
		лек	пр	лаб	інд.	с.р		лек	пр	лаб	інд.	с.р.
Теми навчальних занять												
Тема 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГІСТИКИ	12	2				10	12					12
Тема 2. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ЛОГІСТИЧНИХ ПОТОКІВ	12	2	2			8	12	1				11
Тема 3. ЛОГІСТИЧНІ СИСТЕМИ І ЛАНЦЮГИ	12	2	2			8	12		1			11
Тема 4. ЛОГІСТИКА ПОСТАЧАННЯ / ЗАКУПІВЕЛЬНА ЛОГІСТИКА	12	2	4			6	12	1	1			10
Тема 5. ВИРОБНИЧА ЛОГІСТИКА	12	4	2			6	12	1				11
Тема 6. РОЗПОДІЛЬЧА (ЗБУТОВА) ЛОГІСТИКА	12	2	4			6	12	1	1			10
Тема 7. ІНФОРМАЦІЙНА ЛОГІСТИКА	12	4	2			6	12	1				11
Тема 8. ЛОГІСТИКА ЗАПАСІВ	12	2	2			8	12	1				11
Тема 9. СКЛАДСЬКА ЛОГІСТИКА	12	2	2			8	12		1			11
Тема 10. ТРАНСПОРТНА ЛОГІСТИКА	15	2	4			9	15	1	1			13
Тема 11. СЕРВІСНА ЛОГІСТИКА	12	2	2			8	12		1			11
Тема 12. ЛОГІСТИКА У РІЗНИХ ВИДАХ ТА СФЕРАХ ДІЯЛЬНОСТІ	15	4	4			7	15	1				14
Усього годин	150	30	30			90	150	8	6			136
Форма контролю	екзамен						екзамен					

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи з курсу «Логістика»

Відповідно до навчального плану, студент виконує завдання самостійної роботи, за результатами якої виявляється ступінь засвоєння теоретичних положень та набуття практичних навичок з прийняття логістичних рішень. Самостійна робота складається з самостійного опрацювання за рекомендованими темами практичних кейсів, наукової літератури та інформаційних джерел, а також (за бажанням) написання наукової роботи (тез, статті). Самостійна робота студентів може виконуватись студентами індивідуально та в команді до 5-ти учасників. Представлення результатів самостійної роботи відбувається у формі усної або відео-доповіді (публічного виступу) з обов'язковою візуалізацією (презентацією) результатів дослідження. Види, перелік завдань та методичні вказівки до виконання самостійної роботи представлені в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=237>

№	Назва теми	Годин денна/заочн
Тема 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГІСТИКИ	10/12
Дослідження історії та етапів розвитку логістики		
Тема 2	ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ЛОГІСТИЧНИХ ПОТОКІВ	8/11
Дослідження ефективності застосування логістичного підходу до управління матеріальними потоками та іншими потоками		
Тема 3	ЛОГІСТИЧНІ СИСТЕМИ І ЛАНЦЮГИ	8/11

Дослідження роботи логістичних систем в умовах нестабільного ринку та війни		
Тема 4	ЛОГІСТИКА ПОСТАЧАННЯ / ЗАКУПІВЕЛЬНА ЛОГІСТИКА	6/10
Дослідження збутової діяльності підприємства на засадах логістики		
Тема 5	ВИРОБНИЧА ЛОГІСТИКА	6/11
Дослідження ефективності впровадження виробничих логістичних систем		
Тема 6	РОЗПОДІЛЬЧА (ЗБУТОВА) ЛОГІСТИКА	6/10
Дослідження розміщення та функціонування розподільчих центрів		
Тема 7	ІНФОРМАЦІЙНА ЛОГІСТИКА	6/11
Дослідження принципів побудови та ефективності логістичних інформаційних систем		
Тема 8	ЛОГІСТИКА ЗАПАСІВ	8/11
Дослідження сучасних систем управління запасами		
Тема 9	СКЛАДСЬКА ЛОГІСТИКА	8/11
Дослідження факторів ефективного функціонування логістики складування		
Тема 10	ТРАНСПОРТНА ЛОГІСТИКА	9/13
Дослідження проблем та рішень сучасної транспортної логістики в Україні		
Тема 11	СЕРВІСНА ЛОГІСТИКА	8/11
Дослідження ролі логістичного сервісу у діяльності підприємств		
Тема 12	ЛОГІСТИКА У РІЗНИХ ВИДАХ ТА СФЕРАХ ДІЯЛЬНОСТІ	7/14
Дослідження особливостей логістичної діяльності у різних сферах та галузях		
Усього годин		90/136

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни «Логістика»

6.1. Освітні технології

Освітні технології - це використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для поліпшення процесу навчання і набуття знань. Освітні технології включають в себе різні інструменти та ресурси, які допомагають створювати інтерактивне та змістовне навчання, сприяють індивідуалізації навчання, залученню студентів до активного навчання, зростанню мотивації та покращенню розуміння складних концепцій, допомагають студентам розвивати навички цифрової грамотності, критичного мислення та співпраці.

- Електронні підручники та навчальні матеріали
- Презентації лекцій
- Відео-контент з тематики дисципліни
- Інтерактивні комп'ютерні програми
- Онлайн-платформи для навчання

6.2. Методи навчання і викладання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);

- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

7.1. Види контролю:

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента.

Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовленості студента і здійснюється під час проведення практичних занять, виконання індивідуальних і командних завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль (екзамен) проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

7.2. Форми поточного та підсумкового контролю:

- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань,
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування в Moodle - <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=237>
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен у комбінованій (письмовій, тестовій та усній) формі

7.3 Критерії оцінювання:

Кількість балів за кожен тему виводиться із суми поточних видів контролю. Оцінки з практичних занять та за самостійну роботу враховуються при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.

Якщо студент в результаті поточного контролю набрав менше 30 балів, він вважається не атестованим та не допускається до складання екзамену. Допущеним до складання екзамену студент може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований.

На екзамені можна отримати максимум до 40 балів за наступні види завдань:

- за перше теоретичне питання студент отримує до 10 балів (за розгорнуту відповідь);
- за друге завдання (терміни і категорії) – до 10 балів (за кожне правильне визначення терміну/категорії студент отримує 2 бали);
- за третє завдання (тести) в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/mod/quiz/view.php?id=62767> – до 10 балів (20 тестових питань, за кожну правильну відповідь на тестове питання студент отримує 0,5 бали);
- за четверте завдання (практична задача) – до 10 балів.

Підсумкова оцінка проводиться за стобальною шкалою ЧНУ, за шкалою ECTS (відповідно до вимог Болонської угоди) та національною шкалою. Відповідність між ними встановлюється за такою схемою:

Оцінка за шкалою ЧНУ	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	Пояснення за розширеною шкалою
90 – 100	A	Відмінно	відмінно
80 – 89	B	Добре	дуже добре
70 – 79	C		добре
60 – 69	D	Задовільно	задовільно
50 – 59	E		достатньо

35 – 49	FX	Незадовільно	(незадовільно) з можливістю повторного складання
1 – 34	F		(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

8. Рекомендована література:

8.1. Базова (основна)

1. Крикавський Є. Логістика та управління ланцюгами поставок. Л.: Львівська політехніка, 2020. 848 с.
2. Окландер М.А. Логістика. К.: Центр учбової літератури, 2023. 346 с.
3. Тюріна Н., Гой І., Бабій І. Логістика: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 392 с.

8.2 Допоміжна

1. Зрибнєва І. П. Стратегія економічного розвитку технологічного підприємництва в Україні: теорія, методологія, практика : монографія. Запоріжжя: Гельветика, 2021. 330 с. ISBN:978-966-992-611-1.
2. Зрибнєва, І. П. Глобалізація економіки країни в умовах розвитку штучного інтелекту: роль інноваційних продуктів./ Зрибнєва, І. П., Чухній, О. Ю., Оленюк, Д. О./ *Академічні візії*, Вип. 22, 2023. ISSN: 2786-586X <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/507>
категорія Б: <http://nfv.ukrintei.ua/search?nameSearch=2786-586X&sortOrder=title&>
3. Зрибнєва І.П. Логістика: навчально-методичні вказівки. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2018. 64 с.
4. Зрибнєва І.П. Методичні вказівки до виконання лабораторних та практичних робіт з «Логістики»: електронне видання: Moodle ChNU, 2021. <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=237>
5. Зрибнєва І.П. Інтеграція маркетингових та логістичних послуг як сучасний інструмент ведення бізнесу /Зрибнєва І.П., Гавриш І.І./ XIV міжнародна науково-практична конференція «Маркетингові технології в умовах глобалізації економіки України», 26–28 листопада 2020 року, м. Хмельницький: ХНУ, 2020. Стор. 63-64. http://lib.khnu.km.ua/konfer_HNU/2020/mark_teh.pdf
6. Зрибнєва І.П. Підходи до визначення поняття маркетингової логістики /Зрибнєва І.П., Василечко Х.С./ XIV міжнародна науково-практична конференція «Маркетингові технології в умовах глобалізації економіки України», 26–28 листопада 2020 року, м. Хмельницький: ХНУ, 2020. Стор. 61-63. http://lib.khnu.km.ua/konfer_HNU/2020/mark_teh.pdf
7. Зрибнєва І.П. Формування ефективних каналів розподілу на ринку FMCG / Зрибнєва І.П., Федюк Н.В./ Міжнародна науково-практична конференція «Механізми державного регулювання конкурентоспроможності національної економіки», 5 грудня 2020 року, м. Ужгород: УНУ, 2020. Стор. 155-156. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/anounce/1515.htm>
8. Зрибнєва І.П. Тенденції розвитку ринку послуг в умовах пандемії covid-19/ Зрибнєва І.П., Дузяк К.І., Павлюк А.І./ IV міжнародна науково-практична конференція «Science and education: problems, prospects and innovations», 29-31 грудня 2020 р., Кіото, Японія. CPN Publishing Group, 2020. Стор. 303-306. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/SCIENCE-AND-EDUCATION-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-29-31.12.20.pdf>
9. Зрибнєва І.П. Використання інноваційних технологій в логістиці у період пандемії COVID-19 / Зрибнєва І.П., Ціхоцька В.В./ V Міжнародна науково-практична конференція «Ефективне управління економікою: інформаційні технології, маркетинг, бізнес», 22 квітня 2021 р., м. Черкаси: ЧДТУ, 2021. Стор. 50-53. <https://ekm.chdtu.edu.ua/conferences>
<https://drive.google.com/file/d/1pTmOQuEtmBqX9N0MWbj514RhszpgWtwd/view>

10. Зрибнева І.П. Сучасний стан логістичної системи в умовах пандемії COVID-19. Міжнародна науково-практична конференція «Трансформація податкової та обліково-аналітичної систем в контексті сучасних кризових явищ», 20 травня 2021 р., м. Чернівці: КНТЕУ, 2021. Стор. 348-351. http://chtei-knteu.cv.ua/ua/news_2021_05_17/
11. Зрибнева І.П. Напрями розвитку транспортно-логістичного потенціалу України /Зрибнева І.П., Василечко Х.С./ II Міжнародна науково-практична конференція «Theoretical and empirical scientific research: concept and trends», 28.05.2021. Оксфорд, United Kingdom, 2021. Стор. 37-38. <https://doi.org/10.36074/logos-28.05.2021.v1.09>
12. Косарев О., Полянська Н. Логістика на повітряному транспорті. К.: НАУ, 2019. 168 с.
13. Сазонець І., Сазонець О. Міжнародний бізнес і логістика. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 288 с.
14. Смирнов І., Любіцева О. Міжнародний туристичний бізнес і логістика в туризмі. У 2-х книгах. К.: Ліра-К, 2022. 288 с.
15. Сокур І.М., Сокур Л.М. Транспортна логістика. Навчальний посібник. . К.: Центр учбової літератури, 2023. 222 с.
16. Стратегія сталого логістики та План дій для України. Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/files/Logistics.pdf>
17. Zrybneva, Irina P. Strategic cooperation of Ukrainian industrial enterprises to create competitive advantages in the world market./ Zrybneva, I., Vladimir G. Bodrov, Fedir L. Perepadya, Natalia S. Zakharenko, Igor V. Paryzkyi / *International Journal of Criminology and Sociology* Published by: Lifescience Global, Vol. 9, 2020. P. 2766-2777.
18. Zrybnieva I. Benchmarking in the logistics management system of Ukrainian enterprises./ Zrybnieva I., Pichugina, J., Sigaieva, T., Saienko, V., & Korolkov, V./ *Amazonia Investiga*, 12(66), 2023. P. 206-224. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.66.06.20>
19. Zrybnieva I. Modeling Of Management Decisions Of Organization Of Production Systems / I.Zrybnieva, Y.Arutiunian, O. Mikhailutsa, A. Pozhuyev, M.Azhazha, I. Arutiunian, Y. Slyva/ *International Journal of Computer Science. Network Security*. V. 21, Issue 7. 2021. P.87-92. ISSN:1738-7906.WOS:000691617600011. http://paper.ijcsns.org/07_book/202107/20210711.pdf
20. Zrybnieva I. Methodological foundations of strategic personnel management/Zrybnieva, I., Kyriy, S., Kalienik, K., Ananin, O., Kukin, I., Romanova, V./ *Laplace Em Revista*, 7 (3A), p.26-31.ISSN:2446-6220. <https://laplaceemrevista.editorialaar.com/index.php/lpg1/article/view/1360>
21. Zrybnieva I. Challenges of logistics in the war conditions. *Potential for sustainable development in the context of regional and global challenges*: Міжнародна науково-практична конференція, 11-13 травня 2022 року, Чернівці (Україна) – Сучава (Румунія). Чернівці: Чернівецький нац. Ун-т, 2022. 132 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт «Європейська бізнес асоціація» <https://eba.com.ua/comitet/logistyky/>
2. Спеціалізований інтернет-ресурс з логістики в Україні <https://logist.fm/>
3. Інтернет журнал «ДИСТРИБУЦІЯ ТА ЛОГІСТИКА» <https://ukrlogistica.com.ua>
4. Інтернет журнал «ТРАНСПОРТ і ЛОГІСТИКА» <http://translogistics.com.ua>
5. Українська софтверна ІТ компанія «QM Systems» <https://tqm.com.ua/>
6. Офіційний сайт міністерства інфраструктури України <https://mtu.gov.ua/>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра **економічної теорії, менеджменту і адміністрування**

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«МАКРОЕКОНОМІКА»

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій і адміністрування»

(назва програми)

Спеціальність 073 – Менеджмент

(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 – Управління та адміністрування

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: кандидат економічних наук, доцент

Сторощук Богдан Дмитрович

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/storoshhuk-bogdan-dmytrovych>
<https://www.facebook.com/storbd>

Контактний тел. **+380-67-235-28-75 (Viber, WhatsApp, Telegram)**
+380-50-155-01-42 (Telegram)

Е-mail: b.stor@chnu.edu.ua, storbd@gmail.com

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3491>

Консультації **Очні консультації: вівторок 11:00-13:00**
Онлайн-консультації: п'ятниця 16:00-18:00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Макроекономіка” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань 07 – Управління та адміністрування

Курс „Макроекономіка” покликаний дати студентам базові знання з теорії функціонування та розвитку макроекономічних систем. Дослідження макроекономічних явищ і процесів, висновки макроекономічного аналізу, прогностичні макроекономічні моделі потребують достовірної агрегованої інформації, джерелом якої є система національних рахунків (СНР). Макроекономіка як наука дає можливість зрозуміти, яким чином національні господарства, взаємодіючи одне з одним та з світовим господарством як цілим, формують господарську поведінку економічних суб'єктів, культуру економічного мислення, обумовлюють координацію правового поля країн світу, зберігаючи їх самобутність.

2. Мета навчальної дисципліни:

Мета вивчення дисципліни – розширення і закріплення розуміння студентами основних понять сучасної економічної теорії, ознайомлення з базовими макроекономічними моделями, за допомогою яких аналізуються передумови, особливості та наслідки функціонування економіки на макрорівні, умовами рівноваги за поглядами різних вчених, проблемами короткотривалих і довготривалих наслідків економічної діяльності держави.

Завдання курсу полягають у:

- поглибленні теоретичних знань з економічної теорії;
- визначенні та розумінні макроекономічних явищ та понять;
- опануванні методів макроекономічного моделювання та аналізу;
- використанні результатів макроекономічного аналізу для розробки, обґрунтування та реалізації заходів державного регулювання економіки.

3. Пререквізити. «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Філософія», «Гроші і кредит». Математичною основою курсу є дисципліна «Вища математика».

4. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні компетентності (СК)

- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.
- ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>МАКРОЕКОНОМІКА</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	II	I / 3	4,0	120	2	30	30	0	0	60	0	іспит
Заочна	II	I / 3	4,0	120	2	8	4	0	0	108	0	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					с.р.
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Макроекономічні показники та макроекономічне моделювання													
Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	–	10
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	10	4	4	–	–	2	10	2	1	–	–	–	7
Тема 3. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції	10	2	2	–	–	6	10	1	1	–	–	–	8
Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції	10	2	2	–	–	6	10	1	–	–	–	–	9
Тема 5. Класична модель макроекономічної рівноваги	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	–	10
Тема 6. Кейнсіанські моделі макроекономічної рівноваги	10	4	2	–	–	4	10	–	–	–	–	–	10
Разом за ЗМ1	60	16	14	–	–	30	60	4	2	–	–	–	54
Змістовий модуль 2. Економічна політика держави													
Тема 7. Фіскальна політика держави	10	2	2	–	–	6	10	1	–	–	–	–	9
Тема 8. Монетарна політика	10	2	2	–	–	6	10	1	1	–	–	–	8
Тема 9. Циклічні коливання та економічне зростання	10	4	4	–	–	2	10	1	–	–	–	–	9
Тема 10. Інфляція та антиінфляційна політика	10	2	4	–	–	4	10	1	1	–	–	–	8

Тема 11. Безробіття та політика зайнятості	10	2	2	–	–	6	10	-	–	–	–	10
Тема 12. Макроекономічна політика у відкритій економіці	10	2	2	–	–	6	10	-	–	–	–	10
Разом за ЗМ 2	60	14	16	–	–	30	60	4	2	–	–	54
Усього годин	120	30	30	–	–	60	120	8	4	–	–	108

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Історія розвитку макроекономічної науки та її сучасний стан.
2	Динаміка основних макроекономічних показників в Україні
3	Причини необхідності переходу від Балансу народного господарства (БНГ) до Системи національних рахунків (СНР)
5	Чи є ВВП точним показником вимірювання рівня добробуту в країні.
6	Модель AD - AS економіки України.
7	Проблема надлишку і дефіциту в українській економіці.
8	Аналіз динаміки інвестицій в Україні за останні 10 років.
9	Стан та проблеми інвестування української економіки.
10	Як можна відновити рівновагу на ринку праці та підвищити зайнятість в умовах економічної кризи
11	Державне антициклічне регулювання в Україні та його протиріччя.
12	Причини трансформації промислових циклів у економічні коливання.
13	Динаміка та порівняльна характеристика рівня безробіття в Україні за даними Держкомстату та Міжнародної організації праці (МОП).
14	Особливості сучасного перебігу та регулювання інфляційних процесів в Україні.
15	Динаміка темпів економічного зростання в Україні протягом 2000-2010 років та їх протиріччя.
16	Проблеми економічного зростання в Україні.
17	Стратегія економічного розвитку в Україні
18	Провали ринку та об'єктивна необхідність державного втручання в економіку
19	Уряд як суспільне благо
20	Застосування моделі кривої А.Лаффера для пояснення ситуації в Україні
21	Причини виникнення дефіциту державного бюджету та його ймовірні наслідки.
22	Управління державним боргом в Україні.
23	Якими є безпечні межі дефіциту державного бюджету
24	Який рівень оподаткування економіки є оптимальним
25	.Структура сучасної грошово-кредитної системи України.
26	Оцінка ефективності ролі НБУ у проведенні грошово-кредитної політики в Україні.
27	Глобалізація світогосподарських зв'язків та загальноцивілізаційні проблеми людства.
28	Міжнародна економічна інтеграція та проблеми входження України у світовий економічний простір.

6.1. Методи навчання

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 11 – ділові ігри;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

6.2. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю.

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента.

Формою підсумкового контролю є іспит.

Засоби оцінювання.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань;
- МО 6. ділові ігри;
- МО 7. реферати;
- МО 8. есе;
- МО 9. аналітичні звіти;
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій;
- МО 11. тестування;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

- **Дедлайни та перескладання.** Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).
- **Академічна доброчесність.** Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.
- **Відвідування занять.** Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

- при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу;
- використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;
- при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків відповідно до норм чинного податкового законодавства; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.
- Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.
- Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Передбачається також можливість зарахування оцінок, отриманих в процесі проходження тренінгів за відповідною тематикою і з урахуванням кількості передбачених і пройдених кредитних годин.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни**Розподіл балів, які отримують студенти**

Поточне тестування та самостійна робота													Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	МКР	T8	T9	T10	T11	T12	МКР		
4	4	4	4	4	4	6	4	4	4	4	4	6		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
50-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. Рекомендована література -основна

Основна література:

1. Бажал Ю. М. Економічна теорія технологічних змін. К.: Заповіт, 1996. 238 с.
2. Кулішов В. В. Макроекономіка (основи теорії і практики). Львів: Магнолія плюс, 2004. 252 с.
3. Макроекономіка : підручник / В.Д. Базилевич [та ін.]; ред. В. Д. Базилевич. 4-те вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 743 с.
4. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / Наук. ред А.Ф. Мельник. К.: Знання, 2008. 699с.
5. Манків Г.Н. Макроекономіка: Підручник. К.: Основи, 2000. 588 с.
6. Мікроекономіка і макроекономіка / За ред. С. К. Будаговської. К.: Основи, 1998. 518 с.
7. Панчишин С., П. Островерх Вступ до аналітичної економіки. Макроекономіка. К.: Знання. 2006.– 723 с.
8. Панчишин С. Макроекономіка. К.: Либідь, 2001. 614 с.
9. Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія та політика: Підручник. К.: Таксон, 2004. 348 с.
10. Савченко А. Г. Макроекономіка: Підручник. К.: КНЕУ, 2005. 441 с.
11. Савченко А.Г., Д.М. Євдокимова Макроекономіка. К.: КНЕУ, 2008. 255 с.
12. Савченко А.Г., О.В. Пасічник Макроекономіка: навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2006. 176 с.
13. Савченко А.Г. Макроекономічна політика. К.: КНЕУ, 2001. 166 с.
14. Семюелсон П., В. Нордгауз Макроекономіка. К.: Основи, 1995. 574 с.
15. Стігліц Дж. Економіка державного сектора. К.: Основи, 1998. 854 с.
16. Сторощук Б.Д., Чурко В.В. Тенденції трансформації монетарної політики. Ф і н . інструменти сталого розв. ек-ки : матер. 5-ої міжнар. наук.-практ. конференції (Чернівці, 27 квітня 2023 р.). – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С.86-90 URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/7313>
17. Галушка З.І., Поченчук Г.М., Бойда С.В., Заволічна Т.Р., Сторощук Б.Д., Кузьмук І.Я. Економіка: практикум з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- та макроекономіки. За ред. З.І. Галушки, Г.М. Поченчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 368с. ISBN 978-966-423-720-5 <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4469>
18. Сторощук Б. Д. Діалектика прийняття фіскальних рішень в умовах кризових трансформацій економічної влади // Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (12 травня 2022 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. С.111-116. URL: <https://econom.chnu.edu.ua/advert/zbirnyk-materialiv-konferentsiyi-finansovi-instrumenty-stalogo-rozvytku-ekonomiky-2022>
19. Галушка З.І., Запихляк В.М., Клевчік Л.Л., Лусте О.О., Сторощук Б.Д. Вплив господарського менталітету на соціально-економічний розвиток // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. №1 (42). 2022. С.283-292. (Web of Science) URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3670/3481>
<https://doi.org/10.55643/fcaptop.1.42.2022.3670> ISSN 2310-8770 (online) <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/4281>

Додаткова література:

20. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі. К.: Основи, 2001. 670 с.
21. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 252 с.
22. Вдовіна Г.О. Аналіз ринку праці: пропозиція та попит на неї. Л.: Вид. ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 145 с.

23. Дідур С.В. Чинники досягнення макроекономічної рівноваги. Тенденції і пропорції розвитку економіки України. За ред. В.Ф. Бесєдіна К.: НДЕІ. 2005. с.162–168.
24. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. В. М. Гейця. К.: Фенікс, 2003. 960 с.
25. Ефективність управління в процесі реформування: макро- та мікроекономічний аспекти: кол. монографія / І.Ф. Радіонова, О.П. Тищенко та ін.; за наук. ред. проф. І.Ф. Радіонової. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»», 2012. 364 с.
26. Жданов В.І. Регулювання монетарних показників: сучасна теорія і практика: Монографія. К.: КНЕУ, 2006. 264 с.
27. А.А. Гриценко, Малий І.Й. Інституційні трансформації соціально–економічної системи України: монографія. К.: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2015.
28. Малий І.Й., Т.О. Корольок Макрорегулювання фінансового сектору : монографія. К. : КНЕУ, 2015. 304 с.
29. Міщенко В.І., В.А. Нідзельська, А.П. Кулінець, С.О. Шульга Гнучкий режим курсоутворення: етапи запровадження та можливі наслідки для економічного розвитку України: Науково–аналітичні матеріали. Випуск 15. К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2010. 124 с.
30. Моторин Р. М., Г.М. Моторина Система національних рахунків. К.: КНЕУ, 2001. 336 с.
31. Населення України. Трудова еміграція в Україні. К.: Ін–т демографії та соціальних досліджень ім.М.В.Птухи НАН України, 2010. 233с.
32. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. К.:КНЕУ, 2003. 948с.
33. Осика С., В. П'ятницький Світова організація торгівлі. К.: К.І.С., 2001. 488 с.
34. Петюх В.М. Ринок праці: Підручник. К.: КНЕУ, 1999. 288с.
35. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні. За ред. Б.С. Кваснюка. К.–Х.: Форт, 2003. 423 с.
36. Система регуляторів перехідної економіки. За ред. В. І. Кононенка. К.: 1999. 332 с.
37. Стельмах В. С. Грошово–кредитна політика в Україні. К.: Знання, 2003. 421 с.
38. Тітьонко О.М. Система макроекономічного рахівництва. К.: КНЕУ, 2002. 188 с.
39. Туленков М.В., А.В. Зарицька Ринок праці в інституціональному вимірі. Ринок праці та зайнятість населення. 2011. №4.
40. Уманців Ю., Г. Уманців Макроекономічне рахівництво: концепції, принципи та напрями розвитку. Банківська справа. 2008. №3(37).
41. Хорошківський В. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями. К.: Інтеллект, 2002. 424 с.
42. Черевиков Є.Л. Сучасна практика моделювання функції приватного споживання. Економіка і прогнозування. 2009. №2. С.110–118.
43. Шаповалов А. Системні особливості інфляційних процесів в Україні. Вісник НБУ. 2007. №12. С.10–12.
44. Шевчук В. Платіжний баланс і макроекономічна рівновага в трансформаційних економіках: досвід України. Львів, Каменярь, 2001. 495 с.
45. Ющенко В. В. Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні. К.: Скарби, 2000. 335 с.

6. Інформаційні ресурси

46. Weekly Economic Monitor – Еженедельный экономический обзор. URL: <https://www.ukraine-economic-outlook.com/>
47. Индексы и статистика [Електронний ресурс] // Информационное агенство «Cbonds». - 2015. URL: [http:// www.cbonds.info/ru/rus/index](http://www.cbonds.info/ru/rus/index)
48. Лук'яненко І.Г. , Г.Є. Могиляс Емпірична оцінка функції приватного споживання для України // Наукові записки. – Т. 21: Економічні науки – К.: 2003. URL: <http://www.library.ukma>

49. Черевиков Є.Л. Світовий досвід застосування статистичних моделей розрахункової загальної рівноваги / Є.Л. Черевиков. URL: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vzuk/2009_19/58-68.pdf
50. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
51. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua>
52. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/>
53. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/>
54. Офіс реформ Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/uryad-ta-organi-vladi/ofis-reform-kabinetu-ministriv-ukrainu>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра маркетингу, інновацій та регіонального розвитку

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Маркетинг»

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова, чи вибіркова)

Освітньо-професійна програма ”Менеджмент організацій і адміністрування”

(назва програми)

Спеціальність 073 – Менеджмент

(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 – Управління та адміністрування

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник: І.А. Крупенна, к.е.н., доцент

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://mmix.cv.ua/staff/krupenna-nvemtseva-inga-anatolivna>

Контактний тел. +380372585080

E-mail: i.krupenna@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1971>

Консультації Очні консультації: вівторок 11:00-12:50

Онлайн-консультації: вівторок 9:30-11:00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Маркетинг” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань “Управління та адміністрування”.

Навчальна дисципліна призначена для формування у студентів компетентності щодо теоретичних аспектів маркетингу, набуття практичних навичок пов’язаних з функціонування маркетингу – загальна характеристика маркетингу, вивчення маркетингового інструментарію, управління маркетинговою політикою, вивчення елементів комплексу маркетингу підприємства, формування маркетингових програм, роль досліджень в маркетингу..

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни “Маркетинг” є формування знань щодо базових категорій маркетингу, методологічний аспект організації маркетингової діяльності та її пріоритетів у сучасних умовах; формування у студентів розуміння маркетингу як філософії, стратегії та тактики учасників ринкових відносин (виробників, посередників та споживачів), що орієнтується на ефективне задоволення потреб споживачів та реалізацію інтересів бізнесу..

Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Маркетинг” є засвоєння студентами сучасної теорії, принципів, технологій і інструментів маркетингу, що застосовуються в умовах сучасного ринку; оцінка сучасних тенденцій у цій галузі знань; оволодіння основними маркетинговими поняттями, що застосовуються у підприємницькій практиці; опанування методологічного апарату організації маркетингової діяльності на підприємствах; здобуття практичних навичок у застосуванні маркетингової політики на підприємстві; набуття здатностей до творчого пошуку напрямків удосконалення маркетингової діяльності.

3. Пререквізити. Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки бакалаврів. Теоретичною і методичною базою вивчення дисципліни є: Мікроекономіка та Менеджмент.

4. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності (СК)

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.
- СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.
- СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.
- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

- СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.
- СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН* 18. Розробляти плани розвитку бізнесу та здійснювати керівництво їх реалізацією.
- ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни Маркетинг												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	2	4	5	150	3	30	30			90		екзамен
Заочна	2	4	5	150	3	10	4			136		екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ЗМІСТ МАРКЕТИНГУ ТА ЙОГО ІНСТРУМЕНТАРІЙ												
Тема 1. Вступ до маркетингу	10	2	2			6	12	2				10
Тема 2. Характеристики маркетингу та класифікація його видів	10	2	2			6	12					12
Тема 3. Маркетингове середовище	18	4	4			10	12	2				10
Тема 4. Маркетингові дослідження та МІС	12	2	2			8	16		2			14
Разом за ЗМ1	50	10	10			30	52	4	2			46
Змістовий модуль 2. КОМПЛЕКС МАРКЕТИНГУ												
Тема 5. Маркетингова товарна політика	14	4	4			6	12					12
Тема 6. Маркетингова цінова політика	12	2	2			8	14	2				12
Тема 7.. Маркетингова	12	2	2			8	14					14

політика розподілу (продажу)												
Тема 8. Маркетингова політика комунікацій (просування)	16	4	4			8	14	2	2			10
Разом за ЗМ 2	54	12	12			30	54	4	2			48
Змістовий модуль 3. СИСТЕМА МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ												
Тема 9. Маркетингові стратегії сегментації та вибору цільового ринку	8	0	0			8	10					10
Тема 10. Процес управління маркетингом на підприємстві	9	2	2			5	8	2				6
Тема 11. Організація маркетингової діяльності. Стратегічний та тактичний маркетинг	9	2	2			5	8					8
Тема 12. Контроль в маркетингу	8	2	2			4	8					8
Тема 13. Особливості маркетинг в галузях і сферах діяльності	12	2	2			8	10					10
Разом за ЗМ 3	46	8	8			30	44					42
Усього годин	150	30	30			90	150	10	4			136

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота полягає в опрацюванні завдань розміщених в збірнику:
Маркетинг для бакалаврів: практичний курс: навч. посіб. для практ. занять /
уклад.: І. Буднікевич, І. Бабух, О. Бурдяк, В. Вардеанян, Є. Венгер, І. Гавриш, І.
Зрибнєва, О. Кифяк, І. Крупенна, Н. Романюк, І. Черданцева / за ред. д.е.н.,
проф. І.М. Буднікевич. - Вид. 3 -тє, переробл. та доповн. Чернівці : Чернівець-
нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 268 с.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття маркетингу, розвиток його концепції 1. Історія виникнення і розвитку маркетингу як науки та практичної діяльності, 2. Тенденції розвитку сучасної концепції маркетингу. 3. Проблеми становлення соціально-етичного маркетингу в умовах глобалізації економіки. 4. Українські вчені-економісти про маркетинг. 5. Роль маркетингу в господарській діяльності 6. Розвиток ринку та розширення функцій маркетингу. 7. Інтерпретація основних маркетингових категорій. 8. Сучасні напрями використання маркетингової діяльності. 9. Концепція вдосконалення виробництва. 10. Концепція вдосконалення товару.	6

	11. Збутова концепція маркетингу. 12. Власне маркетингова концепція. 13. Концепція соціально-етичного маркетингу. 14. Концепція стратегічного маркетингу. 15. Маркетинг взаємодії. 16. Маркетинг баз даних. 17. Інтернет-маркетинг. 18. Глобальний маркетинг. 19. Маркетинг не по-Котлеру	
2	Характеристики маркетингу. Класифікація маркетингу. 1. Типологія маркетингу за ступенем охоплення ринку. 2. Типологія маркетингу за впливом на існуючий рівень попиту. 3. Класифікація за галузю прикладення зусиль 4. Можливості використання маркетингу для різних умов конкурентної боротьби.	6
3	Маркетингове середовище 1. Підготовка презентації результатів SWOT-аналізу	10
4	Маркетингові дослідження та інформаційні системи 1. Формування гіпотези дослідження. 2. Вибір інструментів дослідження. 3. Формування анкети. 4. Проведення анкетування. 5. Узагальнення результатів маркетингового дослідження 6. Підготовка презентації у Power Point.	8
5	Маркетингова товарна політика 1. Товарна марка та товарний знак. 2. Основні стратегії використання товарної марки. 3. Пакування товару та його види. 4. Товарний асортимент і товарна номенклатура. 5. Товарна політика підприємства. 6. Теорія життєвого циклу товару (ЖЦТ). 7. Конкурентноздатність товару на ринку	6
6	Маркетингова цінова політика 1. Методи ціноутворення. 2. Методика розрахунку вихідної ціни (базової ціни). 3. Етапи розрахунку ціни. 4. Підходи до проблеми ціноутворення	8
7	Маркетингова політика розподілу 1. З Організація товарного руху в каналах розподілу. 2. Основні рівні та конфігурації каналів. 3. Сутність та функції оптової торгівлі. 4. Форми та методи оптової торгівлі. 5. Роздрібна торгівля, її сутність та призначення. Класифікація закладів роздрібною торгівлі: за асортиментом; за ціновим рівнем; за способом обслуговування; за типом власності.	8
8	Маркетингова комунікаційна політика 1. Реклама як основний засіб маркетингових комунікацій. 2. Стимулювання збуту й особливості його використання. 3. Персональні продажі як особова комунікація. 4. Виставки у контексті комунікативного впливу. 5. Імідж і спонсорство.	8

9	Маркетингові стратегії сегментації та вибору цільового ринку 1. Сутність сегментації 2. Ознаки сегментації ринку 3. Оцінка та вибір цільових ринків	8
10	Процес управління маркетингом на підприємстві 1. Наукові засади маркетингового менеджменту 2. Концепції управління маркетингом 3. Процес управління маркетингом. 4. Маркетингові програми.	5
11	Організація маркетингової діяльності. Стратегічний та тактичний маркетинг. 1. Організація та функціональні зв'язки маркетингу на підприємстві 2. Алгоритм створення маркетингових підрозділів підприємства. 3. Різновиди організаційних структур маркетингу 4. Взаємозв'язок принципів управління економікою та стратегічного маркетингу. 5. Маркетингові стратегії бізнес портфелю фірми 6. Маркетингові конкурентні стратегії 7. Маркетингові стратегії зростання підприємства	5
12	Контроль у маркетингу 1. Процес організації контролю маркетингової діяльності 2. Типологія маркетингового контролю 3. Рівні маркетингового контролю.	4
13	Маркетинг в галузях національної економіки 1. Сфери умови ефективного застосування маркетингу 2. Сутність та основні характеристики маркетингу послуг. 3. Некомерційний маркетинг, сфери та особливості його застосування. 4. Маркетинг організацій та окремих осіб. 5. Політичний маркетинг. 6. Особливості та процедури банківського маркетингу. 7. Концепція промислового маркетингу. 8. Маркетинговий механізм управління охороною оточуючого середовища. 9. Туристичний маркетинг. 10. Маркетинг в агропромисловому комплексі. 11. Міжнародний маркетинг.	8
Разом		90

6. Методи навчання

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 11 – ділові ігри;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є: презентація самостійних робіт за індивідуальними завданнями; захист бізнес-кейсів, результатів досліджень; презентації результатів виконання завдань; командні результати проєктних завдань; тестовий модульний контроль.

Формою підсумкового контролю є іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проєктів
- МО 6. ділові ігри
- МО 8. есе
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Маркетинг»

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Оцінювання знань студента на екзамені, під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології навчальної дисципліни для розв'язання проблем, що розглядаються;
- рівень знань з теорії дисципліни та понятійно-категоріального апарату, термінології, поняття і принципи предметної області навчальної дисципліни.
- повнота розкриття питання; уміння чітко формулювати визначення понять/термінів й пояснювати їх; здатність аргументувати відповідь;
- аналітичні міркування, порівняння, формулювання висновків; логічна послідовність, культура мови; емоційність та вміння переконувати.
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, проведенні аналізу, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань;
- застосування аналітичних підходів;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, бачити слабкі й сильні сторони організації, обґрунтовувати можливості і загрози, що існують у зовнішньому середовищі організації;
- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;
- якість і чіткість викладення міркувань;
- обґрунтованість висновків щодо розробки стратегії розвитку досліджуваного підприємства (організації).

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3					40	100
T1	T2	T3	T4	МКР 1	T5	T6	T7	T8	МКР 2	T9	T10	T11	T12	T13		
4	3	4	7	3	5	4	5	7	3	2	2	2	2	7		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
50-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Балабанова, Л. В. Маркетинг підприємства : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л.В. Балабанова, В.В. Холод, І.В. Балабанова ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Інститут економіки і управління, Кафедра маркетингового менеджменту. - Київ : Центр учбової літератури, 2020. - 611 с. (Бібліотека КПІ ім. Ігоря Сікорського).
2. Біловодська О.А. Маркетинговий менеджмент: навч. посіб./ О.А.Біловодська. – К.: Знання, 2015 – 332 с.
3. Буднікевич І.М. Маркетинг для бакалаврів : робочий зошит / уклад. І. Буднікевич, В. Вардеанян, О. Кифяк, І. Крупенна, І. Черданцева, І. Бабух, О. Бурдяк, Є. Венгер, І. Зрибнєва; за ред. д.е.н., проф. І.М. Буднікевич. Вид. 2-ге, переробл. та доповн. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2020. – 216 с.
4. Маркетинг у галузях і сферах діяльності : навч. посіб. / За ред. Буднікевич І.М. – К: «Центр учбової літератури», 2017. – 536 с.
5. Буднікевич І.М.Маркетинг для бакалаврів : навч. посібник / І. Буднікевич, В. Вардеанян, О. Кифяк, І. Бабух та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.М. Буднікевич. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2018. 396 с.
6. Карпенко, Н. В. Маркетингова діяльність підприємств: сучасний зміст : монографія / Н.В. Карпенко, М.В. Макарова, Н.С. Педченко, В.І. Перебийніс [та 21 інших] ; за загальною редакцією Н.В. Карпенко. - Київ : Центр учбової літератури, 2020. - 251 с. (Бібліотека КПІ ім. Ігоря Сікорського).
7. Логістика. Логістичний менеджмент. Логістичний менеджмент в інноваційній діяльності: / Укл.: Баранник О.А., Буднікевич І.М., Крупенна І.А., Черданцева І.Г. – Чернівці: ЧНУ, 2017. – 76 с.
8. Маркетинг для бакалаврів: навчальний посібник / уклад.: І. Буднікевич, В. Вардеанян, О. Кифяк, І. Крупенна, І. Черданцева, І. Бабух, І. Зрибнєва, Н. Тафій, О. Бурдяк, Н.Філіпчук, ; за ред. д.е.н., проф. І.М. Буднікевич. 2-видання перероблене та доповнене. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т, 2021. – 352 с.
9. Маркетинг для бакалаврів: практичний курс. Навчальний посібник для практичних занять / уклад. : І. Буднікевич, В. Вардеанян, О. Кифяк, І. Крупенна, І. Черданцева, І. Бабух, О. Бурдяк, Є. Венгер, І. Зрибнєва, І.І.Гавриш; за ред. д.е.н., проф. І. М. Буднікевич. – Вид. 2-ге, переробл. та доповн. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 248 с.
10. Маркетинг для бакалаврів : робочий зошит / І. Буднікевич, В. Вардеанян, О. Кифяк, І. Бабух та ін.; за ред. д.е.н., проф. І. М. Буднікевич. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2019. 216 с.
11. Маркетинг для бакалаврів : навч. посібник / І. Буднікевич, В. Вардеанян, О. Кифяк, І. Бабух та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.М. Буднікевич. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2018. 396 с.
12. Окландер М. А. Маркетингова товарна політика: навч. ітосіб. / М. Л. Окландер, М. В. Кіріосова - К.: «Центр учбової літератури», 2020. -248с.
13. Сенишин О. С., Кривешко О. В. Маркетинг : навч. посібник. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. 347 с.

Допоміжна література

1. Маркетингова діяльність підприємств : сучасний зміст : монографія / ред. Н. В. Карпенко. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 251 с.
2. Маркетингові дослідження [Текст] : навч. посіб. / Л. С. Безугла [та ін.] ; Дніпров. держ. аграр.-екон. ун-т. - Дніпро : Біла К. О. [вид.], 2019. - 299 с.
3. Провост, Фостер Data Science для бізнесу. Як збирати, аналізувати і використовувати дані [Текст] / Фостер Провост і Том Фоусетт ; пер. з англ. Анастасія Дудченко. - Київ : Наш формат, 2019. - 396,

4. Райс, Ел. Маркетингові війни / Ел Райс і Джек Траут ; [пер. з англ. В. Стельмаха]. - Харків : Фабула : Ранок, 2019. – 237 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України URL: <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Українська асоціація маркетингу URL: <http://uam.in.ua/>
3. Маркетинг та реклама URL: <https://www.mr.com.ua/>
4. Маркетинг в Україні URL: <http://uam.in.ua/rus/projects/marketing-in-ua/arhive.php> -
5. MMR (Marketing Media Review) URL: <https://mmr.ua/>.
6. WebPro Experts. Академія Інтернет-Маркетингу #1 URL: <https://webpromoexperts.com.ua/>
7. Офіційний сайт Американської асоціації маркетингу URL: <https://www.ama.org>
8. Ресурси для дослідження Інтернет маркетингу: Google Analytics; Google Webmasters; Key Collector; Key Word Planner Google; ADVSE; Changedetect

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
МЕНЕДЖМЕНТ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ
обов'язкова

Освітньо-професійна програма “МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ І АДМІНІСТРУВАННЯ”

Спеціальність 073 Менеджмент

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
економічний факультет

Мова навчання українська

Розробник: Поченчук Г.М., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, д.е.н.

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/pochenchuk-galyna-myhajlivna>

Контактний тел. **050 434 56 87**

E-mail: g.pochenchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7215>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю.

Онлайн консультації: вівторок з 11.00 до 13.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна «Менеджмент малого і середнього бізнесу» спрямована на формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у сфері управління в малому і середньому бізнесі; набуття умінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій менеджменту малого або середнього підприємства або в процесі реалізації власної справи. Дисципліна орієнтує на вироблення умінь та навичок здійснення оцінки проблематики малого підприємництва, а також виконання функцій менеджменту в сфері малого і середнього бізнесу на основі знань методів бізнес-управління, спеціального інструментарію різних видів менеджменту.

2. Мета навчальної дисципліни: набуття знань, вмінь і практичних навичок, необхідних для виконання функцій менеджменту щодо організаційно-економічного механізму функціонування суб'єктів малого і середнього підприємництва. Для досягнення мети при вивченні навчальної дисципліни необхідно вирішити наступні завдання: вивчення методів аналізу і планування основних економічних і соціально-економічних показників, які характеризують діяльність господарюючих суб'єктів малого і середнього підприємництва; - розвиток самостійності мислення і інтерпретації при оцінці результатів фінансово-економічної діяльності організації малого і середнього бізнесу; освоєння основ управління економічної діяльності організації малого і середнього бізнесу та обґрунтування пропозицій щодо їх вдосконалення з урахуванням критеріїв соціально-економічної ефективності, ризиків і можливих соціально-економічних наслідків; вивчення нормативно-правової бази державного регулювання і підтримки організацій малого і середнього бізнесу; - набуття вмінь застосовувати отримані знання в умовах, що моделюють професійну діяльність.

3. Пререквізити. З метою кращого опанування тематики дисципліни передують її вивченню такі курси як «Менеджмент», «Теорія організації», «Економіка підприємств», «Фінанси підприємств», «Економічний аналіз», «Господарське право».

4. Результати навчання.

Результатом вивчення навчальної дисципліни є формування ряду загальних та професійних компетентностей, а також забезпечення програмних результатів навчання, які передбачені освітньою програмою в межах змістовної проблематики курсу.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН* 18. Розробляти плани розвитку бізнесу та здійснювати керівництво їх реалізацією.

ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4-й	7-й	5	150	30	30			90		іспит
Заочна	4-й	7-й	5	150	8	4			138		іспит

5.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи малого і середнього підприємництва.													
Тема 1. Сутність та роль малого і середнього бізнесу в економіці	12	3	3			6		1					
Тема 2. Сучасні форми організації малого і	12	3	3			6		1					

середнього бізнесу												
Тема 3. Організація діяльності підприємств малого і середнього бізнесу	12	3	3			6		1				
Тема 4. Державна політика розвитку малого і середнього бізнесу	12	3	3			6		1				
Тема 5. Самоврядування в малому і середньому бізнесі	12	3	3			6			2			
Всього за М1	60	15	15			30						
	Змістовий модуль 2. Особливості управління в малому і середньому бізнесі.											
Тема 6. Підприємницькі ідеї і методи їх реалізації.	12	3	3			6		1				
Тема 7. Бізнес-план як форма викладу бізнес-ідеї.	12	3	3			6		1				
Тема 8. Основи управління малим і середніми підприємствами	12	3	3			6		1				
Тема 9. Функціональні сфери менеджменту МСБ.	12	3	3			6		1				
Тема 10. Аналіз бізнес-процесів на малих і середніх підприємств.	12	3	3			6			2			
Всього за М2	60	15	15			30						
Усього годин	120	30	30			60						

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми
1.	<i>Тема 1. Сутність та роль малого і середнього бізнесу в економіці</i> Переваги і недоліки малого підприємства. Еволюція підходів до розуміння категорій «бізнес» та «підприємництво» Найприбутковіші підприємства сьогодення.
2.	<i>Тема 2. Сучасні форми організації малого і середнього бізнесу</i> Фактори, що обумовлюють вибір організаційної форми підприємства. Переваги і недоліки (організаційні, економічні, регулятивні) різних правових форм Франчайзинг як спосіб організації і розвитку малих фірм.
3.	<i>Тема 3. Організація діяльності підприємств малого і середнього бізнесу</i> Державна реєстрація суб'єкта малого підприємництва (малі підприємства та ФОПи) Найгучніші справи про банкрутство.
4.	<i>Тема 4. Державна політика розвитку малого і середнього бізнесу</i> Податкова політика держави та фінансування підприємств малого та середнього

	бізнесу. Державна політика підтримки малого підприємництва: етапи формування Завдання державної програми підтримки малого бізнесу
5.	<i>Тема 5. Самоврядування в малому і середньому бізнесі</i> Профспілки і малий бізнес в Україні Форми самоорганізації малого і середнього бізнесу Характеристика інституцій підтримки підприємництва, що діють в Україні
6.	<i>Тема 6. Підприємницькі ідеї і методи їх реалізації.</i> Як розпочинав свою справу один із відомих бізнесменів? (особу вибрати самостійно). Визначення перспективних напрямів господарської діяльності. Маркетингова розвідка та пошук нових ніш для бізнесу. Порівняльна характеристика бізнес-ідей: завдання менеджера щодо їх реалізації
7.	<i>Тема 7. Бізнес план як форма викладу бізнес-ідей.</i> Характеристика бізнес-плану діючого бізнесу. Обрати практичний кейс діючого бізнесу та охарактеризувати бізнес-ідею та особливості бізнес-плану (за доступними відео, наприклад проекту: «Бізнес-план» — спільний проект Громадського про малий і середній бізнес в Україні. Посилання на один з ресурсів https://www.youtube.com/watch?v=5AMx6ULgGv0) .
8.	<i>Тема 8. Основи управління малим і середніми підприємствами</i> Менеджер як організатор ефективного управління Процес прийняття управлінських рішень на малому/середньому підприємстві
9.	<i>Тема 9. Функціональні сфери менеджменту у малому і середньому бізнесі.</i> Стиль і методи керівництва малим/ середнім підприємством. Виробнича інфраструктура малого підприємництва та інвестиційна політика.
10.	<i>Тема 10. Аналіз та оптимізація бізнес-процесів на малих і середніх підприємствах.</i> 7 кроків створення системи управління БП Кейси операційної ефективності лідерів ринку

6.Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Під час навчальних занять використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання. Зокрема:

- ✓ лекції (дискусії, бінарні, проблемні);
- ✓ семінари (дискусії, дебати, полеміки, конференції);
- ✓ виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних). ІНДЗ може бути виконано за допомогою використання результатів неформального навчання в рамках тематики курсу. Наприклад, використання платформи Дія. Освіта. Результат, який зараховується як ІНДЗ – відповідний сертифікат;
- ✓ навчання інших та групові завдання;
- ✓ візуалізація завдань (карти, схеми, таблиці, графіки, діаграми, ментальні карти);
- ✓ дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи навчання:

МН 1 - вербальні методи (лекція, бесіда, пояснення, розповідь тощо);

МН 4 - пояснювально-ілюстративні методи;

МН 8 - ситуаційні завдання;

МН 9 - робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;

МН 10 - самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;

МН 11 - дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова відповідь студента.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів
- МО 6. ділові ігри
- МО 7. реферати
- МО 8. есе
- МО 9. аналітичні звіти
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен/залік

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів, набутих під час вивчення дисципліни містить такі складові:

- поточний контроль результатів навчальної діяльності студентів та оцінювання її результатів під час вивчення дисципліни;
- підсумковий контроль результатів навчальної діяльності студентів та оцінювання її результатів після вивчення дисципліни.

Поточний контроль результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з метою перевірки знань, умінь та навичок студентів під час проведення аудиторних занять, а також для перевірки результатів виконання завдань самостійної роботи. Проводиться на кожному занятті. Оцінюється рівень розуміння студентом теоретичного матеріалу, вміння формулювати запитання по темі та давати на нього відповідь, якість підготовки питань, що виносяться на самостійне вивчення.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є показником рівня засвоєння студентами навчальної програми та виконання вимог самостійної роботи студентів. Результати поточного контролю є основною інформацією для визначення оцінки при проведенні іспиту і становлять 60% при визначенні підсумкової оцінки. Оцінювання поточної успішності студентів здійснюється на кожному практичному занятті.

Сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих студентом у процесі навчання оцінюється за такими критеріями:

- "відмінно" – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- "добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

— "задовільно" — студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

— "незадовільно" — студент не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання тем відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференціях).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують всі завдання, які передбачені. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів, здобутих шляхом неформальної освіти.

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	ІНДЗ	T6	T7	T8	T9	T10	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

8. Рекомендована література

1. **Поченчук Г.** Менеджмент у малому бізнесі. Організація власного бізнесу: навч. посіб. за ред к.е.н. Ткача Є.В.. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т. ім. Ю.Федьковича. 2023. С. 91-102.
2. Краус Н., Краус, К., **Поченчук Г.** Жіноче підприємництво: ризики, інструменти підтримки, механізми реалізації. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 2. С. 46–59. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.46.59>.
3. **Поченчук Г.М.,** Бабух Ю.Ю. Цифрові тренди розвитку малого та середнього бізнесу. Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. Матеріали VIII Міжнародної науково-методичної конференції. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С.128-130. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6845>
4. **Поченчук Г.М.** Фінансові інструменти для розвитку малого і середнього бізнесу. Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (27 квітня 2023 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2023.
5. Атамас П.Й. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу. URL: http://pidruchniki.ws/12250719/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/nedoliki_malogo_biznesu
6. Брежнєва-Єрмоленко О.В. Інтелектуальна складова в структурі елементів нової економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №3(105). С.4-12.
7. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. К.: Т-во «Знання», КОО. 2005. 302с.
8. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства: Навч. посіб. К., 2013. 446 с
9. Великий малий: відновлення економіки світ покладає на МСБ. URL: <https://business.ua/uk/node/11188>
10. Горизонт-2020: получение грантов ЕС URL: <http://www.ek-ua.com/h2020.htm>.
11. Господарський кодекс України (Із змінами і доповненнями). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030436.html
12. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. URL: <http://www.dkrp.gov.ua>.
13. Дикань В. Л. Украина в глобальной миросистеме: особенности и последствия государственной экономической политики. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вып. 59. С. 11-19
14. Дикань О. В. Розвиток малого бізнесу в Україні: проблеми та шляхи забезпечення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 57. С.58-66.
15. Европейский Союз усиливает поддержку украинского малого и среднего бизнеса, предоставляя новое финансирование от Группы ЕИБ Ощадбанку. URL: <https://news.finance.ua/ru/news/-/416723/evropejskij-soyuz-usilivaet-podderzhku-ukrainskogo-malogo-i-srednego-biznesa-predostavlyaya-novoe-finansirovanie-ot-gruppy-eib-oshhadbanku>.
16. Жигір А.А. Сутність підприємництва та чинники його економічного розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 20. С.28-33, С.30
17. Как малому бизнесу получить грант в 10 тыс. евро – ЕБРР. URL: <https://delo.ua/ukraine/kak-malomu-biznesu-poluchit-grant-v-10-tys-evro-ebrr-239927/>.

18. Корешков В., Кусакін М., Осмола І. Інтегровані системи менеджменту організації. Особливості, проблеми і шляхи вирішення. *Стандартизація сертифікація якості*. 2007. №1. С. 54-61.
19. Красота О. В. Мале підприємництво: економічна сутність та роль у подоланні кризи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2010. Вип. 117. С. 37–40.
20. Краус К. М. Внутрішньо-організаційні заходи з удосконалення управління маркетингом малих підприємств торговельної галузі України. *Ефективна економіка*. 2016. 11. С. 45-49. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
21. Кузнецова, І. О., Сокурєнко, І. А. Стадії життєвого циклу малого підприємства : характеристика та специфіка прийняття управлінських рішень. *Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць*. 2019. № 1 (69). С. 179–188.
22. Кузьмін О., Петришин Н., Сиротинська Н. Нова парадигма побудови систем менеджменту. *Науковий вісник. «Демократичне врядування»* Вип. 6. 2011. С.38-44.
23. Лимар О.Ф. Кількісна та якісна характеристика суб'єктів малого підприємництва в країнах європейського союзу. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету: науково-теоретичний збірник*. 2011. № 2 (29). т.2. С.149-156.
24. Липчук В. В., Коробка С.В. Праксиологічні засади управління малим підприємством у сучасних умовах. *Збірник наукових праць. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*. Луцький національний технічний університет. 2010. Випуск 7 (26). Частина 2. С.112-117.
25. Можливості участі в Рамковій програмі ЄС «Горизонт-2020» у 2016-2017 роках: інформаційні матеріали / Л.В. Радійчук, Н.І. Шульга. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. 2016. 56 с.
26. Організація бізнесу в Україні: правові форми: URL <https://www.victoriya.ua/dovidnik/orhanizatsiya-biznesu-v-ukrayini-pravovi-formy.html>
27. Основи підприємництва: Підручник / під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 493 с., С.16
28. Остапчук О.В. Метод компромісного вибору оптимальної організаційної структури. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. №3,Т.1. С. 88-91.
29. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
30. Половян О.В., Петренко К.Г. Основи управління малим підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 6 (96). С. 131-135.
31. Полякова О.М. Соціальна відповідальність малого бізнесу як його конкурентна перевага. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 60. С. 33-39.
32. Развитие малого и среднего бизнеса: как реанимировать процесс в Украине. URL: <http://chp.com.ua/all-news/item/53144-razvitie-malogo-i-srednego-biznesa-kak-reanimirovat-protsess-v-ukraine>.
33. Синицина Г.А., Рачкован О.Д. Основи бізнесу та підприємницької діяльності : конспект лекцій. Харків : ХДУХТ. 2019. 93 с.
34. Скібіцька Л. І. Менеджмент підприємницької діяльності. Книга перша: Організація бізнесу. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2010. 820 с.
35. Табінський В.А. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 848-851.
36. Толстова А.В. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 60. С. 55-62.
37. Фролова Н.Л. Аналіз державної політики в сфері розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 60. С. 62-71.

9. Інформаційні ресурси

1. Програми підтримки малого і середнього підприємництва на державному рівні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fd7fb228-3d3c-43d6-a9a5-34eea3e04718&title=PidtrimkaMalogoISerednogoPidprimnitstvaNaDerzhavnomuRivni>
2. Портал для підприємців. URL: <https://sme.gov.ua/>
3. Аналітичними документами про стан МСП. URL: <https://www.sme.gov.ua/analytics>
4. Інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого і середнього підприємництва. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5f43eb87-a668-4ea4-9db3-b46a02c5a782&title=StatistichniTaInformatsiiniMaterialiSchodoStanuTaRozvitkuMalogoISerednogoPidprimnitstva>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
МЕНЕДЖМЕНТ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ
обов'язкова

Освітньо-професійна програма “МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ І АДМІНІСТРУВАННЯ”

Спеціальність 073 Менеджмент

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
економічний факультет

Мова навчання українська

Розробник: Поченчук Г.М., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, д.е.н.

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/pochenchuk-galyna-myhajlivna>

Контактний тел. **050 434 56 87**

E-mail: g.pochenchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7215>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю.

Онлайн консультації: вівторок з 11.00 до 13.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна «Менеджмент малого і середнього бізнесу» спрямована на формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у сфері управління в малому і середньому бізнесі; набуття умінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій менеджменту малого або середнього підприємства або в процесі реалізації власної справи. Дисципліна орієнтує на вироблення умінь та навичок здійснення оцінки проблематики малого підприємництва, а також виконання функцій менеджменту в сфері малого і середнього бізнесу на основі знань методів бізнес-управління, спеціального інструментарію різних видів менеджменту.

2. Мета навчальної дисципліни: набуття знань, вмінь і практичних навичок, необхідних для виконання функцій менеджменту щодо організаційно-економічного механізму функціонування суб'єктів малого і середнього підприємництва. Для досягнення мети при вивченні навчальної дисципліни необхідно вирішити наступні завдання: вивчення методів аналізу і планування основних економічних і соціально-економічних показників, які характеризують діяльність господарюючих суб'єктів малого і середнього підприємництва; - розвиток самостійності мислення і інтерпретації при оцінці результатів фінансово-економічної діяльності організації малого і середнього бізнесу; освоєння основ управління економічної діяльності організації малого і середнього бізнесу та обґрунтування пропозицій щодо їх вдосконалення з урахуванням критеріїв соціально-економічної ефективності, ризиків і можливих соціально-економічних наслідків; вивчення нормативно-правової бази державного регулювання і підтримки організацій малого і середнього бізнесу; - набуття вмінь застосовувати отримані знання в умовах, що моделюють професійну діяльність.

3. Пререквізити. З метою кращого опанування тематики дисципліни передують її вивченню такі курси як «Менеджмент», «Теорія організації», «Економіка підприємств», «Фінанси підприємств», «Економічний аналіз», «Господарське право».

4. Результати навчання.

Результатом вивчення навчальної дисципліни є формування ряду загальних та професійних компетентностей, а також забезпечення програмних результатів навчання, які передбачені освітньою програмою в межах змістовної проблематики курсу.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН* 18. Розробляти плани розвитку бізнесу та здійснювати керівництво їх реалізацією.

ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4-й	7-й	5	120	30	30			60		іспит
Заочна	4-й	7-й	5	120	8	4			108		іспит

5.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи малого і середнього підприємництва.											
Тема 1. Сутність та роль малого і середнього бізнесу в економіці	12	3	3			6		1				
Тема 2. Сучасні форми організації малого і	12	3	3			6		1				

середнього бізнесу												
Тема 3. Організація діяльності підприємств малого і середнього бізнесу	12	3	3			6		1				
Тема 4. Державна політика розвитку малого і середнього бізнесу	12	3	3			6		1				
Тема 5. Самоврядування в малому і середньому бізнесі	12	3	3			6		2				
Всього за М1	60	15	15			30						
	Змістовий модуль 2. Особливості управління в малому і середньому бізнесі.											
Тема 6. Підприємницькі ідеї і методи їх реалізації.	12	3	3			6		1				
Тема 7. Бізнес-план як форма викладу бізнес-ідеї.	12	3	3			6		1				
Тема 8. Основи управління малим і середніми підприємствами	12	3	3			6		1				
Тема 9. Функціональні сфери менеджменту МСБ.	12	3	3			6		1				
Тема 10. Аналіз бізнес-процесів на малих і середніх підприємств.	12	3	3			6		2				
Всього за М2	60	15	15			30						
Усього годин	120	30	30			60						

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми
1.	<i>Тема 1. Сутність та роль малого і середнього бізнесу в економіці</i> Переваги і недоліки малого підприємства. Еволюція підходів до розуміння категорій «бізнес» та «підприємництво» Найприбутковіші підприємства сьогодення.
2.	<i>Тема 2. Сучасні форми організації малого і середнього бізнесу</i> Фактори, що обумовлюють вибір організаційної форми підприємства. Переваги і недоліки (організаційні, економічні, регулятивні) різних правових форм Франчайзинг як спосіб організації і розвитку малих фірм.
3.	<i>Тема 3. Організація діяльності підприємств малого і середнього бізнесу</i> Державна реєстрація суб'єкта малого підприємництва (малі підприємства та ФОПи) Найгучніші справи про банкрутство.
4.	<i>Тема 4. Державна політика розвитку малого і середнього бізнесу</i> Податкова політика держави та фінансування підприємств малого та середнього

	бізнесу. Державна політика підтримки малого підприємництва: етапи формування Завдання державної програми підтримки малого бізнесу
5.	<i>Тема 5. Самоврядування в малому і середньому бізнесі</i> Профспілки і малий бізнес в Україні Форми самоорганізації малого і середнього бізнесу Характеристика інституцій підтримки підприємництва, що діють в Україні
6.	<i>Тема 6. Підприємницькі ідеї і методи їх реалізації.</i> Як розпочинав свою справу один із відомих бізнесменів? (особу вибрати самостійно). Визначення перспективних напрямів господарської діяльності. Маркетингова розвідка та пошук нових ніш для бізнесу. Порівняльна характеристика бізнес-ідей: завдання менеджера щодо їх реалізації
7.	<i>Тема 7. Бізнес план як форма викладу бізнес-ідей.</i> Характеристика бізнес-плану діючого бізнесу. Обрати практичний кейс діючого бізнесу та охарактеризувати бізнес-ідею та особливості бізнес-плану (за доступними відео, наприклад проекту: «Бізнес-план» — спільний проект Громадського про малий і середній бізнес в Україні. Посилання на один з ресурсів https://www.youtube.com/watch?v=5AMx6ULgGv0).
8.	<i>Тема 8. Основи управління малим і середніми підприємствами</i> Менеджер як організатор ефективного управління Процес прийняття управлінських рішень на малому/середньому підприємстві
9.	<i>Тема 9. Функціональні сфери менеджменту у малому і середньому бізнесі.</i> Стиль і методи керівництва малим/ середнім підприємством. Виробнича інфраструктура малого підприємництва та інвестиційна політика.
10.	<i>Тема 10. Аналіз та оптимізація бізнес-процесів на малих і середніх підприємствах.</i> 7 кроків створення системи управління БП Кейси операційної ефективності лідерів ринку

6.Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Під час навчальних занять використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання. Зокрема:

- ✓ лекції (дискусії, бінарні, проблемні);
- ✓ семінари (дискусії, дебати, полеміки, конференції);
- ✓ виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних). ІНДЗ може бути виконано за допомогою використання результатів неформального навчання в рамках тематики курсу. Наприклад, використання платформи Дія. Освіта. Результат, який зараховується як ІНДЗ – відповідний сертифікат;
- ✓ навчання інших та групові завдання;
- ✓ візуалізація завдань (карти, схеми, таблиці, графіки, діаграми, ментальні карти);
- ✓ дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова відповідь студента.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів
- МО 6. ділові ігри
- МО 7. реферати
- МО 8. есе
- МО 9. аналітичні звіти
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів, набутих під час вивчення дисципліни містить такі складові:

- поточний контроль результатів навчальної діяльності студентів та оцінювання її результатів під час вивчення дисципліни;
- підсумковий контроль результатів навчальної діяльності студентів та оцінювання її результатів після вивчення дисципліни.

Поточний контроль результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з метою перевірки знань, умінь та навичок студентів під час проведення аудиторних занять, а також для перевірки результатів виконання завдань самостійної роботи. Проводиться на кожному занятті. Оцінюється рівень розуміння студентом теоретичного матеріалу, вміння формулювати запитання по темі та давати на нього відповідь, якість підготовки питань, що виносяться на самостійне вивчення.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є показником рівня засвоєння студентами навчальної програми та виконання вимог самостійної роботи студентів. Результати поточного контролю є основною інформацією для визначення оцінки при проведенні іспиту і становлять 60% при визначенні підсумкової оцінки. Оцінювання поточної успішності студентів здійснюється на кожному практичному занятті.

Сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих студентом у процесі навчання оцінюється за такими критеріями:

- "відмінно" – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- "добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших

проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– "задовільно" – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– "незадовільно" – студент не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання тем відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференціях).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують всі завдання, які передбачені. Обов'язковим є посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів, здобутих шляхом неформальної освіти. Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	ІНДЗ	T6	T7	T8	T9	T10	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

8. Рекомендована література

1. **Поченчук Г.** Менеджмент у малому бізнесі. Організація власного бізнесу: навч. посіб. за ред к.е.н. Ткача Є.В.. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т. ім. Ю.Федьковича. 2023. С. 91-102.
2. Краус Н., Краус, К., **Поченчук Г.** Жіноче підприємництво: ризики, інструменти підтримки, механізми реалізації. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 2. С. 46–59. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.46.59>.
3. **Поченчук Г.М.,** Бабух Ю.Ю. Цифрові тренди розвитку малого та середнього бізнесу. Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. Матеріали VIII Міжнародної науково-методичної конференції. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С.128-130. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6845>
4. **Поченчук Г.М.** Фінансові інструменти для розвитку малого і середнього бізнесу. Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (27 квітня 2023 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2023.
5. Атамас П.Й. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу. URL: http://pidruchniki.ws/12250719/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/nedoliki_malogo_biznesu
6. Брежнєва-Єрмоленко О.В. Інтелектуальна складова в структурі елементів нової економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №3(105). С.4-12.
7. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. К.: Т-во «Знання», КОО. 2005. 302с.
8. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства: Навч. посіб. К., 2013. 446 с
9. Великий малий: відновлення економіки світ покладає на МСБ. URL: <https://business.ua/uk/node/11188>
10. Горизонт-2020: получение грантов ЕС URL: <http://www.ek-ua.com/h2020.htm>.
11. Господарський кодекс України (Із змінами і доповненнями). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030436.html
12. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. URL: <http://www.dkrp.gov.ua>.
13. Дикань В. Л. Украина в глобальной миросистеме: особенности и последствия государственной экономической политики. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вып. 59. С. 11-19
14. Дикань О. В. Развитие малого бизнеса в Украине: проблемы та шляхи забезпечення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 57. С.58-66.
15. Европейский Союз усиливает поддержку украинского малого и среднего бизнеса, предоставляя новое финансирование от Группы ЕИБ Ощадбанку. URL: <https://news.finance.ua/ru/news/-/416723/evropejskij-soyuz-usilivaet-podderzhku-ukrainskogo-malogo-i-srednego-biznesa-predostavlyaya-novoe-finansirovanie-ot-gruppy-eib-oshhadbanku>.
16. Жигір А.А. Сутність підприємництва та чинники його економічного розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 20. С.28-33, С.30
17. Как малому бизнесу получить грант в 10 тыс. евро – ЕБРР. URL: <https://delo.ua/ukraine/kak-malomu-biznesu-poluchit-grant-v-10-tys-evro-ebrr-239927/>.

18. Корешков В., Кусакін М., Осмола І. Інтегровані системи менеджменту організації. Особливості, проблеми і шляхи вирішення. *Стандартизація сертифікація якість*. 2007. №1. С. 54-61.
19. Красота О. В. Мале підприємництво: економічна сутність та роль у подоланні кризи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2010. Вип. 117. С. 37–40.
20. Краус К. М. Внутрішньо-організаційні заходи з удосконалення управління маркетингом малих підприємств торговельної галузі України. *Ефективна економіка*. 2016. 11. С. 45-49. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
21. Кузнецова, І. О., Сокурєнко, І. А. Стадії життєвого циклу малого підприємства : характеристика та специфіка прийняття управлінських рішень. *Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць*. 2019. № 1 (69). С. 179–188.
22. Кузьмін О., Петришин Н., Сиротинська Н. Нова парадигма побудови систем менеджменту. *Науковий вісник. «Демократичне врядування»* Вип. 6. 2011. С.38-44.
23. Лимар О.Ф. Кількісна та якісна характеристика суб'єктів малого підприємництва в країнах європейського союзу. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету: науково-теоретичний збірник*. 2011. № 2 (29). т.2. С.149-156.
24. Липчук В. В., Коробка С.В. Праксиологічні засади управління малим підприємством у сучасних умовах. *Збірник наукових праць. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*. Луцький національний технічний університет. 2010. Випуск 7 (26). Частина 2. С.112-117.
25. Можливості участі в Рамковій програмі ЄС «Горизонт-2020» у 2016-2017 роках: інформаційні матеріали / Л.В. Радійчук, Н.І. Шульга. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. 2016. 56 с.
26. Організація бізнесу в Україні: правові форми: URL <https://www.victoriya.ua/dovidnik/orhanizatsiya-biznesu-v-ukrayini-pravovi-formy.html>
27. Основи підприємництва: Підручник / під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 493 с., С.16
28. Остапчук О.В. Метод компромісного вибору оптимальної організаційної структури. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. №3,Т.1. С. 88-91.
29. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
30. Половян О.В., Петренко К.Г. Основи управління малим підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 6 (96). С. 131-135.
31. Полякова О.М. Соціальна відповідальність малого бізнесу як його конкурентна перевага. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 60. С. 33-39.
32. Развитие малого и среднего бизнеса: как реанимировать процесс в Украине. URL: <http://chp.com.ua/all-news/item/53144-razvitie-malogo-i-srednego-biznesa-kak-reanimirovat-protsess-v-ukraine>.
33. Синицина Г.А., Рачкован О.Д. Основи бізнесу та підприємницької діяльності : конспект лекцій. Харків : ХДУХТ. 2019. 93 с.
34. Скібіцька Л. І. Менеджмент підприємницької діяльності. Книга перша: Організація бізнесу. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2010. 820 с.
35. Табінський В.А. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 3 (43). С. 848-851.
36. Толстова А.В. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 60. С. 55-62.
37. Фролова Н.Л. Аналіз державної політики в сфері розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 60. С. 62-71.

9. Інформаційні ресурси

1. Програми підтримки малого і середнього підприємництва на державному рівні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fd7fb228-3d3c-43d6-a9a5-34eea3e04718&title=PidtrimkaMalogoISerednogoPidprimnitstvaNaDerzhavnomuRivni>
2. Портал для підприємців. URL: <https://sme.gov.ua/>
3. Аналітичними документами про стан МСП. URL: <https://www.sme.gov.ua/analytics>
4. Інформаційні матеріали щодо стану та розвитку малого і середнього підприємництва. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5f43eb87-a668-4ea4-9db3-b46a02c5a782&title=StatistichniTaInformatsiiniMaterialiSchodoStanuTaRozvitkuMalogoISerednogoPidprimnitstva>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

"Менеджмент персоналу"

обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Менеджмент організацій і адміністрування
Спеціальність: 073 Менеджмент
Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Факультет: економічний
Мова навчання: українська
Розробник: Запухляк В.М., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, к.е.н., доцент

Профайл викладача: <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/zapuhlyak-volodymyr-myhajlovych>
Контактний тел.: + 380 372 52 65 51
E-mail: v.zapukhlyak@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2854>
Консультації: он-лайн консультації – згідно з графіком
очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни). Навчальна дисципліна «Менеджмент персоналу» належить до обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». Знання, отримані в рамках навчальної дисципліни, покликані забезпечити цілісність сприйняття інших управлінських дисциплін, набуття управлінських навичок, допоможуть при виконанні кваліфікаційних робіт, є важливою складовою системи мислення менеджера та ефективного прийняття управлінських рішень, формування відповідних фахових компетентностей для розв'язання спеціалізованих завдань і практичних проблем у процесі подальшої професійної діяльності.

2. Мета навчальної дисципліни: формування комплексної системи знань, сучасного управлінського мислення у сфері планування, формування, перерозподілу і раціонального використання людських ресурсів організації на засадах високої економічної та соціальної ефективності колективу і забезпечення конкурентних переваг.

3. Пререквізити. У рамках роботи над курсом «Менеджмент персоналу», необхідним є вивчення здобувачем вищої освіти таких навчальних дисциплін: «Економічна теорія», «Вступ у спеціальність», «Оптимізаційні методи та моделі», «Мікроекономіка», «Менеджмент», «HR-технології».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» вивчення дисципліни «Менеджмент персоналу» сприяє формуванню таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
Теми лекційних занять		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
	Змістовий модуль 1. Соціально-економічні засади управління персоналом											
Тема 1. Менеджмент персоналу у системі управління організації 1. Сутність та значення менеджменту персоналу як науки і практики. 2. Персонал як управлінська категорія. 3. Основні елементи (підсистеми) менеджменту персоналу. 4. Еволюція теорії і практики менеджменту персоналу.	15	4	4	-	-	7	12	1	-	-	-	11
Тема 2. Менеджмент персоналу як соціальна система 1. Соціально-психологічні аспекти менеджменту персоналу. 2. Зацікавлені групи в контексті управління персоналом. 3. Основні характеристики персоналу організації. 4. Компетентність і компетенції працівника.	11	2	2	-	-	7	11	-	-	-	-	11
Тема 3. Соціальне партнерство в організації 1. Соціальне партнерство в рамках регулювання трудових відносин. 2. Ієрархія правових норм в сфері трудових відносин. 3. Сутність і принципи укладання трудових договорів. 4. Колективний договір. Колективна угода. 5. Бар'єри ефективного укладання трудових договорів.	11	2	2	-	-	7	13	1	1	-	-	11
Тема 4. Формування колективу організації 1. Колектив як соціальне явище. 2. Формальна і неформальна структура колективу. 3. Ефективність функціонування трудового колективу. 4. Корпоративна культура в системі менеджменту персоналу підприємства.	12	2	2	-	-	8	13	1	-	-	-	12

Тема 5. Згуртованість і динаміка колективу. Команда. 1. Згуртованість колективу: сутність і фактори. 2. Стадії формування згуртованої групи. 3. Оцінка рівня згуртованості колективу. 4. Соціальні ролі і відносини в колективі. Колективне прийняття рішень.	12	2	2	-	-	8	14	1	1	-	-	12
Тема 6. Організування діяльності та функції підрозділу менеджменту персоналу 1. Призначення і механізм діяльності сучасних HR-служб. 2. Ролі та функції менеджера з персоналу. 3. Інформаційне та методичне забезпечення системи HR-менеджменту. 4. Організація обліку та звітності з персоналу.	14	3	3	-	-	8	12	1	-	-	-	11
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>75</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>45</i>	<i>75</i>	<i>5</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>68</i>
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Технологія та методи управління персоналом											
Тема 7. Кадрова політика і стратегія у контексті менеджменту персоналу організації 1. Персонал в системі стратегічного управління організацією. 2. Стратегія управління персоналом організації (HR-стратегія). 3. Сутність, завдання та види політики управління персоналом (кадрової політики). 4. Фактори, що впливають на специфіку політики управління персоналом.	15	4	4	-	-	7	13	1	1	-	-	11
Тема 8. Кадрове планування в організаціях 1. Сутність, цілі та завдання кадрового планування. 2. Методи визначення потреб в персоналі. 3. Планування витрат на персонал та фактори, що їх визначають. 4. Вплив структурних рішень на планування персоналу.	11	2	2	-	-	7	12	1	-	-	-	11

Тема 9. Організація набору та відбору персоналу 1. Механізм наймання персоналу. 2. Етапи процесу наймання персоналу. 3. Вербування (набір) персоналу. 4. Методи відбору персоналу. 5. Адаптація персоналу, її види та чинники.	11	2	2	-	-	7	12	1	-	-	-	11
Тема 10. Оцінювання персоналу в організації 1. Сутність і механізм оцінювання персоналу. 2. Критерії та методи оцінювання персоналу. 3. Показники оцінювання різних категорій працівників. 4. Організація та порядок проведення атестації персоналу.	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 11. Управління розвитком і рухом персоналу організації 1. Професійний розвиток персоналу та його складові. Сутність та концепції навчання персоналу. 2. Форми і методи навчання персоналу. 3. Мінімізація ризиковості інвестицій у навчання персоналу. 4. Характеристика кар'єри як складової управління персоналом. Фактори впливу на розвиток кар'єри працівника 5. Кар'єра як процес, її етапи. 6. Підготовка та формування кадрового резерву.	12	2	2	-	-	8	14	1	1	-	-	12
Тема 12. Управління процесом вивільнення персоналу. Ефективність менеджменту персоналу 1. Механізм вивільнення працівників. 2. Види звільнення та заходи з мінімізації їх наслідків. 3. Плинність персоналу, її оцінювання і регулювання. Гнучкі режими праці. 4. Критерії ефективності менеджменту персоналу. 5. Методи оцінювання ефективності результатів роботи персоналу. Кадровий аудит.	14	3	3	-	-	8	12	1	-	-	-	11
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	75	15	15	-	-	45	75	5	2	-	-	68
Усього годин	150	30	30	-	-	90	150	10	4	-	-	136

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Менеджмент персоналу» спрямована на узагальнення, системне засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона охоплює зокрема такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої і додаткової літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які винесені на самостійне вивчення, а також виконання дослідницького завдання по кожному змістовому модулю. Зміст завдання полягає у підготовці письмової відповіді (у формі презентації) на обране питання з наведеного нижче переліку (одна письмова робота у рамках кожного модуля). За кожну таку роботу, в якій викладено обґрунтований матеріал, здобувач може отримати до 6 балів. Сума балів за виконання дослідницького завдання визначається: повнотою відповіді, логікою та аргументованістю викладу матеріалу, оригінальністю авторського підходу, якістю і кількістю використаних джерел, оформленням роботи.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема 1. Менеджмент персоналу у системі управління організації Роль та значення управління персоналом як науки. Людина як суб'єкт і об'єкт управління персоналом. Орієнтація персоналу на корпоративну культуру. Особливості та роль персоналу в досягненні конкурентоспроможності сучасних організацій. Проблеми та тенденції у кадровому менеджменті успішних компаній. Управління персоналом як специфічна функція менеджменту. Зміст понять «трудові ресурси», «кадри» «персонал», «людські ресурси». Системний підхід до управління персоналом організації. Основні елементи (підсистеми) управління персоналом. Етапи історичного розвитку управління персоналом. Аналіз сучасних концепцій і теорій управління персоналом. Зміст концепцій «управління кадрами», «управління персоналом», «менеджмент персоналу», «управління людськими ресурсами». Особливості управління персоналом у закордонних компаніях: можливості використання досвіду.	7	11
2	Тема 2. Менеджмент персоналу як соціальна система Характерні риси особистості, що пов'язані з її поведінкою в організації. Поняття особистості. Ціннісна орієнтація працівника. Індивід й індивідуальність: спільне та відмінне персоналу. Класифікація персоналу за категоріями та її характеристика: виробничий персонал та управлінський персонал, зміст виконуваних функцій та основні категорії в організаціях різних сфер діяльності. Основні характеристики персоналу організації. Чисельність та структура персоналу організації. Нормативна, фактична облікова та середньооблікова чисельність працівників організації. Структура персоналу: організаційна, соціальна, штатна, рольова, функціональна. Співвідношення та зміст понять «професія», «спеціальність», «кваліфікація», «посада». Вимоги до професійно-кваліфікаційного рівня працівників. Компетентність і компетенції працівника. Види компетенцій та їх рівні. Професійна компетентність і професійна придатність.	7	11
3	Тема 3. Соціальне партнерство в організації Соціальне партнерство як засіб узгодження інтересів роботодавця і працівників. Механізм функціонування системи соціального партнерства: функції і завдання, законодавча база. Інтереси роботодавця і працівників: спільність і розбіжність, імовірність	7	11

	виникнення і загострення конфліктів. Колективний договір як засіб зміцнення соціального партнерства. Сторони та зміст колективного договору. Порядок укладання та реєстрації колективного договору. Строк чинності колективного договору та контроль за його виконанням. Регулювання соціально-трудових відносин в організації. Громадські організації. Роль профспілкової організації у представництві інтересів найманих працівників.		
4	Тема 4. Формування колективу організації Колектив як соціальна група. Ознаки колективу: єдність мети, умовна відокремленість, організаційна та територіальна єдність. Функції колективу та його різновиди в організації. Роль керівника та менеджера з персоналу у формуванні колективу. Види структур трудового колективу: функціональна, професійно-кваліфікаційна, соціально-демографічна, вікова, соціально-психологічна, соціально-класова. Колектив як вища форма внутрішньої організації групи. Ознаки колективу. Принципи та етапи процесу створення трудового колективу. Роль корпоративної культури у формуванні колективу організації: норми, цінності, традиції. Формальна і неформальна структура трудового колективу. Типи формальних груп в організації. Фактори утворення неформальних груп та основні ознаки їх існування. Чинники ефективної роботи групи. Специфіка жіночих колективів.	8	12
5	Тема 5. Згуртованість і динаміка колективу. Команда. Згуртованість колективу: сутність і стадії. Особливості управління персоналом на етапах розвитку колективу. Колективи згуртовані, розчленовані та роз'єднані. Фактори, що впливають на згуртованість колективу. Поняття про команду та командну роботу в управлінні персоналом. Колектив і команда: спільне та відмінне. Соціально-психологічні особливості колективу як об'єкта управління. Психологічна сумісність членів колективу та чинники, що її обумовлюють. Соціальні ролі особистості. Вимоги до психологічних якостей працівників і керівників сучасних організацій. Методи вивчення соціально-психологічного клімату в колективі.	8	12
6	Тема 6. Організування діяльності та функції підрозділу менеджменту персоналу Призначення та роль сучасних служб персоналу в організації. Стан, проблеми і тенденції розвитку кадрових служб. Основні функції та відповідальність кадрових служб. Статус, організаційна побудова та принципи розподілу повноважень між працівниками кадрових служб. Ролі та функції менеджера з персоналу в організації роботи кадрової служби. Вимоги до ділових, професійних та особистісних рис менеджера з персоналу. Інформаційне та методичне забезпечення служби персоналу. Автоматизовані програми з управління персоналом. Основні регламентуючі документи в організації діяльності кадрових служб. Організація обліку та звітності з персоналу. Заходи з охорони та безпеки кадрової інформації в організації.	8	11
7	Тема 7. Кадрова політика і стратегія у контексті менеджменту персоналу організації Поняття та значення кадрової політики в організації. Фактори, що впливають на формування кадрової політики та умови її реалізації. Класифікація типів кадрової політики за основними ознаками. Зміст кадрової політики на різних етапах життєвого циклу організації.	7	11

	Етапи розробки (проектування) кадрової політики та їх зміст: нормування, програмування та моніторинг персоналу. Розробка та реалізація кадрової політики у концептуальних кадрових документах. Правова база для здійснення сучасної кадрової політики (зміст та протиріччя). Сутність стратегії управління персоналом. Основні типи кадрової стратегії. Взаємозв'язок стратегії розвитку організації, стратегії управління персоналом та кадрової політики. Механізм розроблення та реалізації стратегії управління персоналом. Прогнозування в роботі з персоналом як основа розроблення кадрової стратегії.		
8	Тема 8. Кадрове планування в організаціях Поняття кадрового планування. Мета та завдання планування роботи персоналом на підприємстві. Види планування: стратегічне, тактичне, операційне (поточне). Фактори, що впливають на визначення потреб у персоналі. Поняття маркетингу персоналу та його функції. Методи визначення потреб підприємства у персоналі. Характеристика методів планування персоналу. Планування чисельності персоналу за категоріями посад: основна та додаткова потреби у персоналі. Аналіз внутрішніх та зовнішніх джерел майбутніх потреб у персоналі. Способи нормування ресурсів.	7	11
9	Тема 9. Організація набору та відбору персоналу Зміст процесу набору та наймання працівників. Основні джерела інформації про вакансії. Визначення вакантних місць. Формування вимог до претендентів. Професіограма: модель співробітника і модель посади. Залучення персоналу: створення бази даних кваліфікованих кандидатів для відбору. Характеристика джерел залучення кандидатів. Роль кадрових агентств. Моделі та методи відбору працівників. Критерії відбору працівників. Загальні процедури найму персоналу в організаціях. Етапи відбору кадрів. Професійний відбір персоналу. Первинний відбір. Техніка проведення телефонної розмови з приводу працевлаштування. Анкетування. Правила проведення інтерв'ю з представниками різних рівнів управління організації. Види співбесід. Трудова адаптація та її види: організаційна, соціально-психологічна, професійна, психофізіологічна. Первинна та вторинна адаптація. Вхідження та інтеграція. Швидкість трудової адаптації та фактори, що її зумовлюють.. Інструктаж. Наставництво. Коучинг.	7	11
10	Тема 10. Оцінювання персоналу в організації Оцінювання персоналу в сучасній організації. Сутність та різновиди оцінювання персоналу за цілями. Критерії та методи оцінювання персоналу. Якісні, кількісні та комбіновані методи ділового оцінювання працівників організації. Основні принципи ефективного ділового оцінювання працівників. Оцінювання якості роботи різних категорій персоналу. Методи оцінювання управлінського персоналу: за діловими якостями, за складністю виконуваних функцій, за результатами та цілями діяльності. Критерії та різновиди ділового оцінювання керівників: оцінювання результатів основної та другорядної діяльності, оцінювання поведінки в колективі, виконання функцій з управління колективом та оцінювання результатів роботи підлеглих. Показники оцінювання різних категорій посад керівників. Основні критерії оцінювання спеціалістів: рівень кваліфікації, творчість і винахідливість, ініціативність, виконавська і трудова дисципліна. Оцінювання робітників і службовців: рівень кваліфікації,	8	12

	виконавська і трудова дисципліна, якісні показники роботи, дотримання правил техніки безпеки тощо. Атестування персоналу: сутність та види. Призначення та зміст атестаційної комісії. Організація та порядок проведення атестації персоналу. Зміст атестації для різних категорій персоналу. Документальне супроводження атестації. Використання результатів атестації персоналу.		
11	Тема 11. Управління розвитком і рухом персоналу організації Загальний і професійний розвиток персоналу. Сутність та завдання професійного розвитку персоналу. Виявлення та аналізування потреб персоналу. Навчання персоналу. Програми підготовки персоналу. Професійна підготовка, підвищення кваліфікації, перепідготовка. Стажування. Зміст понять «самоосвіта», «саморозвиток». Перспективи професійного зростання в Україні. Планування та управління кар'єрою працівників. Моделі кар'єри: горизонтальна та вертикальна. Фактори, що визначають напрям та швидкість кар'єри. Створення відповідних умов для кар'єрного зростання працівників. Управління мобільністю кадрів. Аналізування потреб та оцінка плану розвитку персоналу. Планування та підготовка кадрового резерву. Формування списку кадрового резерву за категоріями персоналу. Особливості підготовки резерву управлінських кадрів. Ротація кадрів як форма руху і підвищення кваліфікації працівників. Переміщення, переведення на іншу посаду, роботу. Суміщення професій.	8	12
12	Тема 12. Управління процесом вивільнення персоналу. Ефективність менеджменту персоналу Причини та фактори вивільнення персоналу. Процедура звільнення. Соціальні та виробничі критерії вибору працівників на звільнення. Соціальні гарантії. Особливості виходу працівників на пенсію як форма звільнення. Поняття та значення абсентеїзму. Управління плинністю кадрів та фактори, що їх зумовлюють. Показники абсолютні та відносні. Типові порушення трудової та виконавської дисципліни, причини їх виникнення. Нещасні випадки. Дисциплінарний вплив. Розробка заходів із регулювання плинності персоналу. Система економічних, соціальних та організаційних показників управління персоналом: сутність та зміст. Критерії ефективності управління персоналом. Комплексна оцінка ефективності управління персоналом: сутність, переваги та недоліки у застосуванні. Методи оцінювання ефективності результатів роботи персоналу. Взаємозалежність ефективності діяльності підприємства та результатів роботи персоналу. Показники оцінювання ефективності діяльності підрозділів з управління персоналом. Ефективність витрат на персонал. Роль кадрового аудиту та кадрового консультування в підвищенні ефективності управління персоналом.	8	11

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Антилекція як інструмент налагодження зворотного зв'язку із аудиторією, забезпечення ефективних комунікацій у процесі викладання.

Віртуальні класи і відеоконференції: платформа Google Meet для онлайн-зустрічей, проведення лекцій, обговорення практичних аспектів дистанційно у режимі реального часу.

Платформа Moodle, яка в межах навчальної дисципліни дозволяє створювати онлайн-версію курсу із відповідними методичними матеріалами та можливістю взаємодії між здобувачами освіти та викладачем.

Відео-курси на платформах «Дія. Освіта», Prometheus, Coursera, як елемент отримання додаткових актуальних знань і навичок.

Методи навчання

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у студентській олімпіаді, конференції тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. У випадку використання ідей, розробок, тверджень інших авторів, обов'язковим є посилання на джерела інформації.

Відвідування занять. Обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни – регулярне відвідування занять. Форми навчання визначені затвердженням графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів, здобутих шляхом неформальної освіти. Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Засоби оцінювання:

- МО 1 – фронтальне опитування;
- МО 2 – індивідуальне опитування;
- МО 3 – презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 7 – реферати;
- МО 8 – есе;
- МО 11 – тестування;
- МО 12 – тематичні контрольні роботи;
- МО 14 – підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка і обґрунтованість викладу матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземними мовами) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, узагальнення і висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел інформації, нормативних документів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; нестандартний підхід і креативність; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Моніторинг навчальних результатів здійснюється на основі:

поточного контролю за підсумками оцінювання експрес-опитувань, тестувань, індивідуального й колективного опрацювання кейсів, виступів, повідомлень, реферативних завдань та участі в дискусіях з проблематики відповідних занять (максимальна сумарна кількість балів, яку може отримати студент за роботу на практичних заняттях в рамках поточного контролю становить 60 балів);

підсумкового контролю у вигляді екзамену (оцінюється в 40 балів). Завдання, які є елементами підсумкового контролю (екзамену), передбачають, зокрема: розгорнуті відповіді системно-теоретичного характеру; формулювання дефініцій і лаконічних пояснень; тести.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається із суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання екзаменаційних завдань.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)														Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	ІНДЗ-1	T7	T8	T9	T10	T11	T12	ІНДЗ-2		
4	4	4	4	4	4	6	4	4	4	4	4	4	6	40	100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

8. Рекомендована література (основна)

1. Балановська Т. І., Михайліченко М. В., Троян А. В. Сучасні технології управління персоналом: навчальний посібник. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2020. 466с.

2. Балабанова, Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом : підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 468 с.

3. Дяків О. П., Островерхов В. М. Управління персоналом : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 288 с.

4. Запухляк В.М. Управління персоналом. *Менеджмент і адміністрування: підручник для бакалаврів* / Колектив авторів. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. 2022. 684 с.

5. Запухляк В.М. Управління персоналом. *Менеджмент: збірник тестових завдань*. Укл.: Антохов А.А., Галушка З.І., Запухляк В.М., Поченчук Г.М. та ін. / За ред. Галушки З.І., Поченчук Г.М. Чернівці. Чернівець. нац. ун-т. 2021. 203 с.

6. Менеджмент персоналу : навчальний посібник / Укл.: Безпалько О.В., Бергер А.Д., Березянко Т.М., Гринюк Ю.М., Грищенко Д.Г. та ін. [За заг. ред. Драган О.І.]. Київ : МПП «ЛИНО», 2022. 612 с.

7. Мороз О.С. Управління людськими ресурсами : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2015. 324 с.

8. Поліщук І.І., Швед В.В. Управління персоналом : навч.-метод. посіб. Вінниця : Твори, 2019. 283 с.

9. Муромець Н.Є., Мирошніченко Ю.В., Савченко І.Г. Управління персоналом в системі менеджменту організації : монографія. Харків : Панов А. М., 2019. 192 с.

10. Управління персоналом в умовах знаннєвої економіки : колект. монографія / за ред. Г.Г. Савіної. Херсон : Вишемирський В. С., 2019. 129 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

3. Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <http://www.rada.gov.ua>

4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Офіційний сайт Державної служби зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/>

7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://me.kmu.gov.ua>

8. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень URL: <http://www.niss.gov.ua>

9. Офіційний сайт Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку. URL: <http://wdc.org.ua/>

10. Офіційний сайт Статистичного відділу ООН (UNSD). URL: <https://unstats.un.org/home/>

11. Hofstede Insights. URL: <https://www.hofstede-insights.com/country>

12. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum). URL: <https://www.weforum.org/>

13. Офіційний сайт Boston Consulting Group. URL: <https://www.bcg.com/>

14. Офіційний сайт Harvard Business Review: <https://hbr.org/>

15. Офіційний сайт HR magazine. URL: <https://www.hrmagazine.co.uk/>

16. Офіційний сайт HRZone. URL: <https://www.hrzone.com/>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
"Менеджмент"
обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Менеджмент організацій і адміністрування
Спеціальність: 073 Менеджмент
Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Факультет: економічний
Мова навчання: українська
Розробник: Запухляк В.М., доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, к.е.н., доцент

Профайл викладача: <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/zapuhlyak-volodymyr-myhajlovych>
Контактний тел.: [+ 380 372 52 65 51](tel:+380372526551)
E-mail: v.zapukhlyak@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=5091>
Консультації: он-лайн консультації – згідно з графіком
очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Менеджмент» належить до обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент». Після завершення засвоєння змісту даної дисципліни здобувачі отримають базові знання у сфері теорії і практики управління організаціями; набудуть відповідних фахових компетентностей для розв'язання спеціалізованих завдань і практичних проблем у процесі подальшої професійної діяльності.

2. Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів освіти управлінського мислення, розуміння принципів, методів, чинників і механізмів ефективного системного управління сучасними організаціями з урахуванням балансу економічних і соціальних інтересів, індивідуальних і колективних потреб.

3. Пререквізити. До початку роботи над курсом «Менеджмент», необхідним є вивчення здобувачем вищої освіти таких навчальних дисциплін: «Економічна теорія», «Вступ у спеціальність», «Актуальні питання історії та культури України», «Історія економіки та менеджменту», «Філософія», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Економіка підприємства».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій і адміністрування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» вивчення дисципліни «Менеджмент» сприяє формуванню таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.
- СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.
- СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.
- СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь- го	у тому числі					усь- го	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні засади менеджменту											
Тема 1. Сутність менеджменту як науки і практики 1. Передумови виникнення менеджменту. 2. Менеджмент і управління. 3. Особливості діяльності менеджера. 4. Поділ праці менеджерів. Рівні менеджменту. 5. Еволюція менеджменту як науки.	15	4	4	-	-	7	12	1	-	-	-	11
Тема 2. Функції, принципи та методи менеджменту 1. Менеджмент як процес. Функції менеджменту. 2. Класичні та сучасні (системні) принципи менеджменту. 3. Адміністративні, економічні і соціально-психологічні методи менеджменту.	11	2	2	-	-	7	11	-	-	-	-	11
Тема 3. Організація як об’єкт менеджменту 1. Сутність та характеристики організації. 2. Внутрішнє середовище організації. 3. Зовнішнє середовище організації. 4. Життєвий цикл організації.	11	2	2	-	-	7	13	1	1	-	-	11
Тема 4. Людина в організації: поведінка, влада, лідерство 1. Фактори поведінки працівника у групі. 2. Влада в організації та її джерела. 3. Лідерство у менеджменті. 4. Теорії лідерства.	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 5. Управлінські рішення 1. Логіка системного мислення. 2. Зміст і класифікація управлінських рішень. 3. Процес формування раціональних рішень. 4. Методи прийняття управлінських рішень. 5. Колективні рішення.	12	2	2	-	-	8	14	1	1	-	-	12

Тема 6. Умови, норми і обмеження функціонування організації. Критерії ефективності менеджменту 1. Умови функціонування сучасної організації. 2. Норми і обмеження діяльності організації. 3. Корпоративна культура. 4. Соціальна і економічна ефективність управління.	14	3	3	-	-	8	13	1	-	-	-	12
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>75</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>45</i>	<i>75</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>69</i>
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Технології управлінської діяльності											
Тема 7. Планування 1. Сутність, значення та етапи процесу планування у менеджменті. 2. Види планів організації. 3. Принципи ефективного планування. 4. Стратегія організації.	15	4	4	-	-	7	13	1	1	-	-	11
Тема 8. Організування 1. Організування (організація взаємодії) як функція менеджменту. 2. Централізація і децентралізація. 3. Побудова організаційної структури. 4. Типи організаційних структур. Аутсорсинг	11	2	2	-	-	7	12	1	-	-	-	11
Тема 9. Мотивація 1. Мотивація у менеджменті. 2. Змістовні теорії мотивації. 3. Процесуальні теорії мотивації. 4. Матеріальне заохочення працівників.	11	2	2	-	-	7	12	1	-	-	-	11
Тема 10. Контроль 1. Контроль у менеджменті. 2. Види контролю. 3. Процес контролю. 4. Засоби підвищення ефективності контролю.	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 11. Комунікації у менеджменті 1. Сутність та види комунікацій у менеджменті. 2. Комунікаційний процес. 3. Фактори ефективності комунікацій. 4. Публічні виступи.	12	2	2	-	-	8	14	1	1	-	-	12
Тема 12. Управління конфліктами та змінами 1. Конфлікти в організації. 2. Види конфліктів у менеджменті. 3. Методи вирішення конфліктів. 4. Організаційні зміни. Опір змінам та його подолання	14	3	3	-	-	8	12	-	-	-	-	12
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>75</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>45</i>	<i>75</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>69</i>
Усього годин	150	30	30	-	-	90	150	8	4	-	-	138

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Менеджмент» спрямована на узагальнення, системне засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона охоплює зокрема такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої і додаткової літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які винесені на самостійне вивчення, а також виконання дослідницького завдання по кожному змістовому модулю. Зміст завдання полягає у підготовці письмової відповіді (у формі презентації) на обране питання з наведеного нижче переліку (одна письмова робота у рамках кожного модуля). За кожну таку роботу, в якій викладено обґрунтований матеріал, здобувач може отримати до 6 балів. Сума балів за виконання дослідницького завдання визначається: повнотою відповіді, логікою та аргументованістю викладу матеріалу, оригінальністю авторського підходу, якістю і кількістю використаних джерел, оформленням роботи.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема 1. Сутність менеджменту як науки і практики 1. Успішна кар'єра менеджера: необхідні риси, якості, передумови. 2. Роль розвитку комп'ютерних технологій в еволюції менеджменту. 3. Портрет сучасного менеджера (на прикладі керівників ефективних компаній). 4. Поділ управлінської праці: сутність, причини, наслідки. 5. Системний підхід у менеджменті: причини формування, основні положення, сучасний стан. 6. Нова парадигма менеджменту.	7	11
2	Тема 2. Функції, принципи та методи менеджменту 1. Менеджмент як динамічний процес. 2. Наукові підходи до класифікації функцій менеджменту. 3. Класичні і системні принципи менеджменту: порівняльний аналіз. 4. Особливості і ефективність застосування економічних методів в організаціях. 5. Роль соціально-психологічних і адміністративних методів управління у сучасних умовах.	7	11
3	Тема 3. Організація як об'єкт менеджменту 1. Синергія: сутність, види, потенційні наслідки. 2. Складові зовнішнього середовища та їх вплив на ефективність діяльності організації. 3. Методи оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність організації. 4. Концепції життєвого циклу організації	7	11
4	Тема 4. Людина в організації: поведінка, влада, лідерство 1. Хотторнський експеримент і його вплив на сучасний менеджмент. 2. Способи підвищення рівня згуртованості членів групи. 3. Проблема міжособистісних стосунків у колективах. 4. Лідерські якості менеджера і їх особливості у сучасних умовах.	8	12
5	Тема 5. Управлінські рішення 1. Специфіка системного і стратегічного мислення. 2. Технологія розроблення управлінських рішень. 3. Прийняття рішень в умовах невизначеності. 4. Методи групового прийняття управлінських рішень. 5. Напрямки оптимізації управлінських рішень.	8	12
6	Тема 6. Умови, норми і обмеження функціонування організації. Критерії ефективності менеджменту 1. Організація як відкрита система у сучасних умовах. 2. Особливості організацій постіндустріальної економіки. 3. Соціальна відповідальність бізнесу в контексті менеджменту. 4. Етичний кодекс організації. 5. Корпоративна культура організації як чинник конкурентоспроможності. 6. Сучасні критерії соціальної і економічної ефективності управління.	8	12

7	Тема 7. Планування 1. Виникнення, розвиток, складові стратегічного планування. 2. Стратегія діяльності організації: сутність, завдання, вплив на ефективність менеджменту. 3. Класифікація конкурентних стратегій за М.Портером. 4. Розробка бізнес-плану організації. 5. Кількісні та якісні аспекти SWOT-аналізу.	7	11
8	Тема 8. Організування 1. Характерні особливості моделі раціональної бюрократії Макса Вебера. 2. Віртуальні організаційні структури управління: переваги та недоліки застосування. 3. Перебудова організаційних структур. Реінжиніринг. 4. Новітні тенденції у формуванні сучасних організаційних структур. 5. Показники ефективності організаційних структур. 6. Напрямки підвищення адаптивності управлінських структур.	7	11
9	Тема 9. Мотивація 1. Змістові теорії мотивації: сутність, значення, недоліки. 2. Теорія потреб А. Маслоу: аргументи «за» і «проти». 3. Формування систем морального заохочення на вітчизняних підприємствах. 4. Прикладне значення теорії очікувань В. Врума. 5. Ефективні системи матеріального стимулювання в сучасних умовах.	7	11
10	Тема 10. Контроль 1. Процес здійснення контролю: сутність, етапи, критерії ефективності. 2. Застосування сучасних інформаційних технологій у процесі контролювання. 3. Врахування соціально-психологічних та економічних аспектів формування системи контролю в організації. 4. Інформаційне забезпечення процесу контролю у менеджменті. 5. Система фінансового контролю в організації. 6. Особливості процесу контролю у великих компаніях.	8	12
11	Тема 11. Комунікації у менеджменті 1. Вплив зовнішнього середовища на формування комунікаційних процесів в організації. 2. Роль і джерела інформації у забезпеченні процесу комунікацій. 3. PR-технології у сучасному менеджменті. 4. Проблеми міжособистісного спілкування та шляхи їх подолання. 5. Невербальні аспекти спілкування.	8	12
12	Тема 12. Управління конфліктами та змінами 1. Сутність, джерела та ефективні методи подолання організаційних конфліктів. 2. Стрес як негативний фактор функціонування організації. 3. Шляхи формування стресостійкості у менеджерів. 4. Організаційні зміни як об'єкт управління. 5. Способи подолання опору організаційним змінам. 6. Напрямки впливу організаційних змін на ефективність діяльності організації.	8	12

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Антилекція як інструмент налагодження зворотного зв'язку із аудиторією, забезпечення ефективних комунікацій у процесі викладання.

Віртуальні класи і відеоконференції: платформа Google Meet для онлайн-зустрічей, проведення лекцій, обговорення практичних аспектів дистанційно у режимі реального часу.

Платформа Moodle, яка в межах навчальної дисципліни дозволяє створювати онлайн-версію курсу із відповідними методичними матеріалами та можливістю взаємодії між здобувачами освіти та викладачем.

Відео-курси на платформах «Дія. Освіта», Prometheus, Coursera, як елемент отримання додаткових актуальних знань і навичок.

Методи навчання

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у студентській олімпіаді, конференції тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. У випадку використання ідей, розробок, тверджень інших авторів, обов'язковим є посилання на джерела інформації.

Відвідування занять. Обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни – регулярне відвідування занять. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів здобутих шляхом неформальної освіти. Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaємodіiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Засоби оцінювання:

- МО 1 – фронтальне опитування;
- МО 2 – індивідуальне опитування;
- МО 3 – презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 7 – реферати;
- МО 8 – есе;
- МО 11 – тестування;
- МО 12 – тематичні контрольні роботи;
- МО 14 – підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка і обґрунтованість викладу матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземними мовами) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, узагальнення і висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел інформації, нормативних документів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; нестандартний підхід і креативність; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Моніторинг навчальних результатів здійснюється на основі:

поточного контролю за підсумками оцінювання експрес-опитувань, тестувань, індивідуального й колективного опрацювання кейсів, виступів, повідомлень, реферативних завдань та участі в дискусіях з проблематики відповідних занять (максимальна сумарна кількість балів, яку може отримати студент за роботу на практичних заняттях в рамках поточного контролю становить 60 балів);

підсумкового контролю у вигляді екзамену (оцінюється в 40 балів). Завдання, які є елементами підсумкового контролю (екзамену), передбачають, зокрема: розгорнуті відповіді системно-теоретичного характеру; формулювання дефініцій і лаконічних пояснень; тести.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається із суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання екзаменаційних завдань.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)														Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	ІНДЗ-1	T7	T8	T9	T10	T11	T12	ІНДЗ-2		
4	4	4	4	4	4	6	4	4	4	4	4	4	6	40	100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

8. Рекомендована література (основна)

1. Балановська Т.І., Гоголя О.П., Кубіцький С.О., Михайліченко М.В., Троян А.В. Управління організацією: навчальний посібник. Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2021. 464 с.
2. Запихляк В.М. Менеджмент. Підприємництво та організація власного бізнесу: навч. посібник. Укл.: Білоскурська О., Бак Н., Проданчук М., Запихляк В. та ін. / За ред. Р.І. Грешка. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 580 с.
3. Краснокутська Н.С., Нащекіна О.М., Замула О.В. Менеджмент : навч. посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 231 с.
4. Мальська М.П., Білоус С.В. Менеджмент організацій: теорія та практика. Київ : SBA-Print, 2019. 190 с.
5. Менеджмент: графічна і таблична візуалізація: навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, І.С. Процик, С.Б. Романишин, Р.З. Дарміць. 5-те вид., випр. та допов. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 208с

6. Менеджмент: збірник тестових завдань. Укл.: Антохов А.А., Галушка З.І., Запихляк В.М., Поченчук Г.М. та ін. / За ред. Галушки З.І., Поченчук Г.М. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т. 2021. 203 с.
7. Менеджмент : навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 231 с.
8. Назарчук Т.В., Косіюк О.М. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 560 с.
9. Оліховська М.В., Лелик Л.І., Оліховський В.Я. Менеджмент організацій: навч. посіб. Львів : Ліга-Прес, 2018. 370 с.
10. Петруня Ю. Є., Петруня В. Ю. Менеджмент. Практикум : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 104 с.
11. Страпчук С.І., Миколенко О.П., Попова І.А., Пустова В.В. Менеджмент : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2020. 356 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
3. Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <http://www.rada.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://me.kmu.gov.ua>
6. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень URL: <http://www.niss.gov.ua>
7. Офіційний сайт Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку. URL: <http://wdc.org.ua/>
8. Офіційний сайт Статистичного відділу ООН (UNSD). URL: <https://unstats.un.org/home/>
9. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum). URL: <https://www.weforum.org/>
10. Офіційний сайт Boston Consulting Group. URL: <https://www.bcg.com/>
11. Офіційний сайт Harvard Business Review: <https://hbr.org/>
12. Офіційний сайт PricewaterhouseCoopers. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk.html>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
освітньої компоненти
МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА І
Обов'язкова

Освітньо-професійна програма *Менеджмент організацій і адміністрування*

Спеціальність *073 Менеджмент*

Галузі знань *07 Управління та адміністрування*

Рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

Факультет: *економічний*

Мова навчання: *українська*

Розробники: *к.е.н., доцент Терлецька Юлія Олегівна*

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektiv-kafedry/terletska-yuliya-olegivna>

Контактний тел.: *52-65-51*

E-mail: *y.terlecka@chnu.edu.ua*

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю з керівником наукової роботи.
Онлайн консультації в Google Meet (у разі потреби).

1. Анотація дисципліни.

Курсові роботи є основними кваліфікаційними науковими роботами, що виконуються студентами індивідуально під час їх навчання в університеті. Вони містять науково обґрунтовані теоретичні або практичні результати, наукові положення, які виносяться автором для публічного захисту.

Курсові роботи для студентів рівня вищої освіти «Бакалавр» розподіляються на 2 змістовних модулі (6 кредитів): 3 курс та 4 курс (по 3 кредити відповідно).

Основним змістом курсу є залучення студентів до науково-дослідницької роботи. За результатами написання роботи студенти складають іспит. Підсумкова оцінка бере до уваги оформлення курсової роботи, публічний захист результатів наукового дослідження, участь у наукових конференціях (опубліковані тези виступу).

2. Мета навчальної дисципліни: Мета написання курсової роботи полягає в систематизації, закріпленні та розширенні теоретичних знань, ознайомленні з методами, які напрацьовані іншими дослідниками в певній галузі, а також у науковому обґрунтуванні результатів власних досліджень.

3. Завдання: закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок зі спеціальності, а саме:

- закріпити і поглибити знання, отримані студентами у процесі навчання;
- залучити студентів до самостійної роботи з фаховою літературою;
- сформувані навички пошуку необхідних джерел і матеріалів;
- створити умови набуття студентами досвіду чітко, послідовно і грамотно письмово викладати теоретичні положення;
- розвинути вміння аналізувати, узагальнювати і робити висновки.

Результати навчання (компетентності). За результатами написання курсової роботи студент набуде наступних компетенцій:

Інтегральна компетенція:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Знання та розуміння предметної сфери і професійної діяльності.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій менеджменту.

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

4. Пререквізити. Студенти приступають до написання курсових робіт після опанування таких дисциплін: «Вступ у спеціальність», «Менеджмент», «Економіка підприємства», «Маркетинг» «Теорія організації», «Операційний менеджмент», «Розробка і прийняття управлінських рішень» та проходження Навчальної практики.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назва навчальної дисципліни <i>Міждисциплінарна <u>курсва робота I</u></i>											
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна/заочна	3	5	3	90	-	-	-	-	-	-	Екзамен

5.2. Зміст науково-дослідницької роботи студента

- 1) ознайомлення з проблемою дослідження та обґрунтування актуальності його теми;
- 2) аналіз стану розробленості проблеми дослідження та постановка його завдань;
- 3) вибір об'єкта й обґрунтування предмета дослідження та визначення його мети;
- 4) опрацювання літературних джерел і складання плану;
- 5) підбір і опрацювання фактичних матеріалів для практичної частини роботи;
- 6) написання наукової роботи за результатами дослідження, її публікація та захист

Інформація про керівників курсових робіт

Контактна інформація <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo>

5.3. Тематика курсових робіт

1. Впровадження сучасних управлінських технологій на підприємстві.
2. Система прийняття управлінських рішень в умовах кризи.
3. Особливості менеджменту підприємства у кризових ситуаціях.
4. Антикризове управління підприємством: теорія та практика.
5. Діагностика системи управління організацією у сучасних умовах.
6. Концептуальні підходи до проектування організаційних форм управління.
7. Оптимізація організаційної структури управління підприємством в умовах ринку.
8. Сутність, цілі та умови вдосконалення управлінської праці на сучасному етапі.
9. Розробка плану заходів щодо виведення підприємства зі стану кризи.
10. Основні етапи та методи реорганізації підприємства.
11. Раціональний розподіл функцій в апараті управління.
12. Необхідність контролю та основні принципи його ефективного здійснення.
13. Ефективність управлінського контролю в діяльності підприємства.
14. Конкурентоспроможність підприємства та методи її оцінки.
15. Імідж підприємства як фактор конкурентоспроможності.
16. Управління комунікаційною діяльністю підприємства.
17. Інформаційне забезпечення системи менеджменту організації у сучасних умовах.
18. Підвищення ефективності управлінських рішень на підприємстві.
19. Діагностика внутрішнього середовища підприємства.
20. Вплив зовнішнього середовища на діяльність організації.
21. Діагностика потенціалу підприємства в системі стратегічного управління.
22. Управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах.
23. Оцінка рівня професіоналізму персоналу.
24. Наукова організація праці в апараті управління організацією на сучасному етапі.
25. Система бізнес-планування інновацій на ринку товарів і послуг.
26. Розробка інноваційної політики суб'єкта господарювання.
27. Управління інноваційною діяльністю підприємства як цілісного комплексу.
28. Розробка інноваційної стратегії організації: сучасні теорії та практичний досвід.
29. Оцінка ефективності діяльності системи управління організацією.
30. Резерви та фактори підвищення ефективності управління організацією.
31. Структура організації як чинник забезпечення її ефективності.
32. Організація стратегічного планування на підприємстві.
33. Корпоративна культура як елемент системи стратегічного управління підприємством.
34. Лідерство та стиль менеджменту як сфера стратегічних змін на підприємстві.
35. Вдосконалення організаційного механізму управління виробничим підприємством.
36. Організаційна культура сучасного підприємства як фактор забезпечення конкурентоспроможності.
37. Теоретичні та методологічні основи корпоративного управління.
38. Оцінка якості та базові принципи організації інформаційного забезпечення АРМ менеджера на підприємстві.
39. Методи та засоби комплексної оцінки проблем автоматизованої підготовки та прийняття управлінських рішень на підприємстві.
40. Управління електронним документообігом.
41. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємства.
42. Управління ризикозахищеністю підприємства в умовах реформування економіки.
43. Розвиток інноваційної діяльності та її вплив на виробництво.
44. Ефективність управління персоналом в організації та методика її оцінки.
45. Основні напрями перебудови роботи кадрових служб у сучасних умовах.
46. Методи підбору і підготовки менеджерів персоналу: можливості та фактори практичної реалізації.
47. Моніторинг персоналу як механізм підтримки адекватної кадрової політики.
48. Вплив мотивації на ефективність менеджменту підприємства.
49. Система ділової оцінки управлінського персоналу.

50. Атестація персоналу та методика її проведення на підприємстві.
51. Проблеми формування ефективної системи оплати праці в організації.
52. Сучасні системи матеріального стимулювання праці персоналу.
53. Сутність та формування життєвого циклу розвитку підприємства.
54. Управління персоналом в умовах кризової ситуації.
55. Обґрунтування потреби підприємства в інвестиційних ресурсах.
56. Управління змінами як засіб подолання кризи організації.

5.4. Вимоги до оформлення курсових робіт

Вимоги до оформлення курсових робіт детально описані в Методичних вказівках до виконання, оформлення та оцінювання курсової роботи для студентів спеціальності 073 Менеджмент денної і заочної форми навчання.

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича», що розміщені на сайті університету за посиланням:

(https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl/view)

6. Освітні технології, методи навчання

Методи навчання:

МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;

МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів

Форми та методи оцінювання. Формами поточного контролю є: - попередній контроль - здійснюється під час підготовки студентів до написання курсової роботи на зборах-інструктажах; - поточний контроль здійснюється під час захисту курсових робіт на кафедрі.

Методи оцінювання:

МО 3 – презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);

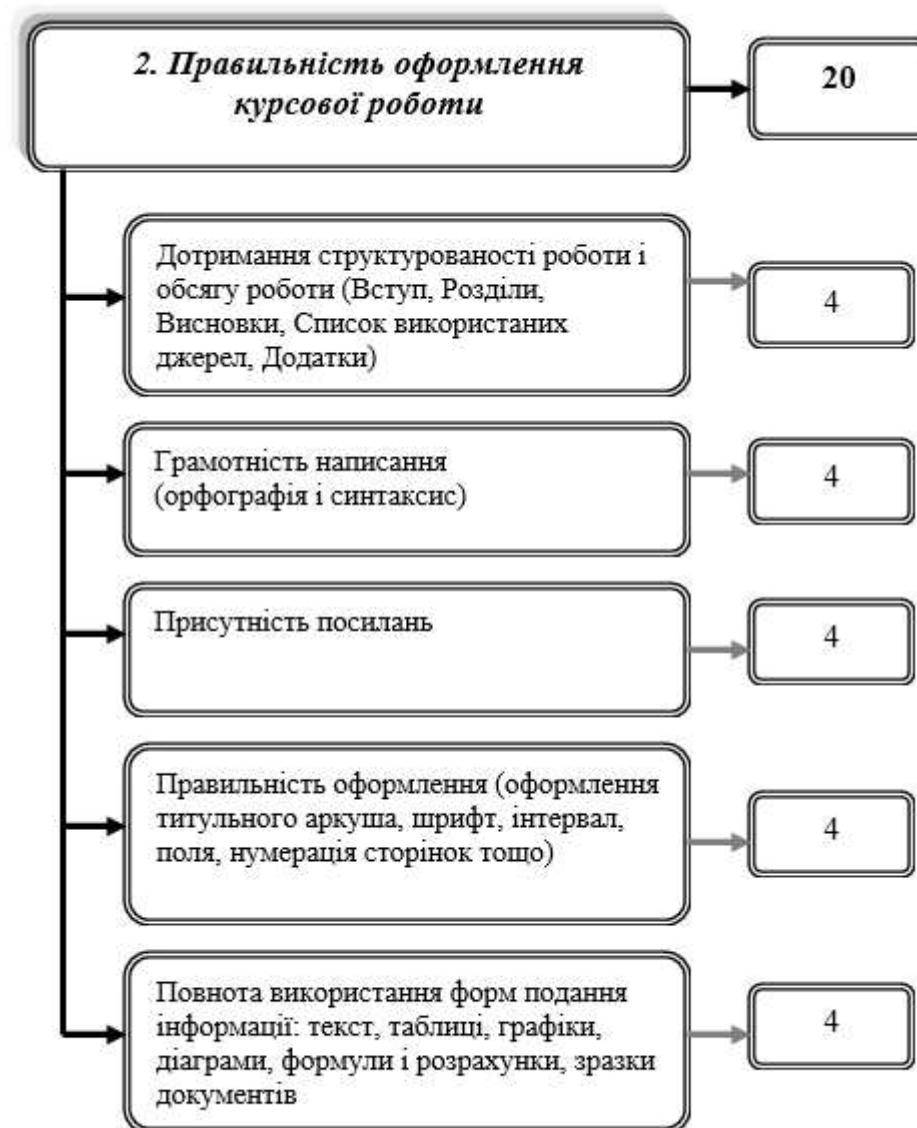
МО 14. підсумковий контроль – екзамен (захист курсової роботи).

Академічна доброчесність. Допустимий рівень подібності при перевірці роботи на плагіат;

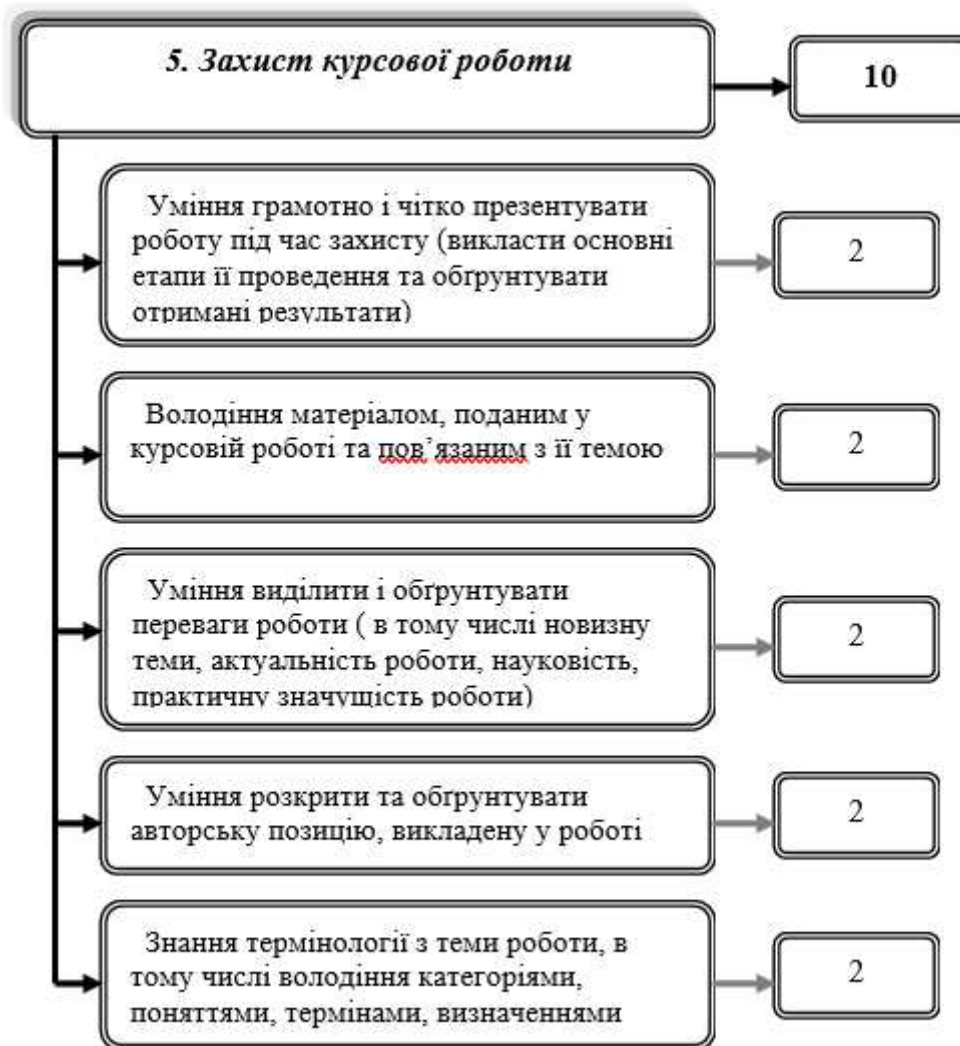
Критерії оцінювання: дотримання організаційних вимог подання роботи, правильність оформлення роботи, змістовність курсової роботи, рівень захисту курсової роботи.

Критерії оцінювання курсових робіт

<i>Бали, набрані за результатами написання і захисту курсової роботи</i>		
№ з/п	Розділи	Максимальний бал
1	Дотримання організаційних вимог подання роботи	5
2	Правильність оформлення курсової роботи	20
3	Змістовність курсової роботи	35
4	Науково-практична значущість курсової роботи	30
5	Захист курсової роботи	10
Всього		100

Шкала оцінювання: національна шкала та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4(добре)
70-79	C	4(добре)
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	Fx	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
0-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Методичні рекомендації до виконання міждисциплінарної курсової роботи (для студентів спеціальності 073 «Менеджмент») / уклад.: Терлецька Ю.О., Поченчук Г.М., Заволічна Т.Р. Чернівці, 2024. 31с. (<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8789>).

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
3. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucerps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
освітньої компоненти
МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА II
Обов'язкова

Освітньо-професійна програма *Менеджмент організацій і адміністрування*

Спеціальність *073 Менеджмент*

Галузі знань *07 Управління та адміністрування*

Рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

Факультет: *економічний*

Мова навчання: *українська*

Розробники: *к.е.н., доцент Терлецька Юлія Олегівна*

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/terletska-yuliya-olegivna>

Контактний тел.: *52-65-51*

E-mail: *y.terlecka@chnu.edu.ua*

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю з керівником наукової роботи.
Онлайн консультації в Google Meet (у разі потреби).

1. Анотація дисципліни.

Курсові роботи є основними кваліфікаційними науковими роботами, що виконуються студентами індивідуально під час їх навчання в університеті. Вони містять науково обґрунтовані теоретичні або практичні результати, наукові положення, які виносяться автором для публічного захисту.

Курсові роботи для студентів рівня вищої освіти «Бакалавр» розподіляються на 2 змістовних модулі (6 кредитів): 3 курс та 4 курс (по 3 кредити відповідно).

Основним змістом курсу є залучення студентів до науково-дослідницької роботи. За результатами написання роботи студенти складають іспит. Підсумкова оцінка бере до уваги оформлення курсової роботи, публічний захист результатів наукового дослідження, участь у наукових конференціях (опубліковані тези виступу).

2. Мета навчальної дисципліни: Мета написання курсової роботи полягає в систематизації, закріпленні та розширенні теоретичних знань, ознайомленні з методами, які напрацьовані іншими дослідниками в певній галузі, а також у науковому обґрунтуванні результатів власних досліджень.

3. Завдання: закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок зі спеціальності, а саме:

- закріпити і поглибити знання, отримані студентами у процесі навчання;
- залучити студентів до самостійної роботи з фаховою літературою;
- сформувані навички пошуку необхідних джерел і матеріалів;
- створити умови набуття студентами досвіду чітко, послідовно і грамотно письмово викладати теоретичні положення;
- розвинути вміння аналізувати, узагальнювати і робити висновки.

Результати навчання (компетентності). За результатами написання курсової роботи студент набуде наступних компетенцій:

Інтегральна компетенція:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

- СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.
 СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.
 СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.
 СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.
 СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання:

- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
 ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.
 ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.
 ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

4. Пререквізити. Студенти приступають до написання курсових робіт після опанування таких дисциплін: «Менеджмент», «Теорія організації», «Державне та регіональне управління», «Економіка підприємства», «Операційний менеджмент», «Розробка і прийняття управлінських рішень», «Міждисциплінарна курсова робота І».

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назва навчальної дисципліни <i>Міждисциплінарна курсова робота II</i>											
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна/заочна	4	7	3	90	-	-	-	-	-	-	екзамен

5.2. Зміст науково-дослідницької роботи студента

- 1) ознайомлення з проблемою дослідження та обґрунтування актуальності його теми;
- 2) аналіз стану розробленості проблеми дослідження та постановка його завдань;
- 3) вибір об'єкта й обґрунтування предмета дослідження та визначення його мети;
- 4) опрацювання літературних джерел і складання плану;
- 5) підбір і опрацювання фактичних матеріалів для практичної частини роботи;
- 6) написання наукової роботи за результатами дослідження, її публікація та захист

Інформація про керівників курсових робіт

Контактна інформація <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo>

5.3. Тематика курсових робіт

1. Підвищення ефективності управління підприємством в умовах ринку.
2. Удосконалення напрямів операційного менеджменту на торговельному підприємстві.
3. Науково-технічна діяльність - основа товарної політики фірми.
4. Стратегія інноваційних рішень фірми на ринку товарів і послуг.
5. Інноваційні процеси в організації в умовах ринку.
6. Стратегія інноваційного менеджменту підприємства.
7. Мотивація розвитку підприємництва та нововведень на ринку товарів і послуг.
8. Організаційні форми та ресурси забезпечення інноваційного менеджменту.
9. Прогнозування інноваційного розвитку фірми на ринку товарів та послуг.
10. Стратегічне управління підприємством в умовах трансформації економіки України.
11. Системний підхід у стратегічному управлінні підприємством.
12. Удосконалення системи менеджменту підприємства на основі реалізації принципів процесного управління.
13. Використання концепції стратегічного планування в підприємствах України: проблеми та напрями.
14. Організація стратегічного планування на торговельному підприємстві.
15. Процес стратегічного планування на підприємстві в умовах ринку.
16. Корпоративна стратегія: особливості та проблеми розробки.
17. SWOT-аналіз як підстава визначення стратегічних альтернатив підприємства.
18. Діагностика внутрішнього середовища торговельного підприємства.
19. Аналіз макросередовища та безпосереднього оточення підприємства в системі управління.
20. Оптимізація стратегічних рішень у торговельному підприємстві.
21. Механізм прийняття стратегічних рішень на підприємстві в умовах мінливого зовнішнього оточення.
22. Управління конкурентоспроможністю стратегічного потенціалу підприємства.
23. Діагностика потенціалу підприємства в системі стратегічного управління.
24. Стратегічні групи конкурентів в сфері торгівлі: проблеми визначення.
25. Конкурентний аналіз в системі стратегічного управління підприємством.
26. Проблеми визначення стратегічних зон господарювання підприємства.
27. Лідерство та стиль менеджменту як сфера стратегічних змін на підприємстві.
28. Соціальна відповідальність та етика у менеджменті.
29. Формування системи мотивації праці у менеджменті підприємства.
30. Індивідуальна та групова мотивація у менеджменті підприємства.
31. Соціально-психологічні аспекти управління організацією.
32. Удосконалення стратегії підготовки та перепідготовки персоналу в системі підприємства.
33. Формування кадрової політики підприємства.
34. Управління діловою кар'єрою на підприємстві.
35. Розробка програми стимулювання працівників підприємства.
36. Управління звільненням персоналу на підприємстві.
37. Організація роботи структурного підрозділу фірми.
38. Удосконалення організаційної структури управління підприємством.
39. Діагностика управління підприємства в сучасних умовах.
40. Ухвалення управлінських рішень в процесі розвитку підприємства.
41. Системний підхід до управління організацією в умовах ринкової економіки.
42. Управління внутрішнім середовищем підприємства.
43. Управління підприємством на різних стадіях життєвого циклу.
44. Формування концепції розвитку підприємства на засадах ситуаційного управління.
45. Діагностика конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах.
46. Продуктивність операційної діяльності як основна мета операційного менеджменту.
47. Показники результативності функціонування операційних систем.
48. Моделювання процесу управління продуктивністю операційних систем.
49. Формування та реалізація бізнес-стратегії розвитку організації.
50. Конкурентні переваги як базис ефективного управління конкурентоспроможністю.

51. Управління інноваційною діяльністю як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
52. Формування та реалізація виробничої стратегії розвитку організації.
53. Формування та реалізація фінансової стратегії розвитку організації.
54. Формування та реалізація кадрової стратегії розвитку організації.
55. Формування та реалізація інноваційної стратегії розвитку організації.
56. Організація і ефективність потокового виробництва.
57. Управління операційною ефективністю підприємства.
58. Організація управління якістю на підприємстві.
59. Технічний рівень підприємства та шляхи його підвищення.
60. Організаційно-технічні типи виробництва та їх особливості.

5.4. Вимоги до оформлення курсових робіт

Вимоги до оформлення курсових робіт детально описані в Методичних вказівках до виконання, оформлення та оцінювання курсової роботи для студентів спеціальності 073 Менеджмент денної і заочної форми навчання.

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича», що розміщені на сайті університету за посиланням: https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl/view

6. Освітні технології, методи навчання

Методи навчання:

МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;

МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів

Форми та методи оцінювання. Формами поточного контролю є: - попередній контроль - здійснюється під час підготовки студентів до написання курсової роботи на зборах-інструктажах; - поточний контроль здійснюється під час захисту курсових робіт на кафедрі.

Методи оцінювання:

МО 3 – презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);

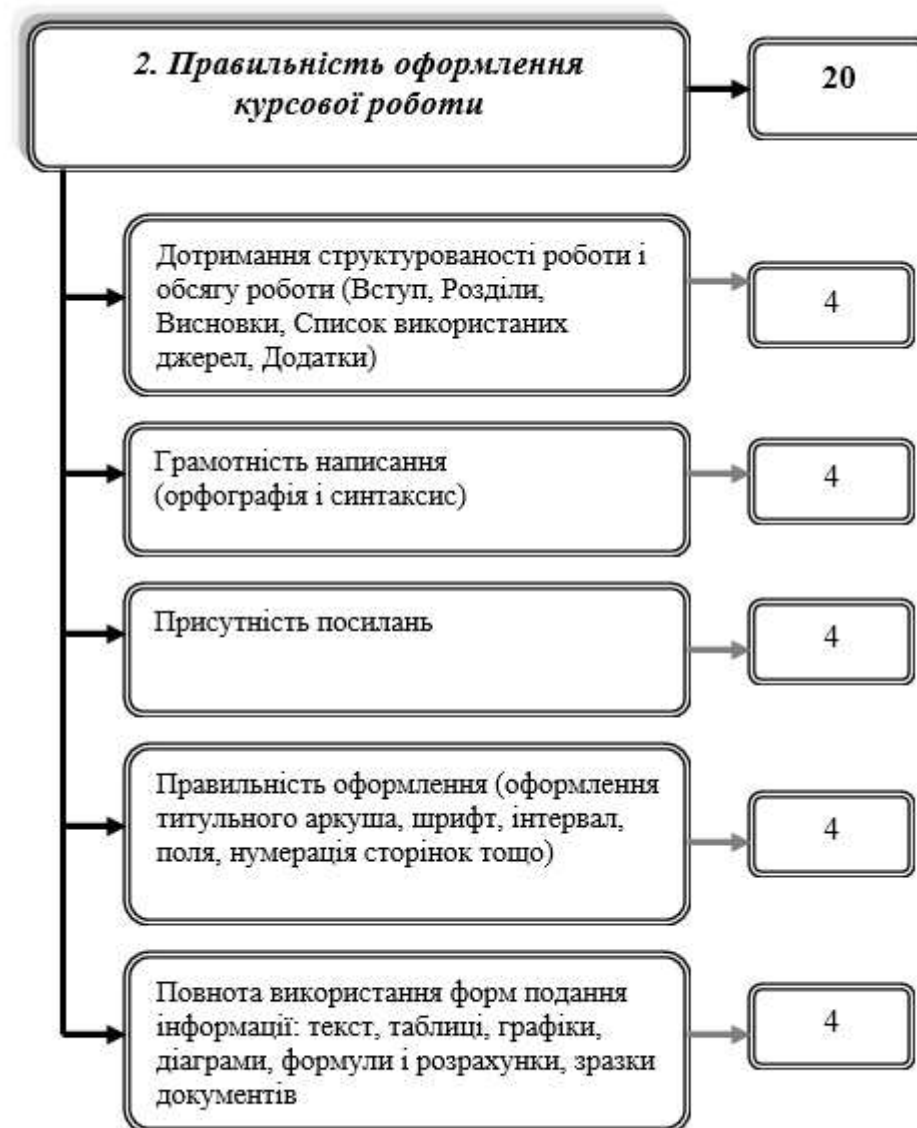
МО 14. підсумковий контроль – екзамен (захист курсової роботи).

Академічна доброчесність. Допустимий рівень подібності при перевірці роботи на плагіат.

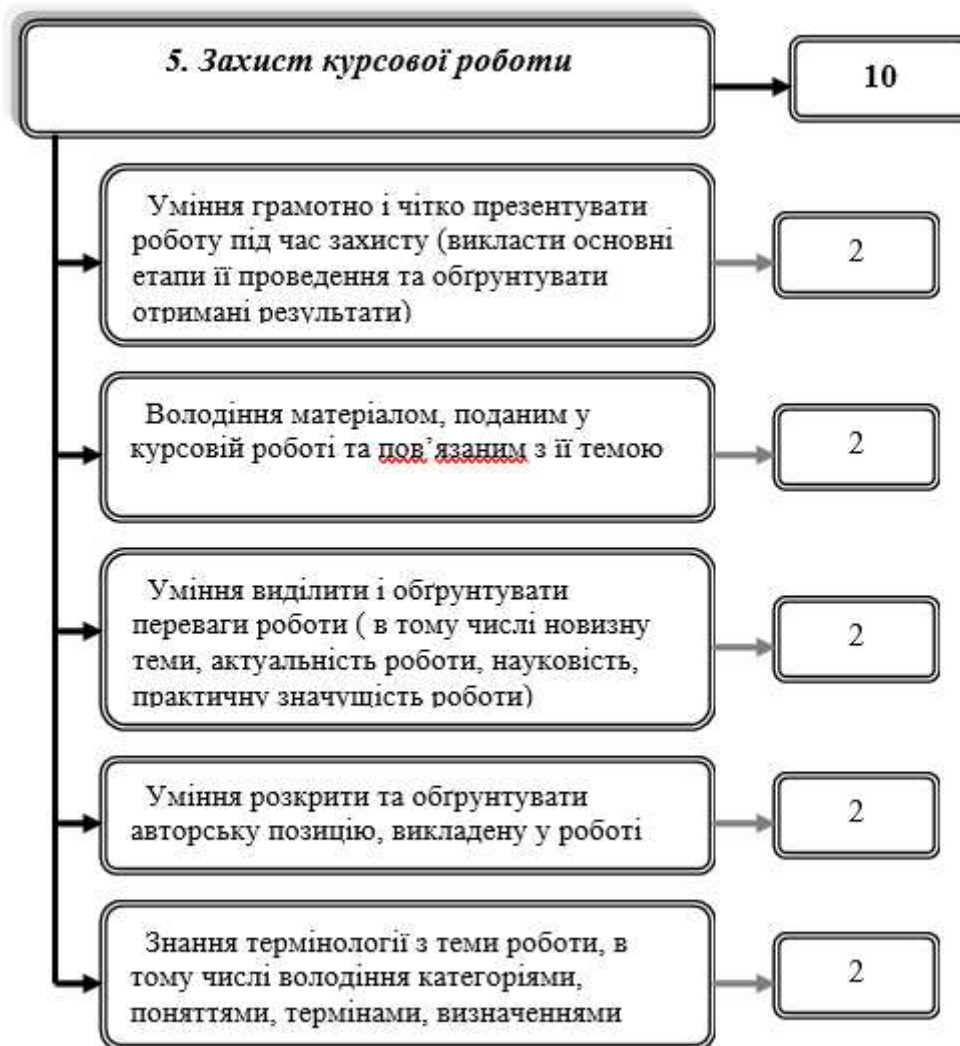
Критерії оцінювання: дотримання організаційних вимог подання роботи, правильність оформлення роботи, змістовність курсової роботи, рівень захисту курсової роботи.

Критерії оцінювання курсових робіт

<i>Бали, набрані за результатами написання і захисту курсової роботи</i>		
№ з/п	Розділи	Максимальний бал
1	Дотримання організаційних вимог подання роботи	5
2	Правильність оформлення курсової роботи	20
3	Змістовність курсової роботи	35
4	Науково-практична значущість курсової роботи	30
5	Захист курсової роботи	10
Всього		100

Шкала оцінювання: національна шкала та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4(добре)
70-79	C	4(добре)
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	Fx	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
0-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Методичні рекомендації до виконання міждисциплінарної курсової роботи (для студентів спеціальності 073 «Менеджмент») / уклад.: Терлецька Ю.О., Поченчук Г.М., Заволічна Т.Р. Чернівці, 2024. 31с. (<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8789>).

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
3. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucerps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра міжнародної економіки

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Міжнародна економіка
Обов'язкова

Освітньо-професійна програма	Менеджмент організацій і адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Рівень вищої освіти	перший бакалаврський
Факультет	економічний
Мова навчання	українська
Розробник:	к.е.н., доцент Марченко Тетяна Володимирівна
Профайл викладача:	http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-mizhnarodnoyi-ekonomiky/kolektyv-kafedry/marchenko-tetyana-volodymyrivna
Контактний телефон:	+380506663274
E-mail:	t_marchenko@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Google Classroom:	https://classroom.google.com/c/OTUwOTU5MzAxNDJa
Консультації:	згідно з графіком

1. Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Міжнародна економіка» є обов'язковою для галузі знань 07 – Управління та адміністрування. Програма розроблена на основі галузевого стандарту вищої школи. Курс “Міжнародна економіка” – важлива складова частина комплексу дисциплін, знати які необхідно фахівцям у галузі економіки. Пізнання ними ролі залучення країн у систему МПП, міжнародної торгівлі товарами та послугами, а також правами інтелектуальної власності, особливостей міжнародного руху капіталу та міграції трудових ресурсів, а також інших форм міжнародних економічних відносин, сучасної динаміки світогосподарського розвитку, особливостей міжнародної мікро- та макроекономіки, а також впливу діяльності міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань на конкурентоспроможність національних економік істотно сприяє їхньому вмінню приймати оптимальні рішення у веденні міжнародного бізнесу.

2. Мета навчальної дисципліни

Мета – формування у студентів знань про загальні світогосподарські процеси, опанування теоретичних основ та набуття навичок аналізу процесів і тенденцій у галузі міжнародного економічного спілкування. Це сприятиме підвищенню рівня загальноосвітньої підготовки спеціалістів, розширенню обізнаності завдяки отриманню нових знань та формуванню сучасного економічного мислення.

3. Пререквізити

Вивчення курсу “Міжнародна економіка” повинно базуватися на знанні категорій, понять, економічних законів і закономірностей, засвоєних у процесі вивчення курсів, що є базовими для опанування теорії розвитку мегаекономічного рівня: “Економічна теорія”, “Мікроекономіка», “Макроекономіка”, “Менеджмент”.

4. Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 – Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та спеціальні компетентності:

- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.
- СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.
- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

Результати навчання:

- ПРН 13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.
- ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.
- ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	4	5	150	30	30			90		екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	Лекції	Практичні	Індивід.	СРС
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ					
Тема 1. Предмет і структура курсу “Міжнародна економіка”	12	2	2		8
Тема 2. Базові поняття міжнародної економіки	12	2	2		8
Тема 3. Відкрита економіка: значення та показники	12	2	2		8
Тема 4. Теорії міжнародної торгівлі	13	3	3		7
Тема 5. Міжнародна торгівля: суть, структура, показники	13	3	3		7
Тема 6. Міжнародна торговельна політика	13	3	3		7
Модульний контроль I					
Всього за ЗМ 1	75	15	15		45
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МІЖНАРОДНИЙ РУХ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА І ФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА					
Тема 7. Міжнародний рух капіталу	12	2	2		8
Тема 8. Міжнародна міграція робочої сили	12	2	2		8
Тема 9. Міжнародна передача технологій	12	2	2		8
Тема 10. Міжнародна валютно-фінансова система	13	3	3		7
Тема 11. Інтеграційні процеси у світовому господарстві	13	3	3		7
Тема 12. Моніторинг та регулювання міжнародної економіки	13	3	3		7
Модульний контроль II					
Всього за ЗМ 2	75	15	15		45
РАЗОМ	150	30	30		90

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з дисципліни «Міжнародна економіка» спрямована на засвоєння та поглиблення знань з кожної теми. Вона включає такі види робіт: опрацювання рекомендованих літературних джерел, пошукову роботу, підготовку презентацій, виконання тестових, ситуаційних та творчих завдань, які знаходяться за наступним посиланням: <https://classroom.google.com/c/OTUwOTU5MzAxNDJa>. Результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Форми та особливості сучасних міжнародних економічних відносин	2
2	Поняття та етапи розвитку процесу інтернаціоналізації	3
3	Методи врівноваження платіжного балансу	3
4	Сучасні альтернативні теорії міжнародної торгівлі	3
5	Історичні етапи розвитку та нові форми міжнародної торгівлі	2

6	Політика вільної торгівлі та протекціонізм: переваги і недоліки	2
7	Міжнародне кредитування та поняття міжчасової торгівлі	3
8	Особливості розвитку сучасної міжнародної трудової міграції	2
9	Суть і значення міжнародного технічного сприяння	3
10	Етапи розвитку та принципи функціонування Європейської валютної системи, роль євро у світовому господарстві	2
11	Історичні етапи створення ЄС	2
12	Головні етапи розвитку, принципи діяльності та умови вступу до СОТ	3

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи,
- МО 14. підсумковий контроль – іспит.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна оцінка знань студента під час навчальних занять за кожну тему (опитування, тестування, розв'язання задач), виконанні завдань для самостійної роботи, підготовці есе – 5 балів.

Критерієм підсумкового оцінювання має бути досягнення студентом мінімальних порогових рівнів оцінок (балів) за кожним передбаченим результатом навчання. Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміні, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів екзамену (як можливість отримання додаткових балів, якщо набрані протягом семестру бали не влаштовують студентів). У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)												Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародної економіки. Міжнародна торгівля						Змістовий модуль 2. Міжнародний рух факторів виробництва і функціональна система світового господарства							
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11	T.12		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Антофій Н.М., Булюк О.В., Фомішин С.В. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. К.: Гельветика, 2019. 352 с.
2. Білоцерківець В.В. Міжнародна економіка. Навч. посіб. Дніпропетр. ун-т економіки та права. - Д. : Вид-во ДУЕП, 2010. - 339 с.
3. Герасимчук В.Г., Войтко С.В. Міжнародна економіка. Навч. посіб. К.: Знання, 2009. 302 с.
4. Гронтковська Г.Е., Ряба О.І., Венцурик А.М., Красновська О.І. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 382 с.
5. Задоя А.О. Міжнародна економіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 416 с.
6. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка в питаннях та відповідях. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 228 с.
7. Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 560 с.
8. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. К.: Професіонал, 2008. 368 с.
9. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Політика міжнародних відносин: проблеми та перспективи. Навчальний посібник. Університет «Україна», 2021. 350 с.
10. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Міжнародна економіка: креативність, плановість, законність. Навчальний посібник. К.: Ліра-К, 2021. 106 с.
11. Лебедева О., Білоцерківець В., Завгородня О. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.

12. Макуха С.М. Міжнародна економіка. Навчальний та практичний посібник. К.: Право, 2012. 192 с.
13. Рибчук А.В., Фомішина В.М., Фомішин С.В. Міжнародні економічні відносини. Наочний навчально-методичний посібник. К.: Гельветика, 2019. 392 с.
14. Рогач О.І., Філіпенко А.С., Шемет Т.С. Міжнародні фінанси. Підручник. К.: Либідь, 2003. 784 с.
15. Рокоча В.В. Міжнародна економіка. Навч. посіб.: У 2 кн. К: Таксон 2000. Кн.І: Міжнародна торгівля: теорія та політика. 320 с.
16. Румянцев А.П., Коваленко Ю.О. Міжнародна економіка. Практикум: [навч. посіб.]. К.: Центр учбової літератури, 2007. 295 с.
17. Філіпенко А.С., Рогач О.І., Шнирков О.І. Світова економіка. Підручник. 2-ге видання. К.: Либідь, 2001. 582 с.
18. Шевченко О.О. Міжнародна економіка. Навч. посіб. до самост. вивч. дисципліни (для студ. екон. спец. ден. форми навчання). Краматорськ : ДДМА, 2010. 180 с.
19. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія і практика: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 663 с.
20. Школа І.М., Козменко В.М., Бабінська О.В. Міжнародні економічні відносини. Підручник. К.: КНТЕУ, 2003. 589 с.

8.2. Допоміжна

1. Бидик А. Особливі види мита як інструмент державної непротекціоністської політики. Глобальні та національні проблеми економіки: електронне наукове фахове видання Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. 2017. Вип. 18. URL: <http://global-national.in.ua/ssue-18-2017>.
2. Богомолова Н. Застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Молодий вчений. 2017. № 6 (46). С. 96-101.
3. Голубева В.О. Нетарифні заходи та регулювання зовнішньоторговельної діяльності. Держава і право. Юридичні і політичні науки. Зб. наук. пр. 2015. Вип. 22. С. 589-596.
4. Гужва І.Ю. Кращі світові практики застосування інструментів торговельного захисту: висновки та пропозиції для України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2016. № 5-6. С. 4-17.
5. Гуцул, І. Митна політика та її вплив на зовнішньоекономічну діяльність. Світ фінансів. 2016. Вип. 2. С. 67-74.
6. Дем'янюк О.Б. Актуальні проблеми нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2013. Вип. 4. С. 94-102.
7. Дем'янюк О.Б. Демпінг та антидемпінг у захисті економічних інтересів. Галицький економічний вісник. 2011. №2. С. 75–80.
8. Єгоров О. Б. Митна економіка (Україна – СОТ – ЄС): Посібник. Одеса, 2005. 211 с.
9. Жмурко Н.В., Купровська Л.Р. Мито в системі регулювання зовнішньоекономічних відносин України. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Вип. 1. с. 114–117.
10. Нижник В.М. Економічна дипломатія та економічна безпека України. Навчальний посібник. Хмельницький, 2007. 299 с.
11. Осика С.Г., Пятницький В.Т. Світова організація торгівлі. 2-ге видання. К.: К.І.С., 2004. 516 с.
12. Осика С.Г., Пятницький В.Т., Оніщук О.В., Осика А.С., Штефанюк О.В. Регулювання ринків товарів і послуг на засадах норм і принципів системи ГАТТ/СОТ. К.: УАЗТ, 2000. 336 с.
13. Осика С.Г., Оніщук О.В., Осика А.С., Пятницький В.Т., Штефанюк О.В. Інституціональні та процедурні механізми ГАТТ/СОТ у регулюванні світової торгівлі. К.: УАЗТ, 2000. 288 с.
14. Покрещук О.О. Правове регулювання міжнародної торгівлі у контексті норм і правил ГАТТ/СОТ. Українська академія зовнішньої торгівлі. К.: Зовнішня торгівля, 2003. 511 с.
15. Поручник А.М., Чужиков В.І., Ільницький Д.О., Федірко О.А. Європейська інтеграційна політика. Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010. 451 с.
16. Пятницький В.Т., Оніщук О.В. Міжнародна торгівля послугами на основі принципів СОТ. К.: UEPLAC, 2001. 72 с.

17. Рокоча В.В. Міжнародна торговельна діяльність. К.: Університет економіки та права «КРОК», 2018. 698 с.
18. Чужиков В.І., Панченко Є.Г., Грищенко А.А., Федірко О.А. Європейська економічна політика. Практикум: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2010. 214 с.
19. Циганкова Т.М. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія. К.: КНЕУ, 2003. 660 с.
20. Юхименко П.К., Сокольська Т.В. Глобалізація та політика національної безпеки. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 408 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Міністерство економіки України. URL: <http://me.kmu.gov.ua/>.
2. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: www.niss.gov.ua.
3. Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку. URL: www.unctad.org.
4. Офіційний сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org.
5. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: www.wto.org.
6. Представництво Європейської Комісії в Україні. URL: <http://www.delukr.cec.eu.int>.
7. Україна і Світова організація торгівлі. URL: <http://wto.in.ua/>.
8. Centre for Economic policy Research. URL: <http://www.cepr.org>.
9. International Centre for Trade and Sustainable Development. URL: <http://ictsd.org>.
10. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/Home>.
11. International Telecommunications Union. URL: <https://www.itu.int/en/Pages/default.aspx>.
12. International Trade and tariff data. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statistics_e/statistics_e.htm.
13. Fortune Global 500. URL: <https://fortune.com/ranking/fortune500/>.
14. The World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org>.
15. United Nations Center on Transnational Corporations (UNCTC). URL: <https://uia.org/s/or/en/1100024712>.
16. World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/en/home>.
17. World Investment Report. UNCTAD, 2022. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2022>.
18. World Development Indicators. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра **економічної теорії, менеджменту і адміністрування**

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«МІКРОЕКОНОМІКА»

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма **«Менеджмент організацій і адміністрування»**

(назва програми)

Спеціальність **073 – Менеджмент**

(вказати: код, назва)

Галузь знань **07 – Управління та адміністрування**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник: **кандидат економічних наук, доцент**

Сторощук Богдан Дмитрович

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/storoshhuk-bogdan-dmytrovych>
<https://www.facebook.com/storbd>

Контактний тел. **+380-67-235-28-75 (Viber, WhatsApp, Telegram)**

+380-50-155-01-42 (Telegram)

E-mail: b.stor@chnu.edu.ua, storbd@gmail.com

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=442>

Консультації Очні консультації: вівторок 11:00-13:00

Онлайн-консультації: п'ятниця 16:00-18:00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Мікроекономіка” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Навчальна дисципліна призначена для з’ясування закономірностей функціонування окремих економічних суб’єктів (мікросистем: споживачів, фірм, галузей, державних інститутів та ін.) у процесі використання обмежених ресурсів для задоволення безмежних потреб шляхом виробництва, купівлі-продажу і споживання економічних благ.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни “Мікроекономіка” є ознайомлення студентів з основними поняттями сучасної економічної теорії, базовими мікроекономічними моделями, за допомогою яких аналізуються результати прийняття мікроекономічними суб’єктами економічних рішень, умовами рівноваги на різноманітних типах ринків, проблемами загальної рівноваги та добробуту.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Мікроекономіка” є:

- поглиблення теоретичних знань з економічної теорії;
- визначення та розуміння мікроекономічних явищ та понять;
- опанування методів мікроекономічного моделювання та аналізу;
- використання результатів мікроекономічного аналізу для розробки та прийняття економічних рішень, зокрема, управлінських.

3. Пререквізити. „Економічна теорія”. Математичною основою курсу є дисципліна „Вища математика”.

4. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності (СК)

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.
- СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни МІКРОЕКОНОМІКА												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	I	II	4,0	120	2	30	30	0	0	60	0	іспит
Заочна	I	II	4,0	120	2	8	4	0	0	108	0	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Основи формування та взаємодії попиту і пропозиції													
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	6	2	2	–	–	2	6	–	–	–	–	–	6
Тема 2. Корисність економічного блага. Економічний вибір.	8	2	2	–	–	4	8	1	–	–	–	–	7
Тема 3. Аналіз поведінки споживача	7	2	2	–	–	3	7	–	–	–	–	–	7
Тема 4. Попит та пропозиція	8	2	2	–	–	4	8	1	–	–	–	–	7
Тема 5. Теорія еластичності	8	2	2	–	–	4	8	1	1	–	–	–	6
Тема 6. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми	8	2	2	–	–	4	8	1	–	–	–	–	7
Тема 7. Витрати виробництва	8	2	2	–	–	4	8	–	1	–	–	–	7
Разом за ЗМ1	53	14	14	–	–	25	53	4	2	–	–	–	47
Змістовий модуль 2. Ринки благ і ресурсів та проблеми їхньої ефективності													
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції	8	2	2	–	–	4	8	1	1	–	–	–	6
Тема 9. Монопольний ринок	8	2	2	–	–	4	8	1	1	–	–	–	6
Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції	8	2	2	–	–	4	8	–	–	–	–	–	8
Тема 11. Олігопольна структура ринку	8	2	2	–	–	4	8	1	–	–	–	–	7
Тема 12. Похідний попит	7	2	2	–	–	3	7	1	–	–	–	–	6
Тема 13. Ринок праці	6	1	1	–	–	4	6	–	–	–	–	–	6

Тема 14. Ринок капіталу	6	1	1	–	–	4	6	–	–	–	–	6
Тема 15. Економічна ефективність та добробут	8	2	2	–	–	4	8	-	–	–	–	8
Тема 16. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага	8	2	2	–	–	4	8	–	–	–	–	8
Разом за ЗМ 2	67	16	16	–	–	35	67	4	2	–	–	61
Усього годин	120	30	30	–	–	60	120	8	4	–	–	108

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів складається з двох компонентів:

1. *Основний* – передбачає засвоєння навчальної програми відповідно до цілей навчання та змісту матеріалів у окремих темах і модулях у обсязі, який дасть можливість позитивного виконання таких видів робіт:

- теоретичні виступи із наведенням практичних прикладів на семінарсько-практичних заняттях;
- робота з тестами;
- тлумачення відповідей на завдання „правильно-неправильно”;
- розв’язування задач;
- написання модульних контрольних робіт;
- виконання завдань під час проходження підсумкового контролю у вигляді іспиту.

2. *Додатковий* – це творче завдання, яке виконується за результатами вивчення II модуля і являє собою мікроекономічне дослідження ринку певного конкретного блага або ресурсу. Дане дослідження здійснюється за такими напрямками:

- основні учасники (продавці та покупці на ринку);
- оцінка ринкових часток основних учасників і розрахунок показників концентрації ринку;
- описання основних властивостей продукту чи ресурсу, який виступає об’єктом купівлі-продажу на ринку;
- характеристика рівня розвитку основних форм нецінової конкуренції: торгових марок і торгових знаків, диференціації продукту, реклами;
- оцінка рівня та методів контролю за цінами;
- визначення можливих бар’єрів для виходу на ринок.

Виконання основного компонента обов’язкове для всіх студентів, оскільки воно є основою отримання тієї загальної кількості балів, яка відповідає позитивним оцінкам. Творче завдання з додаткового компонента оцінюється максимум у 15 балів і призначене для студентів, які бажають вивчати дисципліну в більшому обсязі, ніж це передбачено програмою.

6.1. Методи навчання

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 11 – ділові ігри;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

6.2. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента.

Формою підсумкового контролю є іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань;
- МО 6. ділові ігри;
- МО 7. реферати;
- МО 8. есе;
- МО 9. аналітичні звіти;
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій;
- МО 11. тестування;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

- **Дедлайни та перескладання.** Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).
- **Академічна доброчесність.** Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.
- **Відвідування занять.** Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

- при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу;
- використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;
- при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків відповідно до норм чинного податкового законодавства; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.
- Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.
- Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Передбачається також можливість зарахування оцінок, отриманих в процесі проходження тренінгів за відповідною тематикою і з урахуванням кількості передбачених і пройдених кредитогодин.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни**Розподіл балів, які отримують студенти**

Поточне тестування та самостійна робота																Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	МКР	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	МКР
3	3	3	3	3	3	3	9	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
50-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Основна література:

1. *Базилевич В., Лук'янов В., Писаренко Н., Квіцинська Н.* Мікроекономіка: Опорний конспект лекцій. К.: Четверта хвиля, 1998. 248 с.
2. *Економічна теорія: Курс лекцій / За ред. Комарницького І.Ф.* Чернівці: Рута, 2006. Теми 4 і 13. 280с.
3. *Економічна теорія: навч. посіб. для студ. неекон. спец. вищ. навч. закл. / За ред. З.І.Галушки.* Вид. 3-тє, доповн. Теми 4,13. Чернівці: ДрукАрт, 2012. 350с.
4. *Кириленко В.І.* Мікроекономіка: Навч. посібник для студентів економ. спец. вузів. К.: Таксон, 1998. 334 с.
5. *Косік А.Ф., Гронтовська К.Е.* Мікроекономіка: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 416 с.
6. *Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студентів екон. спец. закл. освіти: у 2-х ч. / С.Будаговська, О.Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг. ред. С.Будаговської.* К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 517 с.
7. *Сторошук Б.Д.* Формальна мікроекономіка: навчальний посібник. Чернівці: Друк Арт, 2018. 192с.
8. *Сторошук Б. Д.* Класичні передумови моделювання ринкового механізму ціноутворення. Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. Матеріали VIII Міжнародної науково-методичної конференції. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2023. С.152-155. URL: <https://emm.cv.ua/viii-mizhnarodna-naukovo-metodichna-konferentsiya-matematichni-metodi-modeli-ta-informatsijni-tehnologiyi-v-ekonomitsi>
9. *Сторошук Б. Д.* Формування бізнес-поведінки. Розділ 1 в кн. Підприємництво та організація власного бізнесу: навч.посібник. За ред Р.І.Грешка. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім.Ю.Федьковича, 2022. С.10-33.
10. *Галушка З.І., Поченчук Г.М., Бойда С.В., Заволічна Т.Р., Сторошук Б.Д., Кузьмук І.Я.* Економіка: практикум з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- та макроекономіки. За ред. З.І. Галушки, Г.М. Поченчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2022. 368с. ISBN 978-966-423-720-5
<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4469>

Додаткова література:

1. *Андреюк Н.В.* Мікроекономіка: Навч. посібник. К.: Кондор, 2004. 176 с.
2. *Гронтовська К.Е., Косік А.Ф.* Мікроекономіка. Практикум: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 404 с.
3. *Задоя А.О.* Мікроекономіка: Курс лекцій та вправи: Навч. посіб. 4-те вид., стер. К.: Т-во «Знання», КОО, 2005. 211 с.
4. *Краснікова Л.І., Лук'яненко І.Г.* Практикум з мікроекономіки: Тести, проблем. ситуації, вправи: Навч. посіб. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 317 с.
5. *Кулішов В.В.* Мікроекономіка: Основи теорії і практикум: Навчальний посібник. 2-ге вид., стер. Львів: «Магнолія плюс», 2006. 331 с.
6. *Ястремський О.І., Гриценко О.Г.* Основи мікроекономіки /Підручник. К.: Товариство «Знання», КОО, 1998. 714 с.

6. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua>
3. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/>
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/>
5. Офіс реформ Кабінету Міністрів України. Офіційний веб-портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/uryad-ta-organi-vladi/ofis-reform-kabinetu-ministriv-ukrainu>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
освітньої компоненти
НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА
Обов'язкова

Освітньо-професійна програма *Менеджмент організацій і адміністрування*

Спеціальність *073 Менеджмент*

Галузі знань *07 Управління та адміністрування*

Рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

Факультет: *економічний*

Мова навчання: *українська*

Розробники: *к.е.н., доцент Терлецька Юлія Олегівна*

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/terletska-yuliya-olegivna>

Контактний тел.: **52-65-51**

E-mail: **y.terlecka@chnu.edu.ua**

Консультації Очні консультації: за попередньою домовленістю з керівником наукової роботи.
Онлайн консультації в Google Meet (у разі потреби).

1. Анотація дисципліни.

Навчальна практика спрямована на оволодіння здобувачами вищої освіти компетентностей, що сприяють здатності вирішувати професійні завдання та проблеми. Практична підготовка здобувачів вищої освіти як одна із форм організації освітнього процесу здійснюється шляхом проходження практики на базах практики, які забезпечують практичну підготовку. У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича практична підготовка є невід'ємною складовою освітніх програм підготовки магістрів за денною та заочною формами навчання та проводиться на оснащених відповідним чином базах практики. Практична підготовка здійснюється в умовах професійної діяльності під керівництвом викладача університету та фахівця від бази практики. Організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем в Університеті регламентується «Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

2. Мета навчальної практики:

Мета практики – оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації праці в галузі знань 07 «Управління та адміністрування», розвиток навичок науково-дослідної роботи і вирішення прикладних завдань; формування навичок командної роботи; отримання здобувачем освіти досвіду роботи, необхідного для присвоєння професійної кваліфікації, а також закріплення навичок, необхідних у процесі підготовки майбутніх фахівців, виконанні на практиці функцій менеджерів на різних рівнях управління підприємством (організацією).

3. Пререквізити. Студенти приступають до проходження навчальної практики після опанування таких дисциплін: «Вступ у спеціальність», «Мікроекономіка», «Менеджмент».

4. Результати навчання (компетентності). Вивчення навчальної дисципліни сприятиме формуванню **інтегральної компетентності**: здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назва навчальної дисципліни <i>Навчальна практика</i>											
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна/заочна	2	4	3	90	-	-	-	-	-	-	залік

5.2. Теми практичних занять

Керівник навчальної практики, який призначається кафедрою, дає завдання практиканту і керує практикою в цілому. Перед початком практики проводиться настановча лекція, на якій студентам повідомляються мета, завдання, основний зміст навчальної практики. Програмою практики передбачаються такі етапи роботи студентів:

- організації науково-дослідної роботи на місці проведення практики;
- ознайомлення з графіком роботи керівника практики, визначення консультаційних днів і годин;
- виконання індивідуальних завданнями науково-дослідницького характеру, узгодженими з керівниками практики від підприємства;
- підготовка студентами письмових звітів з проходження практики;
- інформування кафедри про хід навчальної практики, а по її завершенні - подання письмового звіту про результати проходження практики й захисту звітів разом із зауваженнями і пропозиціями щодо вдосконалення практичної підготовки студентів.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання:

- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів

Види та форми контролю. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів здійснюється за допомогою поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль проводиться за потребою науковим керівником, на основі чого конкретизується діяльність студента при проходженні практики. Підсумковий контроль знань студентів проводиться за результатами навчальної практики у формі звіту та його захисту на засіданні кафедри.

Форми та методи оцінювання

МО 3 – презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);

МО 4 – презентація результатів виконання командних завдань;

МО 9 – аналітичні звіти;

ПК – підсумковий контроль – захист звіту з практики (залік).

7.1 Політика оцінювання

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Звіти, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання звітів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Питання плагиату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (https://drive.google.com/file/d/1EzBsehQERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view).
- Положення про виявлення та запобігання плагиату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view

7.2. Форма підсумкового контролю

Звіт з практики захищається студентом з диференційованою оцінкою в комісії, призначений завідувачем кафедри, до складу якої входять керівник практики від кафедри та викладач з курсу, за програмою якого передбачена практика. Захист звіту з практики відбувається протягом перших 10 днів після закінчення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписом керівника практики.

Звіт має бути оформлений на аркушах стандартного формату з наскрізною нумерацією і обов'язковим дотриманням вимог до оформлення, обсяг – 30-35 сторінок. У цілому якісно виконаний звіт з практики вступ до спеціальності оцінюється максимумом 100 балами.

Захист звіту кожним студентом здійснюється на кафедрі економічної теорії, менеджменту і адміністрування комісією, що призначається завідувачем кафедри. Захист звіту завершується виставленням студенту диференційованої оцінки, про що робиться запис у індивідуальному плані студента.

Якщо студент повністю виконав програму навчальної практики; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; аргументовано і логічно формулював висновки та робив узагальнення у звіті про проходження практики, глибоко і всебічно розкривав зміст завдань, які ставилися в процесі проходження практики, студент може отримати від 90 до 100 балів, що відповідає оцінці «А» за шкалою ECTS.

Якщо студент повністю виконав програму навчальної практики; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи чи організації, де проходила практика; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; логічно формулював висновки та наводив узагальнення у звіті про проходження практики, глибоко і всебічно розкривав зміст питань, які ставилися в процесі проходження практики; але допускав на захисті звіту про проходження практики окремі помилки, студент може отримати від 80 до 89 балів, що відповідає оцінці «В» за шкалою ECTS.

Якщо студент повністю виконав програму навчальної практики; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою практики завдання; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства чи організації; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; логічно формулював висновки та робив узагальнення у звіті про проходження практики, всебічно розкривав зміст питань, які ставилися в процесі проходження практики; але не виявив творчого підходу до написання звіту про проходження практики допускав на захисті звіту про проходження практики окремі помилки; не зовсім точно висвітлив свою діяльність як менеджера-стажера, студент може отримати від 70 до 79 балів, що відповідає оцінці «С» за шкалою ECTS.

Якщо студент виконав значну частину програми навчальної практики: виконав усі передбачені програмою практики завдання, оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства чи організації; виявив вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання; логічно формулював висновки та робив узагальнення у звіті про проходження практики, розкривав зміст питань, які ставилися в процесі проходження практики; але не виявив творчого підходу до написання звіту про проходження практики допускав на захисті звіту про проходження практики значні помилки; не в повній мірі висвітлив свою діяльність як менеджера-стажера, студент може отримати від 60 до 69 балів, що відповідає оцінці «D» за шкалою ECTS.

Якщо студент виконав значну частину програми навчальної практики; виконав більшу частину передбачених програмою практики завдань; певною мірою оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо діяльності підприємства чи організації; проте допускав значну кількість суттєвих помилок при написанні та захисті звіту про, проходження практики; не розумів сутності окремих завдань, студент може отримати 50-59 балів, що відповідає оцінці «E» за шкалою ECTS.

Якщо студент фрагментарно виконав програму практики; виконав незначну частину передбачених програмою практики завдань; не зумів оволодіти відповідними практичними навичками та вміннями, не набув здатність використовувати їх; не виявив сукупності усвідомлених знань щодо діяльності підприємства, установи; допускав значну кількість суттєвих помилок при написанні та захисті звіту про проходження практики, студент може отримати від 35 до 49 балів, що відповідає оцінці «FX» за шкалою ECTS.

Якщо студент фрагментарно виконав програму навчальної практики; виконав незначну частину передбачених програмою практики завдань; не зумів оволодіти відповідними практичними навичками та вміннями, не набув здатність використовувати їх; не виявив сукупності усвідомлених знань щодо діяльності підприємства чи організації; не виконав окремі завдання керівників практики; допускав значну кількість суттєвих помилок при написанні та захисті звіту про проходження практики, не виконав окремі завдання керівників практики, студент може отримати від 1 до 34 балів, що відповідає оцінці «F» за шкалою ECTS.

При одержанні незадовільної оцінки з навчальної практики з фаху студент направляється на практику повторно або відраховується з університету.

Оцінка, одержана студентом за підсумками проходження практики, враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового контролю.

Студенти, які не виконали програму практики або отримали незадовільний відгук чи негативну характеристику від керівних осіб підприємства, направляються на практику повторно або відраховуються з університету.

Керівник практики подає на кафедру письмовий звіт за результатами проходження та захисту практики. Підсумки кожного виду практики обговорюються на засіданні кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, а загальні підсумки практики підводяться на засіданні Вченої ради факультету.

Шкала оцінювання: національна шкала та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
35-49	Fx	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Наскрізна програма проходження практики студентами спеціальності 073 Менеджмент РВО першого (бакалаврського) / уклад.: В.І. Кравець, Ю.О. Терлецька. В.Ю. Грунтковський. Чернівці, 2023. 57 с. (<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6493>)

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
3. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucerps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

Економічний факультет

(назва інституту / факультету)

Кафедра обліку, аналізу і аудиту

(назва кафедри)

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

«ОБЛІК І АУДИТ»

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій та адміністрування»

(назва програми)

Спеціальність 073 «Менеджмент»

(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробники: Никифорак Ірина Іванівна, к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-obliku-analizu-i-audytyu/kolektyv-kafedry/nykyforak-iryna-ivanivna>

Контактний телефон +38(0372)522691

E-mail: i.nykyforak@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3953>

Консультації згідно з графіком

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Необхідною передумовою ефективного управління господарською діяльністю підприємства є створення належної інформаційної системи, основу якої складає бухгалтерська підсистема. За допомогою спеціальних прийомів облік формує інформацію про господарську діяльність підприємства та її результати у вигляді звітності. Інформація звітності необхідна різним групам користувачів для підготовки, обґрунтування та прийняття виважених управлінських рішень. Проведення незалежного аудиту дозволяє гарантувати зацікавленим користувачам надійність, достовірність та відсутність ризику викривлення інформаційних ресурсів.

Призначення навчальної дисципліни «Облік і аудит» полягає у вивченні основних конструкцій функціонування системи бухгалтерського обліку та аудиту. Дисципліна належить до циклу професійної підготовки обов'язкових компонент освітньо-професійної програми «Менеджмент організацій та адміністрування» здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

2. Мета навчальної дисципліни «Облік і аудит» полягає у формуванні фундаментальних теоретичних знань і набутті практичних навичок з організації та ведення бухгалтерського обліку й проведення аудиту фінансової звітності, а також використання їх результатів як інформаційної бази для прийняття управлінських рішень.

3. Пререквізити. Вивчення навчальної дисципліни «Облік і аудит» базується на засвоєнні знань з таких навчальних дисциплін «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Економіка підприємства», «Фінанси підприємства».

4. Результати навчання:

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма «Менеджмент організацій та адміністрування») вивчення дисципліни «Облік і аудит» сприяє формуванню таких компетентностей і програмних результатів навчання:

а) Загальні компетентності:

ЗК 8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

б) Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати ґрунтовні рішення.

СК 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Очікувані **програмні результати** після вивчення здобувачами навчальної дисципліни «Облік і аудит»:

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	V	5	150	30	30	–	–	90	–	екзамен
Заочна	3	V	5	150	8	8	–	–	134	–	екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд	с.р.		л	п	лаб.	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. «Бухгалтерський облік господарської діяльності»											
Тема 1. Теоретичні основи бухгалтерського обліку	12	2	2	-	-	8	16	1	1	-	-	14
Тема 2. Метод бухгалтерського обліку	18	4	4	-	-	10	17	1	1	-	-	15
Тема 3. Бухгалтерський облік основних господарських процесів діяльності суб'єктів господарювання	18	4	4	-	-	10	17	1	1	-	-	15
Тема 4. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві	14	2	2	-	-	10	15	-	-	-	-	15
Тема 5. Облік активів та пасивів підприємства	24	6	6	-	-	12	17	1	1	-	-	15
Разом за змістовим модулем 1	86	18	18	-	-	50	82	4	4	-	-	74
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. «Аудит фінансової звітності»											
Тема 6. Аудит як форма контролю фінансово-господарської діяльності	14	2	2	-	-	10	17	1	1	-	-	15
Тема 7. Організація аудиту фінансової звітності	18	4	4	-	-	10	17	1	1	-	-	15
Тема 8. Методика аудиту фінансової звітності	18	4	4	-	-	10	17	1	1	-	-	15
Тема 9. Інформаційні ресурси обліку і аудиту в управлінні підприємством	14	2	2	-	-	10	17	1	1	-	-	15
Разом за змістовим модулем 2	64	12	12	-	-	40	68	4	4	-	-	60
Усього годин	150	30	30	-	-	90	150	8	8	-	-	134

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Облік і аудит» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, що виносяться на самостійне вивчення та самостійне вирішення практичних ситуацій.

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1.	Теоретичні основи бухгалтерського обліку	8	14
2.	Метод бухгалтерського обліку	10	15
3.	Бухгалтерський облік основних господарських процесів	10	15
4.	Організація бухгалтерського обліку на підприємстві	10	15
5.	Облік активів і пасивів підприємства	12	15
6.	Аудит як форма контролю фінансово-господарської діяльності	10	15
7.	Організація аудиту фінансової звітності	10	15
8.	Методика аудиту фінансової звітності	10	15
9.	Інформаційні ресурси обліку і аудиту в управлінні підприємством	10	15
	Разом	90	134

6. Методи навчання

Освітні технології, що використовуються для викладання «Облік і аудит»:

1. Лекції, під час яких розкриваються основні теоретичні положення обліку і аудиту з використанням презентацій та інших візуальних засобів для кращого засвоєння матеріалу.

2. Групові та індивідуальні завдання з вирішення виробничих ситуацій підприємств та організацій, що сприяють розвитку навичок індивідуальної та командної роботи, навчають застосувати їх у практичних ситуаціях.

3. Кейсовий метод - детальний аналіз реальних бізнес-ситуацій, які вимагають відображення в обліку та прийняття рішень

5. Використання інтерактивних технологій, таких як вебінари, онлайн-курси, платформа MOODLE та інші інтерактивні платформи навчання, неформальні освітні курси, що сприяють підтримці навчання.

Методи навчання:

МН 1 – лекція-візуалізація;

МН 2 – проблемна лекція;

МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;

МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань;

МН 8 – робота з тестами;

МН 9 – робота в групах;

МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;

МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Форми контролю охоплюють поточний та підсумковий контроль знань здобувача.

Поточний контроль здійснюється з метою перевірки досягнення програмних результатів за окремими темами під час проведення практичних занять з урахуванням самостійної роботи здобувача за допомогою різноманітних засобів контролю.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання підсумкових навчальних досягнень здобувачів. В умовах навчання офлайн підсумковий контроль здійснюється на підставі оцінювання виконаних завдань, що передбачені затвердженими екзаменаційними білетами, а в умовах навчання онлайн – за допомогою тестування в системі електронного навчання Moodle.

Методи оцінювання:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 8. есе;
- МО 9. аналітичні звіти;
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій;
- МО 11. тестування;
- МО 12. тематичні контрольні роботи;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Оцінювання знань студента на екзамені, під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології навчальної дисципліни для розв'язання проблем, що розглядаються;
- рівень знань з теорії дисципліни та понятійно-категоріального апарату, термінології, поняття і принципи предметної області навчальної дисципліни.
- повнота розкриття питання; уміння чітко формулювати визначення понять/термінів й пояснювати їх; здатність аргументувати відповідь;
- аналітичні міркування, порівняння, формулювання висновків; логічна послідовність, культура мови; емоційність та вміння переконувати.
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, проведенні аналізу, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань;
- застосування аналітичних підходів;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, бачити слабкі й сильні сторони організації, обґрунтовувати можливості і загрози, що існують у зовнішньому середовищі організації;
- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;
- якість і чіткість викладення міркувань;
- обґрунтованість висновків щодо розробки стратегії розвитку досліджуваного підприємства (організації).

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і

фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням оголошених термінів виконання без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання. Письмові роботи перевіряються на плагіат і допускаються до захисту із текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час виконання контрольних заходів заборонено і призводить до незадовільного оцінювання.

Відвідування занять. Обов'язковою умовою виконання навчального плану є відвідування практичних (лабораторних) занять. За об'єктивних причин навчання може відбуватись за індивідуальним графіком чи у он-лайн форматі.

Результати поточного оцінювання навчальних досягнень відображаються у *Журналі обліку успішності* викладача.

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5		T6	T7	T8	T9			
6	6	6	6	6		8	8	8	6		40	100

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю (30 балів за 1 змістовий модуль та 30 балів за 2 змістовий модуль) і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (здачі екзамену).

З навчальної дисципліни «Облік і аудит» проводиться семестровий **екзамен**. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичні питання, тестові завдання, визначення термінів з глосарію та виробничу ситуацію.

У 40 балів, що можливо отримати на екзамені, входить: 2 теоретичних питання по 10 балів (сумарно 20 балів), 5 тестів по 1 балу (сумарно 5 балів), визначення 3 термінів - по 1 балу (сумарно 3 бали), виробничу ситуацію (12 балів).

10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

12 балів здобувач отримає за повне та правильне (відповідно до чинного законодавства; без математичних помилок) розв'язання виробничої ситуації.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання задачі відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка на національній шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення
відмінно	A (90-100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно з можливістю повторного складання
	F (1-34)	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне питання, правильне розв'язання виробничої ситуації, правильна відповідь на тестові питання та сформульовані правильні визначення термінів з глосарію. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію, а також розв'язання виробничої ситуації, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття питання білету або правильного розв'язання виробничої ситуації, але у відповіді недостатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються окремі неточності, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та відповідей на тестові завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

8. Рекомендована література

1. Аудит (основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту): підручник / За ред. В.В. Немченко, О.Ю. Редько. К.: Центр учбової літератури, 2012. 540 с.
2. Аудит: навчальний посібник / А.О. Баранова, Т.А. Наумова, А.І. Кашперська. Х.: ХДУХТ, 2017. 246 с.
3. Аудит: навчальний посібник / Г.М. Колісник, В.Є. Слюсаренко. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2015. 296 с.
4. Аудит: підручник (в двох частинах) / за ред. Грушко В.І./ Браул О.М., Шепелюк В.Н., Ільїна С.Б., Юнацький М.О., Хорошенюк А.П., Братул Т.В., 4-те вид. доп. і перероб. К.: Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.
5. Аудит: підручник / М.О. Никонович, К.О. Редько, за ред. Є.В. Мниха. Київ: КНТЕУ, 2014. 748 с.
6. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Т. В. Давидюк [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Х. : Гельветика, 2016. 392 с.
7. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посібник / Хом'як Р.Л., Лемішовський В.І., Воськало В.І., Мохняк В.С. Львів: Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. 440 с.
12. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навч. посібник К.: ЦУЛ, 2010. 528 с.
15. Гордієнко Н.І. Аудит, організація і методика: навч. посіб. / Н.І.Гордієнко, О.В.Харламова, Ю.І.Мізік, О.О.Конопліна. Харків: ХНУМГ ім. О.М.Бекетова, 2017. 319 с.
16. Облік, аналіз, аудит і оподаткування: навч.-метод. посібник / А.І.Вергун, Т.В.Косташ, Т.М.Ковальчук, М.А.Проданчук, І.І.Никифорак; за заг. ред. д.е.н., проф. Т.М.Ковальчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2020. 520 с.
17. Облік і аудит: навч. посібник / Т.М.Ковальчук, І.І.Никифорак; за ред. Т.М.Ковальчук. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2021. 316 с.
18. Облік і аудит: навч.-метод.посіб./ Є.В. Калюга та ін. Київ, 2019. 374 с.
19. Облік і аудит: навч. посібник / Н. П. Банера, Л. О. Гелей, С.М. Пилипенко, В. П. Мороз; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О.І. Скаско. Львів : Растр, 2017. 504 с.
20. Облік і аудит: практикум / Укл. Т.М.Ковальчук, І.І.Никифорак. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2021. 148 с.
21. Огійчук М.Ф., Рагуліна, Новіков І.Т. Аудит: навч. посіб. Вид. 4-те, перероб. і доп. К.: Алерта, 2020. 852 с.

22. Плаксієнко В. Я. , Верига Ю.А. Облік, оподаткування та аудит: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2019. 509 с.
23. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Н. Є.Скоробогатова; Нац. техн. ун-т України «КПІ ім. Ігоря Сікорського». Київ : Політехніка, 2017. 248 с.
24. Ткаченко Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. 2-ге вид., доповн. і перероб. К.: Алерта, 2020. 192 с.
25. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський, фінансовий облік, оподаткування і звітність: навч. посібник. К.: Алерта, 2011. 923 с.
26. Фінансовий облік: підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Р. О. Мельник, Н. Я. Микитюк, Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р.В. Романів. 4-те вид., допов. і перероблене. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 418 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Сайт Верховної Ради України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Сайт Міністерства Фінансів України: <https://mof.gov.ua>
3. Сайт Державної податкової служби України: <http://tax.gov.ua>
4. Сайт Державної Аудиторської служби України: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
5. Сайт Міжнародної Федерації Бухгалтерів (МФБ): [https:// www.ifac.org](https://www.ifac.org)
6. Сайт Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів (ACCA): <https://www.accaglobal.com>
7. Сайт Інституту внутрішніх аудиторів (ІА): [https:// www.global.theiia.org](https://www.global.theiia.org)
8. Сайт Американського інституту дипломованих громадських бухгалтерів (AISPA): <https://www.aicpa.org>
9. Сайт Аудиторської Палати України: <https://www.apu.com.ua>
10. Сайт статистичної звітності емітентів України: <https://www.smida.gov.ua/db/emitent>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра **економічної теорії, менеджменту і адміністрування**

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Операційний менеджмент

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова, чи вибіркова)

Освітньо-професійна програма ”Менеджмент організацій і адміністрування”

(назва програми)

Спеціальність 073 – Менеджмент

(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 – Управління та адміністрування

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник кандидат економічних наук, асистент Грунтковський Володимир Юрійович.

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektiv-kafedry>

Контактний тел. 050-829-96-68

E-mail: v.gruntkovskiy@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1777

Консультації Очні консультації: день, час вівторок 13-00

Онлайн-консультації: день, час понеділок з 13.00 до 14.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Навчальна дисципліна призначена для формування у студентів системи поглядів на організацію як цілісну, відкриту систему. Визначати сукупність елементів операційної підсистеми та віднаходити шляхи підвищення ефективності функціонування організації.

2. Мета навчальної дисципліни: формування у менеджерів уміння створювати та ефективно управляти операційною системою загалом та її компонентами зокрема.

.Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Операційний менеджмент” є

- • усвідомлення того, що операційна система є однією з найважливіших складових будь-якого підприємства, тому спеціалісту в галузі управління необхідні ґрунтовні знання основ та категоріального апарату операційного менеджменту;
- • вивчення принципів та методів раціональної організації, планування і контролю за функціонуванням операційних систем різних видів;
- • формування уміння розробляти операційну стратегію підприємства;
- • формування уміння обґрунтовувати рішення щодо створення операційної системи та підтримки належного режиму її поточного функціонування;
- • набуття навичок управління продуктивністю операційної діяльності організації та якістю продукції;
- • вивчення особливостей операційного менеджменту на підприємствах різних галузей.

3. Пререквізити «Оптимізаційні методи та моделі», «Менеджмент», «Теорія організацій».

4. Результати навчання Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма: «Менеджмент і адміністрування») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

Спеціальні компетентності (СК)

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.
- СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.
- СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

- ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.
- ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>Операційний менеджмент</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	3	5	4,0	120	2	30	30	-	-	60	-	Іспит
Заочна	3	5	4,0	120	2	8	6	-	-	106	-	Іспити

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти операційного менеджменту												
Тема 1. Операційний менеджмент як різновид функціонального менеджменту	15	2	2			9	15	2					13
Тема 2. Операційна стратегія як основа проектування операційної системи	15	4	4			7	15		2				13
Тема 3. Операційна діяльність: ресурси, процеси та результати	15	4	4			7	15	2					13
Тема 4. Операційна діяльність: ресурси, процеси та результати	15	4	4			7	15						15
Разом за ЗМ1	60	14	14			30	60	4	2				54
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Система планування виробничої (операційної) діяльності організацій												
Тема 5. Управління процесом проектування	12	4	4			6	12						12

операційної системи												
Тема 6. Управління поточним функціонуванням операційної системи	12	4	4			6	12	2	2			8
Тема 7. Основи управління проектами	12	4	4			6	12		2			10
Тема 8. Основи менеджменту якості	12	2	2			6	12					12
Тема 9. Управління результативністю операційної діяльності	12	2	2			6	12	2				10
Разом за ЗМ 2	60	16	16			30	60	4	4			52
Усього годин	120	30	30			60	120	8	6			106

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Економічна теорія» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до семінарських занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення, а також виконання індивідуального завдання у вигляді есе або реферату та презентації результатів виконаного завдання

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема 1. Операційний менеджмент як різновид функціонального менеджменту Галузеві особливості операційної функції. Особливості операційного менеджменту: цілі та основні завдання. Функціональна характеристика операційного менеджменту.	9	13
2	Тема 2. Операційна стратегія як основа проектування операційної системи Сутність та етапи розробки операційної стратегії. Формування стратегії виробництва товару. Вплив життєвого циклу на операційну стратегію. Розробка стратегій процесу. Типи процесів: сфокусований на процесі, на продукті та процесі, який повторюється. Особливості сфери послуг, які впливають на операційну стратегію.	7	13
3	Тема 3. Операційна система організації: поняття, склад та види Операційна система як об'єкт управління. Складові операційної системи: підсистема забезпечення, трансформуючи підсистема та підсистема планування і контролю.	7	13
4	Тема 4. Операційна діяльність: ресурси, процеси та результати Поняття операційної діяльності підприємства. Склад основних ресурсів як вхідних факторів операційної діяльності. Поняття, структура та тривалість операційного циклу підприємства.	7	15

	Визначення тривалості операційного циклу підприємства. Особливості управління за фазами операційного циклу підприємства.		
5	Тема 5. Управління процесом проектування операційної системи Соціотехнічний підхід до розробки операцій. Відмінності між проектуванням продукту та послуги. Сучасний рівень розвитку виробничих та невиробничих операційних систем. Проектування виробничих потужностей. Проектування робіт та нормування праці.	6	12
6	Тема 6. Управління поточним функціонуванням операційної системи Базові стратегії планування. Функції, завдання і основні вимоги до оперативного управління виробництвом. Зміст та фази оперативного управління. Види систем оперативного управління виробництвом. Організація диспетчеризації операційної діяльності. Управлінські рішення у сфері управління запасами та пов'язаними з ними витратами. Виштовхувальні та витягувальні системи. Робоче середовище та умови праці, режим роботи.	6	8
7	Тема 7. Основи управління проектами Сутність проектного підходу до управління організацією. Значення та основні завдання в процесі управління проектами. Планування проектів. Методи сітьового планування: переваги та недоліки.	6	10
8	Тема 8. Основи менеджменту якості Показники якості та методи їх оцінювання. Планування якості. Інструменти контролю якості. Підхід з позицій загального менеджменту якості. Розвиток програми забезпечення якості. Система стандартів ISO 9000.	6	12
9	Тема 9. Управління результативністю операційної діяльності Показники результативності функціонування виробничих та невиробничих операційних систем. Комплексний підхід до питань продуктивності. Фактори, що впливають на динаміку продуктивності організації. Шляхи підвищення продуктивності організації.	6	10

6. Система контролю та оцінювання

Освітні технології, що використовуються для викладання курсу

1. Лекції, під час яких розкриваються основні теоретичні концепції та принципи організаційного проектування з використанням презентацій та інших візуальних засобів для кращого засвоєння матеріалу.

2. Групові та індивідуальні завдання з аналізу реальних економічних ситуацій, підприємств та організацій, що сприяють розвитку навичок командної роботи та співпраці та навчають застосувати отримані знання у практичних ситуаціях.

3. Кейси - детальний аналіз реальних бізнес-ситуацій, які вимагають креативного мислення та прийняття рішень. Викладач використовує кейси з різних галузей бізнесу, де студентам слід дати відповіді на питання до кейсу та/або виконати відповідні завдання.

4. Використання таких технологій, як онлайн-курси, неформальні бізнес-курси, що сприяють підтримці навчання. Вони дозволяють студентам мати доступ до матеріалів у будь-який час, виконувати завдання та поглиблювати свої знання.

Під час навчальних занять використовуються **традиційні та інтерактивні методи навчання:**

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 9 – робота в групах;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 11 – ділові ігри;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Форми та методи оцінювання

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 5. захист бізнес-кейсів, проектів
- МО 6. ділові ігри
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо визнання результатів здобутих шляхом неформальної освіти: Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No109 від 28 березня 2022 року) (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoitaneformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва, тощо) отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем охоплених змістовим наповнення курсу.

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів заліку (як можливість отримання додаткових балів, якщо набрані протягом семестру бали не влаштовують студентів). У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології курсу для розв'язання проблем, що розглядаються;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій;
- застосування аналітичних підходів;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, бачити слабкі й сильні сторони організації, обґрунтовувати можливості і загрози, що існують у зовнішньому середовищі організації;
- якість і чіткість викладення міркувань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка	Характеристики
A (90 – 100)	Всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни. Студент засвоїв теоретичні засади навчальної дисципліни, специфіку практичних і тестових завдань. Глибоко знає основну літературу, а також періодичні джерела та електронні ресурси. Ознайомився з додатковою літературою, рекомендованою програмою. Вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою. Системно інтерпретує програмний матеріал. Дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання. Демонструє навички творчого мислення
B (80-89)	Студент показав повні і достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності. Успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без істотних зауважень
C (70-79)	Студент опрацював основну літературу, рекомендовану програмою, а також додаткову літературу. Засвоїв основні завдання і методи курсу. Вміє використовувати на практиці програмні завдання, розв'язувати тестові завдання. Проте, наявні певні неточності, помилки.
D (60-69)	Продемонстровано знання лише базового програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю. Програмний матеріал викладається ним непослідовно із суттєвими неточностями та помилками у формулюванні наукової термінології. Знання суміжних дисциплін та новітніх наукових даних з навчальної дисципліни є слабкими. Допускає неточності, помилки при розв'язанні задач і тестів.
E (50-59)	Недосконало і неповно дає відповіді на теоретичні питання дисципліни і розв'язує практичні завдання з суттєвими помилками, частково, але володіє необхідними знаннями для виправлення помилок під керівництвом викладача. Не може пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
FX (35-49)	Не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни. Допускає грубі помилки у відповідях. Не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання або допускає принципові помилки у їх виконанні.
F (1-34)	Має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки. Показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни
Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
7	7	8	8	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
50-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

- Белінський, П. І. Менеджмент виробництва та операцій [підручник] [Текст] / П. І. Белінський. – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 624 с
- Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 352 с.
- Іванов М.М. Операційний менеджмент: навч. посіб. / М.М. Іванов, П.В. Комазов.– К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
- Васильков В.Г. Організація операційної діяльності підприємства [Електронний ресурс]: підручник / В.Г. Васильков, Н.В. Василькова. – К.: КНЕУ, 2015. – 502 с.
- Васильков В.Г. Організація і управління процесами виробництва: навч. посіб. /В.Г. Васильков, Н.В. Василькова. – К.: КНЕУ, 2011. – 503 с
- Маркіна І. А., Помаз О.М., Помаз Ю.В. Операційний менеджмент : навч. посіб.; Полтав. держ. аграр. акад. Полтава : ПДАА, 2019. 230 с.
- Мартинюк О. А., Серебряннікова Н.І. Менеджмент та адміністративне управління : навч. посіб.; Міжнар. гуманітар. ун-т. - Електрон. текст. дані . Одеса : Гельветика, 2017.
- Операційний менеджмент : навч. посіб. / В. Ю. Припотень [та ін.] ; Приват. ВНЗ "Нікопол. екон.ун-т". Нікополь : Ноулідж, Сєверодонец. від-ня, 2017. 177 с.
- Сумець О.М. Проектування операційних систем : підруч. Київ : Університет «КРОК», 2021. 32 с.
- Crandall R. E.Principles of Supply Chain Management, 2nd edn, CRC Press, 2014.
- Лусте О.О., Грунтковський В.Ю. Entrepreneurship culture as a factor of strategic socioeconomic changes. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського. Серія:

Економіка і управління. 2022, Том 33 (72), № 2. С. 1-8.
http://econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/33_72_2/3.pdf

12. Менеджмент і адміністрування : підручник для бакалаврів / Колектив авторів: к.е.н., доц.Терлецька Н.М.; д.е.н., проф. Антохов А.А.; к.е.н., доц.Терлецька Ю.О.; к.е.н., ас. Грунтковський В.Ю.; д.е.н., доц. Поченчук Г.М.; к.е.н., доц. Запихляк В.М.; к.е.н., доц. Кравець В.І.; к.е.н., доц. Сторощук Б.Д.; к.е.н., доц. Заволічна Т.Р.; к.е.н., ас.Клевчик Л.Л. Чернівці : 2022. 684 с.

13. Стратегічний SWOT-аналіз зовнішнього середовища організації. Методичні рекомендації. Укладачі: Галушка З.І., Лусте О.О., Грунтковський В.Ю. Чернівці. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. 2021.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра

економіко-математичного моделювання

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ОПТИМІЗАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

ОБОВ'ЯЗКОВА

(вказати: обов'язкова чи вибіркова)

Освітньо-професійна програма **«Менеджмент організацій і адміністрування»**

(назва програми)

Спеціальність **073 – Менеджмент**

(вказати: код, назва)

Галузь знань **07 – Управління та адміністрування**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: **Ярошенко О.І., доцент кафедри економіко-математичного моделювання,**

к.е.н., доцент,

Скращук Л.В., асистент кафедри економіко-математичного моделювання, к.е.н.

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <https://emm.cv.ua/teachers/yaroshenko-olena-ivanivna/>

<https://emm.cv.ua/teachers/skrashhuk-larisa-viktorivna/>

Контактний тел.: **Ярошенко О.І. (0502858771),**

Скращук Л.В. (0502837004)

E-mail: o.yaroshenko@chnu.edu.ua,

l.skrashchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1909>

Консультації Згідно графіку <https://emm.cv.ua/grafik-konsultatsij/>

1. Анотація дисципліни.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Оптимізаційні методи та моделі” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань “Управління та адміністрування”

Навчальна дисципліна призначена для формування фундаментальних теоретичних знань та практичних навиків із побудови оптимізаційних економіко-математичних моделей та методів їх розв’язування з метою прийняття оптимальних рішень у будь-якій сфері професійної діяльності, пов’язаної із менеджментом організацій і адмініструванням.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни “Оптимізаційні методи та моделі” є формування базового теоретичного інструментарію для побудови, аналізу та знаходження розв’язків оптимізаційних моделей в економіці та прийняття оптимальних економічних рішень.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Оптимізаційні методи та моделі” є розкриття змісту, методів розв’язування та можливостей практичного застосування різних типів оптимізаційних економіко-математичних моделей, а також систематизація відповідних знань з теорії оптимізації та її використання у галузі економіки, управління та адміністрування.

3. Пререквізити. Успішне вивчення дисципліни «Оптимізаційні методи та моделі» передбачає наявність знань з курсу «Економетрики».

4. Результати навчання. Згідно з освітньо-професійною програмою «Менеджмент організацій і адміністрування» вивчення дисципліни «Економіко-математичні методи та моделі» забезпечує такі компетентності та результати навчання:

Загальні та фахові компетентності:

- ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації;
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;
- СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації;
- СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними;
- СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту;
- СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати між особистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань;
- СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації;
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення;
- СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності;
- СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички;

- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища;
- СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі.

Результати навчання:

- ПРН 7. Виявляти навички організаційного проектування;
- ПРН* 18. Розробляти плани розвитку бізнесу та здійснювати керівництво їх реалізацією.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Оптимізаційні методи та моделі»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	Годин	змістових модулів	лекції	Практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	4	4	120	2	30	30	–	–	60	–	Іспит
Заочна	2	4	4	120	2	6	8	–	–	106	–	Іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Основи теорії безумовної та умовної мінімізації функцій. Класичні задачі лінійного програмування												
Тема 1. Оптимізаційні економіко-математичні моделі та методи: основні поняття та класифікація	8	2				6	14	2					12
Тема 2. Оптимізаційні моделі із цільовою функцією однієї змінної. Класичний метод мінімізації	10	2	2			6	14						14
Тема 3. Теоретичні основи та методи розв'язування моделей безумовної мінімізації із	12	2	2			8	14						14

цільовою функцією багатьох змінних												
Тема 4. Основи теорії та методи розв'язування моделей умовної мінімізації функції багатьох змінних	12	2	2			8	14					14
Тема 5. Лінійне програмування: класичні моделі та методи їх розв'язування	26	8	10			8	18	2	4			12
Разом за ЗМ1	68	16	16	0	0	36	74	4	4	0	0	66
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Спеціальні класи моделей та методів умовної оптимізації											
Тема 6. Спеціальні моделі лінійного програмування та методи їх розв'язування	20	6	6			8	18	2	4			12
Тема 7. Деякі класи моделей нелінійного програмування	16	4	4			8	14					14
Тема 8. Динамічне програмування: принцип оптимальності, алгоритм його реалізації, приклади	16	4	4			8	14					14
Разом за ЗМ 2	52	14	14	0	0	24	46	2	4	0	0	40
Усього годин	120	30	30	0	0	60	120	6	8	0	0	106

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оптимізаційні економіко-математичні моделі та методи: основні поняття та класифікація	6
2	Оптимізаційні моделі із цільовою функцією однієї змінної. Класичний метод мінімізації	6
3	Теоретичні основи та методи розв'язування моделей безумовної мінімізації із цільовою функцією багатьох змінних	8
4	Основи теорії та методи розв'язування моделей умовної мінімізації функції багатьох змінних	8
5	Лінійне програмування: класичні моделі та методи їх розв'язування	8
6	Спеціальні моделі лінійного програмування та методи їх розв'язування	8
7	Деякі класи моделей нелінійного програмування	8
8	Динамічне програмування: принцип оптимальності, алгоритм його реалізації, приклади	8

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Освітні технології, що використовуються для викладання «Оптимізаційні методи та моделі»:

1. Лекції, під час яких розкриваються основні теоретичні концепції та принципи курсу з використанням презентацій та інших візуальних засобів для кращого засвоєння матеріалу.

2. Групові та індивідуальні завдання з аналізу реальних економічних ситуацій, підприємств та організацій, що сприяють розвитку навичок командної роботи та співпраці та навчають застосовувати їх у практичних ситуаціях. Студенти можуть працювати як індивідуально, так і у командах, аналізувати реальні випадки і розробляти стратегії для рішення конкретних проблем.

3. Симуляції та ігри, що дозволяють студентам експериментувати з різними стратегіями, виробляти рішення та оцінювати їх вплив на бізнес-ситуацію. Це може бути комп'ютерна симуляція або наочна гра, яка допомагає студентам краще розуміти взаємозв'язок між стратегічними рішеннями та їх результатами.

4. Використання таких технологій, як вебінари, онлайн-курси, платформа MOODLE та інші інтерактивні платформи навчання, що сприяють підтримці навчання. Вони дозволяють студентам мати доступ до матеріалів в будь-який час і місце, виконувати завдання та отримувати зворотний зв'язок від викладача.

Перелік використовуваних методів навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є:

- контрольні роботи (тематичні, модульні);
- тестування, індивідуальне опитування, виконання практичних завдань;
- презентація результатів виконаних завдань;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Формою підсумкового контролю є іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання розрахункових індивідуальних завдань;
- МО 9. аналітичні звіти;
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій;
- МО 11. тестування;
- МО 12. тематичні контрольні роботи;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – іспит.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Оцінювання знань студента на екзамені, під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології навчальної дисципліни для розв'язання проблем, що розглядаються;
- рівень знань з теорії дисципліни та понятійно-категоріального апарату, термінології, поняття і принципи предметної області навчальної дисципліни.
- повнота розкриття питання; уміння чітко формулювати визначення понять/термінів й пояснювати їх; здатність аргументувати відповідь;
- аналітичні міркування, порівняння, формулювання висновків; логічна послідовність, культура мови; емоційність та вміння переконувати;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, проведенні аналізу, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань;
- застосування аналітичних підходів;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, бачити слабкі й сильні сторони організації, обґрунтовувати можливості і загрози, що існують у зовнішньому середовищі організації;
- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;
- якість і чіткість викладення міркувань;
- обґрунтованість висновків щодо розробки стратегії розвитку досліджуваного підприємства (організації).

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення іспиту, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2			40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
2	4	6	6	12	16	8	6		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
50-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Григорків В.С., Григорків М.В., Ярошенко О.І. Оптимізаційні методи та моделі : підручник / В.С. Григорків, М.В. Григорків, О.І. Ярошенко. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. – 440 с.
2. Григорків М.В. Оптимізаційні методи та моделі: тестові завдання : навч. посібник / М.В. Григорків, В.С. Григорків, О.І. Ярошенко, О.Ю. Вінничук, Л.В. Скращук. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. 136 с.
3. Григорків В.С. Оптимізаційні методи та моделі: вибрані завдання для тематичного контролю: навч. посіб. / В.С. Григорків, М.В. Григорків, О.І. Ярошенко, О.Ю. Вінничук, Л.В. Скращук. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. – 168 с.
4. Григорків В.С., Григорків М.В. Моделі прийняття рішень в економіці: навч. посібник / В.С. Григорків, М.В. Григорків. – Чернівці : Чернівец. нац. ун-т, 2021. – 256 с.
5. Григорків В.С., Григорків М.В. Моделі прийняття рішень в економіці: вибрані завдання для тематичного контролю : навч. посіб. / В.С. Григорків, М.В. Григорків. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. – 48 с.
6. Якимова Л.П. Оптимізаційні методи та моделі : практикум в MS Excel : навч.-метод. посіб. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 272 с.
7. Оптимізаційні методи та моделі в підприємницькій діяльності: Навчальний посібник. / Волонтир Л.О, Потапова Н.А., Ушкаленко І.М., І.А.Чіков., Вінницький національний аграрний університет. – Вінниця: ВНАУ, 2020 – 404 с.
8. Козьменко О.В., Кузьменко О.В. Економіко-математичні метода та моделі. Навчальний посібник. – Університетська книга, 2021. – 406 с.

Додаткова література:

1. Григорків В. С. Моделювання економіки: підручник / В. С. Григорків. – Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. – 360 с.
2. Григорків В. С. Економічна кібернетика : Навчальний посібник. – Чернівці : Рута, 2006. – 198 с.
3. Григорків В.С., Бойчук М.В. Практикум з математичного програмування: навч. посібник для студентів економічних спеціальностей вузів. – Чернівці: Прут, 1995. – 244 с.
4. Валєєв К.Г., Джалладова І.А. Вища математика: Навч. посібник: У 2-х ч. – К.: КНЕУ, 2001. – Ч.1. – 546 с.
5. Лавренчук В.П., Готинчан Т.І., Дронь В.С., Кондур О.С. Вища математика. Курс лекцій у трьох частинах. Частина 1. Лінійна алгебра, аналітична геометрія, математичний аналіз: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2007. – 440 с.
6. Математичне програмування: Навчальний посібник / І.М. Богаєнко, В.С. Григорків, М.В. Бойчук, М.О. Рюмшин. – К.: Логос, 1996. – 266 с.
7. Економіко-математичне моделювання: Навч. посібник / За ред. О.Т. Іващука. – Тернопіль: ТНЕУ, Економічна думка, 2008. – 704 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Волонтир, Л. О., Потапова, Н. А., Ушкаленко, І. М., & Чіков, І. А. (2020). Оптимізаційні методи та моделі в підприємницькій діяльності <https://r.donnu.edu.ua/handle/123456789/1834>
2. Оптимізаційні методи та моделі : практикум в MS Excel : навчально-методичний посібник (2022) <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4668>
3. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича / www.library.chnu.edu.ua
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського / www.nbuv.gov.ua.
5. Державний комітет статистики України / www.ukrstat.gov.ua/
6. Національний банк України / <http://www.nbuv.gov.ua>
7. Пошукова система / <http://uk.wikipedia.org>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра **економічної теорії, менеджменту і адміністрування**

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

”РОЗРОБКА І ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ”

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов’язкова

(вказати: обов’язкова)

Освітньо-професійна програма **”Менеджмент організацій і адміністрування”**

(назва програми)

Спеціальність **073 – Менеджмент**

(вказати: код, назва)

Галузь знань **07 – Управління та адміністрування**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник: **кандидат економічних наук, доцент**

Сторощук Богдан Дмитрович

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/storoshhuk-bogdan-dmytrovych>
<https://www.facebook.com/storbd>

Контактний тел. **+380-67-235-28-75 (Viber, WhatsApp, Telegram)**

+380-50-155-01-42 (Telegram)

E-mail: b.stor@chnu.edu.ua, storbd@gmail.com

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3492>

Консультації **Очні консультації: вівторок 11:00-13:00**

Онлайн-консультації: п'ятниця 16:00-18:00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Розробка і прийняття управлінських рішень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Навчальна дисципліна призначена для з'ясування закономірностей розробки та прийняття управлінських рішень в процесі реалізації функцій менеджменту.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни «Розробка і прийняття управлінських рішень» є ознайомлення студентів з основними поняттями сучасної теорії прийняття рішень, базовими моделями прийняття рішень, за допомогою яких аналізуються результати прийняття економічних рішень, умовами, факторами та наслідками прийняття економічних рішень.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Розробка і прийняття управлінських рішень» є:

- поглиблення теоретичних знань з теорії прийняття рішень;
- визначення та розуміння сутності діагностики проблем;
- опанування методів прийняття рішень;
- використання результатів економічного аналізу для розробки та прийняття управлінських рішень.

3. Пререквізити. «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Менеджмент», «HR-технології», «Оптимізаційні методи та моделі».

4. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності (СК)

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.
- СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.
- СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.
- СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Розробка і прийняття управлінських рішень»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	I	II	4,0	120	2	30	30	0	0	60	0	залік
Заочна	I	II	4,0	120	2	8	4	0	0	108	0	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Тема 1. Прийняття рішень як основа управлінської діяльності	10	2	2	–	–	6	10	–	1	–	–	–	9
Тема 2. Алгоритм прийняття рішень.	10	2	2	–	–	6	10	1	–	–	–	–	9
Тема 3. Постановка цілей у прийнятті	10	2	2	–	–	6	10	1	–	–	–	–	9
Тема 4. Суть та діагностика проблем	10	4	4	–	–	2	10	1	1	–	–	–	8
Тема 5. Суб'єкти прийняття рішень	10	2	2	–	–	6	10	1	–	–	–	–	9
Тема 6. Об'єкти прийняття рішень	10	4	2	–	–	4	10	1	–	–	–	–	9
Тема 7. Фактори прийняття рішень	10	2	2	–	–	6	10	1	–	–	–	–	9
Тема 8. Види рішень та процес прийняття рішень.	10	2	2	–	–	6	10	1	1	–	–	–	8
Тема 9. Методи і техніки пошуку і розробки ефективних рішень	10	4	4	–	–	2	10	1	–	–	–	–	9
Тема 10. Оцінка ефективності прийнятих рішень	10	2	4	–	–	4	10	–	1	–	–	–	9
Тема 11. Психологія прийняття рішень	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	–	10
Тема 12. Моделі прийняття рішень	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	–	10
Усього годин	120	30	30	–	–	60	120	8	4	–	–	–	108

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів складається з двох компонентів:

1. *Основний* – передбачає засвоєння навчальної програми відповідно до цілей навчання та змісту матеріалів у окремих темах і модулях у обсязі, який дасть можливість позитивного виконання таких видів робіт:
 - теоретичні виступи із наведенням практичних прикладів на семінарсько-практичних заняттях;

- робота з тестами;
- тлумачення відповідей на завдання „правильно-неправильно”;
- розв’язування задач;
- написання модульних контрольних робіт;
- виконання завдань під час проходження підсумкового контролю у вигляді іспиту.

2. *Додатковий* – це творче завдання, яке виконується за результатами вивчення II модуля і являє собою мікроекономічне дослідження ринку певного конкретного блага або ресурсу. Дане дослідження здійснюється за такими напрямками:

- формулювання проблеми для прийняття рішення;
- оцінка зовнішніх факторів прийняття рішення;
- визначення основних обмежень для прийняття рішення;
- характеристика основних інструментів прийняття рішення;
- оцінка ефективності прийняття рішення;
- визначення остаточного варіанту прийняття рішення.

Виконання основного компонента обов’язкове для всіх студентів, оскільки воно є основою отримання тієї загальної кількості балів, яка відповідає позитивним оцінкам. Творче завдання з додаткового компонента оцінюється максимум у 15 балів і призначене для студентів, які бажають вивчати дисципліну в більшому обсязі, ніж це передбачено програмою.

6.1. Методи навчання

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 11 – ділові ігри;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

6.2. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань;
- МО 6. ділові ігри;
- МО 7. реферати;
- МО 8. есе;
- МО 9. аналітичні звіти;

- МО 10. розв'язування практичних ситуацій;
- МО 11. тестування;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

- **Дедлайни та перескладання.** Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).
- **Академічна доброчесність.** Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.
- **Відвідування занять.** Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженням графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
- **Політика щодо визнання результатів, здобутих шляхом неформальної освіти.** Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Критерії оцінювання:

- при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу;
- використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;
- при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків відповідно до норм чинного податкового законодавства; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.
- Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.
- Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Передбачається також можливість зарахування оцінок, отриманих в процесі проходження тренінгів за відповідною тематикою і з урахуванням кількості передбачених і пройдених кредитогодин.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	МКР	T8	T9	T10	T11	T12	МКР		
4	4	4	4	4	4	6	4	4	4	4	4	6		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
50-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

1. Алюшина Н.О. Тайм-менеджмент посадовця: мистецтво планувати та управляти своїм часом: метод. рек. до дистанц. курсу. К.: НАДУ, 2009. 40 с.
2. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч. посіб. / за заг. ред В. А. Гошовської. – К. : НАДУ, 2010. – 88 с.
3. Аріелі Ден Добре бути ірраціональними. Як мислити нелогічно та отримувати несподівані переваги. Пер. з англ. Дзвінки Завалій. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. 352 с.
4. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : Навчальний посібник [у 2 ч.] / В. Д. Бакуменко // Ч. 1. Теоретико-методологічні засади. – К. : ВПЦ АМУ, 2010. – 276 с.
5. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики: Монографія. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 328 с.
6. Василенко В.О. Теорія і практика розробки управлінських рішень : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2002. 420 с.
7. Грінченко Ю.Л. Методичний посібник з дисципліни „Методи прийняття управлінських рішень” освітньо-професійної програми спеціальності 7.050201 “менеджмент організацій”. – Одеса, 2010. – 42 с.

8. Гурієвська В.М. Коучинг для керівників у системі державного управління: навч.-метод. матеріали / В.М. Гурієвська. – К.: НАДУ, 2010. – 48 с.
9. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. – 820 с.
10. Канеман Деніел Мислення швидко й повільно. пер. з англ. Максим Яковлев. К.: Наш Формат, 2017. 480 с.
11. Керівництво та лідерство в системі державної служби : навчально-методичний посібник / Авт. : Ю. В. Ковбасюк, В. А. Гошовська, Л. А.Пашко – К. : НАДУ, 2011. – 147 с.
12. Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці Київ : ЦУЛ, 2003. 202 с.
13. Колпаков В М Теория и практика принятия управленческих решений Учебное пособие – К МАУП 2000 – 256 с.
14. Колпаков В.М. Самоменеджмент: навч. посіб. / В.М. Колпаков. – К.: Видав. дім Персонал, 2008. – 523 с.
15. Колпаков В.М. Теория и практика принятия управленческих решений Київ : МАУП, 2004. 504 с.
16. Лепейко Т.І. Менеджмент: навч. посіб. / Т.І. Лепейко, О.М. Миронова. – Харків: ХНЕУ, 2010. – 202с.
17. Мала Н.Т., Процик І.С. Мистецтво прийняття управлінського рішення // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.14. – С. 345–351.
18. Мірошніченко Ю. Р. Організаційно-правові засади підготовки та прийняття державно-політичних рішень. – Харків: Фактор, 2004. – 224 с.
19. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті. Навчальний посібник для студентів спец. 7.050106 “Облік і аудит” / За ред. д.е.н., проф.Ф.Ф.Бутинця, к.е.н., доц. М.М.Шигун. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – 352с.
20. Прийняття управлінських рішень: організаційно-психологічний аспект : навч. посіб. / М. М. Білинська, Ю. В Ковбасюк – К. : НАДУ, 2011. – 232 с.
21. Притула М.М. Динамічні моделі та методи прийняття рішень у ринковій економіці : навч. пос. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 256 с.
22. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть, Т Федорів ; за заг.ред. І. Ібрагімової. – Проект “Реформа управління персоналом на державній службі в Україні”, 2012. – 400 с.
23. Рульєв В.А. Менеджмент: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2011. 312 с.
24. Скібіцька Л.І. Організація праці менеджера: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 360 с.
25. Скібіцький О.М. Лідерство та стиль роботи менеджера : навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2010. 192 с.
26. Смоленніков Д.О. Методи прийняття управлінських рішень. Конспект лекцій Суми : Вид-во СумДУ, 2008. 89 с.
27. Теорія і практика прийняття управлінських рішень: Навч. посіб. / Крупник А. С., Линьов К. О., Нужний Є. М., Рудик О. М. К. : Видавничий дім “ПРОСТІР”, 2007. – 156 с.
28. Шегда А.В. Менеджмент: Підручник. К.: Знання, 2004. 687с.
29. Яковенко О. І. Формування компетенцій професійної діяльності економістів у процесі практичної підготовки : навчально-методичний посібник Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. 184 с.
30. Deep, Sam, and Sussman, Lyie, Smart Moves for People in Charge, Addison-Wesley, 1995 N de Vries, M Kets, and Dick, R, Branson's Virgin: The coming of age of acounter-cultural enterprise, INSEAD, Fontainebleau, 1995
31. Drucker, Peter, Management: Tasks, Responsibilities, Practices, Harper and Row, New York, 1974].
32. Сторошук Б.Д., Цепенда М.М., Антонюк О.І. Особливості передумов та наслідків управлінських рішень на місцевому рівні. Науковий вісник Чернівецького національного

- університету ім. Ю.Федьковича: Збірник наукових праць. Вип. 840: Економіка. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2022. С.58-67.
33. Сторощук Б. Д. Розробка і прийняття управлінських рішень. Розділ 7 в кн. Менеджмент і адміністрування: підручник для бакалаврів. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім.Ю.Федьковича, 2022. С.397-480. ISBN 978-966-423-735-9 <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4882>
34. Сторощук Б. Д. Діалектика прийняття фінансових рішень в умовах кризових трансформацій економічної влади // Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (12 травня 2022 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. С.111-116. URL: <https://econom.chnu.edu.ua/advert/zbirnyk-materialiv-konferentsiyi-finansovi-instrumenty-stalogo-rozvytku-ekonomiky-2022>
35. Сторощук Б. Д. Вплив військових трансформацій інформаційної влади на прийняття рішень стосовно проєкт-плейсмент // Потенціал сталого розвитку в умовах регіональних та глобальних викликів / Potential for sustainable development in the context of regional and global challenges: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 11-13 травня 2022 року, Чернівці (Україна) – Сучава (Румунія). – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. С.115-117. URL: <http://mmix.cv.ua/novyny/zbirnyk-tez-potentsial-stalogo-rozvytku-v-umovah-regionalnyh-ta-globalnyh-vyklykiv>
36. Галушка З.І., Запужляк В.М., Клевчак Л.Л., Лусте О.О., Сторощук Б.Д. Вплив господарського менталітету на соціально-економічний розвиток // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. №1 (42). 2022. С.283-292. (Web of Science) URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3670/3481> <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.42.2022.3670> ISSN 2310-8770 (online) <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/4281>
37. Сторощук Б.Д. Прийняття рішень в умовах кризових трансформацій економічної влади // Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича: Збірник наукових праць. Вип. 834: Економіка. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2021. С.3-12. URL: <https://econom.chnu.edu.ua/journal/index.php/ecovis/article/view/161/119>
38. Сторощук Б. Д. Діалектика формування актуальних компетенцій під владою передумов та наслідків сучасних освітніх трансформацій. / В кн. Нова українська школа: діалог сучасності з історією: матеріали Буковинського освітнього форуму, присвяченого 165-річчю від дня народження Омеляна Поповича (1895-1930) – видатного українського педагога, Крайового шкільного інспектора Буковини, автора науково-педагогічних та художніх творів для дітей та дорослих (26 жовтня 2021 року, м. Чернівці)/ за ред. Л.І.Тимчук, Л. Б. Платаш. Чернівці: «Технодрук», 2022. С.137-141.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

Економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра **економіко-математичного моделювання**

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Статистика

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

Обов'язкова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма **«Менеджмент організацій і адміністрування»**

(назва програми)

Спеціальність **073 Менеджмент**

(вказати: код, назва)

Галузь знань **07 – Управління та адміністрування**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник: Григорків М.В., доцент кафедри економіко-математичного моделювання,

д.е.н., професор

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача

<https://emm.cv.ua/teachers/hryhorkiv-mariia-vasilivna>

Контактний тел.

+380506418085

E-mail:

m.hryhorkiv@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3997>

Консультації

Очні консультації: відповідно до розкладу консультацій

Індивідуальні консультації (за попередньою домовленістю)

1. Анотація дисципліни.

Навчальна дисципліна «Статистика» належить до принципово важливих компонент сучасних освітньо-професійних програм підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за різними економічними спеціальностями, оскільки вона формує методологічний та методичний базис для збору статистичної інформації, її обробки, систематизації, аналізу та застосування для визначення кількісних і якісних характеристик досліджуваних соціально-економічних явищ і процесів. Оволодіння основами статистики та її прикладним інструментарієм з одного боку дозволяє розширити та вдосконалити знання із методології наукових досліджень, а з іншого – забезпечує їх широке використання на практиці, що є ознакою висококваліфікованого спеціаліста, здатного приймати ефективні управлінські рішення у своїй професійній діяльності.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни «Статистика» є формування базових теоретичних знань і практичних навиків із методології і методики статистичних досліджень соціально-економічних явищ і процесів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Статистика» є розкриття змісту основних теоретичних підходів і методів, а також сучасного прикладного інструментарію для збору і обробки статистичної інформації, її систематизації та застосування для кількісного і якісного аналізу тенденцій та закономірностей розвитку явищ і процесів, що відбуваються у соціально-економічних системах.

3. Пререквізити. Теоретико-методологічною базою для вивчення навчальної дисципліни є такі дисципліни освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» як «Вища математика», «Інформатика».

4. Результати навчання:

Згідно з освітньо-професійною програмою «Менеджмент організацій і адміністрування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (галузь знань 07 Управління та адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент) вивчення дисципліни «Статистика» забезпечує такі компетентності та результати навчання:

Загальні та фахові компетентності:

- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

- СК1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК*16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.
- СК*17. Здатність до започаткування власної справи.

Програмні результати навчання:

- ПРН4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.
- ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Бід	підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання		
Денна	1	2	4	120	2	30	30	–	–	60	–		іспит
Заочна	1	2	4	120	2	6	6	–	–	108	–		іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість кредитів / годин 4 / 120												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Предмет і метод статистики як науки. Статистичні показники												
Тема 1. Визначення статистики	6	1				5	7	1					6
Тема 2. Статистичне спостереження	10	1	2			7	15	1					14
Тема 3. Зведення та групування статистичних даних	12	2	2			8	12	1	1				10
Тема 4. Статистичні показники	20	4	8			8	13	1	2				10
Разом за змістовий модуль 1	48	8	12			28	47	4	3				40
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Кількісний та якісний аналіз статистичних сукупностей												
Тема 5. Аналіз варіаційних рядів	12	4	4			4	16	1	1				14
Тема 6. Вибіркове спостереження	12	4	4			4	17	1	2				14
Тема 7. Статистичне дослідження кореляційних зв'язків	14	4				10	18						18
Тема 8. Ряди динаміки	18	6	6			6	12						12
Тема 9. Індеси у статистичних дослідженнях	16	4	4			8	10						10

Разом за змістовий модуль 2	72	22	18			32	73	2	3			68
Усього годин	120	30	30			60	120	6	6			108
Підсумкова форма контролю	Іспит											

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Тема 1	Визначення статистики <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Понятійний апарат статистики 2. Інституції статистики та їх роль у організації та застосуванні статистичних даних <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	5	6
Тема 2	Статистичне спостереження <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Аналіз поняття статистичного спостереження як науково обґрунтованого способу організації статистичної інформації 2. Класифікація основних етапів та форм організації статистичного спостереження 3. Основні типи та методи статистичного спостереження 4. Програмно-методологічні та організаційні питання спостереження 5. Аналіз типових помилок спостереження та способи їх контролю <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	7	14
Тема 3	Зведення та групування статистичних даних <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Загальна характеристика зведення і групування даних як окремого етапу статистичного дослідження 2. Поняття рядів розподілу, дискретний та інтервальні ряди розподілу та їх графічні моделі 3. Статистичні таблиці та графіки <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	8	10
Тема 4	Статистичні показники <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Елементи теорії статистичних показників 2. Характеристика абсолютних та відносних величин 3. Середні величини як узагальнені характеристики статистичних сукупностей <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	8	10

Тема 5	Аналіз варіаційних рядів <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Показники варіації як характеристики коливання значень ознак статистичної сукупності 2. Елементи дисперсійного аналізу ознак статистичної сукупності 3. Аналіз показників форми розподілу <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	4	14
Тема 6	Вибіркове спостереження <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Вибіркове спостереження та його застосування у статистичних дослідженнях 2. Основні підходи до формування вибірки 3. Помилки вибірки як оцінки її репрезентативності 4. Проблема визначення необхідного обсягу вибірки 5. Поняття малої вибірки у статистиці 6. Методи поширення результатів вибіркового обстеження на генеральну сукупність <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	4	14
Тема 7	Статистичне дослідження кореляційних зв'язків <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Характеристика статистичних та кореляційних залежностей 2. Аналіз методів виявлення кореляційного зв'язку 3. Показники тісноти зв'язку у випадку кількісних та якісних ознак 4. Моделі парної регресії, проблема їх адекватності 5. Моделі множинного кореляційно-регресійний зв'язку <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	10	18
Тема 8	Ряди динаміки <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Елементи теорії динамічних рядів 2. Кількісні характеристики динамічного ряду 3. Аналіз методів виявлення основної тенденції (тренду) у рядах динаміки 4. Характеристика коливань у динамічних рядах 5. Проблема автокореляції у рядах динаміки 6. Кореляційні зв'язки між динамічними рядами <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	6	12
Тема 9	Індекси у статистичних дослідженнях <i>Опрацювати теоретичні та прикладні аспекти теми:</i> 1. Індексний метод як метод статистичного аналізу 2. Загальна характеристика індивідуальних, загальних та агрегатних індексів 3. Аналіз середніх із індивідуальних індексів 4. Індекси середніх величин, їх класифікація та зміст <i>Робота над практичними завдання до теми</i>	8	10

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальних дисципліни

У викладанні курсу використовуються такі освітні технології:

1. Лекції та їх презентації.

2. Групова робота здобувачів освіти, спрямована на виконання базових практичних завдань і кейсів.

3. Індивідуальна робота здобувачів освіти, спрямована на виконання спеціальних науково-дослідницьких завдань.

4. Онлайн-тести та опитування у системі MOODLE.

5. Застосування інформаційних технологій для статистичного аналізу економічних явищ і процесів та обґрунтування їх динаміки.

6. Зовнішні гостьові лекції експертів і фахівців з економіки для підтвердження актуальності теоретичних знань на практиці.

7. Електронні підручники і ресурси репозитарію ЧНУ.

Методи навчання

МН 1 – лекція-візуалізація.

МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань.

МН 8 – робота з тестами.

МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів із навчальної дисципліни

Загальна (максимальна) кількість балів, яку здобувач може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких **60** балів здобувач набирає при поточних видах контролю і **40** балів – у процесі підсумкового виду контролю (іспиту).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання визначеним у робочій програмі навчальної дисципліни.

Форми та методи оцінювання

МО 10. Розв'язування практичних ситуацій.

МО 11. Тестування.

МО 12. Тематичні контрольні роботи.

МО 13. Модульні контрольні роботи.

МО 14. Підсумковий контроль – іспит.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів екзамену (як можливість отримання додаткових балів, якщо набрані протягом семестру бали не влаштовують студентів). У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					40	100
T2	T3	T4	Тестування	T5	T6	T8	T9	Тестування		
5	5	15	5	7	6	7	5	5		

8. Рекомендована література

8.1. Основна

1. В.С. Григорків, О.Ю. Вінничук, М.В. Григорків, Л.Л. Маханець Статистика: основи теорії та практикум: навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2022. 304 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5125>
2. Вінничук О.Ю., Григорків М.В., Маханець Л.Л. Статистика : тестові завдання: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2023. 180 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6477>
3. Маханець Л.Л., Вінничук О.Ю., Григорків М.В. Статистика: лабораторний практикум у STATISTICA 12: навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2023. 161 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6548?show=full>
4. Горкавий В.К. Статистика : Підручник. Третє вид., переробл. і доповн. Київ : Алерта, 2019. 644 с.
5. Краєвський В. М. Статистика: навч. посіб. / В.М. Краєвський, Я.О. Остапенко, Н.В. Параниця // Ун-т ДФС України. Ірпінь, 2019. 218 с.
6. Статистика: конспект лекцій для студентів економіч. спец. денної та заочної форм навчання // Талах В.І., Ішук Л.І. Луцьк: ЛНТУ, 2019. 59 с.
7. Статистика: підручник / С.І. Пирожков, В.В. Рязанцева, Р.М. Моторин та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. унт, 2020. 328 с.
8. Чекотовський Е.В. Статистика з Microsoft Excel 2016 [Текст] [Текст] : навч. посіб. / Е.В. Чекотовський. Київ : Знання України, 2019. 811 с.

8.2. Допоміжна

1. Григорків В. С. Економетрика : Лінійні моделі парної та множинної регресії: навчальний посібник. – Чернівці : ЧНУ, 2009. – 224 с.
2. Статистика: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / [Кушнір Н. Б., Кузнєцова Т. В., Красовська Ю. В. та інші]. К. : Центр навчальної літератури, 2009. 208 с.
3. Єріна А. М. Теорія статистики : Практикум / А.М. Єріна, З.О. Пальян – К. : Знання, 2009. 255 с.
4. Матковський С. О. Статистика : навчальний посібник / Матковський С.О., Вдовин М.Л., Панчишин Т.В. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 344 с.
5. Моторин Р.М. Статистика для економістів : навч. посіб. / Р.М. Моторин, Е.В. Чеботовський. К. : Знання, 2009. 431 с.
6. Валєєв К.Г., Джалладова І.А. Вища математика: Навч. посібник: У 2-х ч. – К.: КНЕУ, 2001. – Ч.1. – 546 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Відкриті дані світового банку <http://data.worldbank.org/>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського www.nbuv.gov.ua
4. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
// www.library.chnu.edu.ua
5. Європейська статистика <https://ec.europa.eu/eurostat>
6. Статистичний комітет ООН. – Режим доступу : <http://unstats.un.org/>
7. Міжнародний інститут статистики. – Режим доступу : <http://isi.cbs.nl/>
8. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. – Режим доступу: www.me.gov.ua

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

факультет математики та інформатики

(назва інституту/факультету)

Кафедра математичного моделювання

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Теорія ймовірності та математична статистика

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова, чи вибіркова)

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій і адміністрування»

(назва програми)

Спеціальність 073 – Менеджмент

(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 – Управління та адміністрування

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

**Розробники: канд. ф.-м. наук, доцент кафедри математичного моделювання, доцент
Дорошенко Ірина Вікторівна, канд. ф.-м. наук, доцент кафедри математичного моделювання,
доцент Кушнірчук Василь Йосипович**

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <https://mathmod.chnu.edu.ua/pro-kafedru/spivrobitnyky/doroshenko-irina-viktorivna/>

Контактний тел. 0504340655

Е-mail: i.doroshenko@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

**Консультації очні - за попередньою домовленістю
он-лайн – згідно з графіком**

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Теорія ймовірності та математична статистика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань «Управління та адміністрування»

Навчальна дисципліна призначена для студентів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань «Управління та адміністрування» економічного факультету.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія ймовірності та математична статистика» є ознайомлення студентів з основами теорії ймовірностей та математичної статистики, необхідних для розв'язування багатьох теоретичних і практичних економічних задач; розвинути логічне мислення, вміння самостійно аналізувати та здійснювати математичні дослідження прикладних питань.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Теорія ймовірності та математична статистика» є :

- засвоєння теоретичних основ;
- засвоєння основних методів розв'язання конкретних економічних задач;
- формування вміння проводити комплексний статистичний аналіз математичних моделей,

що описують реальні соціально-економічні явища і процеси.

3. Пререквізити Навчальна дисципліна «Теорія ймовірності та математична статистика» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухається здобувачами освіти в другому семестрі першого року навчання. Вивчення дисципліни «Теорія ймовірності та математична статистика» є основою для засвоєння інших обов'язкових дисциплін, зокрема «Економетрика. Для успішного оволодіння курсу здобувач має вільно володіти знаннями з дисципліни «Вища математика».

4. Результати навчання

Студент повинен вміти поставити задачу, вибрати метод для її розв'язування, а також зробити правильний висновок і дати відповідне тлумачення розв'язку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: методи розв'язування ймовірнісних задач, розподіли випадкових величин, їхні числові характеристики, статистичні методи аналізу та прогнозування

вміти: побудувати ймовірнісну модель, вибрати правильний метод розв'язування, застосовувати ймовірнісні методи до задач математичної статистики, здійснювати прогнозування.

Під час вивчення дисципліни, відповідно до освітньо-професійної програми, формуються наступні

загальні компетентності:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

та отримуються наступні **програмні результати навчання:**

ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	1	2	3	90	2	15	30	-	-	45	-	залік
Заочна	1	2	3	90	2	4	4	-	-	82	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Випадкові події та ймовірності													
Тема 1. <i>Елементи комбінаторики</i>	5		2			3	10						10
Тема 2. <i>Випадкові події</i>	6	1	2			3	10						10
Тема 3. <i>Означення ймовірностей та властивості</i>	6	1	2			3	6	0,5	0,5				5
Тема 4. <i>Формула повної ймовірності та формули Байєса</i>	9	2	4			3	6	0,5	0,5				5
Тема 5. <i>Послідовні незалежні випробування.</i>	9	2	4			3	12	1	1				10

<i>Схема Бернуллі</i>												
Разом за змістовим модулем 1	35	6	14			15	44	2	2			40
Змістовий модуль 2. Випадкові величини												
Тема 1. <i>Одновимірні випадкові величини</i>	8	2	4			4	7	1	1			5
Тема 2. <i>Багатовимірні випадкові величини</i>	7	1	2			4	6	-	-			6
Тема 3. <i>Числові характеристики одновимірних випадкових величин</i>	10	2	2			4	6	0,5	0,5			5
Тема 4. <i>Числові характеристики багатовимірних випадкових величин</i>	8	2	2			4	6	-	-			6
Тема 5. <i>Класичні форми закону великих чисел. Поняття про центральну граничну теорему</i>	7	1	2			4	10	-	-			10
Тема 6. <i>Елементи математичної статистики</i>	15	1	4			10	11	0,5	0,5			10
Разом за змістовим модулем 2	55	9	16			30	46	2	2			42
Усього годин	90	15	30			45	90	4	4			82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

п/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Елементи комбінаторики	3	10
2	Випадкові події	3	10
3	Означення ймовірностей та властивості. Геометрична ймовірність	3	5
4	Формула повної ймовірності та формули Байеса	3	5
5	Послідовні незалежні випробування. Схема Бернуллі	3	10
6	Одновимірні дискретні випадкові величини	2	3
7	Одновимірні неперервні випадкові величини	2	2
8	Багатовимірні випадкові величини. Функції від випадкових величин.	4	6
9	Числові характеристики одновимірних випадкових величин. Властивості числових характеристик	4	5
10	Числові характеристики багатовимірних дискретних випадкових величин	4	6
11	Нерівності Чебишова, Маркова. Збіжність за ймовірністю. Класичні форми закону великих чисел (теореми Чебишова, Маркова, Бернуллі). Поняття про центральну граничну теорему. Теорема Ліндеберга-Леві	4	10
12	Елементи математичної статистики. Вибірка з генеральної сукупності	4	5
13	Елементи математичної статистики. Точкові оцінки параметрів вибірки. Інтервальні оцінки параметрів розподілу	6	5
Всього годин		45	82

*Самостійна робота студентів з дисципліни «Теорія ймовірності та математична статистика» направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних завдань, до відповідних тем дисципліни.

ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Методи навчання

У викладання курсу використовуються такі освітні технології:

- Лекції та їх презентації.
 - Онлайн-лекції.
 - Практичні заняття.
 - Групова робота, коли студенти розв'язують практичні завдання.
 - Онлайн-тести та опитування: Використання системи MOODLE
- Електронні підручники і ресурси репозитарію ЧНУ

Методи навчання:

МН 1 - лекція-візуалізація;

МН 8 – робота з тестами;

МН 9 – робота в групах;

МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є домашнє завдання, контрольні роботи, тести.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 14. підсумковий контроль – залік

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Оцінювання знань студента на екзамені, під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології навчальної дисципліни для розв'язання проблем, що розглядаються;
- рівень знань з теорії дисципліни та понятійно-категоріального апарату, термінології, поняття і принципи предметної області навчальної дисципліни.
- повнота розкриття питання; уміння чітко формулювати визначення понять/термінів й пояснювати їх; здатність аргументувати відповідь;
- аналітичні міркування, порівняння, формулювання висновків; логічна послідовність, культура мови; емоційність та вміння переконувати.
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, проведенні аналізу, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань;
- застосування аналітичних підходів;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, бачити слабкі й сильні сторони організації, обґрунтовувати можливості і загрози, що існують у зовнішньому середовищі організації;

- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;
- якість і чіткість викладення міркувань;
- обґрунтованість висновків щодо розробки стратегії розвитку досліджуваного підприємства (організації).

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання.

Оцінка знань здобувачів включає поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється впродовж семестру під час проведення лекційних та практичних занять. Підсумковий контроль має за мету – перевірку теоретичних знань здобувачів, виявлення навичок застосування перших при вирішенні практичних завдань, а також навиків самостійної роботи з навчальною і науковою літературою.

Загальна кількість балів, яку здобувач може отримати у процесі вивчення дисципліни становить 100 балів, з яких 60 балів (по 30 балів за перший та другий модуль) здобувач може одержати як суму результатів поточного контролю (контрольні, самостійні роботи та тестування) і 40 балів – на підсумковому модулі (заліку).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Залік	Сума
Змістовий модуль №1								
T1	T2	T3	T4	T5		Разом	40	100
6	6	6	6	6		30		
Змістовий модуль № 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	Разом		
5	5	5	5	5	5	30		

T1, T2, T3, T4, T5, T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	відмінно
Зараховано	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Зараховано	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Не зараховано	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

8. Рекомендована література Основна література:

1. Агапова І.С., Бондаренко М.Ф., Дікарев В.А., Семенець В.В. Збірник задач з теорії ймовірностей з розв'язками: Навч. посібник / За ред. М.Ф. Бондаренка – Харків: ХНУРЕ, 2010. – 356 с.
2. Ачкасов А. Є. Теорія ймовірностей і математична статистика / А.Є. Ачкасов, В.Т. Плакіда та ін. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 247 с.
3. Барковський В. В. Теорія ймовірностей та математична статистика. / В. В. Барковський, Н. В. Барковська, О. К. Лопатін. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 424 с.
4. Барковський В. В. Теорія ймовірностей та математична статистика: Навч. посіб. / В. В. Барковський. – 5-те видання. – Київ: Центр учбової літератури, 2019. – 424 с.
5. Васильків І.М. Основи теорії ймовірностей і математичної статистики : навч. посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 184 с
6. Гнеденко Б. В. Курс теорії ймовірностей: Навч. посіб. / Б. В. Гнеденко – К.: ВПЦ Київський університет, 2010. – 464 с.
7. Головня Р.М., Коваль В.О., Лушиков О.В. Збірник завдань з теорії ймовірностей, математичної статистики та випадкових процесів: Навчальний посібник. – Житомир: ЖДТУ, 2011. – 140 с.
8. Голомозий В.В. Збірник задач з теорії ймовірностей та математичної статистики : навч. посібник / В.В. Голомозий, М.В. Карташов, К.В. Ральченко. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2015. – 366 с.
9. Жильцов О. Б. Теорія ймовірностей та математична статистика у прикладах і задачах: навч. посіб. для студентів немет. спец. ВНЗ / О. Б. Жильцов ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – 335 с.

10. Жлуктенко В. І. Теорія ймовірностей і математична статистика : Навч.–метод. посібник. У 2 ч. – Ч.1. Теорія ймовірностей. / В. І. Жлуктенко, С. І. Наконечний. – Вид. 2–ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2007. – 304 с.
11. Жлуктенко В. І. Теорія ймовірностей і математична статистика : Навч.–метод. Посібник. У 2 ч. – Ч.2. Математична статистика. / В. І. Жлуктенко, С. І. Наконечний. – Вид. 2–ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2007. – 336 с.
12. Жлуктенко В. І., Наконечний С. І. Теорія ймовірностей і математична статистика: Навч.методичний посібник у 2–х ч. / В. І. Жлуктенко, С. І. Наконечний – ч. І, Теорія ймовірностей. – К.: КНЕУ, 2003. –316с.
13. Кармелюк Г. І. Теорія ймовірностей та математична статистика. Посібник з розв'язування задач: Навч. посібник / Г. І. Кармелюк. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 576 с.
14. Кармелюк Г.І. Теорія ймовірностей та математична статистика. / Г. І. Кармелюк – Київ: Центр учбової літератури, 2007.– 576 с.
15. Карташов М. В. Теорія ймовірностей і математична статистика: підручник. – К.: Видавн.–пол. Центр «Київський університет», 2009. – 479 с.
16. Костробій П.П. Теорія ймовірностей. – Львів: Видавництво „Растр–7”, 2016. – 260 с.
17. Кушнірчук В.Й. Збірник задач з теорії ймовірностей і математичної статистики – Чернівці: Видавничий дім „Родовід”, 2014. – 92 с.
18. Лебедев Є.О., Лівінська Г.В., Розора І.В., Шарапов М.М. „Математична статистика", К.: ВПЦ “Київський університет”, 2016. – 159 с.
19. Лебедев Є.О., Шарапов М.М. Курс лекцій з теорії ймовірностей. – К.: Норітаплюс, 2007. – 168 с.
20. Сеньо П. С. Теорія ймовірностей та математична статистика: Підручник. / П. С. Сеньо. – 2–ге вид. – Київ: Знання, 2007. – 556 с.
21. Слюсарчук Ю. М. Теорія ймовірностей, математична статистика та імовірнісні процеси : навч. посіб. / Ю. М. Слюсарчук, Й. Я. Хром'як, Л. Л. Джавала, В. М. Цимбал. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. – 364 с.

Додаткова література:

1. Дорош А. К. Теорія ймовірностей та математична статистика. Навч. посібник / А. К. Дорош, О. П. Коханівський. – К. : НТУУ "КПІ", 2006. – 268 с.
2. Єрмоєнко В. О. Математична статистика. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. / В. О. Єрмоєнко, М. І. Шинкарик – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 248 с.
3. Теорія ймовірностей та математична статистика: Збірник задач [Електронний ресурс] : навч.посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за техн. спеціальностями / І.В. Веригіна, О.В. Островська, Д.П. Проскурін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,36 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 48 с.
4. Цибенко О. С., Кришук М. Г., Тарасевич Ю. Я.. Збірник задач з теорії ймовірностей : навч. посіб. – Київ : Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут", – 2016. – 210 с.
5. Черняк О.І. Теорія ймовірностей та математична статистика. Практикум: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. / О. І. Черняк, Т.В. Кравець, О.І. Ляшенко, Л. М. Буяк, О. С. Башуцька– Тернопіль: ТНЕУ, 2019. – 251 с.

9. Інформаційні ресурси.

1. Електронна бібліотека науково-технічної літератури. URL: <http://www.scientific-library.net>
2. Електронна бібліотека. URL: <http://www.lib.com.ua>
3. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ТЕОРІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
Обов'язкова

Освітньо-професійна програма Менеджмент організацій і адміністрування

Спеціальність 073 Менеджмент

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет: економічний

Мова навчання: українська

Розробники: к.е.н., доцент Терлецька Юлія Олегівна

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/terletska-yuliya-olegivna>

Контактний тел. 52-65-51

E-mail: y.terlecka@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1811>.

Консультації Вівторок з 13.00 до 15.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Теорія організації» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 «Управління і адміністрування».

Головним завданням вивчення теорії організації, як наукової дисципліни, є набуття комплексу знань щодо проектування та корегування організаційних систем, регулювання та управління ними в умовах постійно змінюваного середовища.

Важливість формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців з менеджменту визначається специфікою їхніх професійних обов'язків, володіння сучасними знаннями і навичками проектування організаційних структур управління, адекватним завданням раціонального використання ресурсів організації, володіння системного бачення всіх організаційних процесів, що створює необхідні передумови для прийняття рішень і здійснення господарської діяльності в умовах мінливого ринкового середовища.

2. Мета навчальної дисципліни: формування сучасного, на основі системного підходу, світогляду щодо створення, функціонування й еволюції організацій..

3. Пререквізити. З метою підвищення ефективності засвоєння курсу здобувач вищої освіти має вивчити до початку вивчення курсу «Теорія організації» такі предмети: «Економічна теорія», Менеджмент».

4. Результати навчання:

Загальні компетентності:

ЗКЗ. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма – год.						Заочна форма – год.					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальна теорія організації												
Тема 1. Методологічні засади теорії організації	19,5	4	4	-	-	11,5	19,5	1	1	-	-	17,5
Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі	19,5	4	4	-	-	11,5	19,5	1	1	-	-	17,5
Тема 3. Організація як система	19	4	4	-	-	11	19,5	1	1	-	-	17,5
Тема 4. Організація як соціум	17	3	3	-	-	11	19,5	1	1	-	-	17,5
Разом за змістовим модулем 1	75	15	15	-	-	45	78	4	4	-	-	70
Змістовий модуль 2. Створення ефективної організації												
Тема 5. Організаційний процес. Самоорганізація	19,5	4	4	-	-	11,5	18	1	1	-	-	16
Тема 6. Зовнішнє та внутрішнє середовище організації	19,5	4	4	-	-	11,5	18	1	1	-	-	16
Тема 7. Організаційне проектування	19	4	4	-	-	11	18	1	1	-	-	16
Тема 8. Культура організації	17	3	3	-	-	11	18	1	1	-	-	16
Разом за змістовим модулем 2	75	15	15	-	-	45	72	4	4	-	-	64
Усього годин	150	30	30	-	-	90	150	8	8	-	-	134
Підсумкова форма контролю	екзамен											

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Системний підхід до управління організацією в умовах ринкової трансформації економіки	11,5
2	Еволюція теоретичних концепцій організації	11,5
3	Система управління організацією: зміст, завдання та напрями вдосконалення	11
4	Організаційні концепції людських стосунків	11
5	Імідж організації як фактор її конкурентоспроможності	11,5

6	Аналіз внутрішнього середовища та конкурентні можливості організації	11,5
7	Структура організації як чинник забезпечення її ефективності	11
8	Концептуальні підходи до формування організаційної культури	11

Тематика індивідуальних завдань

Назва теми
1. Модель організації як елемент механізму координації її діяльності.
2. Етапи розвитку організації у контексті теорії життєвого циклу.
3. Сучасна організаційна парадигма: сутність, значення, зміст, практична спрямованість.
4. Управління підприємствами різних організаційно-правових форм.
5. Системний підхід до управління організацією в умовах ринкової трансформації економіки.
6. Державне регулювання та підтримка організацій.
7. Система управління організацією: зміст, завдання та напрями вдосконалення.
8. Системна модель управління організацією як відкритою системою.
9. Використання принципів ефективного менеджменту в процесі управління організацією.
10. Еволюція теоретичних концепцій організації.
11. Класична школа теорії організації Ф.Тейлора.
12. Адміністративна школа А.Файоля.
13. Організаційна школа Г.Урвіка.
14. Теорія організаційного потенціалу І.Ансоффа.
15. Організаційні концепції людських стосунків.
16. Імідж організації як фактор її конкурентоспроможності.
17. Концептуальні підходи до формування організаційної культури.
18. Вплив організаційної культури на ефективність організації.
19. Сучасна українська організаційна культура: джерела та основний зміст.
20. Роль персоналу у досягненні ефективної діяльності організації.
21. Особливості управління персоналом на різних стадіях життєвого циклу організації.
22. Вплив кадрової політики на формування організаційної культури.
23. Проблеми формування активної кадрової політики в організації.
24. Система ділової оцінки управлінського персоналу організації.
25. Планування та розвиток кар'єри в сучасній організації.
26. Управління організаційною поведінкою персоналу організації.
27. Модель управління організацією у стані кризи.
28. Організаційні комунікації як інструмент координації діяльності підрозділів організації.
29. Наукова організація праці в апараті управління на сучасному етапі.
30. Впровадження сучасних управлінських технологій в організації.
31. Управління внутрішнім середовищем організації у сучасних умовах.
32. Аналіз внутрішнього середовища та конкурентні можливості організації.
33. Управлінський вплив на зовнішнє середовище організації в умовах нових економічних відносин.
34. Сутність та етапи організаційного проектування.
35. Концептуальні підходи до проектування організаційних форм управління.
36. Переваги та недоліки традиційних організаційних форм управління.
37. Оптимізація організаційної структури управління підприємством.
38. Оцінка ефективності організаційних форм управління.
39. Перспективи розвитку організаційних утворень.
40. Типологія організаційних культур.
41. Характеристика типів культури за ознакою конкуруючих цінностей.
42. Корпоративна культура та її роль у реалізації стратегії організації.
43. Оцінка ефективності діяльності системи управління організацією.
44. Резерви та фактори підвищення ефективності управління організацією.
45. Структура організації як чинник забезпечення її ефективності.

46. Формальна та неформальна організаційна структура.
47. Сучасні підходи до побудови організації.
48. Наукова організація праці в апараті управління організацією на сучасному етапі.
49. Формування інформаційної системи організації на основі створення АРМ та шляхи її вдосконалення.
50. Система комунікацій організації як чинник ефективності управління.
51. Інформаційне забезпечення управлінського процесу та шляхи його удосконалення.
52. Сучасні технології управління ризиками в діяльності організації.
53. Управління процесом адаптації організації до ринкових умов господарювання.
54. Типи ОСУ організацією та їх відповідність організаційно-правовим формам підприємництва.
55. Діагностика системи управління організацією в сучасних умовах.
56. Управління ризиком: сучасні теорії та практичний досвід організацій.
57. Управління організацією у кризових ситуаціях.
58. Управління конкурентоспроможністю організації.
59. Теорія та практика культури управління вітчизняними організаціями.
60. Управління процесом організаційних змін підприємства у кризових ситуаціях.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- Метод 1 – лекція-візуалізація;
- Метод 4 – семінар-дискусія;
- Метод 5 – семінар-діалог;
- Метод 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- Метод 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- Метод 8 – робота з тестами;
- Метод 9 – робота в групах;
- Метод 10 – проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- Метод 11 – ділові ігри;
- Метод 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Види та форми контролю. Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, експрес-опитування, рольовий тренінг, аналіз виробничих ситуацій, індивідуальні завдання) відповідь студента та ін. Формою підсумкового контролю є **екзамен**.

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних); -
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань;
- МО 6. ділові ігри;
- МО 8. есе;
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій;
- МО 11. тестування;
- МО 12. тематичні контрольні роботи;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, участь у конференції, студентській олімпіаді, лікарняний лист).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів, здобутих шляхом неформальної освіти. Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Критеріями оцінювання є:

- при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;
- при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Уміння
«5» (відмінно) А (90-100 балів)	Здобувач має всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни. Засвоїв організаційні закони; принципи і правила, необхідні для вироблення сучасного організаторського мислення; особливості раціональної комбінації та сполучення для досягнення конкретної мети різних елементів у цілісній утворення; системні концепції з метою виявлення та реалізації організаційних резервів удосконалення діяльності. Досконало знає основну літературу з теорії організації. Ознайомився з додатковою літературою, рекомендованою програмою. Засвоїв зв'язки методів і засобів управління із законами, закономірностями та принципами організації, а також їхню роль в управлінні організацією.	Вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою. Вміє використовувати довідники, довідкову літературу, грамотно викладати програмний матеріал. Дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання. Демонструє навички творчого мислення, наукового прийняття рішень у процесі управління організацією.

«4» (добре) В (80-89 балів) С (70-79 бал)	Здобувач показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їх поповнення і оновлення в процесі подальшого навчання і професійної діяльності. Засвоїв основні завдання теорії організації в умовах ринкової трансформації національної економіки. Опрацював основну літературу, рекомендовану програмою, а також вказівки, рекомендації, положення та інші програмні матеріали.	Успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без істотних зауважень. Вміє використовувати на практиці програмні знання, розв'язувати проблемні ситуації, що виникають у господарській діяльності організацій.
«3» (задовільно) D (60-69 бали) Е (50-59 балів)	Здобувач має знання лише основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю. Ознайомлений з основною літературою, рекомендованою програмою. Допускає помилки у відповідях на теоретичні запитання дисципліни і при виконанні практичних завдань, але володіє необхідними знаннями для виправлення помилок під керівництвом викладача.	Виконує практичні завдання в межах програмних вимог. Допускає неточності і помилки при розв'язанні виробничих ситуацій. Не володіє навичками системного обґрунтування запропонованих рішень у діяльності організації. Виявляє труднощі при застосуванні знань на практиці.
«2» (незадовільно) Fх (35-49 балів) F (0-34 бали)	Здобувач не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни. Допускає грубі помилки у відповідях. Має недостатні знання для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.	Не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання або допускає принципові помилки у їх виконанні. Демонструє невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

8. Рекомендована література

Основна

1. Білявська Ю.В., Микитенко Н.В. Теорія організації: підручник. Київ: КНТЕУ, 2019. 424 с.
2. Гончарова М.Л. Теорія організації: навч. посіб. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 134 с.
3. Монастирський Г.Л. Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене. Тернопіль: Крок, 2019. 368 с.
4. Петрович Й.М. Теорія організації: підручник. Львів: Магнолія-2006, 2013. 336 с.
5. Свидрук І.І., Миронов Ю.Б., Кундицький О.О. Теорія організації: підручник. Львів: Новий Світ-2000, 2013. 175 с.
6. Теорія організації: навч. посібник / В. В. Приходько, В. І. Прокопенко, Т. В. В. Малий та ін. За ред. І.В. Шереметьєвої. Д.: Національний гірничий університет, 2016. 258 с.
7. Терещенко Т.В. Теорія організація: навч. посіб. Хмельницький: ХУУП, 2015. 335 с.
8. Теорія організації: Менеджмент: збірник тестових завдань. Укл.: Антохов А.А., Галушка З.І., Запхляк В.М., Поченчук Г.М., Терлецька Н.М., Терлецька Ю.О. та ін. / За ред. Галушки З.І., Поченчук Г.М. Чернівці. ЧНУ. 2021. 203 с.
9. Терлецька Н.М., Терлецька Ю.О. Практикум з менеджменту: навч. посібник. Чернівці: Технодрук, 2021. 144 с.
10. Менеджмент і адміністрування: підручник для бакалаврів / Колектив авторів: к.е.н., доц. Терлецька Н.М.; д.е.н., доц. Антохов А.А.; к.е.н., доц. Терлецька Ю.О.; к.е.н., ас.

Грунтковський В.Ю.; д.е.н., доц. Поченчук Г.М.; к.е.н., доц. Запужляк В.М.; к.е.н., доц. Кравець В.І.; к.е.н., доц. Сторощук Б.Д.; к.е.н., доц. Заволічна Т.Р.; к.е.н., ас. Клевчик Л.Л. Чернівці: 2022. 370 с.

Допоміжна

1. Бай С.І. Менеджмент організації: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2014. 180 с.
2. Бай С.І. Розвиток організації: політика, потенціал, ефективність: монографія / С.І.Бай. К.: КНТЕУ, 2009. 280 с.
3. Бідняк М.Н. Організація управління: навч. посіб. К.: А.С.К., 2013. 176 с.
4. Гліненко Л.К. Стратегічне управління розвитком бізнес-систем в економіці України: монографія. Львів: Новий світ-2000, 2012. 776 с.
5. Комарницький І.Ф., Терлецька Ю.О. Антикризове управління підприємством: теорія та практика: навч. посіб. 3-є вид., без змін. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. 248 с.
6. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: підручник. К.: Академвидав, 2015. 464 с.
7. Менеджмент організацій: підручник / Л.І.Федулова, І.В.Сокирник, В.В.Стадник, М.А.Йохна / за ред. Л.І.Федулової. К: Либідь, 2003. 448 с.
8. Теорія організації: підручник /Г.Р.Латфуллин, А.В.Райченко. 2012.282 с.
9. Терлецька Ю.О. Циклічність організаційного розвитку в контексті теорії криз. *Наукова спадщина Йозефа Алоїза Шумпетера і сучасність: погляд із минулого в майбутнє: матеріали III Міжнародної Шумпетерівської конференції.* (м.Чернівці, 21-22 жовтня 2016 р.). Чернівці: ЧНУ, 2016. С.73-75.
10. Терлецька Ю.О., Терлецька Н.М. Чинники формування життєздатності суб'єкта господарювання в контексті теорії сталого розвитку: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансові інструменти сталого розвитку економіки». м.Чернівці, 20 березня 2018 р. Чернівці: ЧНУ, 2018. С.210-213.
11. Терлецька Ю.О. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств олійно-жирового комплексу в умовах невизначеності зовнішнього середовища. *Економіка та суспільство*. Вип. № 14. 2018. С.533-538
12. Терлецька Ю.О. Чинники забезпечення ефективності механізму управління сучасним підприємством. *Інфраструктура ринку*. Вип. № 27. 2019. С.228-232.
13. Терлецька Ю.О. Інноваційні технології як елемент антикризового управління підприємствами олійно-жирового комплексу в умовах економічної нестабільності. *Молодий вчений*. Вип. № 2(66). 2019. С.647-650.
14. Терлецька Ю.О., Блауш Л.С., Терентяк Д.П. Формування концепції розвитку підприємства на засадах ситуаційного управління. *Молодий вчений*. Вип. № 1(77). 2020. С.265-269.
15. Терлецька Ю.О. Клієнтоорієнтованість як чинник формування рівня зрілості системи менеджменту підприємства. *Молодий вчений*. 2022. №7 (107). С.101-104.
16. Терлецька Ю.О. Забезпечення життєздатності промислового підприємства: управлінський аспект. *Наукові інновації та передові технології*. Випуск № 7 (21). 2023. С.151-158.

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
3. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kiev/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.uceps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

філологічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра **історії та культури української мови**

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни **«Українська мова (за професійним
спрямуванням)»**

(вказуйте назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова, чи вибіркова)

Освітньо-професійна програма **«Менеджмент організацій і адміністрування»**

(назва програми)

Спеціальність **073 – Менеджмент**

(вказати: код, назва)

Галузь знань **07 – Управління та адміністрування**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник(и): **к.філол.н., доцент кафедри історії та культури української мови
ФіліпчукМ.В.**

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) **<http://philology.chnu.edu.ua>**

Контактний тел. **+ 380501398291**

maria.filipchuk@chnu.edu.ua

E-mail: (обов'язково – корпоративна пошта, можна також – особиста)

Сторінка курсу в Moodle **//https: moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=565**

Консультації

Очні консультації: день, час **вівторок з 14.00 до 15.00.**

Онлайн-консультації: день, час **за попередньою домовленістю**

1. Анотація (призначення навчальної дисципліни).

Предметом вивчення практичного курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є мова фахової галузі. Уміння спілкуватись мовою професії сприяє швидкому засвоєнню спеціальних дисциплін, підвищує ефективність праці, допомагає орієнтуватися у професійній діяльності та ділових контактах. Тому велику увагу під час вивчення всіх тем приділяємо засвоєнню мовних стереотипів комунікацій певного фаху. Роботу над культурою мови студентів проводимо, зважаючи на два аспекти: підвищення загальномовної культури майбутніх спеціалістів та їхньої фахової мовної культури.

2. Мета курсу – сформувати високий рівень комунікативної культури у сфері професійного спілкування в його усній та писемній формах, виробити навички практичного володіння мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, зумовленої професійними потребами,

Основними завданнями вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є:

- сформувати чітке і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності;
- забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури писемного мовлення;
- виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні;
- розвивати творче мислення студентів;
- виховувати повагу до української літературної мови, до мовних традицій;
- виробити навички сприйняття й відтворення фахових текстів, засвоєння лексики і термінології свого фаху, вибір комунікативно виправданих мовних засобів, використання різних типів словників;
- сформувати навички оперування фаховою термінологією, редагування, коригування наукових текстів.

3. Пререквізити:

- українська мова (шкільний курс);
- історія України (шкільний курс);
- курс «Актуальні питання історії та культури України»

4. Результати навчання.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

Спеціальні компетентності:

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			Кредитів	Годин	лекції	Практичні	семінарські	Лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	3	90	-	30	-	-	60	-	іспит
Заочна	1	1	3	90	-	8	-	-	72	-	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усьо-го	у тому числі			усьо-го	у тому числі		
		пр.	інд	с.р.		пр.	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. СУСПІЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ МОВИ. СТИЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ								
Тема 1. Суспільне значення української мови, її правовий статус.	12	4		8	10			10
Тема 2. Стилi сучасної української літературної мови.	6	2		4	10	2		8
Тема 3. Поняття культури мовлення спеціаліста. Основні комунікативні ознаки культури мовлення. Вимоги до професійних текстів: об'єктивність викладу, логіка, послідовність, повнота інформації, точність.	12	4		8	10			10
Разом за ЗМ1	30	10		20	30	2		28
Змістовий модуль 2. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СПЕЦІАЛІСТА. СКЛАДАННЯ Й РЕДАГУВАННЯ НАУКОВИХ ТА ОФІЦІЙНО-ДІЛОВИХ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕКСТІВ								
Тема 1. Граматичні (морфологічні та синтаксичні) норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні.	18	6		12	12	2		10
Тема 2. Лексичні та стилістичні норми сучасної української літературної мови у	12	4		8	12	2		10

професійному мовленні. Особливості наукової та офіційно-ділової лексики сучасної української мови.							
Тема 3. Культура писемного мовлення (технічні правила оформлення наукового та офіційно-ділового текстів). Форми опрацювання наукового тексту: планування, тезування, конспектування, анотування, реферування. Основні кліше в науковому тексті.	6	2		4	12	1	11
Тема 4. Укладання й редагування документів з кадрово-контрактних питань. Корисні поради щодо написання резюме. Стислість, мінімізація, впорядкованість, шрифти. Їхня роль у резюме. Розділи резюме та їх детальна характеристика. Словничок корисних слів (ключові слова) для вдалого резюме.	12	4		8	12	1	11
Тема 5. Культура усного мовлення. Орфоепічні та акцентні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні. Електронна презентація наукового виступу. Науковий етикет.	12	4		8	12		12
Разом за ЗМ 2	60	20		40	60	6	54
Усього годин	90	30		60	90	8	82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ за/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема. Українська мова – державна мова в Україні. Державна мова й мови національних меншин. Завдання: опрацювати літературу з історії української мови як державної.	2
2.	Тема. Походження назви «Україна», «український». Основні етапи становлення і розвитку української мови. Завдання: опрацювати версії походження назви «Україна», «український» та назвати і прокоментувати основні тенденції розвитку української мови на сучасному етапі.	2
3.	Тема. Літературна мова як вищий щабель розвитку мови. Поняття мовної норми. Види норм. Завдання: опрацювати літературу про розвиток української мови та основні мовні норми.	4

4.	Тема. Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю української мови. Завдання: опрацювати літературу з історії формування мови ділових паперів.	4
5.	Тема. Орфографічні норми сучасної української літературної мови у професійному мовленні. Завдання: застосовувати теоретичні знання з орфографії на практиці.	8
6.	Тема. Документ як специфічний текст. Поняття про документ. Типи документів. Завдання: вивчити класифікацію документів та вимоги до їх укладання.	3
7.	Тема. Формуляр-зразок. Реквізити, їхня характеристика, норми дотримання. Завдання: вивчити реквізити документів; уміти визначати вид документа за реквізитами.	3
8.	Тема. Норми дотримання і порядок розміщення основних реквізитів (реквізити «дата», «адресат», «адресант», «назва документа», «підпис»). Завдання: опрацювати літературу про найуживаніші реквізити та порядок їх розміщення.	3
9.	Тема. Оформлення сторінки документа. Оформлення тексту документа. Вимоги до тексту документа. Завдання: дотримуватись вимог до оформлення сторінки документа та самого тексту.	3
10.	Тема. Довідково-інформаційні документи. Звіт (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Оголошення (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Пояснювальна записка (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Завдання: вміти самостійно укладати довідково-інформаційні документи та редагувати їх.	3
11.	Тема. Особисті офіційні документи. Доручення (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Розписка (визначення, види та основні вимоги до оформлення, склад реквізитів). Завдання: дотримуватись вимог до складання та написання особистих офіційних документів.	3
12.	Тема. Види офіційних ділових листів, їх характеристика. Завдання: вміти оформляти офіційні ділові листи.	3
13.	Тема. Основні реквізити ділового листа, правила оформлення. Вимоги до тексту ділового листа. Мовні засоби оформлення реквізитів ділового листа, його початку, завершення. Завдання: дотримуватись вимог та основних реквізитів до написання ділового листа.	3
14.	Тема. Мовленнєвий етикет як елемент етики професійного спілкування. Поняття мовленнєвого етикету. Різновиди мовленнєвого етикету. Стандартні етикетні ситуації та їхнє мовне оформлення. Завдання: опрацювати літературу з мовленнєвого етикету українців, в чому проявляється особливість етикетних формул (привітання, побажання, вибачення, прощання тощо).	2

15.	Тема. Невербальні засоби мовленнєвого етикету у професійному спілкуванні. Завдання: вивчити невербальні засоби спілкування, та їх застосування на практиці.	2
16.	Тема. Візитна картка як атрибут ділової людини, її характеристика, реквізити та особливості використання. Завдання: вивчити види візитних карток та їх використання.	
17.	Тема. Правила телефонної розмови. Службові та приватні розмови. Голос і поза в розмові по телефону. Смс-комунікація. Типи та норми. Завдання: дотримуватись правил ведення ділової телефонної розмови.	2
18.	Тема. Етика Інтернет-спілкування. Вербальні й невербальні (смайли та ін.) засоби у повідомленнях, постах, коментарях. Проблема „мови Інтернету” як окремого типу (стилю) комунікативної поведінки. Завдання: вивчити правила етикету Інтернет-спілкування, а також вербальні і невербальні засоби спілкування.	2
19.	Тема. Індивідуальне спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з роботодавцем. Завдання: опрацювати літературу з даної теми.	2
20.	Тема. Колективне спілкування (наради, збори, перемовини, дискусії). Мета, стратегія, тактика обговорення і ухвалення рішень. Способи ведення дискусії (діалог, полілог). Завдання: опрацювати літературу про колективне спілкування, зокрема про способи ведення дискусії.	2
21.	Тема. Види й жанри публічного мовлення. Публічний виступ як важливий засіб комунікації. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Завдання: вміти складати промову та виголошувати її з нагоди урочистих подій; підготуватись до виступу на нараді.	2
22.	Тема. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації. Завдання: вивчити типи презентацій; вміти зробити презентацію, пов'язану із своєю спеціальністю.	2

Самостійна робота студентів з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій, підготовку до контрольних робіт, підготовку та презентацію завдань до відповідних тем з дисципліни.

Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1.	Аналіз текстів професійної тематики з погляду дотримання в них норм сучасної української літературної мови (за вибором).
2.	Бібліографічний опис (10 позицій), анотування і рецензування фахової літератури (одне джерело). Обов'язково зазначити: а) джерело з одним автором і більше

	трьох авторів; б) журнальну чи газетну статтю; в) словник чи багатотомне видання; г) окрему статтю з наукового збірника.
3.	Презентація своєї спеціальності. Структура роботи: план, тези, текст повідомлення, список використаних джерел. Обсяг – до 5 сторінок.
4.	Причини і наслідки низької мовленнєвої культури.

***ІНДЗ** з курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ: повідомлення, реферат, анотація, рецензія, список фахових джерел, есе, презентація.

Кількість балів, які нараховуємо за ІНДЗ, залежить від їхнього обсягу, якості, самостійності виконання, творчого підходу у виконанні, дотримання технічного оформлення, але не більше ніж 5 балів. Їх додаємо до суми балів, які студент/ка набрав/ла за поточну навчальну діяльність.

4. Методи навчання

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 2 – проблемна лекція;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

6. Система контролю та оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю.

Формами поточного контролю є вербальні методи, письмові роботи різних видів (диктанти, редагування фахових текстів), тестування, творчі роботи, тематичні контрольні роботи, модульні контрольні роботи

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Методи оцінювання.

Контроль у навчанні української мови за професійним спрямуванням передбачає виявлення рівня сформованості мовленнєвих навичок і умінь, визначення правильності організації навчального процесу, діагностування труднощів засвоєння матеріалу, перевірку ефективності використаних методів і прийомів навчання.

Контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуємо такі **засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання**:

- **засоби усного контролю**: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, презентації результатів виконаних завдань;
- **засоби письмового контролю**: контрольні роботи, модульне письмове тестування, підсумкове тестування, самостійні роботи, виконання вправ, написання есе, рефератів;
- **засоби самоконтролю**: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Засоби оцінювання навчання:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 7. реферати;
- МО 8. есе;
- МО 11. тестування;
- МО 12. тематичні контрольні роботи;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – іспит.

Критерії оцінювання результатів навчання з освітньої дисципліни.

Оцінювати рівень мовних знань, умінь та навичок здобувачів необхідно за такими критеріями:

1. Уміння оперувати лексичним складом сучасної української літературної мови.
2. Ступінь володіння орфографічними, морфологічними, синтаксичними нормами сучасної української літературної мови, передбаченими програмою дисципліни.
3. Уміння працювати з навчальною та навчально-методичною літературою, з фаховими словниками.
4. Рівень володіння лінгвістичною та фаховою термінологією.
5. Ступінь володіння навичками створення письмових текстів.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати під час навчальних занять за кожну тему (опитування, тестування, виконання вправ), виконання завдань для самостійної роботи – 5 балів. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів,

отриманих за кожну тему. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 20, модуль 2 – 40 (разом – 60 балів).

Загальна (максимальна) кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання з дисципліни і одне практичне завдання з пройденого матеріалу. У 40 балів, що можливо отримати на екзамені входить: 2 теоретичних питання (по 10 балів відповідно) та практичне завдання (20 балів). У випадку не повної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню. Практичне завдання оцінюється таким чином: 20 балів – за повністю вирішене практичне завдання.

Якщо екзамен проходить у формі тестування, то оцінюється в 40 балів (40 тестів). У випадку отримання менше 50 балів за результатами поточного та підсумкового контролю, здобувач вищої освіти обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до складання екзамену.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2						
T 1	T 2	T 3	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5		
4	4	12	10	10	6	8	6	40	100

7. Рекомендована література

Основна

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 432 с.
2. Волкотруб Г. Стилiстика дiлової мови : навч. посiбник. К. : МАУП, 2002. 208 с.
3. Грималовський І.С., Криштанович О.В., Попович Н.М., Філіпчук М.В. Українська мова за професійним спрямуванням: практикум для студентів : Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 160 с.
4. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. Донецьк : ТОВ ВКФ «Бао», 2004. 480 с.
5. Культура фахового мовлення: навчальний посібник / Укл.: Н. Д. Бабич, К. Ф. Герман, А. А. Ковтун, К. М. Лук'янюк, Н. І. Рульова, М. С. Скаб, М. В. Скаб; за заг. ред. Н. Д. Бабич. 4-е вид., уточн. й доповн. Чернівці: Книги–XXI, 2014. 556 с.
6. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 592 с.
7. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
8. Український правопис / Національна академія наук України. Київ, 2019. 391 с.
9. Українська мова в професійній діяльності: навч. посіб./ Укл. Бріцин В. М., Жайворонок В. В., Тараненко О. О. К.: Вища шк., 2006. 431 с.
10. Філіпчук М.В., Попович Н.М., Онуфрійчук Г.І. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 168 с.
11. Шевчук С. В., Кабиш О. О. Практикум з українського ділового мовлення: навч. посіб. К.: Арій, 2009. 144 с.
12. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням. Підручник. – К., Алерта. 2019, 640с.

Додаткова

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с.
2. Бабич Н. Д. Стилi, пiдстилi чи жанри лiтературної мови // Наук. вiсник Чернiвецького ун-ту : Слов'янська фiлологiя. Вип. 93. Чернiвцi : Рута, 2002. С. 92–101.
3. Беценко І. Історія становлення та формування офіційно-ділового стилю української мови // Наук. вісник ЧНУ : зб. наук. праць. Вип. 117-118. Слов'янська філологія. Чернівці : Рута, 2001. С. 45–52.
4. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації : навч. посіб. 2-е вид., доп. та переробл. К. : Артєк 2002. 208 с.
5. Волощак М. Неправильно – правильно : довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. 2-ге доп. вид. К. : Вид. центр „Просвіта”, 2003. 160 с.
6. Головащук С. І. Складні випадки наголошення : словник-довідник. К. : Либідь, 1995. 192 с.
7. Новий словник іншомовних слів: слова та словосполучення / укл. О. Сліпушко. – К. : Аноніт, 2007. – 848 с.
8. Орфоепічний словник української мови : у 2-х т. Т. 1 / за ред. Ф. О. Нікітіна, В. М. Русанівського. К. : Довіра, 2001. 955 с. Т. 2 / за ред. М. М. Пешак, В. М. Русанівського. К. : Довіра, 2003. 917 с.
9. Словник іншомовних слів / укл.: О. І. Скопенко, Т. В. Цимбалюк. – К., 2006.
10. Словник української мови / Ред. В. В. Жайворонок. К.: Просвіта, 2016. 1320 с.
11. Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць / Відп. ред. В. І. Івашенко. К.: Інститут української мови НАНУ, 2013. Вип. IX. 232 с.

12. Універсальний довідник з ділових паперів та ділової етики. – К. : Довіра, 2003. – 623 с.
13. Фаріон І. Пошук українського слова в офіційно-діловому тексті // Наук. вісник Чернів. ун-ту: Зб. наук. праць. Вип. 117-118. Слов. філологія. Чернівці: Рута, 2001. С. 253-260.

Інформаційні ресурси

1. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> («Словники України»).
2. <http://slovopedia.org.ua/> (Колекція українських словників).
3. <http://www.slovnyk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови).
4. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова : Енциклопедія).
5. <http://ulif.mon.gov.ua> (Український лінгвістичний портал).
6. <http://www.mova.info/> (Лінгвістичний портал).
7. <http://www.pravopys.net/> (Електронний «Український правопис»).
8. <http://termin.com.ua/> (Словник термінів та понять).

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ
Обов'язкова

Освітньо-професійна програма *Менеджмент організацій і адміністрування*

Спеціальність *073 Менеджмент*

Галузь знань *07 Управління та адміністрування*

Рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

Мова навчання: **українська**

Розробники: **к.е.н., доцент Терлецька Юлія Олегівна**

Профайл викладача <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-menedzhmentu-ekonomichnoyi-teo/kolektyv-kafedry/terletska-yuliya-olegivna>

Контактний тел. **52-65-51**

E-mail: **y.terlecka@chnu.edu.ua**

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1810>.

Консультації **Вівторок з 13.00 до 15.00.**

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Управління інноваціями» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Головним завданням вивчення управління інноваціями, як наукової дисципліни, є набуття комплексу знань щодо прийомів та методів управління нововведеннями, механізмів та алгоритмів стратегічного управління інноваціями; використання досвіду зарубіжних країн в організації діяльності венчурних фірм, бізнес-інкубаторів, інноваційних центрів; здійснення оцінки інноваційного потенціалу організації.

Важливість формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців з менеджменту у сфері інновацій визначається специфікою їхніх професійних обов'язків, інтенсивно зростаючими вимогами міжнародного ринкового середовища до професійної компетентності та формування у них професійних особистісних якостей та ґрунтовних знань.

2. Мета навчальної дисципліни: оволодіння сучасними теоретичними основами та практичними навичками управління інноваційною діяльністю організації.

3. Пререквізити. З метою підвищення ефективності засвоєння курсу здобувач вищої освіти має вивчити до початку вивчення курсу «Управління інноваціями» такі предмети: «Менеджмент», «Теорія організації», «Операційний менеджмент», «Економічний аналіз», «Логістика», «Розробка і прийняття управлінських рішень».

4. Результати навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дій у новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації у процесі управління.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

СК* 17. Здатність до започаткування власної справи.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ПРН* 19. Обирати на ринку локальні, перспективні, інноваційні ніші для розвитку малого бізнесу.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма – год.						Заочна форма – год.					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. «Інноваційна діяльність як об’єкт інноваційного менеджменту»												
T1. Сутність понять управління інноваціями	11,6	3,8	3,8	-		8	15,2	1	0,5	-	-	14
T.2. Інноваційна діяльність як об’єкт управління	11,6	3,8	3,8	-		8	15,2	1	0,5	-	-	14
T3. Державна підтримка інноваційних процесів	11,4	3,7	3,7	-		7	14,8	1,5	0,5	-	-	13
T4. Організаційні форми інноваційної діяльності	10,4	3,7	3,7	-		7	14,8	1,5	0,5	-	-	13
Разом за змістовим модулем 1	45	15	15	-		30	60	5	2	-	-	54
Змістовий модуль 2. «Ефективність інноваційної діяльності»												
T 1. Управління інноваційним розвитком організації	11,6	3,8	3,8	-		8	15,7	1,5	0,5	-	-	13
T2. Управління інноваційним проектом	11,4	3,7	3,7	-		8	15,7	1,5	0,5	-	-	13
T 3. Система стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві	11,4	3,7	3,7	-		7	14,3	1	0,5	-	-	13
T4. Оцінювання ефективності інноваційної діяльності організації	11,6	3,8	3,8	-		7	14,3	1	0,5	-	-	13
Разом за змістовим модулем 2	45	15	15	-		30	60	5	2	-	-	52
Усього годин	120	30	30	-		60	120	10	4	-	-	106
Підсумкова форма контролю	Екзамен											

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Концепція та технологія управління нововведеннями	8
2	Інноваційна діяльність як об'єкт управління	8
3	Державне регулювання інноваційної діяльності	7
4	Організація інноваційної діяльності	7
5	Управління інноваційними проектами	8
6	Система стимулювання інноваційної діяльності на підприємстві	8
7	Фінансування інноваційних процесів	7
8	Оцінка та аналіз ефективності інноваційної діяльності	7

Тематика індивідуальних завдань

Назва теми
1. Інновації як фактор економічного зростання.
2. Значення інноваційної діяльності для формування сучасної моделі економічного зростання економіки України.
3. Становлення теорії інноватики та її сучасні концепції..
4. Взаємодія основних функцій у системі інноваційного менеджменту.
5. Особливості інноваційного розвитку в провідних індустріальних країнах.
6. Вплив розвитку інноваційного процесу на конкурентну боротьбу на світових ринках.
7. Роль науки в інноваційних процесах.
8. Особливості внутрішньої організаційної моделі інноваційного процесу на підприємстві.
9. Визначення рівня новизни інновації для фірми.
10. Чинники, що впливають на успіх або провал нововведень.
11. Джерела та причини виникнення інноваційних ідей.
12. Політика України в галузі державного регулювання.
13. Принципи державної інноваційної політики.
14. Функції податкових заходів щодо інноваційної діяльності.
15. Державний контроль у сфері інноваційної діяльності.
16. Напрями удосконалення організаційної структури інноваційного процесу.
17. Порівняльна характеристика джерел формування інформаційної бази інноваційного розвитку.
18. Структура інформаційної бази управління вибором напрямів і варіантів інноваційного розвитку.
19. Інформаційні моделі прийняття рішень про вибір варіантів інноваційного розвитку.
20. Форми інтеграції науки і виробництва.
21. Роль венчурного бізнесу в розвитку інноваційної діяльності.
22. Модель сегментації як однієї із стадій формування цільового ринку на базі інновацій.
23. Поняття інноваційного потенціалу підприємства, його структура.
24. Методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.
25. Ресурсне планування інноваційної програми.
26. Організація та менеджмент інноваційної програми.
27. Основні чинники ризику в економіці України.
28. Особливості врахування ризику в інноваційній діяльності.
29. Ризики інноваційної діяльності та їх класифікація.

30. Порівняльний аналіз методів кількісного оцінювання ризику.
31. Роль держави у стимулюванні винахідницької діяльності.
32. Механізм стимулювання творчої активності на підприємствах України.
33. Роль заробітної плати у стимулюванні інноваційної діяльності.
34. Вплив матеріального стимулювання на інноваційну діяльність.
35. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток суспільства.
36. Специфіка розвитку сучасного етапу НТП.
37. Концепція раціональності екологічної інноваційної безпеки.
38. Оцінка результативності інноваційної діяльності.
39. Показники оцінки економічної ефективності.
40. Експертні методи оцінювання інноваційних проєктів.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 4 – семінар-дискусія;
- МН 5 – семінар-діалог;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 10 – проєктна діяльність з використанням мультимедіа;
- МН 11 – ділові ігри;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Види та форми контролю. Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, експрес-опитування, рольовий тренінг, аналіз виробничих ситуацій, індивідуальні завдання) відповідь студента та ін. Формою підсумкового контролю є **екзамен**.

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування;
- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 7. реферати;
- МО 11. тестування;
- МО 12. тематичні контрольні роботи;
- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, участь у конференції, студентській олімпіаді, лікарняний лист).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Політика щодо визнання результатів, здобутих шляхом неформальної освіти.
Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол № 109 від 28 березня 2022 року, <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів (додатково 10 балів до підсумкової оцінки) при наявності сертифіката (свідоцтва тощо), отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем, охоплених змістовим наповненням курсу.

Критеріями оцінювання є:

- при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;
- при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання літературних джерел, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Уміння
«5» (відмінно) А (90-100 балів)	Здобувач має всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни. Засвоїв наукові підходи до управління нововведеннями; технологію формування бізнес-планів інноваційних пропозицій; види, джерела та форми фінансування інноваційної діяльності; порядок розробки інноваційного проекту, механізм управління реалізацією інноваційних проектів; напрямки, інструменти, моделі та механізми реалізації державної інноваційної політики; форми державної підтримки інноваційної діяльності; технології стратегічного управління інноваціями; види інноваційних стратегій та сфер їхнього застосування. Досконало знає основну літературу, а також вказівки, положення, нормативні матеріали з інноваційного менеджменту. Ознайомився з додатковою літературою, рекомендованою програмою. Освоїв зв'язки методів і засобів управління інноваціями із законами, закономірностями і принципами інноваційного менеджменту.	Здобувач вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою. Вміє використовувати довідники, довідкову літературу, грамотно викладати програмний матеріал. Дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання. Демонструє навички творчого мислення, наукового прийняття рішень у процесі організації ефективного управління інноваційною діяльністю на підприємстві.
«4» (добре) В (80-89 балів) С (70-79 балів)	Здобувач показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їх поповнення і оновлення в процесі подальшого навчання і професійної діяльності. Засвоїв основні завдання системи інноваційного менеджменту в організації в умовах ринкової трансформації вітчизняної економіки. Опрацював основну літературу, рекомендовану програмою, а також вказівки, рекомендації, положення та інші програмні матеріали.	Здобувач успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без істотних зауважень. Вміє використовувати на практиці програмні знання, розв'язувати проблемні ситуації, що виникають у виробничо-господарській діяльності підприємств.
«3» (задо- вільно)	Здобувач має знання лише основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю.	Здобувач виконує практичні завдання в межах програмних вимог. Допускає неточності і

D (60-69 балів) E (50-59 балів)	Ознайомлений з основною літературою, рекомендованою програмою. Допускає помилки у відповідях на теоретичні запитання дисципліни і при виконанні практичних завдань, але володіє необхідними знаннями для виправлення помилок під керівництвом викладача.	помилки при розв'язанні виробничих ситуацій. Не володіє навичками системного обґрунтування запропонованих рішень у виробничій діяльності підприємства. Виявляє труднощі при застосуванні знань на практиці.
«2» (неза- довільно) F_x (35-49 балів) F (0-34 бали)	Здобувач не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни. Допускає грубі помилки у відповідях. Має недостатні знання для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.	Здобувач не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання або допускає принципові помилки у їх виконанні. Демонструє невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

8. Рекомендована література

Основна

1. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посібник /за ред. В.О.Василенка. К.: Центр навчальної літератури, 2012. 440 с.
2. Дудар Т.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2011.
3. Економіка і організація інноваційної діяльності: підручник / О.І.Волков, М.П.Денисенко, А.П.Гречан та ін. / за ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. К.: ВД «Професіонал», 2014. 660 с.
4. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним ризиком: проблеми, концепції, методи: навч. посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. 278 с.
5. Ілляшенко С.М., Біловодська О.А. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств: монографія. Суми: «Університетська книга», 2010. 298 с.
6. Інноваційний менеджмент: статико-динамічна візуалізація: навч.посібник / за ред. С.В.Князь, Н.Г.Георгіаді, Л.Й.Топоровська, Д.К.Зінкевич. Львів: Львівська політехніка, 2012.
7. Інноваційний розвиток промисловості України / О.І.Волков, М.П.Денисенко, А.П.Гречан та ін. К.: КНТ, 2006.
8. Йохна М.А. Економіка й організація інноваційної діяльності: навч. посібник / М.А. Йохна, В.В. Стадник. К.: «Академія», 2005. 400 с.
9. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2013. 504 с.
10. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2007. 456 с.
11. Пашута М.Т., Шкільнюк О.М. Інновації: понятійно-термінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання: навч.посіб.. К.: ЦНЛ, 2005.
12. Польшаков В.І. Інвестиційний менеджмент: навч.посібник / В.І.Польшаков, Н.В. Ткаченко. К.: Кондор, 2019. 172 с.
13. Про інноваційну діяльність: закон України: офіц. текст. Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 994. Режим доступу до закону за станом на 11 липня 2017 р.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1171-17>.
14. Скібіцький О.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент: навч.посібник. К.:ЦНЛ, 2012.408 с.
15. Стадник В.В., Йохна М.А. Інноваційний менеджмент: навч.посіб. К.: Академвидав, 2016.
16. Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. К.: Академвидав, 2012. 400 с.
17. Школа І.М., Бутирська І.В. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. Чернівці: Книги-XXI, 2010. 312 с.

Допоміжна

1. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління. Х.: ІНЖЕК, 2003. 308 с.
2. Жук М.В. Інфраструктурне забезпечення інноваційного процесу в Україні. Актуальні проблеми економіки.2008.№8. С.66-71.
3. Іжевський В.В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства. Науковий вісник

- НЛТУ України. 2010. №7. С.160-166
4. Ілляшенко С.М. Інноваційні ризики та їх класифікація. Актуальні проблеми економіки. 2005. №4. С.48-57.
 5. Клименко В.І. Фінансування інноваційної діяльності в Україні. Економіка. Фінанси. Право. 2008. №1. С.24-29.
 6. Комарницький І.Ф., Терлецька Ю.О. Антикризове управління підприємством: теорія та практика: навч. посіб. 3-є вид., без змін. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. 248 с.
 7. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність в Україні: монографія. Львів: ЛБІ НБУ, 2003. 233 с.
 8. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. Львів: Видавн. центр Львів, націон. ун-ту ім. Івана Франка, 2011. 432 с.
 9. Микитюк П.П., Здреник В.С. Сутність та зміст аналізу інноваційної діяльності підприємств: науково-технічний аспект. Інноваційна економіка. 2012. №5. С. 165-169.
 10. Павленко І.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч.-метод. посіб./ І.А.Павленко, Н.П.Гончарова, Г.О.Швиданенко. К.:КНЕ, 2002. 150 с.
 11. Терлецька Ю.О., Терлецька Н.М., Горобець-Надольська Ж.В. Інноваційний потенціал суб'єкта господарювання як результат його інноваційної політики. Науковий вісник Чернівецького університету: Економіка: зб. наук. пр. Вип. 773-774. ЧНУ. Чернівці, 2016. С.64-67.
 12. Терлецька Ю.О. Інноваційна діяльність як засіб адаптації суб'єкта господарювання до умов нестабільного зовнішнього середовища. Науковий вісник ЧНУ: Економіка: зб. наук. пр. Вип. 786. ЧНУ, Чернівці, 2017. С.65-69.
 13. Терлецька Ю.О. Використання інноваційних технологій у процесі удосконалення якості продукції на підприємстві. Молодий вчений. Вип. № 3(55). 2018. С.712-715.
 14. Терлецька Ю.О., Ємець Ю.М. Інновації як чинник конкурентоспроможності промислових підприємств: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Соціальне підприємництво: теорія, практика та міжнародний досвід». м.Київ, 18 травня 2018 р. Київ: КНЕУ, 2018. С.161-164.
 15. Терлецька Ю.О., Балан А.А., Кузьмук Н.Я. Інноваційні технології як елемент антикризового управління підприємствами олійно-жирового комплексу в умовах економічної нестабільності. Молодий вчений. Вип. № 2(66). 2019. С.647-650.
 16. Терлецька Ю.О. Клієнтоорієнтованість як чинник формування рівня зрілості системи менеджменту підприємства. Молодий вчений. 2022. №7 (107). С.101-104.
 17. Терлецька Ю.О. Вплив управлінських інновацій на ефективність функціонування підприємства. Молодий вчений. 2023. №1 (113). С.175-178.
 18. Терлецька Ю.О. Управління інноваціями: Менеджмент: збірник тестових завдань. Укл.: Антохов А.А., Галушка З.І., Запихляк В.М., Поченчук Г.М., Терлецька Ю.О. та ін. / За ред. Галушки З.І., Поченчук Г.М. Чернівці. Чернівець. нац. ун-т. 2021. С.98-114 (203 с.)
 19. Терлецька Н.М., Терлецька Ю.О. Практикум з менеджменту: навч. посібник. Чернівці: Технодрук, 2021. 144 с.
 20. Менеджмент і адміністрування: підручник для бакалаврів / Колектив авторів: к.е.н., доц.Терлецька Н.М.; д.е.н., доц. Антохов А.А.; к.е.н., доц.Терлецька Ю.О.; к.е.н., ас. Грунтковський В.Ю.; д.е.н., доц. Поченчук Г.М.; к.е.н., доц. Запихляк В.М.; к.е.н., доц. Кравець В.І.; к.е.н., доц. Сторощук Б.Д.; к.е.н., доц. Заволічна Т.Р.; к.е.н., ас. Клевчик Л.Л. Чернівці: 2022. 370 с.

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
3. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net

4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kiev/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucpeps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Філософія (обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій і адміністрування»

(назва програми)

Спеціальність _____ **073 – Менеджмент**

(вказати: код, назва)

Галузь знань **07 – Управління та адміністрування**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти _____ **перший (бакалаврський)**

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання _____ **Українська**

(вказати: якими мовами читається дисципліна)

Розробник: _____ **доктор філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології**

Олександр Бродетський

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача

На сторінці кафедри:

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d0%b1%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%b5%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9-%d0%be%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%81%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d1%80-%d1%94%d0%b2%d0%b3%d0%b5%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%87-2#more-4407>

Контактний тел.

(viber, telegram)

Роб. (0372) 58-48-83, (0372) 58-48-78 Моб. +38 (50) 5590950

E-mail:

o.brodetskyi@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4689>

Консультації

Очні консультації	Онлайн-консультації	Viber \ Telegram \ e-mail
Вівторок 14.30-15.30 Коцюбинського, 2 Корпус 6, ауд. 30	За попередньою домовленістю в системі Google-meet	З понеділка по п'ятницю з 17.00 до 20.00

1. Анотація дисципліни.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Філософія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань «Управління та адміністрування».

Дисципліна комплексно презентує основи філософії як теоретичного світогляду та сфери духовно-інтелектуальної культури людства. Студентам надається система знань щодо ключових проблем вчення про буття, теорії пізнання, теорії цінностей та праксеології, основних підходів до їх осмислення. Значну увагу приділено базовим засадам і варіаціям самовизначення людини щодо Істини, Блага, Краси, Священного, а також соціальним і комунікативним контекстам такого самовизначення. Персоналії світової філософської думки представляються через зв'язок їхньої індивідуальності та долі з генезисом їхніх ідейно-світоглядних позицій. А самі ці позиції розкриваються з акцентом на їхній життєвій значущості, дієвості, людинотворчому й культуротворчому ефектах. Теоретико-пізнавальний (епістемний) і життєво-ціннісний, духовно-практичний (софійний) вектори філософського мислення висвітлюються в балансі. Курс зорієнтований на розвиток загальної світоглядно-мисленнєвої культури студентів; націлений на формування в них смислотворчої ґрунтовності, евристичності та здорової критичності і в професійній діяльності, і в житті.

2. Мета навчальної дисципліни:

Надати студентам систематизовані знання в галузі філософії, мисленнєві та практично-ціннісні навички постановки й інтерпретації світоглядно-смисложиттєвих питань в їхньому онтологічному, гносеологічному, аксіологічному та праксеологічному вимірах; зорієнтувати на ефективне використання філософського інструментарію для особистісного й професійного саморозвитку, гармонізації спілкування, витончення креативних підходів до діяльності та соціальної взаємодії.

3. Пререквізити.

Опанування знань з курсу «Філософія» передбачає кореляцію зі здобутими знаннями з курсу «Актуальні питання історії та культури України».

4. Результати навчання

Дисципліна спрямована на формування у здобувача вищої освіти таких результатів навчання, передбачених Стандартом вищої освіти та освітньо-професійною програмою:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК* 18. Здатність підтримувати високий рівень організаційної культури та надійну репутацію організації в ринковому середовищі

Програмні результати:

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу

життя.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

У застосуванні до цієї дисципліни відповідні компетентності та програмні результати конкретизуються у тому, що на основі її вивчення **студентам належить:**

знати джерела генези та форми функціонування в культурі філософії як теоретичного світогляду і методологічної платформи пізнання й творчості; зміст основних онтологічних, гносеологічних, аксіологічних понять, категорій, принципів, концепцій та індивідуальних творчих здобутків провідних філософів людства;

розуміти логічні зв'язки ідей світової філософії з відповідними історичними та соціокультурними умовами; взаємну кореляцію філософських учень про буття, пізнання, цінності, соціум; їхню ідейну дієвість в межах культури та суспільного буття; роль базових філософських знань для оптимізації евристично-творчої самореалізації у професії та комунікації.

вміти застосовувати методологічний і практично-ціннісний досвід філософії для осмисленого аналізу (і конструктивної критики) різних світоглядних позицій, що побутують у соціумі, а також для розбудови власного світогляду й поглиблення власних пізнавальних та культуротворчих навичок; діяльно збалансовувати важелі логічної культури і гуманістичні настанови ціннісної свідомості (моральної, естетичної, релігійної тощо).

Засади «політики» курсу:

- Студентоцентричність;
- Діалогічність та комунікативна відкритість;
- Широка палітра для індивідуальної навчально-творчої самореалізації студента (через диференційовану й різноманітну мережу індивідуальних навчально-дослідних завдань та форм аудиторної й позааудиторної роботи);
- Пріоритетність самостійної думки студента, гарантія його права на власну позицію (за умови належного її аргументування з використанням плюралістичних світоглядних й методичних інструментів);
- Застосування широкого спектру новітніх форм навчальної комунікації; увага не лише до «букви» додержання навчального графіку, а передусім – до духу інтелектуального зростання та креативності студента в навчанні та здобутті компетентностей.
- Баланс софійних й епістемних векторів висвітлення змісту курсу філософії.

5. Опис навчальної дисципліни

Назва навчальної дисципліни: «Філософія»												
5.1.Загальна інформація												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна Заочна	1	2	4	120	2	30 (д.ф.); 6 (з.ф.)	4 (з.ф.)	30 (д.ф.)		60 (д.ф.); 110 (з.ф.)		Іспит

5.2. Дидактична картка навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1											
	Філософія як феномен духовно-інтелектуальної культури людства											
Тема 1. Філософія як любов до мудрості і теоретичний світогляд: суть, коло проблем, розділи, функції	15	4	4			8	15	1	1			14
Тема 2. Фундаментальні категорії філософської відомості, їхній зміст та смислові резонанси	15	2	2			6	15		1			14
Тема 3. Теоретичний погляд у трансформаціях культурних епох: поняття, ідеї, підходи, особистості	15	4	4			8	15	1				14
Тема 4. Свідомість і вальне ставлення людини до світу. Горизонти істини. Феномен науки та її функції.	15	4	4			8	15	1				14
Разом за ЗМ 1	60	14	14			30	60	3	2			56
	Змістовий модуль 2											
	Самовизначення людини у світі: аксіологічні та соціально-культурні виміри											
Тема 5. Свобода і типи сного ставлення людини до світу. Моральне самоусвідомлення вибір між добром і злом	15	4	4			8	15	1				14
Тема 6. Сакральні обрії ностей. Життєві джерела ігійного досвіду та його ціннісні варіації	15	4	4			6	15	1				14
Тема 7. Естетичні засади аємин «Людина – Світ». исложиттєвий потенціал художньої творчості	15	4	4			8	15		1			12
Тема 8. Сучасні соціум, ура та особистість. Чинники ітету проти знеособлення й оціальних маніпуляцій	15	4	4			8	15	1	1			14
Разом за ЗМ 2	60	16	16			30	60	3	2			54
Загалом годин	120	30	30			60	120	6	4			110

5.1.Принципи організації та зміст завдань для самостійної роботи

1. Використання міждисциплінарних зв'язків з уже вивченими курсами та гуманітарною базою, здобутою у загальноосвітній школі;
2. Робота з фрагментами першоджерел, зокрема, й англомовними;
3. Втілення результатів виконання роботи у різних формах ІНДЗ;
4. Діалогічність і ідейний взаємообмін (зокрема, позаурочний) студентів щодо змісту самостійної роботи; взаємне збагачення студентами знань одне одного через представлення домінант власних тематичних траєкторій
5. Зорієнтованість на співвіднесення філософських ідей із потребами фаху, який здобувають студенти.

Теми самостійної роботи

1. Проаналізуйте спільне і відмінне у східних і західних підходах до осмислення феномена мудрості, її зв'язку з досвідом і розумом (3 год.)
2. Обміркуйте форми функціонування наукових форм досягнення світу в добу Середніх Віків (розвиток логіки, філологічного пізнання, математики, елементів природознавства, інтерпретації історії) (3 год.)
3. Здійсніть компаративний розгляд світоглядних домінант епікуреїзму, скептицизму, стоїцизму та неоплатонізму. Які методологічні й ціннісні резонанси здобули ці дискурси у світовій філософській культурі? (3 год.)
4. Порівняйте провідні смисложиттєві ідеї «Сповіді» Августина Аврелія та «Проб» Мішеля Монтеня (3 год.)
5. Концептуалізуйте спільне та відмінне у світоглядних і, зокрема, філософських тенденціях епохи Відродження і Нового Часу (3 год.)
6. Обміркуйте специфіку релігійної філософії. Розкрийте провідні варіації осмислення людини, соціуму, пізнання, комунікації в дискурсах західної та східної релігійної філософії XIX-XXI ст.? (3 год.)
7. Компаративно співвіднесіть онтологічні й людинознавчі ідеї С.Керкегора і Л.Феєрбаха (5 год.)
8. Аналітично співвіднесіть ключові світоглядні інтенції праць А. Бергсона «Творча еволюція» та П. Тейєра де Шардена «Феномен людини» (3 год.)
9. Порівняйте смислові домінанти трактатів М. Гайдеггера «Буття і час» і Ж.-П. Сартра «Буття і ніщо» (3 год.)
10. Розкрийте світоглядні альтернативи позитивізму, філософії життя і неокантіанства та вплив цих трьох дискурсів на сучасну філософську культуру (3 год.)
11. Висвітліть у порівняльному ключі сучасний стан розвитку феноменологічного, герменевтичного та діалектичного дискурсів у філософії (3 год.)
12. Експлікуйте актуальні смисложиттєві й соціально-ціннісні аспекти діалогів Дайсаку Ікеди з провідними сучасними діячами культури й соціуму (3 год.)
13. Аналітично охарактеризуйте специфіку філософії науки, коло її проблем та методологічні варіації актуальних підходів (3 год.)
14. Обміркуйте особливості філософії мистецтва, її зв'язки зі світоглядними і мистецтвознавчими джерелами (3 год.)
15. Представте дисциплінарну ідентичність філософії релігії. Яким є коло її проблем та значущість в системі світоглядних знань? (3 год.)
16. Розкрийте особливості такої дисциплінарної галузі, як філософія культури. Висвітліть її провідні течії та методологічні домінанти (3 год.)
17. Проаналізуйте евристичний потенціал сучасної соціальної філософії і місце в ній осмислення глобальних проблем сьогодення (3 год.)
18. Здійсніть аналіз внеску у філософську культуру таких постатей української філософії: П.Юркевич, В.Вернадський, Д.Чижевський, С.Кримський, М.Попович (3 год.)
19. Висвітліть трансформації соціального функціонування світової філософської культури в умовах динамічного розвитку новітніх інформаційних технологій. Наведіть

приклади представлення філософських ідей і персоналій у блогерському середовищі; форми популяризації філософського мислення через майстер-класи, вебінари, публічні діалогічно- дискусійні майданчики (4 год.)

Примітка. Форми контролю освоєння тем самостійної роботи: перевірка модульних контрольних робіт; ІНДЗ, з якими пов'язані теми самостійної роботи; опитування і тестування під час поточного й підсумкового контролю.

5.4.Індивідуальні навчально-дослідні завдання

- Есе «Які обставини можуть збудити в особистості інтерес до філософування?» (обсяг: 3-4 сторінки).
- Порівняльна таблиця «Спільне та відмінне між філософією і іншими типами світогляду – міфологією і релігією» (обсяг до 5 сторінок).
- Дискусійне обговорення: «Що значить: вірити в розум, але при цьому не абсолютизувати його?» (план-проект та організація групової полеміки між студентами; форма проведення: аудиторно або відеозапис заходу; час – до 35 хв.).
- Есе «Що значить – усвідомлювати своє «завтра» (як це конститує специфіку людського життя на протигагу природному і тваринному) (обсяг: 4-5 сторінок).
- Письмова творча роботи за афоризмами мислителів про час (обсяг: 3-4 сторінки; афоризми додаються).
- Письмова творча робота за афоризмами мислителів про буття й небуття (обсяг: 3-4 сторінки; афоризми додаються).
- Письмова творча робота за афоризмами мислителів про закономірність і випадковість (обсяг: 3-4 сторінки; афоризми додаються).
- Образ Сократа у світовій художній культурі (живопис, література, театр, кінематограф; порівняльна таблиця зі стислою характеристикою змісту творів).
- Образ Канта у світовій художній культурі (живопис, література, ігрові мистецтва; презентація з увиразненням змісту творів).
- Образ Ніцше в сучасній масовій культурі: суперечності висвітлення (есе; обсяг: 5-6 сторінок).
- Інсценізація студентами діалогу 4-х провідних світових філософів (за вибором) на тему «Що таке людина?» (форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 45 хв.).
- Інсценізація студентами діалогу «Провідний філософ Античності і видатний філософ сьогодення про сутність мудрості» (філософи за вибором учасників; форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 45 хв.).
- Інсценізація студентами діалогу «Провідний філософ Середніх Віків і видатний філософ сьогодення про віру і розум» (філософи за вибором учасників; форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 45 хв.).
- Інсценізація студентами діалогу «Провідний філософ Нового Часу і видатний філософ сьогодення про значення науки» (філософи за вибором учасників; форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 45 хв.).
- Проект інтерв'ю (питальник) із тим чи іншим видатним світовим філософом – нашим сучасником (який на цей час живе та працює; 15-20 питань).
- Осмисліть порівняння давніми греками філософії із садом і, відповідно, логіки із огорожею, фізики з деревами, а етики з плодами (у формі письмової творчої роботи, обсяг: 4- 5 сторінок).
- На основі аналізу наукової статті з Вашого фаху (стаття – за вибором) проілюструйте специфіку використання в ній логічних методів аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії, класифікації та ін. (у формі аналітичної таблиці).
- Есе за афоризмами мислителів і письменників про добро і зло; свободу і відповідальність; обов'язок і любові; совість (3-4 сторінки; афоризми додаються).

- План-проект та організація групової дискусії між студентами «Чи завжди життя «за нормами» є справді доброчесним? Що таке «псевдомораль»? (форма проведення – аудиторно або відеозапис заходу; час – до 35 хв.)
- Підібрати з реального життя, творів художньої літератури чи кіно комунікативні ситуації або персонажів, які увиразнюють морально-ціннісні альтернативи: 1) розуму і почуттів; 2) щастя і обов'язку; 3) етичного ідеалу і ідеалу понадморального. У формі письмової творчої роботи проаналізувати їх та зробити власну оцінку позитивних боків та обмеженостей кожної з альтернативних позицій (обсяг: до 8 сторінок).
- Есе за обраними афоризмами про релігію і віру (обсяг: 4-5 сторінок; афоризми додаються). Бажано обрати декілька афоризмів з альтернативним баченням і дати своє тлумачення цих позицій.
- У формі презентації змодельуйте тези диспуту освіченого віруючого і освіченого атеїста (з представленням аргументації як одного, так і другого).
- Обрати (на власний розсуд) три картини чи скульптури, в центрі яких сакральні теми, та проаналізувати їхній зміст (у формі есе (обсяг: 5-6 сторінок) або у формі презентації).
- Аналітична письмова робота: «Які прояви забобонності й фанатизму є в сучасному релігійному та загалом соціальному житті (Україна, світ), і як їм запобігати?» (обсяг: 6-8 сторінок)
- Есе за обраними афоризмами мислителів про прекрасне та геніальність (обсяг: 7-8 сторінок; афоризми додаються).
- Твір-роздум: «Як я розумію прояви піднесеного і нищого в житті. Мій досвід зустрічі з піднесеним» (обсяг: 5-6 сторінок).
- План-проект й організація групової дискусії між студентами: «Філософські резонанси трагічного і комічного» (форма проведення: аудиторно, або відеозапис заходу; час – до 35 хв.)
- Есе: «Чим може бути корисним філософське мислення для сучасного соціуму, зокрема, українського» (обсяг: 7-8 сторінок).
- Письмова творча робота: «У чому Захід (західна цивілізація) може бути прикладом для Сходу, а Схід (східна цивілізація) – для Заходу?» (обсяг: 5-6 сторінок).
- План-проект й організація групової дискусії між студентами: «До яких явищ у нашому суспільстві мало б бути більше толерантності, а які явища треба менше толерувати, ніж це є нині?» (форма проведення: аудиторно або відеозапис заходу; час – до 40 хв.)
- Презентація: «Здобутки та суперечності українського філософського перекладу (з висвітленням виданих в роки незалежності перекладів творів сучасної світової філософії)».

6. Методи навчання

Навчальні заняття спитаються на використання як традиційних, так й інтерактивних методів навчання, зокрема: МН 2 – проблемна лекція; МН 4 – семінар-дискусія; МН 5 – семінар-діалог; МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань; МН 7 – аналіз і розв'язання ситуативних професійних завдань (мисленнєвих експериментів); МН 8 – робота з тестами; МН 9 – робота в групах; МН 11 – ділові ігри (інтелектуальні ігри та вікторини); МН 12 – дистанційне навчання з використанням онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Засобами оцінювання є визначення рівня повноти усної чи письмової відповіді; перевірка чи організація захисту творчих чи контрольних письмових робіт (есе, аналітичних повідомлень, рефератів, порівняльних таблиць тощо); презентацій; тестових завдань; оцінка підготовлених

дискусійних бесід, креативної роботи в групах, ефективності участі у вікторинах та інтелектуальних іграх тощо.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань,
- МО 6. ділові ігри,
- МО 7. реферати,
- МО 8. есе,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи,
- МО 14. підсумковий контроль – іспит.

Форми поточного та підсумкового контролю.

Формами поточного контролю є усна чи письмова відповідь студента (тестування, есе, реферат, творча робота, дискусійна бесіда тощо)

Поточний контроль: 60%; підсумковий контроль (іспит): 40%.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Іспит (максимальна кількість балів)	Підсумкова максимальна кількість балів з курсу
Змістовий модуль №1 (максимальна кількість балів за темами)				Змістовий модуль № 2 (максимальна кількість балів за темами)					
T1 7	T2 8	T3 8	T4 7	T5 8	T6 7	T7 7	T8 8		
30 У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь – 2 бали; - виконання творчого завдання (ІНДЗ) – 2 бали (стандартна кількість ІНДЗ в межах модуля для одного студента – 4); - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. - Модульна к/р дозволяє отримати максимально 10 балів. - У разі виконання більшої кількості ІНДЗ (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.				30 У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь – 2 бали; - виконання творчого завдання (ІНДЗ) – 2 бали (стандартна кількість ІНДЗ в межах модуля для одного студента – 4); - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. Модульна к/р дозволяє отримати максимально 10 балів. - У разі виконання більшої кількості ІНДЗ (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.				40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	задовільно
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «А» (90-100 балів) виставляється студентам, які

- ✓ мають належний базис знань з філософії та відповідні мисленнєві навички, що спираються на сформований світогляд і широку гуманітарну ерудицію;
- ✓ мають критичне й водночас конструктивне, чітко структуроване мислення;
- ✓ вільно оперують знаннями щодо основних етапів і тенденцій розвитку філософії; компетентно орієнтуються в базових першоджерелах і пропонованих у межах курсу наукових розвідках; глибоко усвідомлюють зміст та життєво-соціокультурні основи провідних філософських ідей, концепцій, теорій, парадигм;
- ✓ на високому аналітичному рівні здатні пояснювати взаємозв'язок життєвого шляху ключових світових філософів, співвідношення соціокультурних обставин їхнього формування із генезисом їхніх учень;
- ✓ вміють диференціювати онтологічні, гносеологічні, аксіологічні та праксеологічні контексти філософії, а водночас здійснювати їхній синтез та порівнювати здобутки різних течій та окремих персоналій;
- ✓ здатні синтезувати та застосовувати потенціал ідей та підходів філософії для аналізу актуальних тенденцій розвитку соціуму, культури, науки, морального, естетичного, релігійного самовизначення людини.
- ✓ усвідомлюють і можуть пояснити контекст взаємодії своєї майбутньої професійної діяльності з компетенціями, що даються курсом філософії.

Оцінки «В» (80-89 балів) та «С» (70-79 балів) виставляється студентам, які

- ✓ мають і виявляють розвинуті духовно-творчі інтереси; загалом добру й збалансовану ерудицію;
- ✓ знають основну першоджерельну та навчальну літературу з курсу; вміють презентувати ключові ідеї відповідних праць;
- ✓ можуть розкрити (хоч і часом репродуктивно) зміст провідних течій та ідейних рухів у межах світової філософії;
- ✓ орієнтуються у специфіці онтологічних, гносеологічних, аксіологічних тематичних блоків філософії; загалом знають зміст відповідних концептів та категорій, хоч часом розуміють їх дещо редуковано або надто лінійно.
- ✓ обізнані із внеском у філософську культуру провідних мислителів різних епох;
- ✓ розуміють, як застосовуються філософські знання й мисленнєві навички до аналізу соціокультурних і пізнавальних процесів; сфери цінностей (проте пояснюють ці механізми дещо абстрактно);
- ✓ демонструють усвідомлення зв'язку своїх безпосередніх фахових компетенцій із філософськими знаннями.

Розмежування рівнів «В» і «С» залежить від міри глибини та аналітичності орієнтації студентів щодо окреслених маркерів.

Оцінки «D» (60-69) та «E» (50-59) виставляються студентам, які

- ✓ мають несистемні уявлення про коло та зміст ключових проблем та концепцій філософії;
- ✓ на пересічному рівні оволоділи поняттями, категоріями, підходами, розробленими у межах світової філософської культури та її онтологічних, гносеологічних, аксіологічних аспектів;
- ✓ мають не завжди точні та чіткі уявлення про вчення найвідоміших світових філософів;
- ✓ орієнтуються в базовій літературі з курсу, хоча не завжди здатні коректно витлумачити зміст тих чи інших ідей, принципів, учень тощо.

Розмежування рівнів «D» і «E» залежить від вищої чи нижчої міри освоєння студентами цих параметрів.

Оцінки «F» і «Fx» ставляться, якщо студенти

- ✓ не виявили знань програмного матеріалу або засвідчили ці знання на досить невисокому, хаотичному рівні;
- ✓ не розуміють суті більшості питань, які вивчаються в курсі, або мають щодо них лише буденні, неаргументовані уявлення;
- ✓ не обізнані з відомостями про ідеї навіть ключових представників світової філософії;
- ✓ демонструють елементарне нерозуміння пунктів взаємозв'язку філософських знань зі своєю спеціальністю;
- ✓ Розмежування рівнів «F» і «Fx» визначається масштабом окреслених прогалів у знаннях.

Завдання для підсумкового контролю знань (іспиту)

1. Розкрийте передумови виникнення філософії в історії та культурі. Що означає «філософія народжується з подиву»?
2. Обміркуйте феномен мудрості, спільне і відмінне між поняттями «досвід», розум», «мудрість».
3. Висвітліть коло ключових проблем філософії, вічне та змінне у проблематиці філософії.
4. Розкрийте зміст поняття «світогляд». У чому специфіка світогляду, яка його структура та форми?
5. Дайте характеристику особливостей онтології як розділу філософії. Які філософські проблеми належать до онтологічних?
6. Дайте характеристику особливостей гносеології як розділу філософії. Які філософські проблеми належать до гносеологічних?
7. Висвітліть специфіку та проблемне поле аксіології як розділу філософії.
8. Поясніть, що собою являє праксеологія як розділ філософії?
9. Висвітліть функції філософії та обміркуйте її можливості в сучасних суспільстві та культурі.
10. Розкрийте зміст та смислові контексти категорій «буття» і «небуття». Співвіднесіть їх із поняттями «всесвіт», «природа», «соціум», «особистість».
11. Поясніть співвідношення таких філософських категорій, як «закономірність» і «випадковість», «часовість» і «вічність», «необхідність» і «свобода», «свобода» і «відповідальність».
12. Окресліть ключові тенденції розвитку філософської думки в культурах Сходу (індуїстські поняття Брахмана і Атмана (індивідуального духу і космічного Духу); ціннісний зміст концепції переродження душ в індуїзмі та буддизмі; гуманістичні аспекти буддистського восьмеричного шляху; єдність соціального і морального в конфуціанстві).
13. Представте провідні лінії філософії Античності щодо засад буття Космосу, джерел істини, людини і соціуму, держави і влади, мистецтва та творчості (з опорою на ідеї піфагорійців, софістів, Сократа, Платона і платонізму, Аристотеля, Епікура, стоїків).
14. Розкрийте особливості філософської думки Середніх Віків (з опорою на ідеї, зокрема, Августина Блаженного та Томаса Аквінського). Як осмислювався зв'язок людської душі із сакральним? У чому «нерв» міркувань про зв'язок людини із часом і вічністю?
15. Які альтернативні підходи були поширені в добу Середніх Віків щодо співвідношення віри і розуму? Бога?
16. Що Ви знаєте про пошук в епоху Середньовіччя раціональних способів обґрунтування буття?
17. Охарактеризуйте суть та значення світоглядних принципів епохи Відродження: гуманізму, індивідуалізму, пантеїзму, натуралізму, естетизму.
18. Поясніть, у чому відмінність між оптимізмом ранніх гуманістів і скептицизмом мислителів пізнього Відродження (наприклад, М. Монтеня)?
19. Поясніть домінанту осмислення філософських проблем в епоху Нового Часу. У чому зміст тези Р. Декарта «мислю, отже, існую»? Що таке «раціоналізм» і чи був він у цю добу єдиною домінантою філософії? Висвітліть варіації поглядів на джерела цінностей в цю добу. Якими шляхами осмислювали в Новий Час ідею Бога? (Розкрити з опорою на ідеї Ф. Бекона, Р. Декарта, Б. Спінози, Б. Паскаля, філософів-просвітників).
20. Окресліть внесок у філософську думку представників німецької класики (І. Кант, Й. Фіхте, Г. Гегель, Ф. Шеллінг, Л. Фюрбаха). У чому відмінність їхніх парадигм від типових новочасних?
21. Поясніть, якими шляхами розвивалася філософська думка від XIX до XXI ст. (ключові ідеї С. К'єркегора, А. Шопенгауера, Ф. Ніцше; екзистенціалізму (К. Ясперс, М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю); психоаналізу (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм), постмодерної філософії).
22. Представте суть проблеми свідомості у філософії (походження свідомості, її структура та функції, коло філософських дискусій щодо свідомості).
23. Що Ви знаєте про актуальні підходи до осмислення підсвідомого, свідомого і надсвідомого?
24. Обміркуйте філософську значущість феноменів пізнання та істини (чуттєве, розумове,

надрозумове пізнання; специфіка соціально-гуманітарних і природничих наук; номотетичні та ідеографічні методи пізнання).

25. Поясніть відмінність і взаємозв'язок двох підходів до пізнання: «пізнання як спосіб пристосування» і «пізнання як свобода».

26. Охарактеризуйте зміст і дієвість чотирьох законів логіки (за Аристотелем): закон тотожності, закон достатньої підстави, закон несуперечності, закон виключеного третього.

27. Розкрийте специфіку та взаємозв'язок логічних методів пізнання (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, класифікація, моделювання, ідеалізація та ін.).

28. Обміркуйте сутність феномена науки. У чому полягає спільне та відмінне між природничими, гуманітарними і соціальними науками?

29. Окресліть альтернативні філософські підходи до витлумачення соціального й ціннісного значення наук.

30. Дайте характеристику філософської методологічної стратегії діалектики.

31. Розкрийте особливості філософської герменевтики.

32. Висвітліть специфіку феноменології як філософської течії і методологічного ресурсу.

33. Що Ви знаєте про філософські аспекти синергетики?

34. Поясніть, яке місце у філософії посідає проблема людини. Обміркуйте специфіку людського буття порівняно з іншими його видами.

35. Експлікуйте філософські ракурси осмислення особистості. У чому евристична й ціннісна роль персоналізму?

36. Висвітліть специфіку філософських підходів до осмислення моралі і моральності. У чому сенс образного визначення етики як «плодів філософського саду» та «екології людського спілкування»?

37. Поясніть відмінності понять «моральність» і «псевдоморальність» та проілюструйте це прикладами з історії, мистецтва, сучасного життя.

38. Що Ви знаєте про філософсько-аксіологічну аргументацію «за» і «проти» щодо відносності чи абсолютності критеріїв добра і зла?

39. Розкрийте зв'язок понять «добро» і «зло» з поняттями «спілкування», «свобода» і «відповідальність», «совість».

40. Висвітліть філософські акценти осмислення етичних альтернатив розуму і почуттів; щастя і обов'язку, морального ідеалу і понадморального.

41. Охарактеризуйте та порівняйте типи етичних вчень (гедонізм, евдемонізм, кінізм, ригоризм, етику любові, етику розумного егоїзму, етику благоговіння перед життям, етику неспротиву злу насильством, етику героїзму).

42. Розкрийте універсальність золотого правила моральності і категоричного імперативу І.Канта. Увиразніть умови їхньої дієвості аналізом конкретних морально-комунікативних ситуацій.

43. Який зміст має категорія сакрального? Висвітліть філософські підходи до осмислення місця сакрального в аксіосфері буття й культури.

44. Обміркуйте сутність релігії як світогляду. Розкрийте смислові резонанси етимології терміна «релігія». Висловіть думки щодо передумов релігійної віри в житті людини та культури.

45. Поясніть специфіку релігійного погляду на природу, соціум, внутрішній світ людини як на форми одкровення Абсолюту. Який ціннісно-комунікативний ефект закладено в релігійному культі?

46. Здійсніть філософський аналіз провідних методологічних варіацій витлумачення походження, сутності та функціональності релігії.

47. Охарактеризуйте зміст ключових моделей зв'язку Бога і світу (теїзму, деїзму, пантеїзму, етикотеології). Висвітліть взаємозв'язок їхніх релігійних і філософських вимірів.

48. Що Ви знаєте про світоглядні особливості агностицизму та атеїзму? Окресліть спільне і відмінне між ними.

49. Висвітліть місце естетичної проблематики в межах філософських знань (коло основних проблем естетики і філософії мистецтва; ключові естетичні категорії; поняття «калокагатія», його життєві і мистецькі виміри).

50. Обміркуйте специфіку об'єктивістського, суб'єктивістського та синтетичного підходів до тлумачення джерел цінності прекрасного.

51. Поясніть життєво-ціннісне значення феномена мистецтва та образно-асоціативних мислення і творчості.

52. Розкрийте відомі Вам підходи до тлумачення геніальності. Висвітліть зміст містичної, психоаналітичної та соціоцентричної концепцій геніальності.

53. Дайте характеристику підходів філософії до осмислення феномена культури. Як Ви розумієте завдання філософії культури?

54. Обміркуйте проблему: «Політика у фокусі філософської уваги (філософські визначення влади та політики; зв'язки політики й моралі, влади і свободи)».

55. Що Ви знаєте про філософське осмислення глобальних проблем сьогодення та шляхів їх розв'язання?

56. Охарактеризуйте відмінності і пункти дотику західного і східного типів світорозуміння й

цивілізації. Екстраполуйте аналіз на специфіку сучасного глобалізованого соціуму. Які тут є проблемні вузли і, навпаки, конструктивні можливості?

57. Проаналізуйте маркери формування в особистості чи спільноті імунітету від ризиків підпадання під маніпулятивні впливи.

58. Що означає феномен критичного мислення? У чому Ви бачите евристичний потенціал критичного мислення в сучасному соціумі?

59. Розкрийте ціннісні принципи конструктивної співпраці в суспільстві сьогодення.

60. Висловіть свої міркування про те, як засвоєні Вами філософські знання та навички мислення можуть бути корисні для Вашої майбутньої професії?

Система оцінювання на іспиті

Курс «Філософія» складається з двох *теоретичних* та *підсумкового* модулів.

Теоретичні модулі максимально оцінюються за системою 30 балів кожен.

Підсумковий модуль максимально оцінюється в 40 балів.

Екзаменаційний білет містить 3 завдання.

Перші два завдання – це теоретичні питання, які оцінюються максимально в 15 балів кожне. Відповідь на кожне питання білету оцінюється від 0 до 15 балів так:

13-15 балів – якщо студент / студентка надає повну, теоретично компетентну, доказову, інтелектуально повноцінну відповідь на запитання.

Студент / студентка висвітлює наукову інформацію з курсу комплексно, міркує предметно й аргументовано, належно демонструє загальні й фахові компетенції, здобуті під час вивчення дисципліни. Бачить і вміє прояснити актуальні контексти відповідних філософських ідей та концепцій.

Відповідь струнко структурована, логічно прозора, характеризується елементами евристичності та усвідомленням можливостей дослідницького застосування відповідних знань. Мовна культура екзаменованого

/ екзаменованої – на високому рівні.

10-12 балів – надаються, якщо студент / студентка дає загалом змістовну відповідь, доволі добре обізнаний (обізнана) із суттю питань, які висвітлює, однак часом демонструє переважання репродуктивного підходу до висвітлення засвоєних знань над творчо-евристичним. З основами першоджерельної літератури знайомий (знайома), але часом черпає знання про неї не безпосередньо з творів філософів, а з критичної та підручничкової літератури. Коректно викладає навчальний матеріал, але подекуди неточно його осмислює; має окремі огріхи мовної культури. Попри це засвідчує прагнення будувати відповідь самостійно та надалі ще глибше освоїти відповідний матеріал та мисленнєвий інструментарій.

9-7 балів – за відповідь, що є неповною, хоч і в загальних рисах розкриває базову інформацію з питання.

Знання наявні, але часто вони неточні, в деяких міркуваннях про складні філософські ідеї студент / студентка спотворює логіку їх розуміння. Бракує усвідомлення контекстуальних зв'язків відповідних вчень із соціальною та культурною реальністю. Наявні стилістичні й риторичні помилки у викладі матеріалу.

3-4 бали – в разі поверхової, відтворювальної, подекуди логічно хаотичної відповіді, однак з часткою предметних знань з питання.

Студент / студентка більшою мірою переповідає, але не аналізує навчальну й наукову інформацію; часом хибує проти істини при розкритті фактів та тлумаченні смислу висвітлюваних філософських ідей.

1-2 бали – відповідь дуже поверхова, безаргументативна.

Студент / студентка не знає основних фактів, термінів та визначень, не орієнтується у біографії філософів, наявні елементи знань з питання пов'язує між собою хаотично; не усвідомлює зв'язку філософської думки і соціальних та культурних її контекстів.

0 балів – відповідь відсутня.

Третє завдання – розв'язання 5-х тестових завдань, що мають аналітичний характер, і відповідь на кожне з яких оцінюється в 2 бали. Максимальна сума балів (10) здобувається в разі точного розв'язання кожного з тестових завдань, які збалансовано стосуються основних тем і проблем курсу.

Розподіл балів підсумкового модуля (іспиту)

Теоретичний блок		Практичний блок
I питання	II питання	5 тестових завдань
15 балів	15 балів	по 2 бали кожна правильна відповідь
		10 балів
40 балів		

За умови успішної роботи в межах кожного теоретичного модуля та цілкового виконання належних форм роботи на іспиті студент / студентка має змогу за результатами курсу отримати максимально 100 балів, А, «відмінно».

8.Рекомендована література

Основна

(підручники, навчальні посібники, хрестоматії, словники)

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. Київ: Генеза,
2. Бліхар В.С., Цимбалюк М.М., Гайворонюк Н.В., Левкулич В.В., Шандра Б.Б., Свищо В.Ю.
3. Філософія: підручник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021.
4. Возняк С. Філософія Стародавнього світу. Часина П. Античність. Івано-Франківськ: Плай, 2004.
5. Возняк С. Філософія Стародавнього світу. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2007.
6. Губерський Л., Андрущенко В., Баумейстер А., Добронравова І., Ільїн В. Філософія. Підручник для студентів ВНЗ. Харків: Фоліо, 2018.
7. Ільїн В.І. Західна філософія Нового Часу (XVII – XVIII ст.) Підручник. Київ: Либідь, 1998.
8. Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст: Курс лекцій. Навчальний посібник для вузів. Київ: Либідь, 1994.
9. Дахний А. Нариси історії західної філософії XIX–XX ст. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015.
10. Захара І. Лекції з історії філософії. Львів: Львівська Богословська Академія, 1997.
11. Історія філософії. Підручник. За редакцією В.І. Ярошовця (авторський колектив). Київ- Ужгород: Інформаційно-видавничий відділ Карпатського університету імені А. Волошина, 2010.
12. Кондзьолка В. В. Історія середньовічної філософії. Львів: Світ, 2001.
13. Кралуок П. Історія філософії України. Навчальний посібник. Острог: Видавництво НУ «Острозька Академія», 2013.
14. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. Київ: Книга, 2005.
15. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. 403 с
16. Нариси з сучасної філософії: Навчальний посібник для магістрів та здобувачів ступеня доктора філософії / І.А. Сайтарли, О.М. Іщенко, А.О. Приятельчук (За ред. академіка НАН України Л.В. Губерського). Київ.: ВАДЕКС, 2016.
17. Петрушенко В. Філософія. Навчальний посібник для студентів ЗВО. Київ: Каравела, Львів: Новий світ-2000, 2002.
18. Рассел Б. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995.
19. Філософія. Хрестоматія (від витоків до сьогодення). За загальною редакцією Л. Губерського. Київ: Знання, 2009.
20. Філософія. Навчальний посібник. Авторський колектив: Ю. Вільчинський, Л. Северин- Мрачковська, О. Гаєвська та ін. Київ: КНЕУ, 2019.
21. Філософія. Авт. колектив за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2021 .
22. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ: КВІЦ, 2020.
23. Філософський енциклопедичний словник. Київ: Абрис, 2002.
24. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навчальний посібник зі словником Київ: КНТ, 2016.
25. Чорний І., Рошкулець Р. Філософія. Чернівці: Рута, 2008.

(першоджерела)

1. Августин, Святий. Сповідь. Київ: Основи, 1999.
2. Аристотель. Нікомахова Етика. Київ: Аквілон-Плюс, 2002.
3. Аристотель. Поетика. Київ : Мистецтво, 1967.
4. Аристотель. Метафізика. Харків: Фоліо, 2020.
5. Бадью А. Століття. Львів, Київ: Кальварія, Ніка-центр, 2014.
6. Біблія або Книги Святого Письма Старого і Нового Завіту. Переклад Івана Огієнка. 1988.
7. Біблія. Сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мов. Перше видання. Київ: Українське Біблійне Товариство, 2020.
8. Бодріяр Ж. Фатальні стратегії. Львів: Кальварія, 2010.
9. Бурдье П. Практичний глузд. Київ: Український центр духовної культури, 2003.
10. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ: Основи, 1994.
11. Габермас Ю. Постметафізичне мислення. Київ: Дух і літера, 2011.
12. Гайдеггер М. Дорогою до мови. Львів: Літопис, 2007.
13. Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу. Київ: Основи, 2004.
14. Гейзінга Й. Homo ludens. Київ: Основи, 1994.
15. Гелнер Е. Розум і культура. Харків: Акта, 2004.
16. Гельвецій. Про людину, її розумові здібності та її виховання. Київ: Основи, 1994.
17. Гільдебранд Д., фон. Що таке філософія? Львів: Колесо, 2008.
18. Гоббс Т. Левіафан або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Київ: Дух і літера, 2000.

19. Гуссерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. Київ: ППС-2002, 2009.
20. Г'юм Д. Трактат про людську природу. Спроба запровадження експериментального
21. методу міркувань про об'єкти моралі Київ: Всесвіт, 2003.
22. Декарт Р. Метафізичні розмисли. Київ: Юніверс, 2000.
23. Дерида Ж. Письмо та відмінність. Київ: Основи, 2004.
24. Докінз Р. Люзія Бога. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018.
25. Еліаде М. Священне і мирське та ін. Київ: Основи, 2001.
26. Еразм Роттердамський. Похвала глупоті. Домашні бесіди. Київ: Основи, 1993.
27. Камю А. Міф про Сізіфа. Бунтівна людина та ін. // Вибрані твори. Т. 3. Харків.: Фоліо, 1997.
28. Канетті Е. Маса і влада. Київ: Альтернативи, 2001.
29. Кант І. Критика сили судження. Київ: Темпора, 2022.
30. Кант І. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000.
31. Кант. Критика практичного розуму. Київ: Юніверс, 2004.
32. Коран. Переклад смислів українською мовою. Київ: ДУМУ «Умма», Видавець Руслан Халіков,
33. Кун Т. Структура наукових революцій. Київ: Port-Royal, 2001.
34. Марк Аврелій. Наодинці з собою: роздуми. Львів: Літопис, 2007.
35. Макінтайр Е. Після чесноти. Київ: Дух і літера, 2002.
36. Монтень М. Проби. Книги 1, 2, 3. Київ: Дух і літера, 2005, 2006, 2007.
37. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади. Київ: Основи, 1993.
38. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Генеалогія моралі. Львів: Літопис, 2002.
39. Ортега-і-Гасет, Х. Вибрані твори Київ: Основи, 1994.
40. Паскаль Б. Думки. Київ: Дух і літера, 2009.
41. Платон. Бенкет. Львів: Видавництво УКУ, 2018.
42. Платон. Апологія Сократа. Діалоги. Харків: Фоліо, 2017.
43. Платон. Діалоги. Київ: Основи, 1999.
44. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. У 2-х тт. Київ: Основи, 1994.
45. Рікер П. Право і справедливість. Київ: Дух і літера, 2002.
46. Руссо Ж.Ж. Про суспільну угоду або Принципи політичного права. Київ: Port-Royal, 2001.
47. Сенека. Моральні листи до Луцілія. Львів: Априорі, 2017.
48. Сковорода Г. Твори у 2-х тт. Київ: АТ «Обереги», 1994.
49. Тейлор Ч. Джерела себе. Київ: Дух і літера, 2005.
50. Тейлор Ч. Секулярна доба. Книга Друга. Київ: Дух і літера, 2018.
51. Тейлор Ч. Секулярна доба. Книга перша. Київ: Дух і літера, 2013.
52. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Харків: Клубсімейного дозвілля, 2016.
53. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Київ: Основи, 1998.
54. Фромм Е. Мати чи бути. Київ: Український письменник, 2010.
55. Фромм Е. Мистецтво любові. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017.
56. Хогарт У. Про красу. Збірник. Київ: Мистецтво, 1978.
57. Шюц А., Лукман Т. Структури життєсвіту. Київ: Український центр духовної культури, 2004.
58. Юнг К.-Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів: Астролябія, 2012.
59. Ясперс К. Психологія світоглядів. Київ: Юніверс, 2009.

Додаткова навчальна та наукова література

1. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. Київ: Мала академія наук України, 2017.
2. Бен'є Ж.-М. Роздуми про мудрість. Київ: Ніка-Центр, 2003.
3. Богачев А. Філософська герменевтика. Навчальний посібник. Київ: Курс, 2006.
4. Бойченко І. Філософія історії. Підручник. Київ: Знання, 2000.
5. Бродецький О. Естетика. Чернівці: Рута, 2006.
6. Бродецький О. Етичні цінності в релігіях: гуманістична синергія ідей. Чернівці: Чернвецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2016.
7. Бродецький О. Основи етики. Чернівці: Чернвецький національний університет імені Юрія Федьковича 2012.
8. Вертель А. Філософія психоаналізу. Навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка 2015.
9. Бродецький О. Філософія релігії. Чернівці: Рута, 2008.
10. Горхолінська І. Постсекулярність: філософські та богословські інтенції сучасної релігійності. Монографія. Чернівці: Чернвецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019.
11. Гусев В. Вступ до метафізики. Київ: Либідь, 2004.
12. Сленський В. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах ХХ – початку ХХІ ст. Львів: УКУ, 2013.
13. Завідняк Б. Релігійна філософія від становлення до сучасності. Львів: Місіонер, 2021.
14. Ковальчик С. Загальна метафізика. Суми: Сумський державний університет, 2009.
1. Лютий Т. Сковорода. Самовладання. Київ: Темпора, 2022.
15. Марчук М.Г. Ціннісні потенції знання. Чернівці: Рута, 2001.
16. Попович М. Філософія свободи. Харків: Фоліо, 2018.

17. Радченко О. Філософія постмодерну. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Смфонія-форте, 2011.
18. Рупташ О. Поняття смислу в гуманітарнонауковій парадигмі знання. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2015.
19. Рьод В. Шлях філософії з XVII по XIX ст. Київ: Дух і літера, 2009.
20. Рьод В. Шлях філософії: з XIX по XX ст. Київ: Дух і літера, 2010.
21. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки: Хрестоматія. Упорядники В.В. Лях, В.С. Пазенок. Київ: Ваклер, 1996.
22. Сломський В. Філософія в житті. Варшава-Львів: Тріада-плюс, 2003.
23. Федорика Д. Філософія дару: збірник есеїв. Львів: УКУ, 2017.
24. Феномен культури у гуманітарному дискурсі. Колективна монографія. За загальною редакцією Василя Балуха. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2012.
25. Чікарькова М. Сучасна культура. Проблеми аксіології і термінології. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018.
26. Чорний І., Рошкулєць Р., Турко О. Історія філософії в Україні. Чернівці: Рута, 2003.

9. Інформаційні ресурси

- Веб-сторінка часопису «Sententiae» // <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae>
- Веб-сторінка Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України <https://www.filosof.com.ua/>
- Електронна бібліотека Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України https://www.filosof.com.ua/elektronna_biblioteka
- Веб-сторінка журналу «Філософська думка» <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd>
- Веб-сторінка часопису «Софія» <https://sophia.knu.ua/index.php/sophia/issue/archive>
- Веб-сторінка часопису «Схід» <http://skhid.kubg.edu.ua/>
- Веб-сторінка Наукового Вісника Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <http://www.philosophy.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/03publications/08ukr>
- Веб-сторінка часопису «Антропологічні виміри філософських досліджень» <http://ampr.diit.edu.ua/>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет

(назва інституту/факультету)

Кафедра **фінансів і кредиту**

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

”Фінанси підприємства”

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

обов'язкова

(вказати: обов'язкова, чи вибіркова)

Освітньо-професійна програма **«Менеджмент організацій і адміністрування»**

(назва програми)

Спеціальність **073 – Менеджмент**

(вказати: код, назва)

Галузь знань **07 – Управління та адміністрування**

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник(и): **Марусяк Наталія Леонідівна, доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент**

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv>

Контактний тел. **0502905864**

Е-mail: **n.marusyak@chnu.edu.ua**

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=541>

Консультації Очні консультації: **щовівторка, 12:00 - 13:00, к. 14, ауд. 6**

Онлайн-консультації: **щосереді, 13:30 - 14:30**

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Фінанси підприємств” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 – Менеджмент галузі знань 07 – Управління та адміністрування”.

Після завершення засвоєння змісту дисципліни здобувачі отримають базові фундаментальні знання з фінансів підприємств і набудуть відповідних фахових компетентностей для розв’язання складних спеціалізованих завдань і практичних проблем у ході професійної діяльності.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни “Фінанси підприємства” формування системи знань щодо базових понять у галузі фінансів та фінансового механізму підприємства, змісту окремих напрямів фінансової діяльності підприємства та їх взаємозв’язку та оволодіння основами методики і базовими прийомами практичної фінансової роботи.

3. Пререквізити

Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом "Фінанси підприємств" - це "Гроші і кредит", "Менеджмент"

4. Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма: «Менеджмент організацій і адміністрування») вивчення дисципліни сприяє формуванню компетентностей та програмних результатів навчання:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності (СК)

- СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.
- СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.
- СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
- СК* 16. Здатність до інноваційної діяльності в умовах невизначеності та ризикованості зовнішнього середовища.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.
- ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.
- ПРН* 20. Використовувати сучасні механізми та способи ефективного адміністрування багатьох різних процедур функціонування бізнесу.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>Фінанси підприємств</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	2	4	5	150	5	30	30					Екзамен
Заочна	2	4	5	150	5	6	6					Екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні та організаційні основи фінансів підприємств												
Тема 1.Основи фінансів підприємств Мета: розуміти суть та функції фінансів підприємств, їх фінансовий механізм, значення фінансової інклюзії для розвитку підприємств; давати характеристику фінансовим відносинам та фінансовим ресурсам підприємств; знати принципи організації фінансів підприємств	13	4	2	-	-	7	13	1		-	-	12
Тема 2. Організація грошових розрахунків на підприємстві Мета: розуміти принципи організації грошових розрахунків на підприємстві та значення розрахунково-платіжної та касової дисципліни; знати форми здійснення безготівкових розрахунків у господарському обігу	14	2	2			10	14	-	-			14
Тема 3. Грошові надходження підприємств	14	2	2			10	14	1	1			12

Мета: давати характеристику складу грошових надходжень підприємств; розуміти принципи ціноутворення на підприємстві; знати порядок планування доходу від операційної діяльності; вміти розраховувати різні види цін												
Тема 4. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів Мета: розуміти суть основного капіталу підприємства; знати його складові елементи та особливості відтворення; вміти визначати суму амортизаційних відрахувань та розраховувати показники стану та ефективності використання основних засобів	14	4	4			6	14	1	1			12
Тема 5. Формування та використання оборотного капіталу підприємства Мета: розуміти суть оборотного капіталу, особливості його кругообігу; знати порядок встановлення оптимальної потреби в оборотному капіталі та вміти розраховувати показники ефективності його використання	14	2	4			8	14	-	1			13
Разом за змістовим модулем 1	69	14	14			41	69	3	3			63
Змістовий модуль 2. Фінансові аспекти функціонування підприємств												
Тема 6. Формування та розподіл прибутку підприємства Мета: розуміти економічний зміст прибутку та його функції; знати порядок	13	4	4	-	-	5	13	1	-	-	-	12

формування, розподілу та використання прибутку; вміти розрахувати прибутковість підприємства												
Тема 7. Оподаткування підприємства Мета: розуміти суть та призначення системи оподаткування підприємств, вплив податків на їх діяльність; знати види податків і зборів та механізм їх справляння підприємствами	14	2	2	-	-	10	14	-	-	-	-	14
Тема 8. Кредитування підприємств Мета: розуміти сутність та функції кредиту, необхідність залучення коштів підприємствами; знати форми та види кредитів, що залучають підприємства	14	2	2	-	-	10	14	-	1	-	-	13
Тема 9. Оцінка фінансового стану підприємства Мета: розуміти необхідність, значення та завдання оцінки фінансового стану підприємства; знати показники, що характеризують фінансовий стан підприємства та вміти їх розраховувати та робити аналітичні висновки	14	2	4	-	-	8	14	1	1	-	-	12
Тема 10. Фінансове планування на підприємствах Мета: розуміти зміст та завдання фінансового планування; знати принципи та методи фінансового планування та вміти використовувати їх у практичній ситуації	13	4	2	-	-	7	13	1	1	-	-	12

Тема 11. Фінансова санація підприємства Мета: розуміти причини виникнення фінансової кризи на підприємстві та зміст фінансової санації; давати характеристику джерелам фінансової санації; знати порядок її проведення на підприємстві	13	2	2	-	-	98	13	-	-	-	-	13
Разом за змістовим модулем 2	81	16	16	-	-	49	81	3	3	-	-	75
Разом годин	150	30	30	-	-	90	150	6	6	-	-	138

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Основи фінансів підприємств 1. Фінанси підприємств як основа фінансів суспільства 2. Внутрішні і зовнішні джерела формування фінансових ресурсів 3. Інституціональне забезпечення діяльності суб'єктів господарювання. 4. Капітал підприємств різних організаційно-правових форм і джерела його формування. 5. Самофінансування як індикатор фінансового забезпечення поточної та інвестиційної діяльності підприємства.
2	Організація грошових розрахунків підприємств 1. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень та платіжних вимог-доручень. 2. Розрахункові чеки та їх використання. 3. Розрахунки акредитивами. 4. Особливості розрахунків в електронних системах типу «клієнт-банк». 5. Вексельна форма розрахунків та її використання на підприємствах. 6. Платіжна система в Україні: проблеми і способи їх розв'язання. 7. Факторингові послуги в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку.
3	Грошові надходження підприємств 1. Сучасні аспекти ціноутворення на підприємстві. 1. Проблемні аспекти формування доходів від операційної діяльності підприємства. 2. Формування доходів від фінансових операцій та від участі в капіталі інших підприємств. 3. Планування доходу з урахуванням специфіки продукції. 4. Цінові фактори формування доходу від реалізації продукції
4	Фінансове забезпечення відтворення основних засобів 1. Процес відтворення основних виробничих засобів за умов ринкової економіки. 2. Законодавчі основи формування амортизаційного капіталу підприємства. 3. Порівняльна характеристика ефективності методів нарахування амортизаційних відрахувань. 4. Фінансовий лізинг і його роль у відтворенні основних виробничих засобів.
5	Формування та використання оборотного капіталу підприємства 1. Кругообіг оборотного капіталу як основа його функціонування. 2. Власні джерела формування оборотного капіталу, їх значення. 3. Формування оборотного капіталу за рахунок позикових джерел. 4. Вплив розміщення оборотного капіталу на фінансовий стан підприємства.

	5. Напрямки покращення ефективності використання оборотного капіталу. 6. Способи прискорення оборотності оборотного капіталу.
6	Формування та розподіл прибутку підприємства 1. Методи планування прибутку. 2. Методи визначення прибутку підприємства. 3. Методика визначення прибутку від операційної діяльності підприємства. 4. Склад операційних витрат та їх вплив на величину операційного прибутку підприємства. 5. Неопераційні витрати підприємства та їх вплив на прибуток підприємства. 6. Метод прямого рахунку як метод визначення величини прибутку підприємства. 7. Особливості аналітичного методу розрахунку операційного прибутку.
7	Оподаткування підприємств 1. Податок на додану вартість. 2. Акцизний податок. 3. Митні платежі. 4. Податок на прибуток підприємства. 5. Податок на доходи фізичних осіб. 6. Рентні платежі. 7. Екологічне оподаткування. 8. Податок на майно. 9. Єдиний податок. 10. Місцеві збори.
8	Кредитування підприємств 1. Оцінка ефективності використання позикових ресурсів на підприємстві. 2. Система показників підприємства, що характеризує його платоспроможність. 3. Надання кредиту на умовах договору факторингу 4. Визначення потреби підприємства у кредитних ресурсах.
9	Оцінка фінансового стану підприємства 1. Фінансова звітність як основа визначення фінансового стану підприємства. 2. Оцінка майнового стану підприємства. 3. Методика визначення ліквідності підприємства. 4. Фінансова стійкість підприємства та методи її визначення. 5. Аналіз ділової активності підприємства. 6. Оцінка фінансової результативності підприємства.
10	Фінансове планування на підприємствах 1. Перспективне фінансове планування та розробка фінансової стратегії підприємства. 2. Контроль за виконанням поточного фінансового плану. 3. Необхідність фінансового планування для вітчизняних підприємств та його види. 4. Реалії фінансового планування та прогнозування на вітчизняних підприємствах. 5. Особливості фінансового планування для підприємств різних форм власності та організаційно-правової структури. 6. Особливості поточного фінансового планування. 7. Особливості оперативного фінансового планування на вітчизняних підприємствах. 8. Бюджетування як вид фінансового планування.
11	Фінансова санація на підприємстві 1. Причини неплатоспроможності підприємств. 2. Методи встановлення банкрутства підприємства. 3. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства. 4. Оцінка санаційної спроможності підприємства. 5. Законодавчі основи проведення фінансового оздоровлення підприємств-банкрутів.

По кожному змістовому модулю студент повинен виконати ІНДЗ, а саме: підготувати одну презентацію-відповідь на обране питання з наведеного вище переліку завдань (всього дві презентації протягом вивчення дисципліни).

6. Методи навчання

У викладання курсу використовуються такі освітні технології:

1. Лекції з використанням презентацій.
2. Практичні заняття на яких студенти розв'язують практичні завдання.
3. Групова робота, коли студенти розв'язують практичні завдання та кейси.
4. Онлайн-тести та опитування: Використання системи MOODLE
5. Зовнішні гостьові лекції експертів і практиків, що допомагає здобувачам освіти побачити, як теорія використовується на практиці.
8. Електронні підручники і ресурси репозитарію ЧНУ.

Перелік використовуваних методів навчання:

- МН 1 – лекція-візуалізація;
- МН 6 – виконання індивідуальних науково-дослідних завдань;
- МН 7 – аналіз і рішення ситуативних професійних завдань (Case study);
- МН 8 – робота з тестами;
- МН 9 – робота в групах;
- МН 12 – дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Форми поточного контролю: усна та письмова (тестування, самостійна робота) відповіді студента.

Форми підсумкового контролю: екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 1. фронтальне опитування,
- МО 2. індивідуальне опитування,
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних),
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань
- МО 7. реферати
- МО 8. есе
- МО 10. розв'язування практичних ситуацій,
- МО 11. тестування,
- МО 12. тематичні контрольні роботи,
- МО 13. модульні контрольні роботи
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Максимальна оцінка знань здобувача під час навчальних занять за кожну тему наведена в таблиці.

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	40	100
5	5	6	6	6	6	6	5	5	5	5		

T1, T2 ... T11 – теми змістових модулів.

Максимальна кількість балів складає: за перший модуль – 28 бали, за другий модуль – 32 балів (разом – 60 балів).

З навчальної дисципліни «Фінанси підприємств» проводиться екзамен в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком освітнього процесу. У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального

підсумкового контролю, здобувач обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Екзаменаційний білет містить 4 завдання: теоретичне питання з дисципліни, тестові завдання, глосарій, практичне завдання.

У 40 балів, що можливо отримати екзамені, входить: 1 теоретичне питання (14 балів), 4 тести - по 1,5 балу (сумарно 6), визначення 5 термінів - по 1,4 бали (сумарно 7 балів), практичне завдання (13 балів).

14 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. 13 балів ставиться за повний розв'язок практичного завдання. Якщо розв'язок є неповним зберігається відсоткове відношення бального оцінювання відповідно до його повноти.

Після підготовки студентами конспекту відповіді, розв'язання тестів та практичного завдання відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього студентів можуть бути задані додаткові питання.

Також екзамен може бути проведений у письмовій формі.

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражнік Л. В. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге видання, розшир. і допов. 2018. Полтава: РВ ПДАА. 350 с.
2. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
3. Венгер В.В. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 432 с.
4. Гриньова В. М., Коюда В. О. Фінанси підприємств: навч. посіб. 3-тє вид., стереотип. К.: Знання-Прес, 2006. 423 с.
5. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 416 с.
6. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємств. *Фінанси, банківська справа та страхування. Корпоративні фінанси та фінансове посередництво* : підручник для бакалаврів / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. Чернівці, 2019. С. 11-62.
7. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємства: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 132с.
8. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: підручник. К.: ЦУЛ, 2019. 504 с.
9. Тарасенко І. О., Любенко Н. М. Фінанси підприємств: підручник. К. : КНУТД, 2015. 360 с.
10. Фінанси підприємств: метод. вказ. / Укл. Н. Л. Марусяк, М.Г. Марич. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 72с.
11. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
12. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств. Практикум. навч. посіб. Львів: Вид-во львівської політехніки, 2009. 308 с.

Додаткова література:

1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
2. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” № 996-XIV від 16.07.1999. Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
3. Закон України «Про платіжні послуги» від 13.04.2022 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
4. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII у редакції від 16.08.2020, підстава 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#n1753>
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 Господарський кодекс України № 436-IV від 16.08.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

6. Марусяк Н., Пильнюк Д. Банкрутство підприємства: сутність, причини та наслідки. Економіка та суспільство, № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/897>
7. Марусяк Н. Л. Фінансовий механізм підприємства та напрями його удосконалення в сучасному економічному середовищі. Економіка та держава. 2021. № 12. С. 94–97.
8. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. №433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536
9. Міжнародні стандарти фінансової звітності /Текст Міжнародних стандартів фінансової звітності, включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та Тлумачення (КТМФЗ, ПКТ), виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року.
10. Податковий кодекс України Закон України від 02.12.10 р. № 275-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
11. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні. Затверджено постановою правління Національного банку України 29.12.2017 № 148 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>
12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» затверджено наказом Мінфіну від 27.04.2000 № 92. URL: <https://zakon.help/law/92/>.
13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» затверджено наказом Мінфіну від 18.10.1999 № 242. URL: <https://zakon.help/law/242/>.
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» затверджено наказом Мінфіну від 29 листопада 1999 року № 290. URL: <https://zakon.help/law/290/>
15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» (П(С)БО 10) затверджено наказом Мінфіну від 08.10.1999 № 237. URL: <https://zakon.help/law/237/>
16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затверджено наказом Мінфіну від 31 грудня 1999 року № 318 URL: <https://zakon.help/law/318/>
17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
18. Про внесення змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0189-11#Text>
19. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Антимонопольний комітет України – <http://www.amc.gov.ua>
2. Верховна Рада України. Законодавство України - <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Державна аудиторська служба України - www.dkrs.gov.ua
4. Державна податкова служба України - www.sfs.gov.ua
5. Державна служба фінансового моніторингу України - www.sdfm.gov.ua
6. Державна статистична служба України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України - www.ukrproject.gov.ua
8. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
9. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – <http://www.me.gov.ua>
10. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України - www.nssmc.gov.ua

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua
4. Інститут світової економіки і міжнародних відносин – www.iweir.org.ua

5. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
 6. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
 7. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова – www.ucps.org
- Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:
1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
 2. Електронна бібліотека Львівської комерційної академії – www.dev.lac.lviv.ua/lib
 3. Дніпропетровська обласна наукова бібліотека – www.lib.dp.ua
 4. Львівська електронна бібліотека ім. В. Стефаника – www.lsl.lviv.ua
 5. Наукова бібліотека Донецького національного університету – <http://library.dongu.donetsk.ua/>
 6. Наукова бібліотека ім. Максимовича – www.lib-gw.univ.kiev.ua
 7. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
 8. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua
 9. Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького – www.ognb.odessa.ua